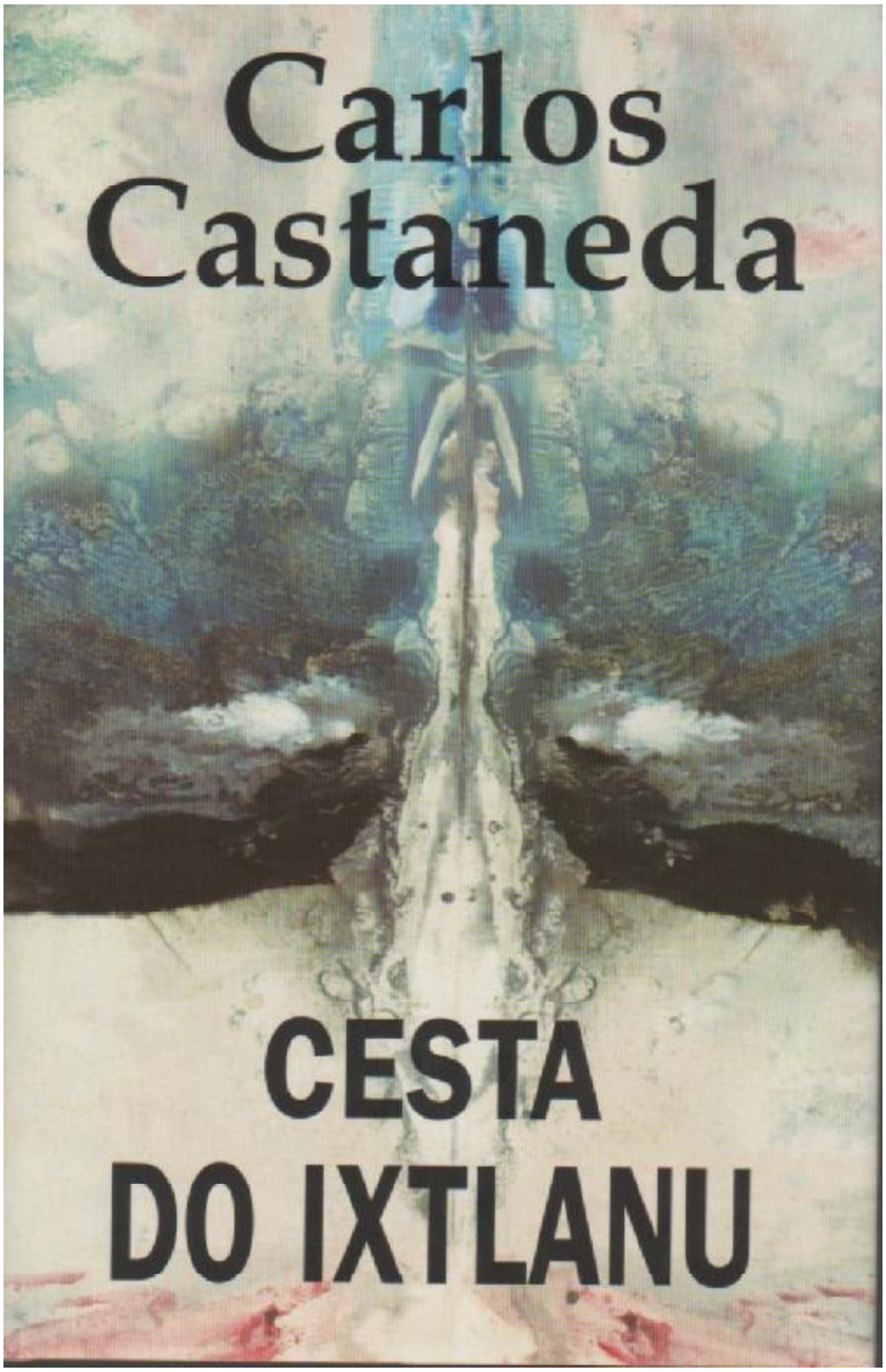

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Carlos Castaneda

CESTA DO IXTLANU

VOLVOX GLOBATOR

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ÚVOD

V sobotu 22. května 1971 jsem jel do Sonory v Mexiku navštívit dona Juana Matuse, indiánského čaroděje z kmene Jaki, s nímž jsem ve spojení již od roku 1961. Deset let již jsem jeho učedníkem a za tu dobu jsem ho navštívil nesčetněkrát. Předpokládal jsem, že ani tato návštěva nebude jiná, ale ukázalo se, že události tohoto dne i dnů následujících pro mne budou mít rozhodující význam. Moje učednictví totiž tehdy skončilo. Z mé strany nešlo o svévolný ústup, nýbrž o ukončení provedené v dobré víře.

Své učednictví jsem již popsal ve dvou knihách, *The Teachings of Don Juan* a *A Separate Reality*.*) V obou vycházím z přesvědčení, že základními články při výuce čarodějství jsou stavy neobyčejné skutečnosti, které jsou navozovány požíváním psychotropických rostlin. Don Juan byl v tomto směru odborníkem. Používal zejména tři rostliny, a to druh durmanu (*Datura inoxia*, angl. jimpson weed), kaktus nazývaný peyotl (*Lophophora williamsii*, peyote) a druh halucinogenní houby lysohlávky z rodu *Psylocibe*. Pod vlivem účinků těchto psychotropních látek jsem začal vnímat svět tak bizarně a působivě, že jsem nabyl přesvědčení, že tyto stavy jsou jedinou schůdnou cestou, kterou mi don Juan může sdělit to, co se mě snaží naučit. Ale tento předpoklad byl mylný.

Abych se vyhnul jakémukoliv nedorozumění v souvislosti s mým spojením s donem Juanem, rád bych v tomto bodě objasnil několik věcí.

Až dosud jsem se vůbec nepokoušel zařazovat dona Juana do jeho kulturního prostředí. Skutečnost, že sám sebe považuje za Indiána kmene Jaki, ještě neznamená, že by Jakiové všeobecně sdíleli a používali znalosti čarodějství, které má.

Všechny rozhovory s donem Juanem během mého učednictví jsme vedli ve španělštině a jedině díky tomu, že don Juan tento jazyk důkladně ovládá, se mi dostalo tak komplexního vysvětlení systému jeho vidění světa. Dodržuji úzus, jenž nazývá tento systém čarodějstvím a dona Juana čarodějem, protože on sám tyto kategorie používal.

*) Česky *Učení dona Juana* (Reflex, 1992) a *Oddělená skutečnost* (Volvox Globator, 1993).

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Protože jsem si na počátku svého učednictví mohl zapisovat většinu toho, co jsme si říkali, a v pozdějších etapách všechno, shromáždil jsem velké množství pracovních záznamů. Abych tyto poznámky uspořádal do čitelné podoby a současně zachoval dramatickou jednotu don Juanova vyučování, musel jsem je zkrátit. Jsem však přesvědčen, že z hlediska toho, čím se chci zabývat, jsem nic podstatného nevynechal.

Při práci s donem Juanem jsem svoje úsilí omezoval výhradně na to, abych jej přijímal jako čaroděje a abych získal *členství*, účast na jeho vědění.

Aby toto téma mohlo být předloženo srozumitelně, musím nejdříve vysvětlit základní předpoklady čarodějství tak, jak je předkládal don Juan mně. Tvrdil, že svět každodenního života není pro čaroděje skutečný a že neleží mimo nás, jak si často myslíme. Pro čaroděje je skutečnost, tedy nám známý svět, pouze popisem.

Don Juan chtěl prokázat platnost tohoto tvrzení, a proto největší úsilí zaměřil na to, aby mě opravdu přesvědčil, že to, co v mysli pokládám za bezprostřední svět, je pouze popis světa, který mi vtloukali do hlavy od okamžiku, kdy jsem se narodil. Zdůrazňoval, že každý, kdo přijde s dítětem do styku, je učí, protože mu nepřetržitě popisuje svět až do té doby, kdy dítě samo vnímá svět tak, jak je mu popisován. Podle dona Juana si onen strašlivý moment vůbec nepamatujeme prostě proto, že nikdo z nás nemohl mít jiný referenční rámec, s nímž by mohl tento popis porovnávat. Ale dítě se nadále stává *členem*. Už zná tento popis světa a jakmile je schopno samo svoje vnímání patřičně interpretovat a výklad přizpůsobovat tomuto popisu, a tím popis potvrzovat, jeho *členství* se zřejmě stává plnoprávné.

Pro dona Juana se tedy skutečnost našeho každodenního života skládá z nekonečného toku interpretací toho, co vnímáme, které jsme se my, kdo se podílíme na tomto specifickém *členství*, naučili společně vytvářet.

Představa, že interpretace vnímání, která vytvářejí svět, volně plynou, se shoduje s faktem, že plynou nepřetržitě a jsou velmi zřídka, pokud vůbec, brány v potaz. Skutečnost světa, tak jak jej známe, je vlastně pokládána za natolik samozřejmou, že jen těžko dokážeme brát vážně základní premisu čarodějství, totiž že naše realita je pouze jedním z mnoha popisů.

Co se mého učednictví týče, don Juan se naštěstí vůbec nestaral o to, zda beru jeho tvrzení vážně nebo ne, a vytrvale objasňoval jednotlivé body, přestože jsem mu oponoval a nevěřil, přestože jsem nebyl schopen pochopit, co říká. Od první chvíle, kdy jsme spolu hovořili, se mi tedy don Juan snažil popisovat svět jako učitel čarodějství. Moje potíže porozumět jeho pojetí a metodám vyvěraly ze skutečnosti, že jednotlivé stavební kameny jeho popisu mi byly cizí a byly neslučitelné s mým popisem.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan tvrdil, že mě učí „vidět" na rozdíl od pouhého „dívání", a že jako první krok k „vidění" je nutno „zastavit svět". Několik let jsem představu „zastavit svět" pokládal za záhadnou metaforu, která nemá dohromady zvláštní význam. Až teprve ke konci svého učednictví jsem během jednoho neformálního rozhovoru plně pochopil, že co do rozsahu a významu, jde o jeden z hlavních postulátů don Juanova vědění.

Nenuceně jsme si tehdy s donem Juanem povídali o všem možném. Vyprávěl jsem mu, jaké trápení má jeden můj známý se svým devítiletým synem. Chlapec žil poslední čtyři roky se svou matkou a posléze opět s otcem, s mým známým. Byl ovšem problém, co s chlapcem dál. Můj známý byl toho názoru, že dítě nepatří do školy, protože mu chybí schopnost soustředění a vůbec nic ho nezajímá. Chlapec je vzteklý a svým chováním všechno rozvrací. Neustále také utíká z domova.

„Ten tvůj známý má opravdu trápení," zasmál se don Juan.

Chtěl jsem mu dál vyprávět, jaké „strašné" věci ten kluk natropil, ale don Juan mě přerušil.

„Nemusíš mi o tom chudáku klukovi už nic vykládat. A to, co vyvádí, nemusíme posuzovat ani tak, ani onak," prohlásil stroze a pevným tónem, ale potom se usmál.

„Ale co má můj známý dělat?"

„Nejhorší, co může udělat, je, že přinutí kluka, aby s ním souhlasil," odpověděl don Juan.

„Jak to myslíte?"

„No, že by otec toho kluka neměl bít ani mu nahánět strach jenom proto, že nedělá to, co chce."

„Ale jak ho potom může něco naučit, když na něj nebude přísný?"

„Ten tvůj známý by to měl zařídit tak, aby klukovi nabil někdo jiný."

„Ale přece nemůže připustit, aby mu někdo sáhl na chlapce!" Don Juan měl zřejmě radost z mého ohromení, protože se pochechtával.

„Tvůj známý není bojovník. Kdyby totiž byl, tak by věděl, že nejhorší, co člověk může udělat, je konfrontovat se s lidskými bytostmi tupě a necitlivě."

„Co tedy dělá bojovník, done Juane?"

„Bojovník postupuje strategicky."

„Já vám pořád nerozumím."

„Říkám ti, že kdyby ten tvůj známý byl bojovníkem, tak by svému dítěti pomohl *zastavit svět*."

„Ale jak to má udělat?"

„Potřeboval by osobní sílu. Musel by být čarodějem."

„Jenže to on není."

„V tom případě tedy musí použít obyčejné prostředky, které pomůžou

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

jeho synovi změnit představu o světě. *Svět* tím sice *nezastaví*, ale fungovat to bude stejně."

Požádal jsem ho, aby mi to vysvětlil.

„Kdybych já byl tím tvým známým, najal bych si někoho, kdo by tomu mládenečkovi pořádně nařezal. Zašel bych někam do mokré čtvrti a vybral bych si toho nejhrozivějšího člověka na pohled, jakého bych tam našel."

„Aby chlapce vyděsil?"

„Nejen aby ho vydesil, ty blázne. Toho mládence je třeba *zastavit*, a na to jsou otcovy výprasky krátké. Když chceme *zastavit* svoje bližní, musíme vždycky stát vně kruhu, který je svírá. Jedině tak můžeme ten tlak řídit stále."

Tahle představa mi připadala absurdní a nepřijatelná, ale přesto na mě něčím zapůsobila.

Don Juan si levou dlaní podepíral bradu. Hrudníkem a levou paží se opíral o dřevěnou bednu, která mu sloužila jako nízký stolek. Víčka měl zavřená, ale oční bulvy se mu pohybovaly. Měl jsem pocit, že se na mě dívá zavřenými víčky. To pomyšlení mě vyděsilo.

„Poraďte mi ještě něco, co by měl můj známý dělat se svým chlapcem."

„Řekni mu, aby zašel do mokré čtvrti a vybral si ošklivého zpustlíka," pokračoval don Juan. „A ať si vezme mladého. Kterému ještě zbylo trochu síly."

Don Juan mi pak načrtl velmi zvláštní strategii. Měl jsem svému známému doporučit, že má toho chlápka nechat čekat někde v místech, kam chodívá se svým synem. A ve chvíli, kdy se chlapec nebude chovat tak, jak by měl, by pak ten chlápek na domluvené znamení vyskočil ze svého úkrytu a klukovi nařezal, až by se mu dělalo temno.

„Až ho ten chlap vyděsí, tvůj známý pak bude muset chlapci pomoct znovu nabýt důvěru a nezáleží na tom, jak to udělá. A ujišťuju tě, že když to provede třikrát, čtyřikrát, dítě ke všemu získá úplně jiný vztah. Změní se jeho představa o světě."

„A co když mu ten strach ublíží?"

„Strach nikdy nikomu neublíží, ale když máš pořád za zády někoho, kdo tě bije a říká ti, co máš dělat a co ne, to ublíží duchu.

A až se to dítě dá trochu dohromady, řekni svému známému, že pro něj musí udělat ještě jednu, poslední věc. Musí se nějak dostat k mrtvému dítěti, třeba v nemocnici nebo u doktora. A musí tam vzít svého syna, ukázat mu to mrtvé dítě a přimět ho, aby se levou rukou jedinkrát dotkl mrtvého. Smí se ho dotknout kdekoliv, jenom ne na břiše. A potom ten chlapec bude úplně jiný a svět pro něj už nikdy nebude to, co bývalo."

Uvědomil jsem si, že po celá ta léta naší spolupráce na mě don Juan

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

uplatňoval stejnou taktiku, jakou doporučoval mému známému pro syna, i když v jiné rovině. Zeptal jsem se ho na to a don Juan mi řekl, že se mě pořád snaží naučit „zastavit svět".

„Ale ještě jsi ho nezastavil," usmál se. „Zdá se, že na tebe nic nezabírá, protože jsi velmi tvrdohlavý. Ale kdybys byl trochu míň paličatý, teď už bys asi *zastavil svět* některou z technik, které jsem tě naučil."

„O jakých technikách to mluvíte, done Juane?"

„Všechno, co jsem ti říkal, jsou způsoby, jak *zastavit svět*."

Několik měsíců po tomhle rozhovoru don Juan dosáhl toho, čeho chtěl dosáhnout — naučil mě „zastavit svět".

Tato významná událost mého života mě přiměla znovu dopodrobna prozkoumat svou práci za deset let. Bylo mi úplně jasné, že moje původní předpoklady o roli psychotropních rostlin byly zcela mylné. Psychotropika nejsou podstatným rysem čarodějova popisu světa, ale pouze pomůckou, která jako by spojovala různé části tohoto popisu, které jsem nebyl jinak schopen vnímat. Protože jsem stále trval na své standardní verzi skutečnosti, byl jsem takřka hluchý a slepý k don Juanovým cílům. Psychotropní rostliny jsem tedy musel používat jen proto, že jsem neměl dostatek citlivosti.

Když jsem prohlížel svoje záznamy z terénu jako celek, uvědomil jsem si, že don Juan mi už na začátku naší spolupráce poskytl velmi rozsáhlý popis toho, co nazývá „technikami, jak zastavit svět". Ve své předchozí práci jsem tuto část svých terénních zápisků odvrhl, protože se nevztahovaly na používání psychotropních rostlin. Dosazuji je nyní do celkového rozsahu don Juanova učení, kam po právu patří. Jsou shrnuty v prvních sedmnácti kapitolách této knihy. Poslední tři kapitoly jsou záznamy z terénu, které popisují události, jež vyvrcholily mým „zastavením světa".

Úhrnem můžu říci, že když jsem začal s tímto učednictvím, skutečnost byla jiná. Tím chci říci, že existoval čarodějský popis světa, který jsem ovšem neznal.

Don Juan jako čaroděj a učitel mě tomuto popisu učil. Deset let, která jsem strávil v učení, tedy spočívalo v tom, že odvíjením popisu nové skutečnosti tuto realitu ustavoval, a jak jsem s učením pokračoval, stále přidával další a komplexnější části této reality.

Ukončení učení znamenalo, že jsem se naučil tomuto novému popisu světa způsobem přesvědčivým a autentickým, a že jsem tedy začal být schopen vyvozovat nové vnímání světa, které odpovídalo novému popisu. Jinými slovy jsem získal *členství*. Don Juan prohlásil, že člověk nejprve musí „zastavit svět", a teprve potom může dosáhnout „vidění". Výraz „zastavit svět" opravdu vhodně vystihuje určité stavy uvědomování, při nichž se změní realita každodenního života, protože interpretační tok, jenž obvykle běží nepřetržitě, je zastaven určitou danou shodou

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

okolnosti, které jsou normálnímu interpretačnímu toku cizí. Touto shodou okolností cizích běžnému interpretačnímu toku byl v mém případě čarodějský popis světa. Základním don Juanovým předpokladem pro „zastavení světa" bylo, že člověk musí být zcela přesvědčen, jinými slovy, že se musí naučit novému popisu v absolutním smyslu, aby byl schopen poměřit jej se starým, aby tímto způsobem pak prolomil dogmatickou jistotu, kterou všichni sdílíme, totiž jistotu, že platnost toho, co vnímáme, tedy naši realitu světa, netřeba brát v potaz.

Dalším stupněm po „zastavení světa" je „vidění". To, co tím měl don Juan na mysli, bych nejspíš kategorizoval jako „schopnost reagovat na smyslové vjemy, jež nám předkládá svět mimo popis, který jsme se naučili nazývat skutečností".

Tvrdím, že všem těmto krokům lze porozumět jedině v kontextu popisu, k němuž patří. A protože právě tento popis se mi don Juan snažil od samého začátku předat, musím ponechat jeho učení tak, aby bylo jediným zdrojem, kterým do něj lze vstoupit. Ať tedy don Juanova slova mluví sama.

C. C.
1972

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ČÁST PRVNÍ

ZASTAVIT SVĚT

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

1

PŘITAKÁNÍ SVĚTA KOLEM NÁS

„Vy prý toho hodně víte o rostlinách, pane," oslovil jsem starého Indiána, který přede mnou stál. Můj kamarád, který nás před chvilkou seznámil, odešel z místnosti. Představili jsme se a ten starý muž mi řekl, že se jmenuje Juan Matus.

„To vám řekl váš přítel?" zeptal se věcně.

„Ano."

„Sbírám rostliny, nebo spíš ony se ode mě nechají sbírat," řekl tiše.

Stáli jsme v čekárně na autobusovém nádraží v Arizoně. Velmi zdvořilostní španělštinou jsem se ho zeptal, jestli mi dovolí pár otázek. Doslova jsem řekl: „Dovolil byste mi, pane (caballero), abych vám položil několik otázek?"

Slovo „caballero", odvozené od slova „caballo", kůň, původně znamenalo jezdce, tedy šlechtice na koni.

Don Juan se na mě zvědavě podíval.

„Já jsem jezdec bez koně," usmál se doširoka a potom dodal, „řekl jsem vám přece, že se jmenuju Juan Matus."

Líbilo se mi, jak se usmívá. Řekl jsem si, že takovýhle člověk nejspíš dovede ocenit přímost, a odhodlal jsem se rovnou se na něj obrátit s prosbou.

Řekl jsem mu, že se zabývám sběrem a studiem léčivých rostlin a že se zejména zajímám o používání halucinogenního kaktusu peyotlu, který jsem hodně studoval na univerzitě v Los Angeles.

Byl jsem přesvědčen, že hovořím solidně a vážně. Byl jsem soustředěn a mně samotnému připadala moje slova dokonale přesvědčivá.

Stařec pomalu potřásl hlavou a já, povzbuzen jeho mlčením, jsem dodal, že by nepochybně pro nás oba bylo výhodné, kdybychom se sešli a popovídali si o peyotlu.

V tu chvíli stařec zvedl hlavu a podíval se mi přímo do očí. Byl to hrozivý pohled, ale přesto nevyhrožoval a nenahánět strach. Projel mnou do morku kostí. Okamžitě jsem začal koktat a nebyl jsem s to v tom řečnění o sobě pokračovat. Tím naše setkání skončilo. Ale přesto zůstal záblesk naděje. Don Juan totiž připustil, že bych ho snad někdy mohl navštívit.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Kdyby zásoba mých zkušeností v jistém smyslu nevyšla vstříc výjimečnosti této události, bylo by asi těžké posoudit dopad don Juanova pohledu. Když jsem začal studovat antropologii, což vedlo k mému setkání s donem Juanem, uměl jsem už v lecčems „dobře chodit". Dávno jsem byl pryč z domova a to podle mého soudu znamenalo, že jsem schopen postarat se o sebe. Kdykoliv mě něco zaskočilo, zpravidla jsem se dokázal nějak vemluvit a prosadit si svou, když to nešlo, ustoupil jsem, přel se a zlobil, a když ani to nepomohlo, naříkal jsem nebo jsem si stěžoval. Za všech okolností tedy bylo něco, co jsem mohl dělat, a nikdy v životě se mi nestalo, aby nějaká lidská bytost dokázala mou setrvačnou sílu zastavit tak rychle a tak jednoznačně, jak to onoho odpoledne učinil don Juan. Ale nešlo jen o to, že mě umlčel. Už kolikrát předtím jsem nebyl s to říct svému protivníkovi ani slovo, protože jsem vůči němu choval určitý vnitřní respekt, ale v duchu jsem vždycky stále vřel hněvem nebo frustrací. Don Juanův pohled mě však umlčel tak, že jsem nebyl schopen ani souvisle myslet.

Ten ohromující a zarážející pohled mě opravdu dostal. Rozhodl jsem se, že dona Juana vyhledám.

Po tomto prvním setkání jsem se šest měsíců připravoval, přečetl jsem všechno o používání peyotlu mezi americkými Indiány, zejména o kultu spojeném s peyotlem u Indiánů z Plání. Seznámil jsem se se všemi dostupnými prameny a když jsem měl pocit, že jsem připraven, vrátil jsem se do Arizony.

Sobota, 17. prosince 1960

Dlouho a namáhavě jsem musel pátrat mezi místními Indiány, než jsem zjistil, kde don Juan bydlí. Přijel jsem k němu brzy odpoledne a zaparkoval před domem. Viděl jsem ho sedět na dřevěné díži na mléko. Zřejmě mě poznal, protože mě pozdravil, když jsem vystoupil z auta.

Chvíli jsme jen tak zdvořile rozmlouvali a pak jsem se mu bez obalu přiznal, že jsem ho klamal, když jsme se poprvé setkali. Tehdy jsem se holedbal, kolik toho vím o peyotlu, ačkoliv ve skutečnosti jsem nevěděl nic. Don Juan se na mě upřeně díval a oči měl velice laskavé.

Řekl jsem mu, že jsem se na tohle naše setkání připravoval šest měsíců a že tentokrát už toho opravdu vím mnohem víc.

Don Juan se rozesmál. Zřejmě jsem řekl něco, co mu připadlo směšné. Smál se a já jsem pocítil zmatek a byl jsem tím dotčen.

Zřejmě si všiml, že jsem vyveden z míry. Ujišťoval mě, že i když jsem jistě měl dobré úmysly, stejně neexistuje žádný způsob, jak bych se na naše setkání mohl připravit.

Uvažoval jsem, jestli se hodí, abych se ho zeptal, zdali to, co říká, má nějaký skrytý smysl, ale nezeptal jsem se. A přece mi připadalo, že je ně-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

jak napojen na to, co cítím, protože mi začal vysvětlovat, co má na mysli. Moje snaha mu prý připomíná příběh o lidech, které kdysi pronásledoval jistý král. V tom příběhu se pronásledovaní od pronásledovaných nedali rozlišit. Jediný rozdíl byl v tom, že určitá slova vyslovovali zvláštním a odlišným způsobem, a tahle chybička je samozřejmě vždycky prozradila. Král nechal na důležitých křižovatkách cest postavit zátarasy a každý, kdo procházel kolem, musel určenému úředníkovi říci heslo. Ti, kdo dané slovo vyslovovali jako král, směli žít dál, a ti, kdo to neuměli, byli popraveni. Pointou příběhu je, že jednoho dne se jeden mladý muž rozhodl, že se připraví, aby mohl projít zátarasy. Naučil se vyslovovat ono klíčové slovo tak, jak vyžadoval král.

Don Juan s úsměvem dodal, že tomu mladíkovi vlastně trvalo šest měsíců, než dokázal zvládnout tu správnou výslovnost. A pak nastal den velké zkoušky. Mládenec s náramnou sebedůvěrou vykročil k zátarasu a čekal, až ho úředník vyzve, aby ono slovo vyslovil.

Na tomto místě don Juan udělal ve vyprávění dramatickou pauzu a podíval se na mě. Připadlo mi to dost vyumělkované a trošku otřepané, ale nekazil jsem hru. Tuhle historku už jsem slyšel. Nějak souvisela se Židy v Německu a podle toho, jak kdo vyslovoval určitá slova se poznalo, kdo je Žid. A taky jsem znal pointu: toho mladíka totiž chytili, protože ten úředník zrovna klíčové slovo zapomněl a tak mládence požádal, aby vyslovil jiné slovo, které bylo velice podobné, ale lter= se ten mladík nenaučil správně vyslovovat.

Zdálo se, že don Juan čeká, až se ho zeptám, co se stalo. Tak jsem se ho tedy zeptal: „A co se mu stalo?" Snažil jsem se, aby to znělo naivně a aby to vypadalo, že mě ten příběh zajímá.

„No, ten mládenec byl opravdu liška podšitá. On si totiž uvědomil, že úředník zrovna v tu chvíli to poznávací heslo zapomněl, a tak ještě než mu ten ouřada stačil něco říct, raději se mu hned přiznal, že se na tu zkoušku připravoval šest měsíců."

Don Juan se znovu odmlčel a podíval se na mě s rošťáckým světýlkem v očích. Tentokrát mě převezl. Doznání toho mládence bylo novým prvkem a já jsem najednou nevěděl, jak ten příběh skončí.

„Takže co se tedy stalo?" ptal jsem se s opravdovým zájmem.

„Toho mladíka samozřejmě okamžitě zabili," rozesmál se don Juan na celé kolo.

Velice se mi líbilo, jak mě don Juan dokázal zaujmout, a zejména, jakým způsobem spojil ten příběh s mým vlastním. Vypadalo to skoro, jako by si jej na mně vymyslel. Dělal si ze mě legraci velice jemným, uměleckým způsobem. A já jsem se smál s ním.

Potom jsem mu řekl, že i když asi zní dost hloupě to, co mu říkám, přece jen mám opravdu zájem naučit se něco o těch rostlinách.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Já rád hodně chodím," řekl don Juan.

Myslel jsem si, že záměrně mění téma rozhovoru, aby se vyhnul odpovědi. Nechtěl jsem naléhat, abych ho nenaladil proti sobě.

Don Juan se mě zeptal, jestli bych s ním nechtěl jít na krátkou procházku do pouště. Nadšeně jsem souhlasil, že s ním strašně rád do pouště půjdu.

„Ale piknik to nebude," varoval mě.

Ujišťoval jsem ho, že s ním opravdu velmi vážně chci pracovat. Že potřebuji informace, jakékoliv informace o užívání léčivých rostlin, a že jsem ochoten mu platit za jeho čas i námahu.

„A kolik bys mi platil?"

Všiml jsem si, že má v hlase náznak dychtivosti.

„Kolik budete pokládat za vhodné."

„Tak mi plať za můj čas..... svým časem."

Uvědomil jsem si, že je to velice zvláštní chlapík. Řekl jsem mu, že nechápu, oč mu vlastně jde. A on na to, že prý se o rostlinách nedá nic říkat, a že proto brát si ode mě peníze je pro něj nemyslitelné.

Pronikavě se na mě zadíval.

„Co to děláš v té kapse", zamračil se. „Snad si nehraješ s bouchačkou?"

V obrovských kapsách větrovky jsem měl blok, do něhož jsem si skrytě dělal poznámky. Když jsem se mu přiznal, srdečně se rozesmál. Vysvětloval jsem mu, že jsem ho nechtěl rušit tím, že bych před ním psal.

„Jestli chceš psát, tak si piš, mě tím nerušíš."

Chodili jsme po okolní pustině takřka do tmy. Don Juan mi neukázal žádné rostliny, a dokonce o nich ani nemluvil. Pak jsme se na chvíli zastavili u velikých keřů.

„Rostliny jsou velmi zvláštní bytosti," řekl a nedíval se na mě. „Jsou živé a cítí."

V tu chvíli kolem nás rozvlnil silný poryv větru hustý trnitý porost keřů, nazývaný chaparral. V křovinách to zarachotilo.

„Slyšíš?" ptal se mě don Juan s pravou rukou na uchu, jako by chtěl lépe slyšet. „To listí i vítr se mnou souhlasí."

Zasmál jsem se. Kamarád, který mě s donem Juanem seznámil, mě upozorňoval, abych si na něj dával pozor, že je velmi podivínský. A tak jsem si tedy myslel, že to jeho „listí se mnou souhlasí" je jedna z jeho výstředností.

Ještě chvíli jsme pak chodili, ale don Juan mi stále žádnou rostlinu neukázal a nic nesbíral. Jenom uháněl křovím jako vítr a jemně se dotýkal keřů. Pak se zastavil a sedl si na skálu. Mně řekl, abych si odpočinul a rozhlédl se po okolí.

Ale já jsem s ním chtěl mluvit. Znovu jsem mu dal na srozuměnou, že

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

se opravdu moc chci učit o rostlinách, zejména o peyotlu. Naléhal jsem a prosil ho, aby se stal mým informátorem za určitou finanční odměnu.

„Nemusíš mi platit. Můžeš se mě ptát, na co chceš. Já ti povím, co vím, a pak ti řeknu, co s tím máš dělat."

Zeptal se mě, jestli s tím takhle budu souhlasit. Byl jsem nadšen. Potom ale dodal záhadnou větu: „Možná ale, že se není co učit o rostlinách, protože se o nich nedá nic říct."

Nerozuměl jsem tomu, co říká, ani jsem nechápal, co tím myslí.

„Co jste to říkal?"

Třikrát tu větu opakoval a potom se celé okolí roztřáslo řevem vojenské stíhačky, která nám přeletěla nízko nad hlavou.

„Vidíš! Svět se mnou zase souhlasí," prohlásil don Juan a přiložil si k uchu levou ruku.

Připadalo mi to legrační. Jeho smích byl nakažlivý.

„Vy jste z Arizony, done Juane?" zeptal jsem se ho ve snaze udržet hovor u tématu informátorství.

Podíval se na mě a přikývl. Měl jakoby unavené oči. Viděl jsem bělmo pod jeho zornička mi.

„Narodil jste se tady v tom kraji?"

Znovu přikývl a neodpověděl mi. Vypadalo to, jako by tím gestem přitakával, ale současně to také mohlo být nervózní potřesení hlavou, kterým člověk dává najevo, že přemýšlí.

„A odkud jsi ty?" zeptal se mě.

„Z Jižní Ameriky."

„Ta je veliká. To jsi z celé Jižní Ameriky?"

Opět mě očima probodával, jak se na mě díval.

Začal jsem mu vysvětlovat, kde jsem se narodil, ale přerušil mě. „V tomhle směru jsem na tom podobně. Já žiju tady, ale ve skutečnosti jsem Jaki ze Sonory."

„Opravdu? A já zas jsem z..."

Nenechal mě domluvit. „Já vím, já vím. Jsi, kdo jsi, a jsi, odkud jsi, tak jako já jsem Jaki ze Sonory."

Oči mu svítily a jeho smích byl něčím podivně znepokojivý. Najednou jsem byl celý nesvůj, jako by mě přistihl při lži. Zakoušel jsem zvláštní pocit viny. Měl jsem dojem, jako by věděl něco, co já sám nevím nebo co nechci říct.

Tenhle divný rozpačitý pocit narůstal. Don Juan si toho určitě povšiml, protože vstal a zeptal se mě, jestli bych se nechtěl jít najíst do města do restaurace.

Cesta zpátky k němu domů a jízda do města mi udělala dobře, cítil jsem se lépe, ale úplně jsem se neuvolnil. Měl jsem pocit jakéhosi ohrožení, i když jsem nebyl s to přesně určit, proč.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

V restauraci jsem mu chtěl koupit pivo, ale don Juan mi řekl, že nikdy nic nepije, ani pivo. Zasmál jsem se pro sebe. Nevěřil jsem mu. Kamarád, který nás seznámil, mi říkal, že „ten starej je většinou úplně nadrátovanej". Ani mi zvlášť nevadilo, že mi nalhává, že nepije. Don Juan se mi líbil, v jeho osobě bylo cosi konejšivého.

Zřejmě se mi na tváři zračily určité pochyby, protože mi vysvětloval, že v mládí kdysi pil, ale že toho jednoho dne prostě nechal.

„Lidi si sotva kdy uvědomujou, že můžeme ze života cokoli vynechat, a kdykoli, prostě takhle." A luskl prsty.

„Vy si myslíte, že je snadné jen tak přestat kouřit nebo pít?"

„Určitě!" řekl s velikým přesvědčením. „Kouření nebo pití nic není. Vůbec nic to není, když toho chceme nechat."

Právě v tu chvíli začala vřít voda v kávovaru. Kávovar se hlasitě rozbublal.

„Slyšíš to?" zvolal don Juan a v očích mu zasvítilo. „Ta vroucí voda se mnou souhlasí."

A po chvíli dodal: „Všechno, co je kolem nás, nám může přitakávat." A přesně v ten moment kávovar zachrčel opravdu halasně.

Don Juan se na kávovar podíval a tiše řekl: „Děkuju." Pokýval hlavou a potom se rozesmál na celé kolo.

Vyvedlo mě to z míry. Smál se sice trošku moc nahlas, ale přesto jsem se tím vším cítil být upřímně pobaven.

Tím skončilo moje první skutečné sezení s „informátorem". Rozloučil se se mnou ve dveřích restaurace. Řekl jsem mu, že ještě musím navštívit pár známých a že bych se s ním zas rád viděl koncem příštího týdne.

„Kdy budete doma?" zeptal jsem se.

Zkoumavě se na mě zadíval. „Když přijedeš. Kdykoliv."

„Ale já nevím, kdy přesně můžu přijít."

„Prostě přijeď a nedělej si s tím starosti."

„Ale co když nebudete doma?"

„Budu doma," usmál se a odešel.

Běžel jsem za ním a zeptal se, jestli by mu nevadilo, kdybych si přivezl fotoaparát, abych si mohl vyfotit jeho i s jeho domem.

Zamračil se: „To je vyloučeno."

„A co magnetofon? Nevadilo by vám to?"

„Ani to bohužel nepřichází v úvahu."

Rozladilo mě to. Začal jsem se rozčilovat. Prohlásil jsem, že nevidím jediný rozumný důvod, proč by mi to měl odmítnout.

Don Juan zavrtěl hlavou. „Na to zapomeň," řekl rozhodně. „A jestli za mnou pořád ještě chceš jezdit, už se o tom nikdy ani nezmiňuj."

Nakonec jsem se zmohl jen na chabý povzdech. Říkal jsem mu, že fotografie a nahrávky jsou pro mou práci nezbytné. Don Juan na to pro-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

hlásil, že ve všem, co děláme, je nezbytné jen jedno jediné. A nazval to „duchem".

„Bez ducha nemůžeš dělat nic. A ty ho nemáš. S tím si dělej starosti, a ne s obrázky."

„Co tím...?"

Don Juan mě přerušil mávnutím ruky a poodstoupil několik kroků. „Ale určitě se vrať," řekl tiše a zamával mi na pozdrav.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

2

VYMAZAT OSOBNÍ HISTORII

Čtvrtek, 22. prosince 1960

Don Juan seděl na zemi u dveří svého domu a zády se opíral o zeď. Obrátil dřevěnou dížku na mléko a vyzval mě, abych se posadil a byl u něj jako doma. Nabídl jsem mu cigarety. Přivezl jsem jich celý kartón. Řekl mi, že nekouří, ale dárek přijal. Povídali jsme si, jak je v noci na poušti zima, a o dalších věcech, o nichž se běžně mluví.

Zeptal jsem se, jestli mu nějak nenarušuji běžnou denní rutinu. Podíval se na mě trochu zamračeně a prohlásil, že žádnou rutinu nemá, že jestli chci, mohu u něj zůstat celé odpoledne.

Měl jsem připraveno pár tabulek pro rodokmen a příbuzenské vztahy a chtěl jsem, aby mi je pomohl vyplnit. Na základě etnografické literatury jsem sestavil dlouhý seznam kulturních prvků, které Indiáni v této oblasti údajně sdíleli. Chtěl jsem s ním ten seznam probrat a označit všechny body, které znal.

Začal jsem s tabulkami příbuzenských vztahů.

„Jak jste říkal svému otci?"

„Říkal jsem mu tati," odpověděl don Juan s velmi vážným výrazem ve tváři.

Trochu mě tím rozladil, ale pokračoval jsem, protože jsem předpokládal, že mi nerozuměl.

Ukázal jsem mu tabulku a vysvětloval, že jedna kolonka je pro otce a další pro matku. Uvedl jsem mu jako příklad různá anglická nebo španělská slova pro otce a matku.

Napadlo mě, že jsem asi měl nejdřív začít u matky.

„Jak jste říkal svojí matce?"

„Říkal jsem jí mami," odpověděl naivním tónem.

„Ale já myslím, jak jinak jste říkal otci a matce? Jakými jinými slovy jste na ně volal?" vysvětloval jsem mu a snažil se být trpělivý a zdvořilý.

Poškrábal se na hlavě a podíval se na mě s přihlouplým výrazem.

„Jémine, tos mě dostal. Počkej, nech mě přemýšlet."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Chvíli jako by váhal, a pak si zřejmě na něco vzpomněl a já jsem se nachystal, že si začnu zapisovat.

„No," říkal, jako by byl ponořen do vážného přemýšlení, „jak jinak jsem na ně ještě volal? Volal jsem na ně: Hele, tati! Hele, mami!"

Proti své vůli jsem se rozesmál. Don Juan měl opravdu komický výraz a já jsem v tu chvíli vážně nevěděl, jestli si ten směšný stařík ze mě utahuje, anebo jestli je takový naivka. Sebral jsem veškerou trpělivost a vysvětlil mu, že tyhle otázky jsou závažné a že pro mou práci je velice důležité, abych ty formuláře vyplnil. Snažil jsem se, aby pochopil, oč v genealogii a v osobních anamnézách jde.

„Jak se jmenoval váš otec a vaše matka?" zeptal jsem se.

Don Juan se na mě podíval jasnýma laskavýma očima.

„Neplýtvej časem na takové pitomosti," řekl tiše, ale s netušenou silou.

Nevěděl jsem, co na to říct. Jako by ta slova pronesl někdo jiný. Ještě před chviličkou jsem viděl, jak se přihlouplý Indián nervózně škrábe na hlavě, a pak jsme si v jediném okamžiku vyměnili role. Hlupákem jsem byl najednou já a on se na mě upřeně díval. Jeho pohled byl nepopsatelný, nebyla v něm arogance ani vzdor nebo nenávist či pohrdání. Měl oči laskavé, jasné a pronikavé.

„Já žádný osobní příběh nemám," řekl po dlouhé odmlce. „Jednoho dne jsem přišel na to, že už svou osobní historii nepotřebuji, a tak jsem s ní skoncoval asi tak jako s pitím."

Nechápal jsem, co tím přesně myslí. Najednou jsem byl celý nesvůj, jako bych pocítil ohrožení. Připomněl jsem mu, jak mě ujišťoval, že se ho mohu ptát, a don Juan mi znovu opakoval, že mu to vůbec nevadí.

„Já už nemám osobní příběh," řekl a zadíval se na mě zkoumavě. „Jednoho dne jsem s ním skončil, když jsem pocítil, že už ho dál nepotřebuji."

Zíral jsem na něj a snažil jsem se v jeho slovech odhalit skrytý smysl.

Začal jsem se s ním přít: „Copak člověk může opustit svou osobní historii?"

„Nejdřív s ní musí chtít přestat. Teprve pak ji může harmonicky osekávat, kousek po kousku."

„Ale proč by si vůbec měl něco takového přát?" vykřikl jsem. Já jsem lpěl na své osobní historii nesmírně silně. Moje rodinné kořeny sahají velmi hluboko. Byl jsem tedy upřímně přesvědčen, že bez nich by můj život neměl žádnou kontinuitu ani smysl.

„Měl byste mi asi vysvětlit, co myslíte tím opouštěním osobní historie."

„No, skoncovat s ní, to tím myslím," odsekl don Juan.

Zřejmě jsem vůbec nepochopil základní předpoklady. „Vezměme si například vás. Vy jste Jaki. To přece nemůžete změnit."

„Vážně jsem Jaki?" zeptal se mě s úsměvem. „A jak to víš?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Pravda, já to sice v tuto chvíli nemohu vědět naprosto jistě, ale vy to víte, a to se počítá. A z toho vychází váš osobní příběh."

Měl jsem pocit, že jsem uhodil hřebík na hlavičku.

„Skutečnost, že vím, jestli jsem Jaki nebo ne, ještě netvoří osobní příběh," odpověděl don Juan. „Osobním příběhem se skutečnost stává teprve tehdy, když to ví ještě někdo jiný. A já tě ujišťuji, že to nikdy nikdo nebude vědět najisto."

Zmateně jsem si zapisoval, co říká. Dopsal jsem a podíval se na něj. Nedávalo mi to smysl. V duchu jsem si probíral, jakým dojmem na mě působí, vzpomněl jsem si, jak záhadné a naprosto nezvykle se na mě podíval, když jsme se setkali poprvé, s jakým kouzlem mě ujišťoval, že mu přitakává všechno, co je kolem, vybavil jsem si jeho znepokojivý humor a hbitost, připomněl jsem si, jak nefalšovaný výraz hlouposti nasadil, když jsem se ho vyptával na rodiče, a jak mě potom zaskočil zcela netušenou silou svého prohlášení.

„Nevíš, kdo jsem, co?" řekl, jako by četl mé myšlenky. „A nikdy se taky nedozvíš, kdo jsem nebo co jsem, protože nemám žádný osobní příběh."

Zeptal se mě, jestli jsem měl otce. Ano, měl jsem otce. Don Juan mi vysvětloval, že to, co má na mysli, je například můj otec. Vybídl mě, abych si vzpomněl, co si o mně můj otec myslel.

Každý, kdo mě zná, prý o mně má určitou představu a já sám ji stále přikrmuji vším, co dělám. „Copak to nechápeš?" ptal se mě dramaticky. „Musíš svůj příběh obnovovat a vyprávět rodičům, příbuzným a přátelům, co všechno děláš. Ale když nemáš osobní historii, nemusíš nic vysvětlovat, nikdo se nezlobí a nikdo není zklamán tím, co děláš. A především tě nikdo neomezuje tím, co si myslí."

Najednou jsem to pochopil. Vždyť jsem na to málem sám přišel, jenomže jsem to nikdy důkladně neprozkoumal. Nemít osobní historii je velice lákavé, alespoň v intelektuální rovině, ale náhle mě přemohl pocit osamělosti, který byl hrozivý a odporný. Chtěl jsem si s donem Juanem popovídat o svých pocitech, ale ovládl jsem se. V tom, co se momentálně dělo, byla jakási strašlivá nesrovnalost. Připadalo mi směšné, že se chci pouštět do filosofické disputace s jakýmsi starým Indiánem, který zcela očividně nemá „kultivovanost" universitního studenta. Don Juan mě však čímsi odradil od původního úmyslu vyptat se ho na jeho genealogii.

„Já vůbec nevím, jak jsme se dostali až na tohle téma, když jsem se vás vlastně chtěl zeptat jen na pár jmen do svých tabulek," snažil jsem se zavést hovor zpátky tam, kam jsem chtěl.

„To je strašně jednoduché. Dostali jsme se k tomu tak, že jsem říkal, že vyptávat se na minulost je pěkná pitomost," řekl don Juan pevně. Cítil jsem, že takhle s ním nijak nepohnu, a proto jsem změnil taktiku.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„A tuhle představu, že nemáme mít osobní historii, tu mají Jakiové?" zeptal jsem se.

„Tu mám já."

„A kde jste se ji naučil?"

„Naučil jsem se ji během života."

„Naučil jste se ji od otce?"

„Ne. Řekněme, že jsem se ji naučil sám od sebe. A teď ti povím její tajemství, abys dneska neodešel s prázdnou."

Dramaticky ztlumil hlas. Smál jsem se jeho hereckým kouskům. Musím uznat, že v tomto ohledu je ohromující. Uvědomil jsem si, že mám co do činění s rozeným hercem.

„Zapiš si to," přikazoval mi otcovsky. „Proč by ne? Když píšeš, cítíš se zřejmě líp."

Podíval jsem se na něj a moje oči prozradily, že jsem zmaten. Don Juan se plácl do stehen a s velkým potěšením se rozesmál.

Pak, jako by mi dával čas, abych si mohl po svém neohrabaném způsobu zapisovat, pomalu pronesl: „Nejlepší je celou osobní historii smazat, protože tě to zbaví tíhy toho, co si myslí druzí."

Nemohl jsem uvěřit, že to opravdu řekl. Prožíval jsem okamžik velikého zmatku. Určitě si na mě tváři přečetl, jaký mám uvnitř zmatek, a okamžitě toho využil.

„Podívej se například na sebe," pokračoval. „Zrovna teď nevíš, jestli chceš přijít nebo odejít. A to jen proto, že jsem smazal svůj osobní příběh. Po kouskách jsem si kolem sebe a kolem svého života vybudoval mlhu. A tak teď nikdo s jistotou neví, kdo vlastně jsem a co dělám."

„Ale vy sám přece víte, kdo jste, nebo snad ne?" skočil jsem mu do řeči.

„No, samozřejmě, že... nevím," vykřikl don Juan a začal se válet se smíchem po zemi, že jsem z toho tak vyjevený.

Pak se odmlčel, dost dlouho na to, abych si začal myslet, že mi přece jen přizná, že to ví, jak jsem předpokládal. Jeho triky a lsti mi naháněly strach. Opravdu jsem se začal bát.

„Tohle je to malé tajemstvíčko, co ti chci dneska říct," zašeptal. „Můj osobní příběh nezná nikdo. Nikdo neví, kdo jsem a co dělám. Ani já ne."

Začal šilhat. Nedíval se na mě, ale někam za mě přes moje pravé rameno. Seděl na zkřížených nohách, záda měl rovná, a přece jsem měl pocit, že je nesmírně uvolněný. V tu chvíli byl přímo prototypem nelítostné divokosti. Představoval jsem si, že je jako indiánský náčelník, jako rudoch, bojovník z romantických příběhů o Indiánech mého dětství, a tyhle romantické představy mě strhly. Přemohl mě velmi zákeřný pocit ambivalentního vztahu. Mohl jsem zcela upřímně říct jedním dechem, že ho mám velice rád a že se ho přitom strašně bojím.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan dost dlouho takto divně zíral, a pak se pohybem hlavy dotkl všeho okolo: „Jak bych mohl vědět, kdo jsem, když já jsem tohle všechno?" Pak se na mě podíval a usmál se.

„Musíš si okolo sebe postupně vytvořit mlhu. Všechno kolem musíš mazat, dokud nebude nic samozřejmé, dokud nepřestaneš pokládat věci za jisté a skutečné. Tvůj momentální problém je v tom, že jsi příliš skutečný, že všechno bereš jako skutečné. I tvoje snahy jsou příliš skutečné, i tvoje nálady. Neber nic jako samozřejmost. Musíš se začít vymazávat."

„Ale proč?" zeptal jsem se bojovně.

Uvědomil jsem si, že mi vlastně předpisuje, jak se mám chovat a jak mám jednat. Celý život se mě vždycky dotýkalo, když se mi někdo snažil říkat, co mám dělat. Stačí pomyšlení, že mi někdo říká, co mám dělat, a okamžitě se začnu bránit.

„Povídal jsi, že se chceš učit o rostlinách," pokračoval don Juan klidně. „A ty snad chceš něco dostávat jen tak pro nic, za nic? A co myslíš, že tohle je? Dohodli jsme se, že se mě budeš ptát a já ti budu říkat, co vím. Jestli se ti to nelíbí, nemáme o čem dál mluvit."

Ta jeho strašná přímočarost mě dopálila. Jen nerad jsem musel připustit, že má pravdu.

„Řekněme si to tedy takhle," pokračoval don Juan. „Jestli se chceš učit o rostlinách, musíš kromě jiných věcí smazat svou osobní historii, protože o rostlinách se vlastně nedá nic říkat."

„A jak?"

„Začni u jednoduchých věcí. U takových, které neprozrazují, co opravdu děláš. Potom musíš opustit každého, kdo tě dobře zná. Tak si kolem sebe vytvoříš mlhu."

„Ale to je absurdní," protestoval jsem. „Proč by mě neměl nikdo znát? Co je na tom špatného?"

„Špatné je na tom to, že jakmile tě někdo zná, stáváš se věcí, která je pokládána za samozřejmost, a od toho okamžiku už nemůžeš přetrhávat pouta jejich myšlenek. Já osobně mám rád nesmírnou svobodu, která plyne z toho, že mě nikdo nezná. Nikdo mě nezná tak najisto, jak lidé znají třeba tebe."

„Ale to by přece byla lež."

„Já se nestarám o lež ani o pravdu," řekl don Juan přísně. „Lež je lží jenom tehdy, když máš osobní příběh."

Namítl jsem, že nerad někoho záměrně mystifikuji nebo klamu, a don Juan prohlásil, že beztak klamu všechny.

Ten stařec se mě dotkl na bolavém místě. Nezarazil jsem ho a nezeptal jsem se, jak to vlastně myslí, jak mohl poznat, že pořád někoho mystifikuji. Prostě jsem jen reagoval na jeho slova a chtěl jsem na svou obranu

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

něco vysvětlovat. Řekl jsem mu, jak mě trápí vědomí, že moje rodina i mí přátelé jsou přesvědčeni, že jsem nespolehlivý, když jsem ve skutečnosti nikdy v životě nelhal.

„Vždycky jsi uměl lhát," řekl don Juan. „Chybělo ti jedině to, že jsi nevěděl, proč bys měl lhát. No, a teď to víš."

Protestoval jsem: „Copak nechápete, že už toho mám opravdu dost, že už mě unavuje, když si o mně pořád někdo myslí, že nejsem spolehlivý?"

„Ale vždyť jsi nespolehlivý," řekl přesvědčeně.

„Krucifix, člověče, nejsem!" křičel jsem na něj.

Don Juan se začal hystericky smát, místo aby vzal na vědomí, v jakém jsem rozpoložení, a byl trochu vážný. Už jsem měl opravdu toho starého chlapa plné zuby pro tu jeho domýšlivou aroganci. Ale měl bohužel pravdu.

Po chvíli jsem se uklidnil a pokračovali jsme v rozhovoru.

„Když člověk nemá osobní příběh," vysvětloval don Juan, „nedá se nic z toho, co říká, považovat za lež. Tvůj problém je v tom, že máš nutkání každému všechno vysvětlovat, a přitom chceš všechno, co děláš, dělat, jako bys to dělal poprvé a nanovo. No, a protože to, co děláš, tě nemůže vzrušovat, když sis to vysvětlil, tak lžeš, abys mohl jít stále dál."

Smysl našeho rozhovoru mě opravdu vyváděl z míry. Všechno, co jsme si říkali, jsem si dopodrobna zapisoval, jak nejlépe jsem uměl, a soustřeďoval jsem se spíše na to, co don Juan říká, než abych se zastavil a uvažoval, co si o tom mám myslet nebo co mi tím chce vlastně sdělit.

„Od této chvíle musíš prostě lidem ukazovat jen to, co jim ukázat chceš, ale nikdy jim nesmíš říkat, jak to přesně děláš."

„Ale já přece nemůžu mít tajemství!" vykřikl jsem. „To, co mi tu říkáte, pro mě nemá smysl."

„Tak se změň!" odsekl don Juan a v očích mu divoce zablýsklo.

Vypadal jako zvláštní divoké zvíře. A přece to, co si myslel, a to, co říkal, mělo hlavu a patu. Moje otrávená rozmrzelost přešla do znepokojivého zmatku.

„Pochop, že máme jen dvě možnosti. Buď budeme všechno pokládat za jisté a skutečné, nebo nebudeme. Jestliže ano, nakonec budeme k smrti znuděni sami ze sebe i ze světa. Pokud si zvolíme druhou alternativu a vymažeme svůj osobní příběh, vytvoříme kolem sebe mlhu, vzrušující a tajemný stav, v němž nikdy nikdo neví, odkud na něj vykoukne králík, natožpak my."

Trval jsem na svém, že když vymažeme svoje osobní příběhy, jen tím zvýšíme svůj pocit nejistoty.

„Když nemáš nic jisté, jsi pořád ve střehu, jsi bdělý a stále na špičkách," řekl don Juan. „Nevědět, za kterým keřem se králík skrývá, vzrušuje mnohem víc, než když se tváříme, jako bychom všechno věděli."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan se pak na velmi dlouhou dobu odmlčel. Uplynula možná hodina v naprostém mlčení. Nevěděl jsem, co bych se ho měl ptát. Nakonec se zvedl a požádal mě, abych ho zavezl do blízkého města.

Nevím proč, ale náš rozhovor mě zcela vyčerpal. Měl jsem chuť si jít lehnout. Don Juan mě na cestě požádal, abych zastavil. Řekl mi, že pokud si chci odpočinout a uvolnit se, musím vylézt na plochý vrcholek malého kopce stranou od silnice a tam si lehnout na břicho hlavou k východu.

Zdálo se mi, že má v hlase určitou naléhavost. Nechtěl jsem se s ním přít a možná jsem byl příliš unavený na to, abych mluvil. Vylezl jsem na kopec a udělal, co mi řekl.

Spal jsem jen pár minut, ale to stačilo, aby se mi zase vrátila energie.

Přijeli jsme do centra města, kde chtěl don Juan vysadit. „Vrať se," řekl mi, když vystupoval z auta. „Určitě se vrať."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

3

ZTRATIT VLASTNÍ DŮLEŽITOST

Měl jsem příležitost probrat svoje dvě předešlé návštěvy u dona Juana s kamarádem, který nás seznámil. Byl toho názoru, že jenom mařím čas. Dopodrobna jsem mu vyprávěl, o čem jsme s donem Juanem rozmlouvali. Můj známý byl přesvědčen, že přeháním a mám jen romantické představy o starém a bláznivém dědkovi.

Tak nepochopitelný stařec však poskytoval jen málo místa pro romantické představy. Zcela upřímně jsem cítil, že jeho kritika mojí osobnosti vážně podkopala náklonnost, kterou jsem k němu choval. Musel jsem však připustit, že všechna ta kritika byla k věci, že byla ostře vymezená a do posledního puntíku pravdivá.

Podstatou mého dilematu v tomto směru byla moje neochota přijmout fakt, že don Juan je schopen zcela rozbít moje základní představy o světě, a současně neochota souhlasit s tvrzením mého známého, že „ten starej Indián je prostě cvok".

Měl jsem pocit, že ho musím ještě jednou navštívit, abych to mohl rozhodnout.

Středa, 28. prosince 1960

Sotva jsem dorazil, hned mě vzal don Juan na procházku do pouštního chaparralu. Ani se nepodíval na tašku s nákupem, který jsem mu přinesl. Zdálo se, že mě čekal.

Chodili jsme několik hodin. Don Juan nesbíral žádné rostliny a ani mi žádné neukázal. Místo toho mě učil, „jak se správně chodí". Při chůzi prý musím jemně svinout prsty, abych udržel pozornost při sledování stopy a okolí. Tvrdil, že způsob, jak většinou chodím, člověka jen ohlupuje. A také, že prý bychom nikdy neměli nic nosit v ruce. Když už něco musíme nést, měli bychom si to dát do ruksaku nebo do nějaké síťovky či kabely na rameno. Tvrdil, že budeme-li mít ruce v určité pozici, budeme schopni mít více energie a více si uvědomovat.

Nemělo smysl se s ním přít. Zavinul jsem tedy prsty tak, jak mi přikázal, a šel jsem dál. Moje schopnost uvědomovat si se však nikterak nezměnila, ani energie jsem neměl víc.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Vyrazili jsme ráno a teprve v poledne jsme se zastavili, abychom si odpočali. Byl jsem zpocený a chtěl jsem se napít z polní láhve, ale don Juan mě zarazil, že je lepší si vody jenom loknout. Uřízl pár lístků z malého nažloutlého keříku a rozžvýkal je. Dal mi jich také několik a poznamenal, že jsou výtečné — když je budu pomalu žvýkat, přestanu mít žízeň. Žízeň jsem sice měl pořád, ale zároveň jsem se cítil dobře.

Zdálo se, že don Juan čte moje myšlenky, protože mi vysvětloval, že jsem nepocítil blahodárnost „správného způsobu chůze" ani rozžvýkaných lístků, protože jsem mladý a silný, a že moje tělo nic nevnímá, protože jsem trošku hloupý.

A smál se. Mně do smíchu nebylo, a to jako by ho pobavilo ještě víc. Poopravil svoje předchozí tvrzení a prohlásil, že nemám tělo tak úplně hloupé, jako spíš trošku spící.

V tu chvíli nad námi s krákoráním přeletěla ohromná vrána. Vylekalo mě to a začal jsem se smát. Připadalo mi, že tahle situace volá po smíchu, ale don Juan mě k mému naprostému údivu prudce zatahal za paži, abych ztichl. Na tváři měl velice vážný výraz.

„To nebyl vtip," řekl přísně, jako kdybych věděl, o čem mluví.

Chtěl jsem, aby mi to vysvětlil. Řekl jsem mu, že nechápu, proč se zlobí, že se směju vráně, když jsme se před tím smáli kávovaru.

„Ale to, co jsi viděl, nebyla vrána!" vykřikl don Juan.

„Ale vždyť jsem to přece viděl a byla to vrána," trval jsem na svém.

„Nic jsi neviděl, ty blázne," řekl chraplavě.

Tahle jeho prudkost nebyla na místě. Řekl jsem mu, že nemám rád, když se na mě někdo zlobí, a že asi bude lepší, když odejdu, protože nejspíš nemá náladu na nějakou společnost.

Don Juan vybuchl smíchem, jako kdybych byl šašek, který se před ním předvádí. Úměrně tomu narůstala moje rozmrzelost a rozpaky.

„Máš v sobě příliš mnoho násilí," poznamenal věcně. „Bereš sám sebe příliš vážně."

„A copak vy neděláte totéž?" skočil jsem mu do řeči. „Copak vy jste se nebral vážně, když jste se na mě rozzlobil?"

Prohlásil, že zlobit se na mě je to poslední, co by ho mohlo napadnout, a pronikavě se na mě zadíval.

„To, co jsi viděl, nebylo přitakání světa. Přelet vran nebo jejich krákorání nikdy není přitakání. To bylo znamení!"

„Znamení čeho?"

„Velmi důležité naznačení, které se týká tebe," řekl don Juan tajuplně. V tu chvíli nám vítr přinesl přímo k nohám suchou větvičku keře. „Tohle bylo přitakání!" zvolal don Juan a podíval se na mě lesknoucíma se očima. A pak se začal smát, až se prohýbal.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Měl jsem pocit, že si ze mě utahuje a že si vymýšlí pravidla téhle své podivné hry cestou — není tedy divu, že jemu je do smíchu, ale mně ne. Opět ve mně začala mocně narůstat rozmrzelost, a tak jsem mu řekl, co si o něm myslím.

Vůbec se nerozzlobil a ani se neurazil. Smál se a já jsem z toho smíchu pocítil ještě větší úzkost a stísněnost. Měl jsem pocit, že mě záměrně ponižuje. A v tu chvíli jsem se rozhodl, že tímhle moje „práce v terénu" už končí.

Vstal jsem a řekl mu, že se chci vydat na zpáteční cestu, protože musím odjet zpátky do Los Angeles.

„Sedni si!" přikázal mi. „Ty se hned naštveš jako nějaká stará dáma. Teď nemůžeš odejít, protože jsme ještě neskončili."

Nenáviděl jsem ho. Myslel jsem si, že mi jen dává najevo svoje pohrdání.

Don Juan začal zpívat jednu idiotskou mexickou lidovou písničku. Bylo zřejmé, že napodobuje nějakého populárního zpěváka. Některé slabiky prodlužoval a jiné zase stahoval a z celé té písničky udělal náramnou fašku. Bylo to tak komické, že jsem se nakonec rozesmál.

„Vidíš, ty se té blbé písničce směješ, ale ten, kdo ji zpívá, a ti, kdo mu platí, aby ji mohli poslouchat, se vůbec nesmějou. Pokládají to za vážnou věc."

„Co tím chcete říct?"

Myslel jsem si, že mi záměrně naservíroval tenhle příklad, aby mi mohl říct, že jsem se smál vráně, protože jsem ji nebral příliš vážně stejně tak, jako jsem nebral vážně ani tu písničku. Ale don Juan mě zaskočil znovu. Prohlásil, že jsem jako ten zpěvák a lidé, kterým se ty jeho písničky líbí, že jsem stejně namyšlený a stejně smrtelně vážně beru pitomosti, za které by nikdo, kdo má rozum na místě, nedal ani zlámanou grešli.

A potom, jako kdyby mi chtěl osvěžit paměť, zrekapituloval všechno, co mi už řekl na téma „učení o rostlinách". A naléhavě zdůraznil, že jestli se opravdu chci učit, budu muset většinu svého navyklého chování změnit.

Pocit rozmrzelosti a otrávenosti ve mně stále narůstal, takže jsem musel vynaložit maximální úsilí i na to, abych si dál dělal poznámky.

„Bereš sám sebe příliš vážně," řekl don Juan pomalu. „Jsi zatraceně důležitý pro svou vlastní mysl. A tohle se musí změnit! Jsi pro sebe tak příšerně důležitý, že se ti zdá, že máš právo být ze všeho otrávený. Jsi pro sebe tak zatraceně důležitý, že si můžeš dovolit opustit všechno, co nejde podle tvých představ. Myslím, že to pokládáš za projev silného charakteru. Taková hloupost! Jsi slabý a k tomu namyšlený!"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Pokusil jsem se něco namítnout, ale s donem Juanem to ani nepohnulo. Poukázal na to, že jsem v životě nikdy nic nedotáhl do konce právě kvůli tomuto pocitu neúměrné důležitosti, kterou sám sobě přikládám.

Jistota, s jakou to tvrdil, mi vyrazila dech. To, co říkal, byla samozřejmě pravda, a přece jsem z toho pociťoval nejen zlost, ale i ohrožení.

„Vlastní důležitost je další věc, které se musíš pustit, tak jako osobní historie," řekl don Juan dramaticky.

Opravdu jsem se s ním nechtěl přít. Bylo mi jasné, že jsem v nesmírné nevýhodě. Don Juan se totiž nehodlal vydat na zpáteční cestu domů, dokud s tím nebude hotov, a já jsem cestu neznal. Musel jsem tedy zůstat s ním.

Najednou udělal podivný a rychlý pohyb, jako by nasával vzduch kolem sebe. Lehce a rytmicky potřásal hlavou. Zdálo se, že je neobvykle bdělý a ve střehu. Obrátil se a zadíval se na mě. V tom pohledu bylo ohromení i zvědavost. Očima mi přejížděl po těle, jako kdyby hledal něco konkrétního. Pak najednou prudce vstal a rychle vyrazil. Takřka běžel. Šel jsem za ním. Tímhle zvýšeným tempem pak klusal takřka hodinu.

Pak konečně zastavil u skalnatého kopce. Posadili jsme se do stínu keře. Ten poklus mě zcela vyčerpal, ale měl jsem už lepší náladu. Bylo zvláštní, že jsem se tak změnil. Byl jsem teď bezmála v povznesené náladě, zatímco po naší hádce jsem se rozběhl, úplně rozzuřený, na dona Juana.

„To je zvláštní," řekl jsem, „ale já se opravdu cítím skvěle."

V dálce jsem slyšel krákat vránu. Don Juan zvedl prst k pravému uchu a usmál se. „To bylo znamení."

Po svahu se skutálel malý kámen a s praskotem zapadl do pouštního porostu. Don Juan se nahlas zasmál a ukázal prstem tím směrem: „A tohle bylo přitakání."

Potom se mě zeptal, jestli jsem připraven mluvit o své vlastní důležitosti. Zasmál jsem se. Pocit hněvu byl najednou tak daleko, že jsem vůbec nechápal, jak jsem se na něj vůbec mohl tak rozzlobit.

„Nechápu, co se to se mnou děje," řekl jsem mu. „Rozzlobil jsem se a teď nevím, proč se už nezlobím."

„Svět kolem nás je velice tajemný," řekl don Juan. „A svá tajemství nedává jen tak."

Jeho záhadné výroky se mi líbily. Byly něčím jako výzvou. Byly tajuplné. Nedokázal jsem ovšem rozhodnout, jestli mají nějaký skrytý význam, anebo zda se jedná o pustý nesmysl.

„Jestli se ještě někdy vrátíš sem do téhle pouště," řekl don Juan, „vyhni se tomu skalnatému kopci, kde jsme se dneska zastavili. Vyhýbej se mu jako moru."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Proč? O co jde?"

„Teď není vhodná doba, abych ti to vysvětloval. Teď se zabýváme ztrátou vlastní důležitosti. Dokud budeš mít pocit, že jsi ta nejdůležitější věc na světě, nebudeš nikdy schopen skutečně docenit svět kolem sebe. Jsi jako kůň, který má klapky na očích, vidíš jenom sebe, oddělen od všeho ostatního, a nic víc."

Chvíli se na mne zkoumavě díval, a pak ukázal na malou rostlinku: „Teď si chci popovídat tady se svým malým přítelem."

Klekl si před ní a začal ji hladit a mluvit na ni. Nejdřív jsem vůbec nerozuměl, co říká, ale pak zase změnil jazyk a mluvil na rostlinu španělsky. Chvíli plácal samé hlouposti. Potom vstal.

„Vůbec nezáleží na tom, co rostlinám říkáš," vysvětloval mi. „Slova si můžeš klidně i vymýšlet, důležité je jen to, co cítíš, jestli je máš rád a jestli s nimi zacházíš jako se sobě rovnými."

Vysvětlil mi, že každý, kdo je sbírá, se jim pokaždé musí omluvit, když je utrhne, a musí je ujistit, že jednoho dne zas jeho vlastní tělo bude rostlinám za potravu.

„Takže koneckonců jsme si s rostlinami rovni. Nikdo, ani my ani rostliny, není víc nebo méně důležitý."

„No tak, pojď si povídat s touhle rostlinkou," vybídl mě. „Pověz jí, že už se necítíš tak důležitý."

Zašel jsem až tak daleko, že jsem si před rostlinou dokonce klekl, ale mluvit na ni už jsem nedokázal. Připadal jsem si směšně a smál jsem se. Nicméně jsem se nezlobil.

Don Juan mě poplácal po zádech a řekl, že to je v pořádku, že prý jsem se dokázal alespoň ovládnout.

„Odteďka k rostlinkám mluv. Mluv na ně tak dlouho, dokud neztratíš pocit vlastní důležitosti. Mluv na ně tak dlouho, až na ně budeš schopen mluvit i před druhými. Jdi támhle k těm kopcům a zkoušej si to tam sám."

Zeptal jsem se ho, jestli by nestačilo, kdybych si s nimi povídal potichu, v duchu.

Don Juan se zasmál a poklepal mi na hlavu: „Ne, ne! Jestli chceš, aby ti odpovídaly, musíš na ně mluvit nahlas a jasným hlasem."

Odešel jsem udaným směrem a smál jsem se pro sebe těm jeho výstřednostem. Dokonce jsem se pokusil na rostliny mluvit, ale pak mě přemohl pocit, že jsem směšný.

Počkal jsem chvíli, která se mi zdála přiměřeně dlouhá, a pak jsem se vrátil zpátky k donu Juanovi. Byl jsem si naprosto jist, že poznal, že jsem na rostliny nemluvil.

Don Juan se na mě nepodíval. Dal mi znamení, abych si sedl vedle něj. „Sleduj mě pozorně. Budu si teď povídat se svou kamarádkou."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Pak si klekl před malou rostlinku a několik minut se před ní všelijak kroutil a pohyboval a přitom na ni mluvil a smál se. Měl jsem dojem, že se pomátl na rozumu.

„Tahle rostlinka mi teď řekla, abych ti pověděl, že je dobrá k jídlu," oznámil mi, když vstával z kleku. „Říkala mi, že hrst této rostliny uchová člověku zdraví. A taky mi řekla, že jí támhle rostou celé trsy."

Don Juan ukázal na svah kopce vzdáleného asi dvě stě metrů. „Pojďme se tam podívat."

Zasmál jsem se jeho teatrálním gestům. Byl jsem si jist, že ty rostliny najde, protože skvěle zná zdejší kraj a ví, kde rostou léčivé nebo jedlé rostliny.

Cestou na místo, které ukázal, mi řekl jen jakoby mimochodem, že bych si té rostliny měl dobře všimnout, protože je to lék i potrava. Zeptal jsem se ho napůl žertem, jestli mu to ta rostlina zrovna řekla. Zastavil se a zkoumavě se na mě podíval, jako by nevěřil svým očím. Potřásal hlavou ze strany na stranu.

„A jéje," zvolal. „Ta tvoje chytrost z tebe dělá většího hlupáka, než jsem si myslel. Jak by mi mohla tahle kytička teď říkat něco, co už vím odjakživa?"

A pak mi začal vysvětlovat, že on sám dobře zná všelijaké vlastnosti téhle rostliny a že mu právě řekla, že jí roste spousta v oblasti, kterou mi ukázal, a že jí nebude vadit, když mi to poví.

Když jsme došli na svah kopce, našel jsem jí tam celé trsy. Chtěl jsem se tomu smát, ale don Juan mi nedopřál času. Chtěl, abych těm rostlinám poděkoval. Až extrémně jsem si uvědomoval sebe sama a nedokázal jsem se k tomu přimět.

Don Juan se shovívavě usmál a pronesl další ze svých tajuplných výroků. Opakoval ho třikrát nebo čtyřikrát, jako by mi chtěl dát dost času, abych pochopil smysl jeho slov: „Svět kolem nás je tajemství a lidé nejsou o nic lepší než všechno ostatní. Jestliže je k nám nějaká rostlinka velkoryse štědrá, musíme jí za to poděkovat, protože jinak by nás třeba nepustila."

Když to říkal, podíval se na mě tak, že mi přeběhl mráz po zádech. Honem jsem se sklonil nad rostlinou a nahlas jsem jí poděkoval.

Don Juan se začal smát tichými regulovanými záchvěvy smíchu.

Chodili jsme ještě další hodinu a potom jsme se vydali na zpáteční cestu. V jednu chvíli jsem zůstal pozadu a don Juan na mě musel čekat. Zkontroloval mě, jestli mám svinuté prsty. Neměl jsem je svinuté. Don Juan řekl jako příkazem, že kdykoliv budu chodit s ním, budu muset dodržovat jeho způsoby a napodobovat je, jinak že s ním nemám chodit vůbec.

„Nemůžu na tebe pořád čekat, jako bys byl malý," napomenul mě.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Tahle slova zapadla do hlubiny mého zmatku a rozpaků. Jak je možné, že takový stařec dokáže chodit o tolik lépe než já? Myslel jsem si, jaký jsem atlet, jak jsem silný, a přece na mě musel čekat, až ho dohoním.

Svinul jsem prsty a kupodivu jsem pak dokázal bez námahy udržovat jeho obrovské tempo. Chvílemi jsem měl dokonce pocit, že mé ruce táhnou kupředu.

Cítil jsem se skvěle. Chodit jen tak naprázdno s tím podivínským starým Indiánem mi působilo potěšení. Začal jsem mluvit a znovu a znovu jsem se ho ptal, jestli mi ukáže nějaké rostliny peyotlu. Podíval se na mě, ale neřekl ani slovo.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

4

SMRT JE RÁDCEM

Středa, 25. ledna 1961

„Naučil byste mě někdy něco o peyotlu?" ptal jsem se.

Jako dřív ani tentokrát Don Juan neodpověděl. Jen se na mě podíval, jako bych byl blázen.

Už několikrát jsem v hovoru při různých příležitostech nadhodil toto téma, ale don Juan se pokaždé zamračil a potřásl hlavou. Tím gestem ani neodmítal ani nepřitakával, bylo to spíš gesto zoufalé a nedůvěřivé.

Don Juan prudce vstal. Seděli jsme na zemi před jeho domem. Takřka neznatelným pohybem hlavy mě vyzval, abych šel za ním.

Odešli jsme na jih do pouštního chaparralu. Při chůzi mi několikrát znovu připomenul, že si musím uvědomovat zbytečnost vlastní důležitosti i osobní historie.

„Svoje přátele," obrátil se ke mně prudce, „ty, které už dlouho znáš, budeš muset rychle opustit."

Říkal jsem si, že don Juan je blázen, že tohle jeho vytrvalé naléhání je hloupost, ale neřekl jsem nic. Don Juan se na mě zadíval a rozesmál se.

Po dlouhém pochodu jsme se zastavili. Chtěl jsem si sednout, abych si odpočinul, ale don Juan mě vybídl, abych popošel asi dvacet metrů a nahlas a jasným hlasem si popovídal s trsem rostlin. Byl jsem z toho celý nesvůj a pociťoval jsem strach. Don Juan ode mě vyžadoval divné věci a to bylo víc, než jsem dokázal snést. Znovu jsem mu říkal, že si s rostlinami nemůžu povídat, protože si připadám hloupě. Don Juan jen poznamenal, že mám nesmírně silný pocit vlastní důležitosti. Zřejmě učinil náhlé rozhodnutí, když mi řekl, abych už se nesnažil na rostliny mluvit, dokud mi to nebude připadat snadné a přirozené.

„Chceš se o nich učit, a přitom pro to nechceš nic udělat," obvinil mě. „Oč se tedy vlastně snažíš?"

Vysvětloval jsem mu, že chci informace o tom, jak se rostliny používají, a že jsem se na něj v dobré víře obrátil, aby mi byl informátorem, že jsem mu dokonce nabídl, že mu budu platit čas i námahu.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Měl byste si ty peníze vzít," říkal jsem mu. „Oba bychom se pak cítili lépe. Pak bych se vás mohl ptát na všechno, co potřebuji, protože byste pro mě pracoval a já bych vás za to platil. Co si o tom myslíte?"

Opovržlivě se na mě podíval. Dolní ret nechal poklesnout a při vibrujícím jazyce prudce a silně vydechl. Vydalo to velmi ošklivý zvuk.

„Myslím si o tom tohle," smál se hystericky při pohledu na nadmíru vyjevený výraz, který se mi zcela určitě zračil ve tváři.

Bylo mi jasné, že s tímhle člověkem nelze snadno soupeřit. I přes svůj věk byl plný energie a neuvěřitelně silný. Představoval jsem si, že by mi mohl dělat perfektního „informátora", když je tak starý, protože jsem si říkal, že staří lidé jsou už příliš slabí, aby mohli dělat něco jiného než mluvit. Don Juan však byl dosti obtížný subjekt. Měl jsem pocit, že je nezvladatelný a nebezpečný. Můj známý, který nás seznámil, měl pravdu. Don Juan je podivínský starý Indián, a i když není věčně pod parou, jak mi tvrdil můj známý, je mnohem horší, protože je blázen. Znovu jsem pocítil strašlivé pochybnosti a strach, které jsem zažil už předtím. A to jsem si myslel, že jsem je už překonal. Faktem bylo, že mi nedělalo nejmenší potíže přesvědčit sám sebe, že ho chci znovu navštívit. Ale když jsem si uvědomil, že se mi líbí být v jeho přítomnosti, vloudila se mi do mysli obava, jestli sám nejsem trochu blázen. Jeho tvrzení, že mi překáží pocit vlastní důležitosti, na mě opravdu zapůsobilo. Z mé strany to však všechno zřejmě bylo pouze intelektuální cvičení, protože v okamžiku, kdy jsem byl postaven tváří v tvář jeho podivnému chování, jsem začal pocifovat strach a chtěl jsem odejít.

Řekl jsem mu, že my dva se od sebe natolik odlišujeme, že není šance, abychom spolu vůbec vyšli.

„Jeden z nás se tedy musí změnit," usoudil don Juan a upřeně zíral na zem. „A ty víš, kdo."

Začal si broukat mexickou lidovou písničku. Potom prudce zvedl hlavu a podíval se na mě. Oči měl divoké, jenom hořely. Chtěl jsem odvrátit pohled nebo zavřít oči, ale ke svému krajnímu úžasu jsem nebyl schopen odtrhnout se od jeho upřeného pohledu.

Vyzval mě, abych mu řekl, co jsem mu viděl v očích. Tvrdil jsem, že jsem nic neviděl, ale don Juan trval na tom, abych řekl nahlas, co mě jeho oči přiměly pocítit ve vědomí. Snažil jsem se dát mu na srozuměnou, že mě očima přiměl, abych si uvědomil svoje rozpaky, a že mě způsob, jakým se na mne díval, velmi znepokojuje.

Ale don Juan mě nepustil. Stále na mě vytrvale zíral. Nebyl to pohled vyloženě výhružný nebo zlý, byl spíš záhadný a nepříjemný.

Zeptal se mě, jestli mi nepřipomíná ptáka.

„Ptáka?" vykřikl jsem.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Zachichotal se jako malé dítě a odvrátil pohled. „Ano," řekl tiše. „Ptáka. Velice podivného ptáka!"

A znovu na mě upřel nehybný pohled a přikázal mi, abych se rozpomenul. S neobyčejným přesvědčením v hlase mi řekl, že „ví", že jsem ten pohled už někdy viděl.

V tu chvíli jsem měl pocit, že mě ten stařec jen provokuje, sotva otevře ústa, ačkoliv já mám ty nejpoctivější úmysly. A tak jsem na něj začal zírat, jen abych mu dal otevřeně najevo svůj vzdor. Ale don Juan se rozesmál, místo aby se rozzlobil. Plácal se do stehen a hulákal na mě jak na závodního koně. Ale potom zvážněl a řekl, že je nanejvýš důležité, abych se s ním přestal prát a vzpomněl si na toho divného ptáka, o kterém mluví.

„Podívej se mi do očí."

Oči měl neobyčejně divoké. Bylo v nich něco, co mi opravdu cosi připomínalo, ale nebyl jsem si jist, co to je. Chvíli jsem o tom přemýšlel a najednou mě napadlo, že to není ani tak ve tvaru jeho očí nebo hlavy, ale spíše v jakési chladné divokosti, kterou má v pohledu, a že mi to připadá, jako bych se díval do očí sokolovi. Ve chvíli, kdy jsem si to uvědomil, se na mě díval úkosem. V tu chvíli jsem na okamžik v duchu pocítil absolutní chaos. Zdálo se mi, že vidím rysy sokola a ne dona Juana. Ten obraz byl příliš prchavý a já jsem byl příliš rozrušen, abych mu věnoval více pozornosti.

Velmi rozčileným tónem jsem mu řekl, že bych snad mohl přísahat, jestli jsem v jeho tváři zahlédl rysy sokola. A don Juan z toho dostal další záchvat smíchu.

Znal jsem ten pohled. Když jsem byl malý, lovíval jsem sokoly a podle dědečkova mínění jsem byl dobrý lovec. Dědeček měl slepičárnu s leghornkami a sokolové ohrožovali jeho podnik. Střílet sokoly bylo tehdy nejen účelné, ale dokonce „správné". Teprve teď jsem si vybavil, jak mě pak celé roky pronásledoval divoký pohled jejich očí. Bylo to zasuté v tak dávné minulosti, že jsem tuhle vzpomínku pokládal za ztracenou.

„Kdysi jsem lovil sokoly."

„Já vím," řekl don Juan věcně.

V jeho hlase se ozývala taková jistota, že jsem se tomu začal smát. Ten chlapík mi připadal absurdní. Měl tu drzost hrát mi tady, že ví, že jsem lovíval sokoly. Pocítil jsem k němu naprosté opovržení.

„Proč ses tak rozzlobil?" zeptal se mě hlasem, který prozrazoval opravdový zájem.

Nevěděl jsem. Don Juan mě začal zkoumat velmi neobvyklým způsobem. Vyzval mě, abych se na něj znovu podíval a vyprávěl mu o tom „strašně zvláštním ptákovi", kterého mi připomíná. Vzdoroval jsem mu a s opovržením jsem mu řekl, že není o čem mluvit. Ale potom jsem pocítil nutkání se ho zeptat, proč mi říká, že ví, že jsem kdysi lovil sokoly.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Neodpověděl mi a začal místo toho komentovat moje jednání. Prohlásil, že jsem pruďas, který má hned „pěnu u huby", stačí jen mávnout kloboukem. Protestoval jsem, že to není pravda. Odjakživa jsem byl přesvědčen, že jsem přívětivý a vstřícný. Řekl jsem mu, že je to jeho chyba, protože mě vyvádí z rovnováhy svými nečekanými slovy a činy.

„Ale proč se zlobíš?"

Znovu jsem si prošel svoje pocity a reakce. Opravdu jsem neměl proč se na něj zlobit.

Don Juan znovu naléhal, abych se mu podíval do očí a povídal mu o tom „divném sokolovi". Změnil slova, nejdřív říkal „strašně zvláštním ptákovi", a teď to byl „divný sokol". Tahle změna slov ve mně vyvolala celkovou změnu rozpoložení. Najednou mi bylo smutno.

Don Juan přimhouřil oči, až z nich byly dvě tenounké štěrbiny, a dramatickým tónem mi říkal, že „vidí" velmi divného sokola. Opakoval tahle slova třikrát, jako kdyby ho před sebou skutečně viděl.

„Copak si to nepamatuješ?" zeptal se mě.

Na nic takového jsem si nevzpomínal.

„A co je na tom sokolovi tak divného?"

„To mi musíš říct ty."

Trval jsem na tom, že nikterak nemohu vědět, co má na mysli, a proto mu nic nemohu říct.

„Neper se se mnou!" řekl mi. „Per se se svou netečností a vzpomeň si."

Chvíli jsem se vážně snažil pochopit, oč mu jde. A přitom mě ani nenapadlo, že jsem se zrovna tak mohl pokusit si vzpomenout.

„Kdysi jsi viděl hodně ptáků," řekl don Juan, jako by mi dával nějaký návod.

Vyprávěl jsem mu, že jsem jako malý žil na statku a že jsem lovil stovky ptáků. Don Juan prohlásil, že bych v tom případě neměl mít žádné potíže vzpomenout si na všechny zvláštní ptáky, které jsem lovil. Podíval se na mě s otázkou v očích, jako by mi zrovna dával poslední vodítko.

„Ulovil jsem tolik ptáků, že už si na nic nemůžu vzpomenout."

„Ale tenhle pták je zvláštní," odvětil don Juan téměř šeptem. „Tohle je sokol."

Znovu jsem se snažil pochopit, kam míří. Dělá si snad ze mě legraci? Nebo to myslí vážně? Po dlouhé odmlce mě znovu začal vybízet, abych se rozpomenul. Měl jsem pocit, že nemá smysl snažit se, aby s touhle hrou přestal. Mohl jsem jen jediné — přidat se k němu.

„To mluvíte o sokolovi, kterého jsem ulovil?" zeptal jsem se.

„Ano," zašeptal se zavřenýma očima.

„Takže se to stalo, když jsem byl malý?"

„Ano."

„Ale vždyť jste říkal, že vidíte sokola před sebou."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Taky, že vidím."

„Co mi to chcete udělat?"

„Chci, aby sis vzpomněl."

„Ale na co, proboha?"

„Na sokola, který je rychlý jako světlo," řekl don Juan a podíval se mi do očí. Měl jsem pocit, že se mi zastavilo srdce.

„Podívej se teď na mě."

Nepodíval jsem se. Slyšel jsem jeho hlas jako slaboučký zvuk. Najednou mě zcela pohltila ohromující vzpomínka. Bílý sokol!

Všechno to začalo dědečkovým výbuchem hněvu, když spočítal svoje mladé leghornky. Neustále a znepokojivě se mu ztrácely. Osobně zřídil hlídky a sám pilně hlídal ve dne v noci. Teprve po několika dnech nepřetržitého sledování jsme konečně uviděli velkého bílého ptáka, který odlétal a v pařátech si odnášel mladé kuře leghornky. Ten pták letěl rychle a bylo jasné, že cestu zná velmi dobře. Snesl se střemhlav zpoza stromů, popadl kuře a odletěl pryč prolukou mezi dvěma větvemi. Odehrálo se to tak rychle, že ho dědeček sotva zahlédl. Ale já jsem to viděl a poznal jsem, že to byl sokol. Dědeček prohlásil, že v tom případě ten sokol musí být albín.

Zahájili jsme tažení proti bílému sokolovi. Dvakrát jsem si myslel, že už jsem ho dostal. Jednou dokonce pustil svou kořist, ale uletěl mi. Byl na mě moc rychlý. A byl také nesmírně chytrý. Už nikdy pak na dědečkově farmě nelovil.

Byl bych na něj docela zapomněl, kdyby mě dědeček nehecoval, abych ho chytil. Dva měsíce jsem se honil za bílým sokolem po celém údolí, v němž jsme bydleli. Naučil jsem se znát jeho zvyky a dokázal jsem takřka předvídat, kudy poletí, a přece mě pokaždé vyvedla z míry jeho rychlost i nečekanost, s níž se objevoval. Mohl jsem se sice chlubit, že jsem mu zabránil lapit kořist takřka pokaždé, kdy jsme se setkali, ale nikdy se mi nepodařilo ho chytit.

Po dvou měsících, co jsem vedl tuhle zvláštní válku proti bílému sokolovi, jsem se jednou dostal až k němu. Pronásledoval jsem ho tehdy celý den a už jsem byl unavený. Sedl jsem si pod vysoký eukalypt, že si odpočinu, a usnul jsem. Najednou mě probudil sokolí křik. Jenom jsem otevřel oči a žádný další pohyb jsem neudělal. Uviděl jsem bílého ptáka, jak sedí na nejvyšších větvích stromu. Byl to bílý sokol. Hon skončil. Bylo obtížné připravit se na výstřel. Ležel jsem na zádech a pták byl ke mně otočen zády. Nejednou zafoukal vítr a já jsem ho využil jako zvukovou kulisu. Zvedl jsem svou dvaadvacítku a zamířil. Chtěl jsem si počkat, až se ke mně sokol otočí nebo až vzlétne, abych ho neminul. Ale bílý pták seděl bez pohnutí. Musel bych se posunout, kdybych ho chtěl střelit líp, ale na to byl ten sokol příliš rychlý. Usoudil jsem, že nejlepší bude, když

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

počkám. A tak jsem čekal, čekal dlouhou a nekonečnou dobu. Možná na mě zapůsobilo to dlouhé čekání nebo opuštěnost toho místa, kde jsme byli jen my dva, ten pták a já, ale najednou jsem pocítil, že mi přeběhl mráz po zádech, a já jsem zcela nepochopitelně vstal a odešel. Ani jsem se neohlédl, jestli ten pták odletěl.

Nikdy jsem svému poslednímu setkání s bílým sokolem nepřikládal žádný význam, ale přesto bylo nesmírně zvláštní, že jsem ho nezastřelil. Skolil jsem už tucty sokolů. Na statku, kde jsem vyrůstal, bylo střílení ptáků i lov všemožných zvířat zcela běžnou záležitostí.

Don Juan pozorně poslouchal, když jsem mu vyprávěl ten příběh o bílém sokolovi.

„Ale jak jste se vůbec o tom bílém sokolovi dozvěděl?" zeptal jsem se ho, když jsem dovyprávěl.

„Viděl jsem ho."

„Kde?"

„Přímo tady, před tebou."

Neměl jsem už náladu na dohadování. „Co to má všechno znamenat?"

Don Juan vysvětloval, že takový bílý pták je znamením a že to jediné správné, co lze učinit, je nezastřelit ho.

„To tě varovala tvoje smrt," dodal záhadně. „Smrt vždycky přijde jako přejde mráz po zádech."

„O čem to mluvíte?" řekl jsem nervózně.

Opravdu už jsem začínal být nervózní z toho strašidelného rozhovoru.

„Víš toho hodně o ptácích. Zabil jsi jich až příliš mnoho. Umíš čekat. Celé hodiny jsi trpělivě čekal. Já to vím. Já to vidím."

Jeho slova ve mně vyvolala veliký zmatek. Pomyslel jsem si, že mě na něm nejvíc štve ta jeho jistota. Nemohl jsem vystát ta dogmatická tvrzení o věcech, které se týkaly mého vlastního života, jimiž jsem si nebyl jist ani já sám. Zaplavil mě pocit sklíčenosti a ani jsem si nevšiml, že se nade mnou sklání, dokud mi nezačal něco šeptat do ucha. Zpočátku jsem mu nerozuměl, a tak to opakoval. Vyzval mě, abych se otočil jen tak, jako by nic, a podíval se na balvan vlevo. Že tam prý sedí moje smrt a upřeně se na mě dívá a jestli se otočím, až mi dá znamení, možná ji i zahlédnu.

Dal mi znamení očima. Otočil jsem se a zdálo se mi, že se na balvanu kmitl jakýsi pohyb. Tělem mi projel mráz, břišní svaly se mi mimoděk stáhly a já jsem pocítil křečovité škubnutí. Po chvíli jsem se vzpamatoval a pocit prchavého pohybu jsem si vysvětlil jako optickou iluzi, způsobenou náhlým otočením hlavy.

„Smrt je naším stálým společníkem," řekl don Juan nesmírně vážně. „Vždycky je vlevo od nás a drží si nás od těla. Sledovala tě, když jsi pozoroval bílého sokola, zašeptala ti do ucha a ty jsi pocítil zamrazení v zádech,

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

které jsi cítil i dneska. Smrt tě pořád pozoruje. A bude tě pozorovat až do okamžiku, kdy na tebe zaťuká."

Don Juan natáhl ruku, jemně se dotkl mého ramene a přitom jazykem vydával hluboký mlaskavý zvuk. Mělo to na mě zdrcující účinek, udělalo se mi špatně od žaludku.

„Ty jsi ten chlapec, jenž stopoval zvěř a trpělivě čekal, tak jako čeká smrt, ty víš velmi dobře, že smrt máme po levici, stejně tak jako ty sám jsi byl vlevo od bílého sokola."

Jeho slova měla zvláštní moc: zaplavila mě bezdůvodná hrůza a mou jedinou obranou bylo nutkání upnout se k psaní a zapisovat si všechno, co mi říká.

„Jak se člověk vůbec může pokládat za důležitého, když ví, že na něj číhá smrt?" zeptal se don Juan.

Měl jsem pocit, že není zapotřebí, abych odpovídal. Stejně jsem nemohl nic říct. Přemohlo mě nové rozpoložení.

„Když jsi netrpělivý, je nutné obrátit se nalevo a požádat svou smrt o radu. Člověk odhodí obrovskou část své vlastní malichernosti, když na něj zamává jeho vlastní smrt, když ji zahlédne anebo jenom pocítí, že jeho společník je mu nablízku a pozoruje ho."

Opět se nade mnou sklonil a pošeptal mi do ucha, že na tom balvanu můžu zahlédnout svou smrt zas, jestliže se rychle otočím doleva, až mi dá znamení.

Potom mi takřka nepostřehnutelně pokynul očima, ale já jsem si netroufl se podívat.

Řekl jsem, že mu věřím a že už na mě nemusí v téhle věci naléhat, protože jsem vyděšený. A don Juan se zase začal řehtat na celé kolo.

Odpověděl mi, že zdůrazňování otázky smrti nikdy není dost. Ale já jsem namítal, že pro mne nemá smysl, abych setrvával u své smrti, protože toto pomyšlení by mi přinášelo jen neklid a strach.

„To je ale blbost!" vykřikl don Juan. „Smrt je jediný moudrý rádce, kterého máme. Kdykoliv máš pocit, že je něco špatně a že budeš zprovozen ze světa, a ty máš tenhle pocit pořád, obrať se ke své smrti a zeptej se jí, jestli je to tak. Smrt ti řekne, že se mýlíš. Protože doopravdy vlastně záleží jen a jen na jejím dotyku a na ničem jiném už ne. Smrt ti řekne: Ještě jsem si na tebe nesáhla."

Don Juan potřásal hlavou, jako by čekal na mou odpověď. Neměl jsem, co říct. Myšlenky letěly jako splašené. Don Juan uštědřil zdrcující ránu mé sebestřednosti. Ve světle vlastní smrti byla malichernost mé rozmrzelosti přímo absurdní.

Měl jsem pocit, že si plně uvědomuje, jak se změnila moje nálada. Obrátil ten příliv ve svůj prospěch. Usmál se a začal si broukat jakousi mexickou melodii.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Ano," řekl po dlouhé odmlce. „Jeden z nás se musí změnit, a to rychle. Jeden z nás dvou se musí znovu naučit, že smrt je lovec a že ji vždycky máme vlevo. Jeden z nás musí smrt požádat o radu a upustit od prokleté malichernosti a ubohosti, patřící k lidem, kteří žijí, jako by na ně nikdy smrt neměla zaklepat."

Více než hodinu jsme pak byli potichu, než jsme se vydali na cestu zpátky. Několik hodin jsme se proplétali pouštním porostem. Neptal jsem se, jestli to chození k něčemu je, teď už na tom nezáleželo. Donu Juanovi se nějak podařilo přinutit mě znovu se vrátit ke starému pocitu, který jsem dávno zapomněl — k čiré radosti z pohybu bez cíle, z pohybu, který nesleduje intelektuální účel.

Chtěl jsem zas zahlédnout to, co jsem viděl na balvanu: „Ukažte mi znovu ten stín."

„Ty myslíš svou smrt, že?" odpověděl bez nejmenšího náznaku ironie.

Chvíli jsem váhal s odpovědí. „Ano," řekl jsem nakonec. „Ukažte mi zase moji smrt."

„Teď už ne. Jsi příliš pevný."

„Cože?"

Don Juan se začal smát a z jakéhosi neznámého důvodu už mě ten jeho smích neurážel a nepřipadal mi záludný jako dřív. Tím nechci říct, že by byl jiný svou hlasitostí, výškou nebo duchem. Ten nový prvek byl totiž v mém rozpoložení. Ve světle číhající smrti se stal můj strach nesmyslný a rozmrzelost také.

„Tak mě aspoň nechte mluvit k rostlinám," navrhl jsem mu.

Don Juan se hlasitě rozesmál.

„Teď zas jsi hodný až moc," řekl se smíchem. „Jdeš z jednoho extrému do druhého. Jen buď klidný. Není třeba mluvit k rostlinám, ledaže bys chtěl znát jejich tajemství, ale k tomu musíš mít velice neochvějné odhodlání. Schovej si to svoje přání. A není ani třeba vidět svou smrt. Postačí, když budeš kolem sebe cítit její přítomnost."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

5

PŘIJMOUT ODPOVĚDNOST

Úterý, 11. dubna 1961

V neděli 9. dubna jsem přijel k donu Juanovi časně.

„Dobré ráno, done Juane. Jsem rád, že vás zase vidím."

Podíval se na mě a tiše se rozesmál. Přišel k autu, když jsem parkoval, a podržel mi dveře, než jsem posbíral balíčky s potravinami, které jsem mu přivezl.

Přišli jsme k domu a sedli si u dveří.

Tentokrát jsem si poprvé skutečně uvědomoval, co tady dělám. Vlastně jsem se celé ty tři měsíce těšil, až se zase vrátím do „terénu". Jako bych měl v sobě časovanou bombu, která vybuchla, a já jsem si najednou vzpomněl na něco, co přesahovalo všechny mé schopnosti vnímání. Uvědomil jsem si, že jsem kdysi býval velmi trpělivý a zdatný.

Don Juan ještě nestačil cokoli říct a já už se ho ptal na to, co mě v duchu velmi tížilo. Celé tři měsíce jsem byl posedlý vzpomínkou na bílého sokola. Jak o tom mohl vědět, když já sám jsem na to zapomněl?

Don Juan se smál, ale neodpověděl. Naléhal jsem na něj, aby mi to řekl.

„To nic není," prohlásil se svým obvyklým přesvědčením. „Každý by poznal, že jsi divný. Ty jsi prostě jenom otupělý, to je všechno."

Měl jsem pocit, že mě zase chce vyvést z míry, že mě tlačí do kouta, kam jsem se nechtěl dostat.

„Je možné vidět svou smrt?" zeptal jsem se ve snaze udržet se u tématu.

„Jistě," smál se don Juan. „Je tady s námi."

„Jak to víte?"

„Já už jsem starý a s věkem se člověk naučí všechno možné."

„Ale já znám spoustu starých lidí, kteří se tohle nikdy nenaučili. Jak to, že vy ano?"

„No, řekněme, že znám všechno možné, protože nemám osobní příběh, protože nemám pocit, že bych byl důležitější než cokoli dalšího, a protože moje smrt sedí tady se mnou."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Natáhl levou paži a pohyboval prsty, jako kdyby opravdu něco poplácával.

Zasmál jsem se. Věděl jsem, kam míří. Ten starej čerchmant mě zase chce rozdrtit napadrť a nejspíš se zas pustí do mé důležitosti. Ale tentokrát mi to nevadilo. Vzpomínka, že jsem kdysi dokázal být fantasticky trpělivý, mě naplnila zvláštní tichou radostí, která rozptýlila většinu pocitů nervozity a nesnášenlivosti, které jsem choval vůči donu Juanovi. Místo toho jsem žasl nad jeho skutky.

„Kdo tedy vlastně jste?" zeptal jsem se.

Zdálo se, že ho otázka překvapila. Nesmírně doširoka otevřel oči a mrkal jako pták. Zavíral víčka, jako by zatahoval roletu. Otevíral je a zavíral, ale oči měl stále zaostřené. Tento jeho manévr mě vylekal a já jsem se stáhl. Don Juan se rozesmál jako bezstarostné dítě.

„Pro tebe jsem Juan Matus a jsem ti k službám," prohlásil s přehnanou zdvořilostí.

Pak jsem se ho zeptal na další věc, která mě pálila: „Co jste mi to udělal, když jsme se tenkrát poprvé potkali?"

Měl jsem na mysli ten jeho pohled.

„Já? Nic," odpověděl nevinně.

Popsal jsem mu, co jsem cítil, když se na mě zadíval, a jak bylo pro mě naprosto neslýchané, že mi tím dokázal svázat jazyk.

Don Juan se tomu smál, až se mu slzy kutálely po tvářích. Opět mě vůči němu zaplavila vlna nepřátelství. Viděl jsem to tak, že já jsem vážný a zcela ohleduplný vůči němu, zatímco on je ke mně neomalený a chová se jako „divoch". Zřejmě poznal mou náladu a najednou se přestal smát.

Po dlouhém váhání jsem mu řekl, že mě ten jeho smích popuzuje, protože se opravdu snažím pochopit, co se to se mnou dělo.

„Na tom není co pochopit," odpověděl don Juan nevzrušeně.

Zrekapituloval jsem mu sled neobyčejných událostí, které se přihodily od chvíle, kdy jsem se s ním setkal, až po vzpomínku na bílého sokola a stín, který jsem zahlédl na bulvaru, jenž podle něj byla moje smrt.

„Proč mi to všechno děláte?"

V mé otázce nebyla bojechtivost. Byl jsem pouze zvědavý a chtěl jsem vědět, proč se to týká zrovna mě.

„Chtěl jsi, abych ti řekl, co vím o rostlinách." Všiml jsem si nádechu sarkasmu v jeho hlase. Vypadalo to, jako by chtěl vyhovět mým vrtochům.

Protestoval jsem: „Ale to, co jste mi až dosud řekl, nemá s rostlinami nic společného."

Don Juan odpověděl, že učit se o rostlinách trvá dlouho.

Cítil jsem, že nemá smysl se s ním přít. Uvědomil jsem si, jak absolutně nesmyslná byla všechna moje pohodlná a absurdní předsevzetí. Doma jsem si totiž sliboval, že se nikdy nenechám vyvést z míry a že se nikdy

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

nebudu na dona Juana mrzet. Ale když pak ta situace skutečně nastala, okamžitě mě vyvedl z míry a já jsem ihned pocítil další nával rozmrzelosti. Měl jsem pocit, že s ním nejsem s to nijak navázat vzájemný vztah, a to mě rozzlobilo.

„Pomysli teď na svou smrt," řekl najednou don Juan. „Je na dosah ruky. Každou chvilku na tebe může kývnout, takže vlastně ani nemáš moc času na mizerné myšlenky a nálady. Nikdo na ně nemá čas.

Chceš vědět, co jsem ti udělal ten první den, kdy jsme se setkali? *Viděl jsem* tě, *viděl jsem*, že si myslíš, že mi lžeš. Ale tys mi doopravdy nelhal."

Řekl jsem mu, že mě jeho vysvětlování mate ještě víc. A don Juan odpověděl, že právě z toho důvodu mi nechce vysvětlovat, co dělá, a že vysvětlování ani není potřeba. Jediné, co se prý počítá, jsou činy. Jednání a řeči.

Don Juan vytáhl ven slamník a lehl si. Hlavu si podepřel jakýmsi ranečkem. Pohodlně se uvelebil a řekl mi, že jestli se opravdu chci učit o rostlinách, musím vykonat ještě jednu věc.

„S tebou je ten problém, že nerad přijímáš odpovědnost za to, co děláš. Tak to bylo, když jsem tě *viděl*, a teď je to taky tak," řekl don Juan pomalu, jako by mi dával čas, abych porozuměl tomu, co říká. „Když jsi mi vykládal všechny ty věci na autobusovém nádraží, věděl jsi, že je to lež. Proč jsi lhal?"

Vysvětlil jsem mu, že mi šlo o to, abych našel „hlavního informátora" pro svou práci.

Don Juan se usmál a začal si broukat mexickou melodii.

„Když se člověk rozhodne něco dělat, musí pak ujít celou cestu a musí přijmout odpovědnost za to, co dělá. Nezáleží na tom, co dělá, ale když něco dělá, musí především vědět, kým je, a potom musí pokračovat ve svých činech a nepochybovat o nich a nedělat si výčitky."

Zkoumavě se na mě zadíval. Nevěděl jsem, co mu na to říct. Nakonec jsem si troufl vyrukovat s názorem, takřka s protestem: „Ale to nejde!"

Don Juan se mě zeptal, proč by to nemělo jít, a já jsem mu vysvětloval, že ideálně si možná všichni myslí, že tohle je přesně to, co bychom měli dělat, ale že v praxi se nikterak nelze vyhnout pochybnostem a výčitkám.

„Ale samozřejmě, že to jde," řekl don Juan s přesvědčením.

„Podívej se na mě, já nemám ani pochybnosti, ani výčitky. Všechno, co dělám, dělám proto, že jsem se k tomu rozhodl a nesu za to odpovědnost. I ta nejjednodušší věc, kterou dělám, například když tě s sebou beru na procházku do pouště, může docela dobře znamenat mou smrt. Smrt mi jde po stopě. Proto nemám prostor na pochybnosti a výčitky. A tak jestli budu muset umřít proto, že tě vezmu na procházku, tak umřu.

Ale ty máš pocit, že jsi nesmrtelný, a rozhodnutí nesmrtelného člověka se stále odvolávají, lituje se jich nebo se o nich pochybuje. Ale ve světě,

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

kde loví smrt, tam, kamaráde, není čas pro výčitky nebo pochybnosti. Tam je čas jen rozhodovat."

Upřímně jsem namítal, že podle mého názoru je takový svět neskutečný, protože byl vytvořen náhodně podle idealizované formy jednání, podle které se prý má postupovat.

Vyprávěl jsem mu o svém otci, který mě donekonečna poučoval, jak zázračná je zdravá mysl ve zdravém těle a jak si mladí muži mají otužovat tělo překážkami a atletickým zápolením. Otci bylo teprve sedmadvacet, když mně bylo osm let. Bydlel jsem u dědečka a babičky na statku a otec pravidelně přijížděl na měsíc či víc z města, kde byl učitelem, aby se mnou mohl pobýt. Ten měsíc byl pro mě hrozný. Vyprávěl jsem donu Juanovi příklad otcova jednání, které se podle mého vztahuje i na tuhle situaci.

Sotva otec dorazil na statek, okamžitě mě začal nutit, abych s ním chodil na dlouhé procházky a povídal si s ním, a když jsme si tak povídali, vždycky naplánoval, že budeme chodit plavat každý den v šest hodin ráno. V noci pak nastavoval budík na půl šestou, abychom měli dost času, protože přesně v šest už jsme museli být ve vodě. A když ráno budík spustil, vždycky okamžitě vyskočil z postele, nasadil si brýle, přistoupil k oknu a podíval se ven.

Dokonce si pamatuji jeho monolog: „Hm, dneska je trochu zataženo. Poslouchej, já si ještě na pár minut lehnu, jo? Jen na pět minut, dýl ne. Jenom se chci trošku protáhnout, abych se úplně probudil."

A potom pokaždé zase usnul a spal až do deseti, někdy i do dvanácti.

Řekl jsem donu Juanovi, že mě na otci rozčilovalo, když se odmítal vzdát svých očividně falešných předsevzetí. Každé ráno opakoval tentýž rituál, až jsem ho nakonec urazil, protože jsem odmítl natáhnout večer budík.

„Ale to nebyla falešná předsevzetí," zastal se don Juan mého otce. „On jenom nevěděl, jak má ráno vstát, to je všechno."

„Já ale každopádně moc nedůvěřuji nereálným předsevzetím."

„A co je tedy reálné předsevzetí?" zeptal se don Juan a zdrženlivě se usmál.

„Kdyby si byl můj otec řekl, že nemůže jít plavat v šest ráno, ale třeba ve tři odpoledne."

„Tvoje předsevzetí zraňují ducha," řekl don Juan velmi vážně.

Zdálo se mi, že jsem v jeho hlase dokonce zaslechl přídech smutku. Velmi dlouho jsme pak seděli mlčky. Moje rozmrzelost se rozplynula. Myslel jsem na svého otce.

„Ale on nechtěl chodit plavat ve tři odpoledne. Copak to nechápeš?" řekl don Juan.

Při jeho slovech jsem vyskočil.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Řekl jsem mu, že můj otec byl slaboch a že jeho svět ideálů, které nikdy neuskutečnil, byl stejný. Takřka jsem křičel.

Don Juan neřekl ani slovo. Pomalu rytmicky pokyvoval hlavou. Bylo mi strašlivě smutno. Vždycky, když jsem myslel na svého otce, jsem měl zmatené pocity.

„A ty si myslíš, že jsi silnější, že?" zeptal se mě don Juan věcně.

Řekl jsem mu, že ano, a začal jsem mu vyprávět o všech citových zmatcích, do nichž mě otec uvedl. Ale don Juan mě přerušil: „Byl na tebe zlý?"

„Ne."

„Sekýroval tě kvůli maličkostem?"

„Ne."

„Udělal pro tebe všechno, co mohl?"

„Ano."

„Tak proč byl tedy špatný?"

Znovu jsem začal křičet, že to byl slaboch, ale pak jsem se ovládl a ztišil hlas. Připadal jsem si poněkud absurdně v tom don Juanově křížovém výslechu.

„Proč mi to všechno děláte?" ptal jsem se ho. „Měli jsme se bavit o rostlinách."

Pocítil jsem ještě větší rozmrzelost a sklíčenost než kdy předtím. Řekl jsem donu Juanovi, že mu do toho nic není a že nemá nejmenší oprávnění soudit moje jednání. Don Juan vybuchl smíchem.

„Když se rozzlobíš, vždycky máš dojem, že je to spravedlivé rozhořčení, co?" mrkal na mě jako pták.

Don Juan měl pravdu. Inklinoval jsem k pocitům, že se zlobím oprávněně.

„Nebudeme se bavit o mém otci," předstíral jsem, že je mi báječně. „Pojďme si povídat o rostlinách."

„Ne. Pojďme si povídat o tvém otci," trval na svém don Juan. „Tady právě dneska začneme. Když si myslíš, že jsi o tolik silnější než on, tak proč jsi tedy nešel místo něj v šest ráno plavat sám?"

Řekl jsem mu, že to snad ani nemůže myslet vážně. Vždycky jsem to chápal tak, že je čistě otcova věc, jestli bude chodit plavat v šest ráno nebo ne, že to nebyla moje starost.

„Ale ve chvíli, kdy jsi přistoupil na jeho návrh, se to stalo i tvou věcí," vyjel na mě don Juan.

Řekl jsem mu, že jsem na to nikdy nepřistoupil, a vždycky jsem věděl, že můj otec není pravdivý sám k sobě. Don Juan se mě věcně zeptal, jestli jsem mu tyhle svoje názory tenkrát dal jasně najevo.

„Otci nemůžeš takovéhle věci říkat," vysvětloval jsem chabě.

„Proč ne?"

„U nás doma se to nedělalo, to je všechno."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„U vás doma se dělaly horší věci," prohlásil don Juan jako ze soudcovské stolice. „Ale duchem jste nezářili, to jediné jste nedělali nikdy."

Jeho slova měla takovou zdrcující sílu, že mi v hlavě zvučela jako ozvěna. Veškeré moje snahy o obhajobu se zhroutily. Nemohl jsem se s ním přít, a tak jsem našel útočiště v psaní poznámek.

Bezmocně jsem se naposled pokusil vysvětlit, že jsem celý život potkával lidi, kteří byli ze stejného soudku jako můj otec. Vždycky mě jako on nějak zapojili do svých plánů a já jsem v tom pak zpravidla jenom létal.

„Ty si stěžuješ," řekl tiše don Juan. „Celý život si jen stěžuješ, protože nepřijímáš odpovědnost za svoje rozhodnutí. Kdybys byl přijal odpovědnost za otcovo předsevzetí chodit plavat v šest hodin ráno, byl bys šel plavat třeba sám, kdyby to bylo nutné, nebo bys ho poslal do háje, sotva otevřel pusu, jakmile jsi prokoukl jeho triky. Ale tys neudělal nic. Proto jsi byl stejný slaboch, jako tvůj otec.

A přijmout odpovědnost za svoje rozhodnutí znamená, že jsi ochoten kvůli tomu i umřít."

„Moment, moment! Vy to všechno převracíte."

Don Juan mě nenechal domluvit. Chtěl jsem mu říct, že jsem otce uvedl jen jako příklad nerealistického jednání a že nikdo, kdo to má v hlavě v pořádku, by samozřejmě nebyl ochoten umřít pro takovou pitomost.

„Nesejde na tom, o jaké rozhodnutí se jedná," řekl don Juan. „Nemůžeme říct, že něco je závažnější nebo méně závažné než něco jiného. Copak to nechápeš? Ve světě, kde loví smrt, nejsou malá nebo velká rozhodnutí. Jsou jen taková, která činíme tváří v tvář nevyhnutelnosti své vlastní smrti."

Neměl jsem, co bych na to řekl. Uplynula asi hodina. Ačkoli don Juan nespal, ani se na své rohoži nepohnul.

„Proč mi to všechno říkáte, done Juane?" zeptal jsem se. „Proč mi to děláte?"

„Přišel jsi za mnou. Ne, tak to nebylo, byl jsi ke mně přiveden. A já ti něco ukazuji."

„Nerozumím vám."

„Tys mohl něco ukázat svému otci, kdybys byl plaval místo něj, ale neudělal jsi to. Možná, že jsi byl ještě moc malý. Já už žiju déle než ty. Nemám žádné nevyřízené záležitosti. Nemám v životě naspěch, a proto ti můžu jaksepatří ukazovat."

Odpoledne jsme šli na túru. Snadno jsem udržel krok s donem Juanem. Znovu jsem se však podivoval nad jeho neuvěřitelnou fyzickou zdatností. Chodil s takovou pružností a tak jistým krokem, že jsem si vedle něj připadal jako dítě. Šli jsme východním směrem. Tehdy jsem si všiml, že

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

při chůzi nerad mluví. Když jsem na něj promluvil, zastavil se, aby mi odpověděl.

Po několika hodinách jsme dorazili k jednomu kopci. Don Juan si sedl a dal mi znamení, abych si sedl vedle něj. Oznámil mi naoko dramatickým tónem, že mi chce vyprávět jeden příběh.

Kdysi prý žil jeden mladý muž, nuzný Indián. Žil ve městě mezi běločhy. Neměl domov ani příbuzné a přátele. Přišel do města za štěstím, ale našel jenom bídu a strasti. Čas od času dřel jako kůň, aby si vydělal několik centů, které mu sotva stačily na pár soust, a jinak musel žebrat o jídlo nebo krást.

Jednoho dne přišel tento mladík na trh a jako pomatenec chodil sem a tam po ulici. Očima divoce hltal všechny ty dobroty, které se tam kupily. Byl z toho tak pomatený, že ani nekoukal, kam šlape. Dopadlo to tak, že zakopl o koše, porazil jednoho starce a sám na něj upadl.

Ten stařec nesl čtyři obrovské vydlabané tykve a zrovna si sedal, že si odpočine a nají se. Don Juan se významně usmál a prohlásil, že tomu starci připadalo dost divné, že o něj mladík zakopl. Nezlobil se, že ho vyrušil, spíš se podivoval nad tím, proč na něj upadl zrovna tenhle mládenec. Naproti tomu se ten mladík rozzlobil a řekl starému, aby se mu klidil z cesty. Vůbec ho nezajímalo, proč se měli setkat. Nevšiml si, že se jejich cesty skutečně zkřížily.

Don Juan napodobil pohyby člověka, který jde za něčím, co se kutálí. A vyprávěl dál, že se ty starcovy tykve převrátily a kutálely dolů ulicí. A když mládenec ty tykve viděl, napadlo ho, že pro ten den našel jídlo.

Pomohl tedy starému vstát a trval na tom, že mu pomůže s těmi těžkými tykvemi. Stařec řekl, že jde domů do hor, a mladík chtěl jít alespoň kus cesty s ním.

Stařec se pustil cestou do hor a jak šli, dával mladému něco z jídla, které si koupil na trhu. Mladík se najedl do sytosti a když už měl docela dost, začal si uvědomovat, že jsou ty tykvové nádoby těžké a držel je pevně.

Don Juan otevřel oči a čertovsky se zazubil. Ten mladík se prý zeptal: Co to neseš v těch tykvích? Stařec mu neodpověděl, ale místo toho mu řekl, že mu ukáže společníka nebo přítele, jenž by mu snad mohl pomoci ulevit v trápení a dát mu pár rad a moudrých ponaučení o tom, jak to na světě chodí.

Don Juan učinil oběma rukama majestátné gesto, když líčil, jak ten stařec přivolal nejkrásnějšího jelena, jakého kdy onen mládenec viděl. Ten jelen prý byl tak krotký, že přišel až k němu a chodil kolem něj. Celý se jen třpytil a zářil. Mládenec byl jako očarovaný. Okamžitě poznal, že je to „jelení duch". Stařec mu prý řekl, že jestli chce mít takového přítele a jeho moudrost, postačí, když pustí ty jeho tykve.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juanův široký úsměv vyjadřoval žádostivost, když vyprávěl, jak se malicherné touhy onoho mladíka přímo nastražily, jakmile mladý muž tu prosbu uslyšel. A když Don Juan tlumočil mládencovu otázku — Co to máš v těch obrovských tykvích? — měl oči malinké a čertovské.

Stařec prý velmi vážně a klidně odpověděl, že v nich nese kukuřičnou mouku a vodu. Don Juan přestal vyprávět a několikrát obešel v kruhu kolem dokola. Nevěděl jsem, co to dělá, ale zřejmě to byla součást příběhu. Ten kruh jako by zobrazoval úmysly toho mladého muže.

Podle dona Juana mladík starci samozřejmě nevěřil ani slovo. Myslel si prý, že tykve nutně musí být plné neuvěřitelné síly, když mu za ně ten stařec, jenž je očividně kouzelníkem, chce dát „ducha jelena". Don Juan opět zkroutil tvář do ďábelského šklebu a řekl, že prý mladík prohlásil, že chce raději ty tykve. Pak nastala dlouhá pauza, jako by ten příběh už skončil. Don Juan mlčel, ale byl jsem si jist, že chce, abych se ho zeptal, jak to bylo dál.

Zeptal jsem se tedy: „Co se stalo s tím mladíkem?"

„Vzal si tykve," odpověděl don Juan se spokojeným úsměvem.

Další dlouhá pauza. Zasmál jsem se. To byl opravdu „indiánský příběh", pomyslel jsem si.

Donu Juanovi svítily oči, jak se na mě usmíval. Vypadal jako neviňátko. Začal se smát v tichých poryvech a pak se mě zeptal: „Copak ty se nechceš nic dozvědět o těch tykvích?"

„Samozřejmě, že chci. Já jsem si jen myslel, že už příběh skončil."

„Kdepak," řekl don Juan s rošťáckým světýlkem v očích. „Ten mládenec si tedy vzal starcovy tykve a utekl s nimi na opuštěné místo, kde je otevřel."

„A co našel?" zeptal jsem se.

Don Juan na mě pohlédl a já jsem měl pocit, že přesně ví, jak mentálně cvičím. Potřásl hlavou a zakuckal se.

„No," pobídl jsem ho. „A byly ty tykve prázdné?"

„Ne, bylo v nich jenom jídlo a voda. A mládenec z toho dostal záchvat hněvu, takže je roztřískal o skálu."

Prohlásil jsem, že reagoval zcela přirozeně, že by to asi v jeho situaci udělal každý.

Don Juan odvětil, že ten mládenec byl blázen, který neví, co hledá. Nevěděl, co je to „síla", takže vlastně nepoznal, jestli ji našel nebo ne. Nepřijímal odpovědnost za svá rozhodnutí, a proto ho tento trapný omyl tak rozzuřil. Čekal, že něco získá, ale místo toho nezískal nic. Don Juan spekuloval, že kdybych já prý byl tím mladíkem a řídil se svými sklony, dopadl bych jako rozzlobený a rozlítostněný člověk a celý zbytek života bych nepochybně strávil pocitem sebelítosti kvůli tomu, co jsem ztratil.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Potom mi objasnil jednání toho starého muže. Chytře toho mladíka nakrmil, aby mu dodal „odvahy plného žaludku", a tak když mladý muž poznal, že v tykvích je pouze jídlo, rozbil je v návalu hněvu.

„Kdyby si byl uvědomoval svoje rozhodnutí a přijal za ně odpovědnost, byl by si jídlo vzal a byl by s ním víc než spokojen. A možná, že by byl dokonce poznal, že v tom jídle je i síla."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

6

STÁT SE LOVCEM

Pátek 23. června 1961

Sotva jsem se posadil, zaplavil jsem dona Juana otázkami. Don Juan neodpověděl a rukou mi dával netrpělivě najevo, abych byl potichu. Zdálo se, že má vážnou náladu.

„Připadá mi, že ses za tu dobu, co se snažíš učit o rostlinách, vůbec nezměnil," obvinil mě.

Pak mi nahlas zrekapituloval všechny změny osobnosti, které mi doporučil uskutečnit. Řekl jsem mu, že jsem o nich sice velmi vážně přemýšlel, ale uvědomil jsem si, že to nemohu nikterak splnit, protože všechny změny, které mi doporučuje, jsou v rozporu s mou přirozeností. Don Juan k tomu poznamenal, že nestačí o věcech pouze přemýšlet a že všechno, co mi říká, není jen tak pro legraci. A já jsem pořád trval na tom, že i když jsem udělal velmi málo pro to, abych přizpůsobil svůj osobní život jeho představám, přesto se opravdu chci učit, jak se používají rostliny.

Po dlouhém a nepříjemném mlčení jsem si dodal odvahu a zeptal jsem se: „Budete mě učit o peyotlu, done Juane?"

Don Juan prohlásil, že pouhé úmysly nestačí a že znát peyotl — tehdy ho poprvé nazval Mescalito — je vážná věc. Zdálo se, že mi dál nemá co říct.

K večeru mi však uložil zkoušku. Dal mi úkol, ale vůbec mi nevysvětlil, jak ho mám řešit: měl jsem najít místo, které je pro mě blahodárné, a to přímo přede dveřmi jeho domu, kde vždycky sedáváme a povídáme si, místo, kde se údajně budu cítit dokonale šťastný a plný síly. Během noci, kdy jsem se pokoušel takové „místo" najít a válel jsem se na zemi sem a tam, jsem si dvakrát všiml změny v barevnosti jinak jednotvárně temné hliněné podlahy v uvedeném prostoru.

Ten úkol mě zcela vyčerpal a já jsem usnul na jednom z míst, kde jsem zpozoroval změnu barvy. Ráno mě don Juan probudil a oznámil mi, že jsem si při této zkoušce vedl velmi úspěšně. Nejen že jsem našel blahodárné místo, které jsem hledal, ale našel jsem i jeho protipól, tedy

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

místo nepřátelské neboli negativní, a objevil jsem i barvy, které se s oběma místy pojí.

Sobota, 24. června 1961

Časně ráno jsme vyrazili do pouštního chaparralu. Cestou mi don Juan vysvětloval, že umět si najít „blahodárné" místo nebo poznat „nepřátelské" místo je důležité a nezbytné pro člověka, který je v pustině. Chtěl jsem zavést hovor na peyotl, ale don Juan o tom rozhodně odmítl mluvit. Varoval mě, že se o tom už nesmím zmiňovat, dokud on sám na toto téma nepřivede řeč.

Sedli jsme si do stínu jakýchsi vysokých keřů v místě, kde byl hustý porost, abychom si odpočinuli. Pouštní chaparral kolem nás ještě zcela nevyschl. Byl teplý den. Neustále mě obtěžovaly mouchy, ale dona Juana jako by si nevšímaly. Zajímalo mě, jestli si jich jenom nevšímá, ale pak jsem poznal, že mu na tvář vůbec nesedají.

„Když jsi ve volné krajině, bývá někdy nutné najít blahodárné místo velmi rychle," pokračoval don Juan. „Nebo se musíš rychle rozhodnout, jestli třeba není místo, kde si chceš odpočinout, náhodou špatné. Jednou jsme si sedli na úpatí kopce a ty ses rozzlobil a rozčiloval. To místo ti bylo nepřítelem. A malá vrána tě varovala, pamatuješ?"

Vzpomněl jsem si, jak mi tenkrát zdůrazňoval, abych se v budoucnu té oblasti vyhýbal. Vzpomněl jsem si také, že jsem se tenkrát rozzlobil, protože mi don Juan nedovolil, abych se smál.

„Myslel jsem si, že ta vrána, co nám přeletěla nad hlavou, byla znamením jen pro mě," řekl don Juan. „Nikdy by mě bylo nenapadlo, že vrány budou i tvoji přátelé."

„O čem to mluvíte?"

„Ta vrána byla znamením," pokračoval don Juan. „Kdybys znal vrány, pak by ses tomu místu vyhýbal jako moru. Ale vrány nejsou vždycky po ruce, aby ti dávaly znamení, takže se musíš naučit sám si najít správné místo, kde se utábořit nebo si odpočinout."

Po dlouhé odmlce se ke mně don Juan najednou obrátil a řekl mi, že když chci najít správné místo k odpočinku, stačí začít šilhat očima. Významně se na mě podíval a důvěrným tónem mi sdělil, že přesně to jsem dělal, když jsem válel sudy na jeho zápraží, a že jsem proto dokázal najít obě místa a poznat jejich barvu. A dal mi najevo, že to, čeho jsem dosáhl, na něj udělalo dojem.

„Ale já vlastně tak docela nevím, co jsem dělal," namítl jsem.

„Šilhal jsi," řekl don Juan důrazně. „Tak se to dělá. Určitě jsi šilhal, i když si to nepamatuješ."

Don Juan mi potom tuto techniku popsal. Prý trvá několik let, než se ji člověk dokonale naučí. Jde o to postupně přimět oči, aby viděly tentýž ob-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

raz odděleně. Protože nedochází k inverzi obrazu, vzniká dvojité vnímání světa, a toto dvojité vidění dává podle dona Juana příležitost posuzovat takové okolní změny, které oči běžně vnímat nemohou.

Don Juan mě vyzval, abych to zkusil. Ujišťoval mě, že to zraku neškodí. Říkal mi, abych začínal rychlými pohledy, jakoby koutkem oka. Ukázal mi na veliký keř a předvedl mi, jak to mám dělat. Měl jsem velice podivný pocit, když jsem viděl, jak don Juan vrhá neuvěřitelně rychlé pohledy na keř. Jeho oči mi připomínaly oči zvířete, které uhýbá a neumí se podívat zpříma.

Asi hodinu jsme chodili a já jsem se snažil pohled na nic nezaostřovat. Pak mi don Juan řekl, abych začal oddělovat obrazy, které vnímám každým okem zvlášť. Asi tak po další hodině mě hrozně rozbolela hlava a musel jsem s tím přestat.

„Myslíš, že sám dokážeš najít správné místo, kde bychom si mohli odpočinout?" zeptal se mě don Juan.

Neměl jsem potuchy, podle jakých měřítek poznám, co je „správné místo". Don Juan mi trpělivě vysvětloval, že když se budu dívat krátkými rychlými pohledy, oči budou s to zachytit neobvyklé věci.

„Jako třeba co?"

„Nejde přímo o věci k vidění," řekl don Juan. „Jsou to spíš pocity. Když se podíváš na keř, na strom nebo na skálu, kde by sis rád odpočinul, ucítíš očima, jestli je to pro tebe to nejlepší místo k odpočinku."

Znovu jsem naléhal, aby mi popsal, jaké to jsou pocity, ale don Juan je buď neuměl popsat nebo prostě nechtěl. Řekl, že bych si to měl zkusit v praxi a vybrat si nějaké místo — že mi pak poví, jestli moje oči pracují nebo ne.

V jednu chvíli jsem zachytil cosi, co vypadalo jako oblázek, který odráží světlo. Když jsem na něj zaostřil, neviděl jsem ho, ale když jsem tu oblast prohlížel rychlými pohledy, byl jsem s to vysledovat jakoby slabounký třpyt. Ukázal jsem to místo donu Juanovi. Bylo uprostřed otevřené holé rovinky, kde nic nerostlo a kde nebyl ani stín. Don Juan se nahlas rozesmál a zeptal se mě, proč jsem si vybral právě tohle místo. Vysvětloval jsem mu, že jsem tam viděl třpyt.

„Mně je jedno, co vidíš," řekl don Juan. „Mohl bys vidět třeba slona. Důležité je to, co cítíš."

Necítil jsem vůbec nic. Podíval se na mě tajuplně a řekl, že by mi rád udělal radost a sedl si tam se mnou, abychom si odpočinuli, ale že si radši sedne jinam a já ať si zatím vyzkouším místo, které jsem si vybral.

Sedl jsem si tam a don Juan mě přitom pozoroval ze vzdálenosti asi deseti až třinácti metrů. Po několika minutách se začal nahlas smát. Jeho smích mě čímsi popuzoval. Naježil jsem se. Měl jsem pocit, že si ze mě dělá legraci, což mě rozzlobilo. Začal jsem uvažovat o tom, proč tam vůbec

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

jsem. Bylo jasné, že v tom, jak pokračuje moje úsilí pracovat s donem Juanem, není cosi v pořádku. Měl jsem pocit, že jsem šachovou figurkou, kterou drží ve svých spárech.

Don Juan se na mě zničehonic vrhl plnou rychlostí, vytáhl mě za paži a vlekl dobré tři až čtyři metry. Pomohl mi vstát a setřel si z čela pot. Uvědomil jsem si, že vynaložil všechny síly. Poplácal mě po zádech a řekl, že jsem si zvolil špatné místo a že mě musel opravdu velmi rychle zachránit, protože místo, kde jsem seděl, se už chystalo úplně se zmocnit všech mých pocitů. Zasmál jsem se. Představa, jak se na mě don Juan vrhá, mi připadala velmi k smíchu. Don Juan běžel opravdu jako mladík. Pohyboval nohama, jako by se chtěl opřít o měkkou načervenalou pouštní zeminu, aby se mohl vymrštit a přeskočit mě. Viděl jsem ho, jak se na mě směje, a v několika vteřinách mě už vlekl za paži.

Po chvíli mě vybídl, abych znovu hledal správné místo k odpočinku. Šli jsme pořád dál, bez přestávky, ale já jsem si ničeho nevšiml a vůbec nic jsem „nepocítil". Možná, že bych si byl něčeho všiml, kdybych byl uvolněnější, možná bych byl něco cítil. Přestal jsem se však na dona Juana zlobit. Nakonec don Juan ukázal k několika balvanům, a tam jsme se zastavili.

„Nebuď zklamaný," řekl mi. „To trvá dlouho, než si člověk pořádně vycvičí oči."

Neřekl jsem na to nic. Neměl jsem proč být zklamaný kvůli něčemu, čemu jsem vůbec nerozuměl. Musel jsem však připustit, že od té doby, co jsem se začal vídat s donem Juanem, jsem se na místech, která nazýval špatná, už třikrát velmi rozzlobil a rozrušil se až do té míry, že mi z toho bylo málem špatně.

„Vtip je v tom, že musíš cítit očima. Teď máš problém s tím, že nevíš, co máš cítit. Ale to ti dojde, když budeš cvičit."

„Možná, že byste mi mohl říct, co mám cítit, done Juane."

„To nejde."

„Proč?"

„Nikdo ti nemůže říct, co máš cítit. Není to ani teplo, ani světlo, ani záře, ani barva. Je to něco jiného."

„Copak to nemůžete popsat?"

„Ne. Můžu ti jen říct, jak se to dělá. Jakmile se jednou naučíš oddělovat obrazy a vidět všechno dvakrát, musíš začít soustřeďovat pozornost do prostoru mezi oběma obrazy. Všechny změny, které stojí za povšimnutí, se odehrávají v tomto prostoru."

„A jaké jsou to změny?"

„To není důležité. Platí jen pocit, který z toho máš. Každý člověk je jiný. Dneska jsi viděl třpyt, ale to nic neznamená, protože ti chyběl pocit. Nemůžu ti říct, jak máš cítit. Musíš se to naučit sám."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Chvíli jsme tiše odpočívali. Don Juan si přikryl obličej kloboukem a ležel nehnutě, jako kdyby spal. Já jsem byl zabrán do psaní poznámek. Najednou se don Juan tak nečekaně pohnul, že jsem sebou cukl. Prudce si sedl a zamračeně ke mně obrátil tvář.

„Ty máš talent pro lov," prohlásil. „A právě tohle by ses měl učit. O rostlinách už nebudeme mluvit."

Na chvíli nafoukl tváře a potom se otevřeně zasmál: „Myslím, že jsme o nich stejně ještě nemluvili, viď?"

Celý den jsme pak chodili všude možně a don Juan mi podal neuvěřitelně důkladný výklad o chřestýších, jak si staví hnízda, jak se pohybují, jaké zvyky mají v kterém ročním období i jaké zvláštnosti lze sledovat v jejich chování. Potom dopodrobna rozvíjel všechny jednotlivé body, o nichž se zmiňoval, a nakonec chytil a zabil velikého hada. Uřízl mu hlavu, vyvrhl ho, stáhl z kůže a maso opekl. V pohybech měl takový půvab a zručnost, že pro mě bylo čirým potěšením mu být nablízku. Poslouchal jsem ho, pozoroval jako očarovaný. Soustředil jsem se tak dokonale, že pro mě fakticky přestal existovat celý okolní svět.

Jíst hada znamenalo krušný návrat do světa obyčejných záležitostí. Dělalo se mi špatně, když jsem začal žvýkat kousek hadího masa. Tohle nutkavé dávení však bylo zcela neopodstatněné, protože maso bylo výtečné. Měl jsem dojem, jako by můj žaludek byl zcela samostatná bytost. Sotva jsem dokázal něco spolknout. Don Juan se tomu tak smál, až jsem se bál, že ho z toho smíchu trefí šlak.

Potom jsme si sedli, abychom si jen tak pohověli ve stínu skal. Začal jsem si zpracovávat poznámky. Měl jsem jich už takovou spoustu, že jsem si s úžasem uvědomil, jak ohromující množství informací o chřestýších mi don Juan dal.

„Tvůj lovecký duch se k tobě vrátil," řekl mi don Juan znenadání s vážnou tváří. „Teď už ses chytil na háček."

„Cože?"

Chtěl jsem, aby mi k té své poznámce, že jsem se chytil řekl něco víc, ale don Juan se jenom smál a celou větu zopakoval.

„A jak jsem se chytil na háček?"

„Lovci budou vždycky lovit. Já jsem taky lovec."

„Myslíte tím lov pro obživu?"

„Já lovím, abych mohl žít. Umím přežít v každé krajině," ukázal rukou kolem dokola.

„Abys byl lovcem, musíš toho hodně vědět. Musíš umět vidět svět různými způsoby. Abys mohl být lovcem, musíš být se vším ostatním v dokonalé rovnováze, jinak by se lov stal nesmyslnou rutinou. Tak dneska jsme si například vzali toho hádka. Musel jsem se mu omluvit, že jsem mu tak náhle a s takovou konečnou platností přerušil život. Udělal jsem

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

to, co jsem udělal, protože vím, že i můj vlastní život bude jednoho dne přerušen velmi podobným způsobem, totiž najednou a s konečnou platností. Takže, když se to tak vezme, jsme si s hady rovni. A jeden z nich nás dnes nakrmil."

„Na podobnou rovnováhu jsem nikdy, když jsem býval lovcem, nepomyslel."

„To není pravda," řekl don Juan. „Ty jsi nezabíjel zvířata jen tak. Ty i celá tvoje rodina jste jedli ulovenou zvěř."

V jeho slovech byla přesvědčenost člověka, který byl u toho. Samozřejmě, že měl pravdu. Bývaly doby, kdy jsem příležitostně dodával zvěřinu na stůl své rodině.

Po chvíli váhání jsem se ho zeptal: „Jak jste se to dozvěděl?"

„Některé věci prostě vím," řekl don Juan. „Ale nemůžu ti povědět, jak."

Řekl jsem mu, že tety i strýcové s naprostou vážností pokládali všechny ptáky, které jsem ulovil, za „bažanty".

Don Juan prohlásil, že si je snadno dovede představit, jak nazývají mrňavého vrabčáka „malinkým bažantem" a komicky zahrál, jak by ho asi žvýkali. Z pozoruhodných pohybů jeho čelistí jsem měl pocit, že skutečně žvýká celého ptáka i s kostmi a se vším všudy.

„Já si opravdu myslím, že máš nadání na lov," řekl don Juan a upřeně se na mě díval. „Brali jsme to za špatný konec. Možná, že budeš chtít změnit život už proto, aby ses mohl stát lovcem."

Znovu mi připomněl, že jsem poznal, že na světě jsou pro mě dobrá a špatná místa a že mě to ani nestálo moc námahy, a dodal, že jsem také zjistil, jaké konkrétní barvy jsou s těmi místy spojeny.

„To znamená, že máš lovecký talent. Ne každý, kdo to zkusí, najde současně svoje místo i barvy."

Stát se lovcem sice byla velmi krásná a romantická představa, ale pro mě zcela absurdní, protože jsem o lovení nijak zvlášť nestál.

„Nemusíš zrovna stát o lov nebo mít lovy rád," odpověděl na mou námitku. „Ty pro to máš přirozené sklony. Myslím, že nejlepší lovci nikdy neloví rádi. Oni prostě loví dobře a to je celé."

Měl jsem dojem, že don Juan je vždycky schopen obhájit svou, přestože mi stále tvrdil, že vůbec nerad mluví.

„Je to jako s tím, co jsem ti říkal o lovcích. Já nemusím nutně rád mluvit. Prostě mám talent na mluvení, a tak mluvím dobře. A to je celé."

Jeho duševní čilost mi připadala velice pozoruhodná.

„Lovci musí být lidé obzvlášť neústupní. Lovec skoro nic neponechá náhodě. Celou dobu se tě snažím přesvědčit, že musíš žít jinak. Zatím se mi to nepovedlo. Neměl ses čeho chytit. To se teď změnilo. Vrátil jsem ti tvého loveckého ducha a možná, že se změníš právě díky němu."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Protestoval jsem, že se nechci stát lovcem. Připomněl jsem mu, že jsem si původně chtěl jen povídat o léčivých rostlinách, ale že mě přiměl tak daleko odbočit od původního záměru, že už si teď ani jasně nedokážu vzpomenout, jestli jsem se chtěl opravdu učit o léčivých rostlinách nebo ne.

„Výborně. Opravdu výborně. Jestliže nemáš tak jasný obraz o tom, co chceš, budeš s to být pokornější.

Řekněme si to takhle. Tobě vlastně ani moc nesejde na tom, jestli se budeš učit o rostlinách nebo o lovu. Sám jsi to teď řekl. Říkal jsi, že tě zajímá všechno, co ti někdo může říct, ať je to kdokoliv. Je to tak?"

Ano, tohle jsem mu říkal, když jsem se snažil definovat pole, které zkoumá antropologie, a když jsem si ho chtěl zapsat jako svého informátora.

Don Juan se pro sebe spokojeně zasmál. Bylo zřejmé, že si uvědomuje, že má situaci zcela ve svých rukou.

„Já jsem lovec," řekl, jako by mi četl myšlenky. „Jen málo co ponechávám náhodě. Možná, že bych ti měl vysvětlit, že jsem se naučil být lovcem. Nežil jsem vždycky tak, jak žiju teď. V určitém okamžiku v životě jsem se musel změnit. Teď ten směr ukazuji tobě. Já tě vedu. Vím, o čem mluvím. Taky mě to kdysi kdosi učil. Já jsem si to sám od sebe nevymyslel."

„Znamená to, že jste měl učitele, done Juane?"

„Řekněme, že mě někdo naučil lovit tak, jak já učím tebe," řekl a rychle změnil téma.

„Myslím si, že kdysi byl lov jednou z největších věcí, které člověk dokázal vykonávat. Všichni lovci byli mocní lidé. Lovci vlastně museli mít hodně síly už od začátku, aby vydrželi tento tvrdý život."

Začalo mě to najednou zajímat. Má snad na mysli dobu, která předcházela dobývání Ameriky? Chtěl jsem to vyzkoumat.

„Kdy to bylo — to, o čem mluvíte?"

„Kdysi dávno."

„Kdy? Kdy bylo to vaše kdysi dávno"?

„To znamená kdysi dávno, nebo to možná taky znamená teď, dneska. Na tom nesejde. Kdysi každý věděl, že být lovcem znamená být ten nejlepší. Teď už to neví každý, ale pořád je ještě dost lidí, kteří to vědí. Já to vím a jednou to budeš vědět i ty. Chápeš, co tím myslím?"

„A mají Indiáni Jaki na lovce stejný názor? Tohle chci vědět."

„Nemusí ho mít."

„A Indiáni Pima?"

„Všichni ne. Ale někteří ano."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Jmenoval jsem různé sousední skupiny. Chtěl jsem ho dovést až k výroku, že lov je společné přesvědčení a praktika určitých specifických lidí. Ale don Juan se vyhnul přímé odpovědi, a tak jsem změnil téma.

„Proč to všechno pro mě děláte, done Juane?"

Don Juan si sundal klobouk a poškrábal se po spáncích v předstíraném zmatku.

„Já ti něco ukazuji," řekl tiše. „Podobně i jiní lidé ti něco ukazovali a jednou to zas ty budeš ukazovat někomu jinému. Řekněme tedy, že je řada na mně. Jednoho dne jsem poznal, že chci-li se stát lovcem, který je hoden sebeúcty, musím změnit způsob života. Kdysi jsem hodně naříkal a stěžoval si. Měl jsem dost důvodů k tomu, abych se cítil ukřivděn. Jsem Indián a s Indiány se zachází jako se psy. Nemohl jsem dělat nic, abych to napravil, a tak mi zbyla jediná možnost, a to trápit se a smutnit. Ale pak se moje štěstěna obrátila a někdo mě naučil lovit. Uvědomil jsem si, že způsob života, jaký vedu, za to nestojí... a tak jsem ho změnil."

„Ale já jsem se svým životem spokojený, done Juane. Proč bych ho měl měnit?"

Don Juan začal zpívat jakousi mexickou píseň, velice tiše, potom si jen pobrukoval melodii. Hlava mu do rytmu poskakovala sem a tam.

„Myslíš si, že jsme si rovni? Ty a já?" zeptal se ostře.

Ta otázka mě zaskočila. Pocítil jsem v uších zvláštní bzučení, jako kdyby mi ji zařval přímo do ucha, ale to on neudělal. V hlase však měl kovový zvuk, který mi duněl v uších.

Malíčkem levé ruky jsem se poškrábal v levém uchu. Uši mě pořád svědily. Začal jsem si je rytmicky nervózně třít malíčky obou rukou. Přesněji řečeno, spíše jsem potřásal celou paží.

Don Juan, očividně fascinován, pozoroval moje pohyby.

„Tak co?..... Jsme si rovni?"

„Samozřejmě, že jsme si rovni."

Ode mě to samozřejmě byla blahosklonnost. Měl jsem sice dona Juana upřímně rád, i když jsem občas nevěděl, co si ním počít. Ale i když jsem to nahlas nikdy nevyslovil, v hloubce mysli jsem byl přece jen přesvědčen, že jakožto student na universitě a člověk, jenž je příslušníkem západního světa důmyslné civilizace, jsem něco víc než nějaký Indián.

„Ne," řekl klidně don Juan. „Nejsme si rovni."

„Proč ne? Určitě jsme si rovni," protestoval jsem.

„Ne," řekl tiše don Juan. „Nejsme si rovni. Já jsem lovec a bojovník a ty jsi čmuchal."

Klesla mi čelist. Nemohl jsem uvěřit, že by don Juan opravdu mohl něco takového říct. Upustil jsem poznámkový blok a ohromeně jsem na něj zíral. Pak jsem se pochopitelně rozzuřil.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan se na mě podíval chladnýma a soustředěnýma očima. Vyhnul jsem se jeho upřenému pohledu. Don Juan pak začal mluvit. Vyslovoval velmi jasně a slova mu hladce plynula. Byla strašlivá. Prohlásil, že pro někoho špicluju. Že nebojuji ve svém vlastním boji, nýbrž v bitvách neznámých lidí. Že se nechci učit ani o rostlinách ani o lovu ani o něčem jiném. A že jeho svět přesných činů a pocitů a rozhodnutí je rozhodně daleko účinnější než tohle klopýtavé idiotství, kterému říkám „život".

Když domluvil, byl jsem jako ochromený. Don Juan neměl v hlase bojovnost ani pohrdání, ale mluvil s takovou silou, a přitom s klidem, že jsem se na něj už dokonce ani nezlobil.

Mlčeli jsme. Byl jsem rozpačitý a nic vhodného, co bych mohl říct, mě nenapadlo. Čekal jsem, až don Juan sám přeruší mlčení. Ale don Juan byl čím dál nehybnější, až jeho tělo dosáhlo zvláštní, takřka děsivé strnulosti. Stmívalo se a začalo být obtížné rozeznat jeho siluetu. Když se kolem nás nakonec rozprostřela tma jako v pytli, splynul s černí kamenů. Byl v tak absolutním stavu nehybnosti, jako by úplně přestal existovat.

Teprve o půlnoci jsem si konečně uvědomil, že don Juan je s to zůstat nehybně v té pustině mezi skalami třeba navždycky, bude-li to nutné. Jeho svět přesných činů a pocitů i rozhodnutí byl opravdu nadřazen mému.

Tiše jsem se dotkl jeho paže a vyhrkly mi slzy.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

7

BÝT NEPŘÍSTUPNÝ

Čtvrtek, 29. června 1961

Don Juan mě znovu ohromil svými podrobnými znalostmi lovu zvěře. Ostatně mě tím fascinoval už celý týden. Nejdříve mi vysvětlil řadu loveckých taktik, které vycházejí z toho, čemu říká „křepelčí finty". Jeho výklady mě tak zaujaly, že uplynul celý den a já jsem si vůbec neuvědomoval, jak čas letí. Dokonce jsem se zapomněl i naobědvat. Don Juan žertem poznamenal, že není zrovna obvyklé, abych vynechal některé jídlo.

Do večera se do nesmírně důmyslné pasti, kterou mě don Juan naučil sestavit a políčit, chytilo pět křepelek.

„Dvě nám postačí," prohlásil don Juan a tři křepelky pustil.

Potom mě učil, jak se pečou. Chtěl jsem nejdřív uříznout pár větví, a udělat si jamku na rožnění a obložit ji zeleným listím a hlínou tak, jak to dělával můj dědeček, ale don Juan řekl, že není třeba ubližovat keřům, už je dost na tom, že jsme ublížili křepelkám.

Když jsme se najedli, šli jsme procházkou ke skalám. Sedli jsme si na úpatí pískovcového kopce a já jsem donu Juanovi žertem řekl, že kdyby to byl nechal na mě, připravil jsem všech pět křepelek a na rožni by ty křepelky bývaly mnohem lepší.

„O tom není pochyb, ale kdybys to byl všechno udělal, tak ses odtamtud taky nemusel dostat celý."

„Co tím chcete říct? Co nám v tom mohlo zabránit?"

„Keře, křepelky, všechno kolem nás by se do toho dalo."

„Já nikdy nepoznám, kdy mluvíte vážně."

Don Juan zamlaskal, jako by předstíral netrpělivost: „Ty máš velmi zvláštní představu o tom, co to znamená mluvit vážně. Já se hodně směju, protože se rád směju, ale přesto říkám všechno smrtelně vážně, i když tomu třeba nerozumíš. Proč by měl svět být jen takový, jaký si myslíš, že je? Kdo ti k tomu dal oprávnění?"

„Nemám žádné důkazy, že by byl svět jiný."

Stmívalo se. Napadlo mě, jestli už není na čase vrátit se domů, ale don Juan očividně nepospíchal a mně bylo příjemně.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Foukal studený vítr. Don Juan se najednou postavil a řekl mi, že musí vylézt na vrcholek a stoupnout si tam, kde nejsou žádné keře.

„Neboj se, já jsem tvůj přítel a postarám se, aby se ti nestalo nic zlého."

„Co to má znamenat?" zeptal jsem se ho poplašeně. Don Juan měl nanejvýš rafinovanou schopnost vyvádět mě z čiré radosti do naprostého strachu.

„V tuhle denní dobu je svět velmi zvláštní. Tohle tím mám na mysli. Ale ať uvidíš, co uvidíš, neboj se."

„A co uvidím?"

„To ještě nevím," zadíval se don Juan do dálky na jihu. Zdálo se, že je bez starostí. Také jsem se podíval tím směrem.

Najednou se don Juan napřímil a levou rukou ukázal na temné místo v pouštních křovinách.

„Tamhle to je," řekl, jako by čekal na něco, co se najednou objevilo.

„Co je to?" zeptal jsem se.

„Tamhle to je. Podívej se, podívej."

Neviděl jsem nic než keře.

„Už je to tady," řekl don Juan s naléhavostí v hlase. „Je to tady."

V tu chvíli mě zasáhl nečekaný poryv větru. Začaly mě pálit oči. Upřeně jsem se díval tím směrem. Nebylo tam vůbec nic neobvyklého.

„Já nic nevidím."

„Zrovna teď jsi to cítil," odpověděl don Juan. „Zrovna teď. Dostalo se ti to do očí, a proto nevidíš."

„O čem to mluvíte?"

„Záměrně jsem tě přivedl na vrcholek kopce. Tady jsem dobře vidět a něco k nám jde."

„Co? Vítr?"

„Nejen vítr," řekl don Juan stroze. „Tobě to možná jako vítr připadá, protože neznáš nic jiného."

Zíral jsem do pouštních keřů, až mě oči bolely. Don Juan stál chvíli tiše vedle mě a potom poodešel k chaparralu a utrhl pár velkých větví z okolních keřů. Z osmi větví udělal svazek. Přikázal mi udělat totéž a hlasitě se keřům omluvit za to, že je poškozuji.

Když jsme měli dva svazky větví, don Juan mě přiměl vyběhnout s nimi na kopec a tam si lehnout na záda mezi dva velké balvany. S nesmírnou rychlostí rozložil větve z mého svazku tak, že mi pokrývaly celé tělo. Potom se sám přikryl stejným způsobem a přes listí mi šeptal, že mám sledovat, jak ten takzvaný vítr přestane foukat, jakmile budeme k nerozeznání od okolí.

K mému naprostému úžasu v jednu chvíli vítr opravdu přestal foukat, jak don Juan předpověděl. Nastalo to tak postupně, že bych si byl té změny ani nepovšiml, kdybych ji záměrně nečekal. Vítr mi chvíli

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

profukoval listím nad obličejem a potom kolem nás všechno postupně utichalo.

Zašeptal jsem donu Juanovi, že vítr přestal, a on mi šeptem odpověděl, abych nedělal žádný nápadný hluk ani pohyby, protože to, čemu říkám vítr, vůbec není vítr, ale cosi, co má svou vlastní vůli a co nás skutečně může poznat.

Nervózně jsem se zasmál.

Don Juan mě tlumeným hlasem upozornil, že kolem nás je ticho, a pak zašeptal, že si teď stoupne a že mám udělat totéž a levou rukou přitom velmi jemně odsunout větve stranou.

Postavili jsme se současně. Don Juan chvíli zíral do dálky směrem k jihu, pak se prudce otočil a postavil se tváří k západu.

„Plíží se, vážně se plíží," zamumlal a ukázal k jihozápadu.

„Podívej se, podívej," naléhal na mě.

Napínal jsem oči ze všech sil. Chtěl jsem to vidět, ať to je cokoliv, ale neviděl jsem vůbec nic. Či spíše, nevšiml jsem si ničeho, co bych tam předtím neviděl, byly tam jenom keře, které jako by se hýbaly v tichém větru a pohupovaly ve vlnách.

„Je to tady," řekl don Juan.

V tu chvíli jsem na tváři pocítil náraz větru. Zdálo se, že vítr skutečně začal foukat, jakmile jsme se postavili. Nemohl jsem tomu uvěřit. Muselo to přece mít nějaké logické vysvětlení.

Don Juan se tiše zasmál a řekl mi, abych si nelámal hlavu a nesnažil se tomu nějak porozumět.

„Pojď, ještě jednou nasbíráme větve z keřů. Strašně nerad to těm rostlinkám dělám, ale musím tě *zastavit*."

Posbíral větve, kterými jsme se přikryli, dal je na hromádku a na ně navršil pár kamenů a zeminu. A potom jsme stejnými pohyby opakovali to, co jsme už dělali předtím, každý z nás natrhal osm nových větví. Vítr nepřetržitě foukal. Cítil jsem, jak mi cuchá vlasy kolem uší. Don Juan zašeptal, že jakmile mě přikryje, nesmím se ani pohnout nebo vydat sebemenší zvuk. Velmi rychle mi větvemi přikryl tělo, potom si sám lehl a přikryl se rovněž.

Zůstali jsme v té poloze asi dvacet minut a za tu dobu se přihodila nesmírně zvláštní věc: prudký, neustávající vítr se změnil v mírné chvění.

Zatajil jsem dech a čekal, až mi don Juan dá znamení. V daný okamžik jemně shodil větve. Udělal jsem totéž a oba jsme se postavili. Na vrcholku kopce bylo naprosté ticho. Pouze v okolním chaparralu se jemně a tichounce zachvívaly listy keřů.

Don Juan měl oči upřené na keře jižně od nás.

„Tamhle je zas!" vykřikl hlasitě.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Mimoděk jsem vyskočil, až jsem málem upadl. Don Juan mi nahlas přikázal, abych se díval.

„A co mám vidět?" ptal jsem se zoufale.

A don Juan řekl, že ten vítr nebo co to je, je jako mrak nebo vír, že je dost daleko nad keři a že se vine jako spirála k vrcholku kopce, na kterém jsme.

V dálce jsem viděl poryv větru v keřích, jak vytváří vlny.

„Už jde," řekl mi don Juan do ucha. „Podívej se, jak nás hledá."

Jako předtím mě v tu chvíli do tváře udeřil silný a mocný poryv větru. Tentokrát jsem však reagoval jinak. Vyděsilo mě to. To, co mi don Juan popisoval, jsem sice nezahlédl, ale zato jsem viděl velice zlověstné kruhy, které se vlnily v křovinách. Nechtěl jsem podlehnout svému strachu, a tak jsem záměrně hledal nějaké vhodné vysvětlení. Říkal jsem si, že v této oblasti jsou nejspíš nějaké trvalé větrné proudy, které don Juan, jenž důkladně zná celou tuto krajinu, záměrně využívá, že si vymýšlí všelijaké důvody, proč se objevují. Že stačí si jenom lehnout, počítat a čekat, až vítr ustane, a pak se zas postavit a počkat, až se znovu objeví.

Z mého myšlenkového rozjímání mě vytrhl don Juanův hlas, jenž oznamoval, že už je na čase odejít. Zdržoval jsem ho. Chtěl jsem tam zůstat, abych se ujistil, jestli vítr utichne.

„Nic jsem neviděl, done Juane."

„Ale něčeho neobvyklého sis přesto všiml."

„Asi byste mi měl znovu říct, co jsem měl vidět."

Don Juan rukama naznačil horizontální a vertikální pohyb.

„Pohybuje se to určitým směrem. Buď se to převrací, anebo víří. Lovec to všechno musí znát, aby se správně pohyboval."

Chtěl jsem si z něj udělat legraci, ale zdálo se, že se tak usilovně snaží sdělit mi to, oč mu jde, že jsem si vůbec netroufl. Don Juan se na mě chvíli díval, a pak odvrátil oči.

„Být přesvědčen, že svět je jen takový, jak si myslíš, je hloupost. Svět je tajemné místo, zejména za soumraku."

Pohybem brady ukázal na vítr.

„Může jít za námi a unavit nás, dokonce nás i zabít."

„Tenhle vítr?"

„V tuhle denní dobu, za soumraku, není vítr. Je jenom síla, moc."

Hodinu jsme pak seděli na vrcholku. Po celou tu dobu bez přestávky foukal silný vítr.

Pátek, 30. června 1961

Pozdě odpoledne jsme se po jídle přesunuli s donem Juanem do prostoru přede dveřmi. Sedl jsem si na svoje „místo" a začal zpracovávat svoje poznámky. Don Juan si lehl na záda a ruce složil na břiše. Kvůli „větru" jsme

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

zůstali celý den poblíž domu. Don Juan mi vysvětlil, že jsme vítr úmyslně vyrušili a že tedy bude lepší, když si s ním nebudeme moc zahrávat. Musel jsem dokonce i spát přikryt větvemi.

Náhle zafoukal vítr a don Juan neuvěřitelně čile vyskočil.

„Zatraceně, ten vítr tě hledá."

„Na to vám nenaletím, done Juane," zasmál jsem se. „Opravdu ne."

Neříkal jsem to ze vzdoru, prostě jsem nedokázal přijmout představu, že by vítr mohl mít svou vlastní vůli a že by mě hledal, protože nás skutečně viděl na vrcholku kopce a přihnal se k nám. Prohlásil jsem, že představa „větru, který má svou vůli", patří do poněkud povrchního a zjednodušujícího náhledu na svět.

„A co je tedy vítr?" zeptal se mě don Juan vyzývavě.

Trpělivě jsem mu vysvětloval, jak fronty horkého a studeného vzduchu vytvářejí různé tlaky a tento tlak uvádí vzdušné fronty do pohybu vertikálně i horizontálně. Dlouho mi trvalo, než jsem mu vysvětlil všechny podrobnosti základů meteorologie.

„Ty tedy chceš říct, že vítr je pouze horký a studený vzduch?" zeptal se mě zmateně.

„Bohužel," řekl jsem a tiše vychutnával svoje vítězství.

Zdálo se, že don Juan je ohromen. Ale potom se na mě podíval a hlasitě se rozesmál.

„Tvoje názory už jsou definitivní, co?" řekl s náznakem sarkasmu. „To je tvoje poslední slovo, viď? Jenomže pro lovce jsou tohle jen bohapusté kecy. Je úplně jedno, jestli je to jeden tlak nebo dva anebo deset. Kdybys žil tady venku v poušti, tak bys věděl, že za soumraku se vítr stává mocností. A lovec, který za to stojí, tohle ví a taky podle toho jedná."

„A jak?"

„Využívá soumraku a síly skryté ve větru."

„Jak?"

„Pokud mu to vyhovuje, skryje se před tou silou, přikryje se a setrvá nehnutě, dokud soumrak nepomine a dokud ho síla nepřijme pod svou ochranu." Don Juan gestem naznačil, jako by něco ukryl v rukou.

„Její ochrana je jako... jako...," hledal vhodné slovo.

„Kukla," navrhl jsem mu.

„Přesně tak. Síla tě vezme do své ochrany a uzavře tě jako do kukly. Lovec pak může zůstat venku a neobtěžuje ho žádná puma ani kojot, ba ani havěť. Horská puma třeba k němu přijde až pod nos, očichá ho a pokud se lovec nepohne, zas odejde. To ti zaručuju.

Jestliže však lovec chce být vidět, stačí, když se postaví za soumraku na vrcholek kopce a síla ho bude celou noc pronásledovat a hledat. Jestliže tedy chce lovec v noci cestovat nebo třeba bdít, pak se musí stát přístupným větru.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

To je tajemství velkých lovců. Jednou jsou přístupní a jindy nepřístupní přesně podle toho, jak se vine jejich cesta."

Byl jsem z toho trochu zmaten. Požádal jsem ho, aby mi zopakoval, oč mu jde. A don Juan velmi trpělivě vysvětloval, že využil soumraku a větru k tomu, aby mi ukázal zásadní význam souhry, při níž se buď schováváme nebo ukazujeme.

„Musíš se naučit být záměrně přístupný nebo nepřístupný. Tak, jak žiješ teď, jsi nevědomky pořád dosažitelný."

Protestoval jsem. Měl jsem pocit, že žiju stále skrytěji. Don Juan však namítal, že jsem mu neporozuměl, protože být nedosažitelný neznamená schovávat se nebo mít tajnosti, ale být nepřístupný.

„Řeknu ti to ještě jinak," pokračoval trpělivě. „Nemá vůbec smysl skrývat se, když všichni vědí, že se skrýváš.

Právě z toho vycházejí tvoje současné problémy. Když se skrýváš, všichni vědí, že se skrýváš, ale když se neskrýváš, jsi zase všem dostupný a každý se v tobě může šťourat."

Začínal jsem mít pocit ohrožení a rychle jsem se pokusil obhájit.

„Nic se neomlouvej," řekl don Juan suše. „To není třeba. Jsme blázni, všichni jsme blázni, a ty na tom nemůžeš být jinak. Kdysi jsem byl v životě stejně jako ty stále znovu a znovu dostupný, že ze mě skoro nic nezbylo, snad jenom pláč. A tak jsem plakal, tak jako ty."

Don Juan si mě chvilku měřil, a potom si nahlas povzdychl.

„No, i když já jsem byl mladší," pokračoval. „Ale jednoho dne jsem toho měl dost, a tak jsem se změnil. Řekněme, že jednoho dne jsem se stal lovcem a poznal jsem tajemství přístupnosti a nepřístupnosti."

Stále jsem nevěděl, oč mu jde. Opravdu jsem nebyl schopen pochopit, co myslí tím „být dostupný". Použil španělský idiom „ponerse al alcance" a „ponerse en el medio del camino", tedy „dát se, položit se na dosah" nebo „dát se, položit se doprostřed rušné cesty".

„Musíš se stáhnout. Musíš se znovu odebrat z prostředka rušné cesty. Jsi tam celou svou bytostí, a proto nemá smysl se skrývat, to by sis jen namlouval, že ses ukryl. Být uprostřed cesty znamená, že každý, kdo jde kolem, sleduje, kdy přicházíš a odcházíš."

Jeho metafora mě zaujala, ale přesto byla velmi nesrozumitelná.

„Mluvíte v hádankách."

Dlouhou dobu na mě upřeně zíral a potom začal pobrukovat nějakou melodii. Narovnal jsem se a pozorně se zaposlouchal. Už jsem věděl, že když don Juan začne broukat mexické melodie, chystá se mě rozdrtit na padrť.

„Hele," zadíval se na mě s úsměvem. „Copak se to stalo tvé blonďaté kamarádce? Té dívce, kterou jsi měl kdysi opravdu rád?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Asi jsem se na něj díval jako ohromený hlupák. S velikou chutí se rozesmál. Nevěděl jsem, co na to říct.

„Vždyť jsi mi o ní vyprávěl," ujišťoval mě.

Ale já si nepamatuji, že bych mu kdy o někom vyprávěl, natožpak o blondýnkách.

„Nikdy jsem se vám o ničem takovém ani nezmínil."

„Ale samozřejmě, že jo," řekl, jako kdyby chtěl tenhle spor už pustit z hlavy.

Chtěl jsem protestovat, ale zarazil mě, že přece nezáleží na tom, odkud o ní ví, ale je důležité, že jsem ji měl rád.

Pocítil jsem, jak ve mně vůči němu náhle narůstá odpor.

„Nevykrucuj se," řekl don Juan suše. „Nastal čas, kdy bys měl přestat s pocity, že je něco důležité a něco ne.

Kdysi dávno jsi měl ženu, byla ti velmi drahá, a pak jsi ji jednoho dne ztratil."

Začal jsem uvažovat, jestli jsem o ní někdy s donem Juanem mluvil, a dospěl jsem k závěru, že k tomu nikdy nebyla příležitost. Ale přesto je to možné. Když jsme spolu jeli autem, vždycky jsme mluvili o všem možném. Nepamatuji si všechno, o čem jsme mluvili, protože jsem si při řízení nemohl dělat poznámky. Nicméně to, k čemu jsem dospěl, mě poněkud uklidnilo. Řekl jsem mu, že má pravdu. V mém životě kdysi byla velice významná jedna blondýnka.

„A proč už s tebou není?"

„Odešla."

„Proč?"

„Z mnoha důvodů."

„Nikoliv z mnoha důvodů. Jenom z jediného. Byl jsi příliš dostupný."

Ve vší upřímnosti jsem chtěl vědět, co tím myslí. Zase se mě dotkl. Zdálo se, že si uvědomuje, jak to na mě působí, a zamlaskal, aby skryl zlomyslný úsměv.

„Všichni o vás dvou věděli," řekl s naprostým přesvědčením.

„A co je na tom?"

„To byla zásadní chyba. Ta dívka byla velmi jemná."

Dal jsem mu upřímně najevo, jak je mi protivné tohle jeho lovení v kalných vodách, a zejména fakt, že vždycky všechno tvrdí s takovou jistotou, jako by byl přitom a všechno viděl.

„Ale to je pravda," řekl s odzbrojující otevřeností. „Já jsem to všechno *viděl*. Byla to jemná dívka."

Věděl jsem, že nemá smysl se s ním přít, ale zlobil jsem se, že se dotýká bolavého místa v mém životě. Řekl jsem mu, že dotyčná dívka vůbec nebyla jemná, že podle mého názoru byla spíš slabá.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„To jsi ty taky," řekl klidně. „Ale to není důležité. Důležité je, že jsi ji všude hledal, a proto je v tvém světě tak zvláštní osobou, a pro zvláštního člověka bychom měli mít samá jemná slůvka."

Zrozpačitěl jsem a zaplavil mě veliký smutek.

„Co mi to děláte, done Juane? Vždycky se vám podaří mě rozesmutnit. Proč?"

„Teď se oddáváš sentimentalitě," obvinil mě.

„Ale oč vám vlastně přitom všem jde, done Juane?"

„O to, abys byl nepřístupný. Tu osobu jsem ti připomněl jen jako prostředek k tomu, abych ti přímo ukázal, co jsem ti nedokázal ukázat u větru.

Ztratil jsi ji, protože jsi byl přístupný, vždycky jsi jí byl na dosah a žil jsi zcela rutinně."

„Ne! Mýlíte se. Nikdy jsem v životě neměl žádné rutiny."

„Tvůj život byl a je rutina," trval na svém don Juan. „Je to neobvyklá rutina, a proto máš dojem, že to rutina není, ale ujišťuji tě, že je."

Chtěl jsem trucovat a oddat se zasmušilé nevrlosti, ale jeho oči mě čímsi zneklidňovaly, jako by mě stále postrkovaly dál a dál.

„Umění lovit je schopnost stát se nepřístupný. V případě té blondýnky by ses byl musel stát lovcem a scházet se s ní zřídka, a ne tak, jak jsi to dělal. Byl jsi s ní den co den, až vám nakonec nezbylo nic než nuda. Je to tak?"

Neodpověděl jsem. Měl jsem pocit, že nemusím. Don Juan měl pravdu.

„Být nepřístupný znamená, že se světa kolem sebe dotýkáš jen zřídka. Že nesníš pět křepelek, ale jednu. Že nepoškodíš rostliny jen proto, aby sis vyhrabal důlek na rožnění. Že se nevystavíš síle větru, pokud k tomu nemáš oprávnění. Že nezneužíváš a nevysáváš lidi, až se scvrknou a nic z nich nezbyde. A zejména ne ty, které miluješ."

„Ale já jsem nikdy nikoho nevyužíval," řekl jsem zcela upřímně. Don Juan však trval na tom, že ano. Mohl jsem tedy jen bez obalu říct, že už mě lidé unavují a nudí.

„Být nedostupný znamená, že se záměrně vyhýbáš tomu, aby ses vyčerpával nebo abys vyčerpával druhé. To znamená, že nejsi vyhládlý ani ani zoufalý, jako ten mizerný chudinka, který má dojem, že už nikdy nebude jíst, a tak zhltne všechno, co je k jídlu, všech pět křepelek!"

Don Juan jednoznačně vedl ránu pod pás. Zasmál jsem se a zřejmě ho to potěšilo. Jemně se mě dotkl na zádech.

„Lovec ví, že vždycky znovu a znovu naláká zvěř do pasti, a tak si nedělá starosti. Dělat si starosti znamená, že jsi přístupný, že jsi dosažitelný, aniž o tom víš. Jakmile si jednou začneš dělat starosti, začneš ze zoufalství na všem lpět, jakmile na něčem lpíš, nutně se musíš vyčerpat nebo vyčerpat každého, na kom lpíš, a všechno, na čem lpíš."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Namítl jsem, že si nedovedu představit svůj všední život jako nepřístupný, protože můžu fungovat, jen když jsem na dosah pro každého, kdo má se mnou co do činění.

„Už jsem ti říkal, že být nepřístupný neznamená skrývat se nebo něco schovávat," řekl don Juan klidně. „A neznamená to, že bys nemohl jednat s lidmi. Lovec využívá svět jen střídmě a jemně, a je jedno, jestli tím jeho světem jsou věci nebo rostliny, zvířata, lidi nebo síla. Lovec svůj svět důvěrně zná, ale přesto je právě pro tento svět nepřístupný."

„To je ale protimluv. Nemůže být přece nepřístupný, když je v tom světě každou hodinu a den za dnem."

„Tys to nepochopil." řekl don Juan trpělivě. „Je nepřístupný, protože svůj svět nevysává. Zlehka na něj zaťuká, pobyde v něm, jak dlouho potřebuje, a pak se rychle přesune a nezůstane po něm takřka ani stopa."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

8

PŘERUŠIT MECHANICKÝ CHOD ŽIVOTA

Sobota, 16. července, 1961

Celé dopoledne jsme strávili pozorováním hlodavců, kteří vypadali jako tlusté veverky. Don Juan jim říkal vodní krysy. Ukazoval, že se sice dovedou velice rychle dostat mimo nebezpečí, jenomže sotva šelmě utečou, mají hrozný zlozvyk zastavit se nebo vylézt na skálu, postavit se na zadní a rozhlížet se kolem sebe a dávat si do pořádku kožíšky.

„Mají výborný zrak, a proto se můžeš hýbat, jen když jsou v pohybu. Musíš se naučit předvídat, kdy a kde se zastaví, aby ses zastavil ve stejnou chvíli."

Zcela jsem se zabral do jejich pozorování a vysledoval jich tolik, že to mohlo vydat přímo na lovecký den. Nakonec jsem se naučil takřka vždycky předpovědět jejich pohyby.

Don Juan mi ukázal, jak je chytat do pastí. Vysvětlil mi, že lovec musí dlouho pozorovat, jak jedí a kde mají doupata, aby mohl rozhodnout, kam umístit pasti. V noci je potom nalíčí a druhý den už stačí krysy jen vyplašit. Vběhnou mu přímo do pastí.

Nasbírali jsme pár větví a pustili se do stavby loveckých nástrah. Byl jsem se svou pastí takřka hotov a nemohl jsem se skoro dočkat, až uvidím, jestli to funguje nebo ne, když se don Juan najednou zastavil, podíval se na levé zápěstí, jako by se díval na hodinky, které nikdy neměl, a prohlásil, že podle jeho orloje je čas k obědu. Měl jsem zrovna v ruce dlouhou větev, kterou jsem se snažil ohnout do smyčky. Automaticky jsem ji odložil s ostatním loveckým náčiním.

Don Juan se na mě zvědavě díval. Potom zahoukal jako tovární siréna, která houká polední přestávku. Zasmál jsem se. Sirénu napodobil dokonale. Přišel jsem k němu a všiml jsem si, že na mě zírá. Potřásal hlavou ze strany na stranu.

„A hergot sakra."

„Co se stalo?" zeptal jsem se.

Don Juan znovu táhle zahoukal jako tovární siréna.

„Polední přestávka skončila. Vrať se zpátky do práce."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Chvíli jsem byl zmaten, ale pak jsem si řekl, že si asi dělal legraci, protože jsme vlastně neměli nic, z čeho bychom si mohli udělat oběd. Byl jsem tak zaujat těmi hlodavci, že jsem úplně zapomněl, že s sebou nemáme jídlo. Zvedl jsem tedy větev a zas jsem se ji snažil ohnout. Po chvíli don Juan znovu „zahoukal".

„Jde se domů," zadíval se na svoje imaginární hodinky, potom se podíval na mě a zamrkal.

„Už je pět hodin," prohlásil takovým tónem, jako by prozrazoval tajemství. Myslel jsem si, že má najednou lovení dost a že už celou akci odvolává. Všechno jsem tedy prostě odložil a začal jsem se chystat k odchodu. Nedíval jsem se na něj. Předpokládal jsem, že si také připravuje svoje věci. Když jsem byl hotov, vzhlédl jsem a viděl, že sedí na zkřížených nohách pár kroků ode mě.

„Jsem hotov," řekl jsem mu. „Můžeme kdykoliv odejít."

Don Juan vstal a vyšplhal na skálu. Postavil se tam, dva až tři metry nad okolní úrovní, a díval se na mě. Ruce si přiložil ke koutkům úst a vydal velmi táhlý a pronikavý zvuk. Znělo to jako zesílená tovární siréna. Stále kvílel a přitom se otočil kolem dokola.

„Co to děláte, done Juane?" ptal jsem se ho.

Prohlásil, že dává signál celému světu, aby šel domů. Byl jsem z toho úplně zaražen. Nedokázal jsem rozhodnout, jestli si jen dělá legraci anebo jestli mu úplně nepřeskočilo. Bedlivě jsem ho pozoroval a snažil jsem se nějak uvést do souvislosti to, co dělá, s tím, co říkal před chvílí. Během dopoledne jsme sotva prohodili pár slov, a tak jsem si nedokázal na nic důležitého vzpomenout.

Don Juan pořád stál nahoře na skále. Podíval se na mě, usmál se a zase zamrkal. Najednou jsem byl celý poplašený. Don Juan si zas přiložil ruce k ústům a vydal další pronikavý zvuk.

Prohlásil, že je osm hodin ráno a že si zas musím připravit svoje náčiní, protože mám před sebou celý pracovní den.

To už jsem byl absolutně zmaten. Během několika minut ve mně strach přerostl v neodolatelnou touhu odtamtud utéct. Myslel jsem si, že se don Juan zbláznil. Málem už jsem byl na útěku, když sklouzl ze skály a s úsměvem ke mně přistoupil.

„Ty si myslíš, že jsem blázen, viď?"

Řekl jsem mu, že mě k smrti vyděsil tím svým nečekaným chováním.

A on na to, že jsme vyrovnáni. Nechápal jsem, co tím myslí. Byl jsem příliš zaujat pomyšlením, že se mi jeho jednání zdá naprosto šílené. Don Juan mi vysvětlil, že mě záměrně k smrti vyděsil tíhou svého nečekaného jednání, protože on zas málem leze po zdi z toho, jak strašně předvídatelné jednám já. A dodal, že mechanická zaběhanost mých zvyklostí je stejně šílená, jako když on kvílí jak siréna.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Byl jsem ohromen a tvrdil jsem, že ve skutečnosti nemám žádnou zaběhanou rutinu, že jsem přesvědčen, že v podstatě žiju chaoticky, protože mi chybějí zdravé návyky.

Don Juan se rozesmál a dal mi znamení, abych si sedl vedle něj. Celá situace se záhadně opět změnila. Jakmile začal mluvit, můj strach se rozplynul.

„Tak jaké mám zaběhané rutiny?" ptal jsem se ho.

„Všechno děláš mechanicky a ze zvyku."

„A copak to tak neděláme všichni?"

„Ne, všichni ne. Já nedělám nic mechanicky."

„Co k tomuhle všemu vedlo, done Juane? Co jsem udělal nebo co jsem řekl, že jste udělal to, co jste udělal?"

„Měl jsi obavy, jestli se naobědváme."

„Ale vždyť jsem vám nic neříkal, tak jak víte, jestli jsem myslel na oběd nebo ne?"

„Každý den kolem poledního myslíš na jídlo, a kolem šesté večer taky a taky kolem osmé ráno," zlomyslně se zazubil don Juan. „Tou dobou vždycky myslíš na jídlo, i když nemáš hlad."

„Stačilo, abych zapískal, a už se ukázal tvůj mechanicky fungující duch. Tvůj duch je totiž vycvičen tak, aby pracoval, když se pískne."

Zíral na mě s otázkou v očích. Nemohl jsem se bránit.

„A teď se zas chystáš proměnit lov v mechanickou rutinu. Už sis stanovil svoje lovecké tempo, mluvíš v určitou dobu, jíš v určitou dobu a usínáš v určitou dobu."

Neměl jsem co říct. To, co don Juan popsal jako moje návyky spojené s jídlem, byl model, který jsem uplatňoval v životě na všechno. A přece jsem byl pevně přesvědčen, že mám v životě méně rutiny než většina mých přátel a známých.

„Teď už toho víš o lovu hodně," pokračoval don Juan. „Bude tedy dobré, když si uvědomíš, že dobrý lovec zná především jednu věc — zná zvyklosti své kořisti. Právě proto je totiž dobrým lovcem.

Kdyby sis vzpomněl, jak jsem tě učil lovit, snad bys pochopil, co ti chci říct. Nejdřív jsem tě učil, jak máš zhotovit a políčit past, potom jsem tě učil zvyklostem zvěře, kterou chceš ulovit, a pak jsme na těch zvyklostech vyzkoušeli pasti. Tohle jsou vnější formy lovu.

A teď tě musím naučit poslední a zdaleka nejtěžší věc. Možná, že umřeš dřív, než budeš moct říct, že jsi to pochopil a že jsi lovcem."

Don Juan se odmlčel, jako by mi chtěl popřát času. Sundal si klobouk a napodobil pohyby hlodavců, které jsme pozorovali, jako by si sám dával do pořádku srst. Připadalo mi to velice legrační. Se svou kulatou hlavou opravdu vypadal jako jeden z nich.

„Abys byl lovcem, nestačí jen chytat zvěř do pastí. Lovec hodný to-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ho jména nechytá zvěř jen proto, že políčil past nebo že zná zvyklosti své kořisti, ale proto, že sám žádnou rutinu nemá. To je jeho přednost. Vůbec není jako zvířata, která loví, není spoután tíží navyklých mechanismů a předvídatelných fíglů, je svobodný, je neuchopitelný, je nepředvídatelný."

To, co mi don Juan říkal, mi připadalo jako náhodná a iracionální idealizace. Nedokázal jsem si představit život bez zaběhaných mechanismů. Chtěl jsem k němu být zcela poctivý a ne mu jen přitakávat nebo s ním nesouhlasit. Měl jsem pocit, že nelze dosáhnout toho, co má na mysli, že to není možné ani pro mě ani pro druhé.

„Mně je jedno, jaký máš pocit," řekl don Juan. „Aby ses stal lovcem, musíš přerušit mechanickou zaběhanost svých životních zvyklostí. Při lovení sis vedl výborně. Rychle se učíš. A teď vidíš, že jsi spočitatelný stejně snadno jako tvoje kořist."

Požádal jsem ho, aby nemluvil tak obecně, ale uvedl nějaké konkrétní příklady.

„Já mluvím o lovení," řekl klidně. „Zabývám se tedy věcmi, které zvířata dělají, místy, kde jedí, místem, způsobem i dobou, kde spí, kde mají hnízda, i tím, jak chodí. Ukazuji ti jejich zvyklosti, aby sis je uvědomil a aby sis uvědomil i sám sebe.

Pozoroval jsi zvyky zvířat na poušti. Jedí a pijí na určitých místech, hnízdí na konkrétních stanovištích, zanechávají po sobě zcela určité charakteristické stopy. Dobrý lovec vlastně umí předvídat nebo rekonstruovat všechno, co dělají.

Už jsem ti říkal, že v mých očích se i ty chováš jako tvoje kořist. Kdysi mi v životě kdosi ukázal totéž, takže v tom vůbec nejsi výjimkou. Všichni jednáme jako kořist, kterou lovíme. Tím se však samozřejmě stáváme kořistí pro někoho jiného. A lovec, který tohle všechno ví, se teď bude starat o to, aby sám přestal být kořistí. Už chápeš, co ti chci říct?"

Znovu jsem vyslovil názor, že jeho tvrzení je neudržitelné.

„To chvíli trvá," řekl don Juan. „Můžeš začít třebas tak, že nebudeš každý den obědvat ve dvanáct."

Podíval se na mě a dobrácky se usmál. Měl tak legrační výraz, že jsem se rozesmál.

„Některá zvířata však nelze vystopovat. Například na určité druhy jelenů šťastný lovec narazí jen jedinkrát v životě, pokud má ovšem štěstí."

Don Juan se dramaticky odmlčel a pronikavě se na mě zadíval. Zdálo se, že čeká, až se ho na něco zeptám, ale já jsem nevěděl, na co bych se ptal.

„A proč myslíš, že je tak těžké je najít, pročpak jsou asi tak vzácní?" zeptal se mě.

Pokrčil jsem rameny, protože jsem nevěděl, co bych řekl.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Nemají žádnou rutinu," řekl don Juan tónem, jako by mi něco zjevoval. „A proto jsou kouzelní."

„Ale jelen musí v noci spát. Copak to není rutina?"

„Samozřejmě, že je, jestliže jelen spí každou noc v určitou konkrétní dobu a na určitém daném místě. Ale magické bytosti se takhle nechovají. Jednou si to budeš moct sám ověřit. Možná, že ti osud dá, abys po celý zbytek svého života honil jednoho z nich."

„Co tím chcete říct?"

„Ty máš rád lov a možná, že se jednou někde na světě zkříží tvoje stezka se stezkou takové magické bytosti a ty půjdeš za ní.

Spatřit magickou bytost, to je něco. Měl jsem to štěstí, že jsem na jednu z nich natrefil. Setkali jsme se, když už jsem toho věděl o lovu dost a leccos jsem už uměl. Jednou jsem byl v lese tlustých stromů v horách ve středním Mexiku a najednou jsem uslyšel sladký pískot. Neznal jsem ten zvuk a nikdy za celá ta léta, co se toulám divočinou, jsem už takový zvuk neslyšel. Nedokázal jsem v krajině přijít na to, odkud se ozývá, zdálo se, že přichází z různých míst. Měl jsem pocit, že jsem obklopen stádem nebo smečkou neznámých zvířat.

Ještě jednou jsem uslyšel ten mučivý pískot, jako by přicházel odevšad. Potom jsem si uvědomil, jaké mám štěstí. Věděl jsem, že je to magická bytost, že je to jelen. A také jsem věděl, že magický jelen zná zvyklosti obyčejných lidí i zvyklosti lovců.

Bylo snadné si domyslet, co by udělal průměrný člověk v takové situaci. Především by se bál, a proto by se sám stal kořistí. Jakmile se stane kořistí, zbývá mu jen dvojí možnost. Buď uprchne anebo se vzepře. Jestliže není ozbrojen, většinou začne utíkat někam do otevřené krajiny, a pak běží jako o život. Jestliže je ozbrojen, pak si připraví zbraň a postaví se k souboji, a to buď tak, že na místě ztuhne anebo sebou plácne na zem.

Avšak když v divočině stopuje lovec, nikdy nevstoupí na místo, aniž by si současně neuvědomoval, kde jsou ochranné body. A proto okamžitě jedná. Hodí třeba na zem svoje pončo nebo ho zavěsí na větev jako návnadu a pak se schová a číhá, dokud zvěř neučiní další tah.

No, a já jsem v přítomnosti magického jelena neudělal ani to, ani ono. Rychle jsem se postavil na hlavu a začal jsem tiše kvílet — doslova jsem proléval slzy. Tak dlouho jsem vzlykal, že jsem z toho málem omdlel. Najednou jsem pocítil slabý vánek, něco mi čichalo k vlasům za levým uchem. Pokusil jsem se otočit hlavou, abych viděl, co to je, ale svalil jsem se a sedl si právě včas, abych viděl, jak na mě zírá zářící stvoření. Jelen se na mě díval a já jsem mu řekl, že mu neublížím. A jelen pak ke mně mluvil."

Don Juan zmlkl a podíval se na mě. Mimoděk jsem se usmál. Představa mluvícího jelena byla, mírně řečeno, naprosto nepřijatelná.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Mluvil ke mně," zazubil se don Juan.

„Ten jelen že mluvil?"

„Ano."

Don Juan se postavil a zvedl raneček se svým loveckým náčiním.

„Opravdu mluvil?" zeptal jsem se popleteně.

Don Juan se rozřehtal.

„A co říkal?" ptal jsem se napůl žertem.

Domníval jsem se, že si ze mě utahuje. Don Juan chvíli mlčel, jako by si na to chtěl vzpomenout. Potom mi vyprávěl, co mu řekl magický jelen, a oči se mu rozzářily.

„Magický jelen řekl, ahoj, kamaráde. A já jsem mu odpověděl, ahoj. A potom se mě zeptal, proč brečím? A já mu na to, že je mi smutno. A potom mi to magické stvoření přistoupilo k uchu a tak jasně, jako tady teď mluvím s tebou, mi řeklo: ‚nebuď smutný'."

Don Juan mi zíral do očí. Vyzařovalo z něj potěšení z čirého rošťáctví. Potom se nahlas rozesmál.

Řekl jsem mu, že mi ten jeho rozhovor s jelenem připadá poněkud přihlouplý.

„A co jsi čekal?" ptal se se smíchem. „Vždyť jsem Indián."

Měl tak nebývalý smysl pro humor, že jsem se musel smát s ním.

„Ty nevěříš, že magický jelen mluví, viď?"

„Já bohužel věřím jenom tomu, co se může stát."

„Já ti to nezazlívám, to je strašně zatracená věc."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

9

POSLEDNÍ BITVA NA ZEMI

Pondělí, 24. července 1961

Několik hodin jsme chodili pouští a asi tak kolem třetí odpoledne si don Juan vybral místo ve stínu, abychom si odpočinuli. Sotva jsme si sedli, začal mluvit. Řekl, že jsem se toho už hodně naučil o lovu, ale že jsem se nezměnil tak, jak by si přál.

„Vědět, jak se dělají a kladou pasti, nestačí. Lovec musí žít jako lovec, aby měl ze života co nejvíce. Bohužel měnit se je velmi těžké a děje se to pomalu. Člověku někdy roky trvá, než si vůbec uvědomí, že je nutné se změnit. Mně to trvalo několik let, ale možná, že jsem neměl nadání pro lov. Myslím, že pro mě bylo nejtěžší chtít se změnit."

Ujistil jsem ho, že chápu, oč mu jde. Od té doby, co mě začal učit lovu, jsem vlastně sám začal přehodnocovat svoje jednání. Asi nejdramatičtější objev, který jsem učinil, bylo zjištění, že se mi líbí způsoby dona Juana. Měl jsem dona Juana rád jako člověka. V jeho jednání bylo cosi spolehlivého. Způsob, jakým jednal, nenechával nikoho na pochybách, že je mistr, a přece nikdy tuhle svou výhodu neuplatnil k tomu, aby ode mě něco získal. Měl jsem pocit, že jeho snaha, abych změnil způsob života, nějak souvisí s neosobními doporučeními nebo možná s autoritativními připomínkami, které se týkaly mých selhání. Don Juan mě vedl k tomu, abych si dobře uvědomoval svoje nedostatky, ale přesto jsem nechápal, jak by u mě jeho způsoby mohly něco napravit. Byl jsem upřímně přesvědčen, že z hlediska toho, co chci v životě dělat, by mi jeho způsoby přivodily jen trápení a potíže, a proto jsem byl ve slepé uličce. Nicméně jsem se naučil respektovat jeho mistrovství, které vždy vyjadřoval krásně a naprosto dokonale.

„Rozhodl jsem se, že změním taktiku," řekl don Juan.

Požádal jsem ho o vysvětlení. Řekl to tak vágně, že jsem si nebyl jist, jestli se to týká mě nebo ne.

„Dobrý lovec mění svoje způsoby tak často, jak potřebuje. To přece sám dobře víš."

„A co máte na mysli, done Juane?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Lovec musí nejen znát zvyky své kořisti, ale musí také vědět, že na této zemi existují síly, které vedou lidi i zvířata a vůbec všechno živé."

Odmlčel se. Čekal jsem, ale zřejmě řekl všechno, co chtěl říct.

„A o jakých silách to mluvíte," zeptal jsem se po dlouhé pauze.

„O silách, které vedou náš život i smrt."

Don Juan přestal mluvit a zdálo se, že je pro něj velice obtížné rozhodnout se, co má říct. Mnul si ruce, potřásal hlavou a čelisti mu jezdily. Když jsem ho chtěl požádat, aby mi vysvětlil svoje záhadné výroky, dvakrát mi dal znamení, abych mlčel.

„Nedokážeš se zastavit snadno," řekl nakonec. „Vím, že jsi paličatý, ale na tom nesejde. Čím paličatější jsi, tím lepší to bude, až se ti nakonec podaří se změnit."

„Ale já dělám, co můžu."

„Neděláš. Nesouhlasím s tebou. Neděláš, co můžeš. Řekls to jen proto, že se ti to dobře poslouchá, ale ve skutečnosti říkáš to samé o všem, co děláš. Už roky se snažíš ze všech sil a nikam to nevede. Je třeba něco udělat, aby se to spravilo."

Jako obvykle jsem pocítil nutkání se hájit. Zdálo se, že don Juan míří na moje nejslabší body, což zpravidla dělává. Vzpomněl jsem si, že kdykoliv jsem se pokusil obhájit se před jeho kritikou, dopadlo to tak, že jsem se cítil jako hlupák, a tak jsem se zarazil uprostřed dlouhého vysvětlujícího proslovu.

Don Juan mě zvědavě zkoumal a smál se. Velmi laskavě mi připomněl, že už jednou mi přece říkal, že hlupáci jsme všichni. A že ani já nejsem výjimkou.

„Ty máš pořád pocit, že je tvou povinností vysvětlovat, co děláš, jako bys byl na světě ten jediný, kdo chybuje. To je ten tvůj starý pocit, že jsi důležitý. Máš ho v sobě příliš mnoho a taky máš ještě příliš mnoho své osobní historie. A přitom nepřijímáš odpovědnost za svoje činy a nevyužíváš svou smrt jako rádce, ale především jsi příliš přístupný. Jinými slovy, žiješ ve stejném zmatku, jako jsi žil, než jsem tě potkal."

Znovu mě zaplavil pocit nefalšované hrdosti. Chtěl jsem se s ním přít, že se mýlí. Dal mi však znamení, abych mlčel.

„Člověk musí přijmout odpovědnost za to, že žije ve zvláštním světě plném tajemství. A my jsme v podivném světě, vždyť to víš."

Přikývl jsem na souhlas.

„Nemluvíme o stejné věci. Pro tebe je svět fantastický, protože pokud tě nenudí, tak se s ním pereš. Pro mě však je svět podivuhodný, protože je ohromující, úžasný, tajemný a neprozkoumatelný. Mám zájem na tom, abych tě přesvědčil, že musíš přijmout odpovědnost za to, že jsi tady, v tom zázračném světě, v téhle zázračné poušti, v tuhle zázračnou dobu.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Chci tě přesvědčit, abys poznal, že záleží na každém činu, protože tady budeš jen chvilku a ta chvilka je příliš krátká na to, abys mohl poznat všechny jeho divy."

Trval jsem na tom, že být světem znuděn nebo se s ním prát je prostě úděl člověka.

„Tak ho změň," odvětil suše. „Jestliže nebudeš reagovat na tuhle výzvu, je to, jako bys byl mrtev."

Don Juan si troufl mi připomenout jednu okolnost mého života, která zaměstnávala všechny moje myšlenky. Umění. Vždycky jsem chtěl být umělcem a celé roky jsem se o to pokoušel. Pořád jsem měl v paměti svůj bolavý neúspěch.

„Nikdy jsi nepřijal odpovědnost za to, že jsi v tomto nezměrném světě," řekl, jako by mě obžalovával. „Proto ses nikdy nestal umělcem a proto možná ani nebudeš nikdy lovcem."

„Ale já se snažím ze všech sil, done Juane."

„Nesnažíš. Vždyť ani nevíš, jaké jsou tvoje síly."

„Dělám všechno, co můžu."

„Zase se mýlíš. Můžeš si vést líp. Ty se prostě v jednom mýlíš, a totiž v tom, že si myslíš, že máš dost času."

Odmlčel se a podíval se na mě, jako by čekal, jak budu reagovat.

„Ty si myslíš, že máš dost času," opakoval.

„Na co dost času, done Juane?"

„Myslíš si, že život bude trvat věčně."

„Ne, to si nemyslím."

„Když si tedy nemyslíš, že život bude trvat věčně, tak na co vlastně čekáš? Proč vůbec váháš změnit se?"

„A napadlo vás někdy, done Juane, že se změnit nechci?"

„Ano, to mě napadlo. Já jsem se taky nechtěl změnit stejně jako ty. Ale mně se můj život nelíbil, byl jsem z něj unavený, tak jako ty. A teď se ho nemůžu nabažit."

Důrazně jsem tvrdil, že jeho naléhání, abych změnil způsob života, mě děsí a že mi připadá dost svévolné. Řekl jsem mu, že s ním do jisté míry souhlasím, ale už sama skutečnost, že vždycky je to on, kdo boduje, pro mě dělá celou situaci neudržitelnou.

„Na takovéhle předvádění nemáš dost času, ty blázne," řekl přísně. „Všechno, co děláš, může být tvůj poslední skutek na zemi. Může to být tvá poslední bitva. Žádná síla na světě ti nezaručí, že budeš žít ještě další minutu."

„To vím," řekl jsem s potlačovaným hněvem.

„Ne, ty to nevíš. Kdybys to věděl, byl bys lovcem."

Přel jsem se, že si uvědomuji svou smrt, která číhá, ale že nemá smysl o ní mluvit nebo na ni myslet, protože se jí stejně vyhnout nemohu. Don

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Juan se smál a řekl, že jsem komediant, který mechanicky stále dokola opakuje ten svůj kousek.

„Kdyby tohle měla být tvoje poslední bitva, tak bych řekl, že jsi hlupák," řekl klidně. „Že utrácíš svůj poslední čin na zemi na nějakou pitomou rozmrzelost."

Chvíli jsme mlčeli. Myšlenky mi divoce vířily. Don Juan měl samozřejmě pravdu.

„Nemáš čas, kamaráde, nemáš čas. Nikdo z nás nemá čas."

„Souhlasím, done Juane, ale..."

„Nejde o to, abys se mnou snadno souhlasil," vyjel na mě. „Místo abys mi tak snadno přitakával, radši podle toho jednej. Přijmi tu výzvu. Změň se."

„To jako jen tak?"

„Přesně tak. Změna, o které tu mluvím, se nikdy neděje postupně. Ta nastává naráz. A ty se na ten náhlý čin, který způsobí absolutní proměnu, nepřipravuješ."

Byl jsem přesvědčen, že to, co říká, je protimluv. Vysvětloval jsem mu, že kdybych se na změnu připravoval, jistě bych se pak měnil postupně.

„Ty ses vůbec nezměnil. Právě proto si myslíš, že se měníš po kouskách. Ale přesto možná sám sebe jednou překvapíš a změníš se náhle bez jediného varování. Já vím, že to tak je, a tak neztrácím ze zřetele svou snahu tě o tom přesvědčit."

Nedokázal jsem ve sporu pokračovat. Nebyl jsem si jist, co vlastně chci říct. Po chvilce mlčení don Juan pokračoval a vysvětloval mi, oč mu jde.

„Možná, že bych to měl říct jinak. Doporučuji ti jen to, aby sis všiml, že nemáme žádné ujištění, že budeme žít donekonečna. Před chvilkou jsem řekl, že změna přichází znenadání a náhle. Stejně tak přichází i smrt. Co myslíš, že s tím můžeme dělat?"

Pokládal jsem to jen za řečnickou otázku, ale don Juan mě zvýšeným obočím pobízel, abych odpověděl.

„Žít co nejšťastněji."

„Správně! A ty znáš někoho, kdo žije šťastně?"

Na první popud jsem chtěl říct, že ano. Měl jsem za to, že bych jako příklad mohl uvést řadu lidí, které znám. Ale když jsem si vše promyslel, věděl jsem, že by to byl jen prázdný pokus a marná snaha ospravedlnit se.

„Ne, opravdu neznám."

„Já ano," řekl don Juan. „Jsou lidé, kteří velmi dbají na to, jakou povahu mají jejich činy. Jsou šťastni, protože jednají s plným vědomím, že nemají čas, a proto jejich činy mají zvláštní sílu, jejich činy mají smysl pro..."

Don Juan jako by hledal slova. Poškrábal se na spánku a usmál se. Pak se najednou postavil, jako kdyby rozhovor skončil. Naléhavě jsem ho prosil, aby mi to dopověděl. Posadil se a zamlaskal.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Činy mají sílu. A zejména tehdy, jestliže ten, kdo jedná, ví, že tyto činy jsou jeho poslední bitvou. Když jednáš při plném vědomí toho, že všechno, co děláš, může být docela dobře tvůj poslední čin na zemi, je v takovém jednání zvláštní stravující štěstí. Doporučuji ti, abys znovu přehodnotil svůj život a svoje činy přenesl do tohoto světla."

Nesouhlasil jsem s ním. Pro mě štěstí znamená předpokládat, že moje jednání má jakousi vnitřní kontinuitu a že budu moci podle své vůle pokračovat v tom, co zrovna dělám, a zejména, pokud se mi to líbí. Řekl jsem mu, že to, proč s ním nesouhlasím, nejsou nějaké banální důvody, ale přesvědčení, že svět i já máme nějakou určitelnou kontinuitu.

Zdálo se, že don Juan se baví mou snahou o srozumitelnost. Smál se, potřásal hlavou, škrábal se na hlavě a nakonec, když jsem mluvil o „určitelné kontinuitě", si hodil klobouk na zem a dupl na něj.

Skončil jsem, protože mě jeho šaškování rozesmálo.

„Nemáš čas, kamaráde. To je bídný osud člověka. Nikdo z nás nemá dost času a ta tvoje kontinuita nemá smysl v tomhle úžasném a tajemném světě.

Jsi kvůli té své kontinuitě moc opatrný. Tvoje činy nemůžou mít ten správný šmrnc, sílu, tu neodolatelnou sílu činů, které vykonává člověk, jenž ví, že bojuje ve své poslední bitvě na zemi. Jinými slovy, díky své kontinuitě nejsi ani šťastný, ani silný."

Připustil jsem, že se bojím pomyslet na to, že zemřu, a obvinil jsem ho, že ve mně vyvolává velikou úzkost tím, jak pořád mluví o smrti a jak se jí věčně zabývá.

„Ale všichni přece zemřeme," namítl. Pak ukázal na vzdálené kopce.

„Tamhle na mě jistě něco čeká a já se k tomu přidám, i to je jisté. Ale možná, že ty jsi jiný a že na tebe smrt vůbec nečeká."

Zasmál se mému zoufalému gestu.

„Já na ni nechci myslet, done Juane."

„Proč ne?"

„Nemá to smysl. Jestliže tam na mě čeká, proč bych si s ní měl dělat starosti?"

„Já jsem ale neříkal, že si s ní máš dělat starosti."

„A co tedy mám dělat?"

„Používat ji. Zaostřit pozornost na spojovací článek mezi sebou a svou smrtí, a to bez výčitek, beze smutku a bez starostí. Soustřeďuj pozornost na fakt, že nemáš čas, a nech svoje skutky proudit podle toho. Ať je každý tvůj čin tvou poslední bitvou na zemi. Jedině za takových podmínek budou mít tvoje činy tu správnou moc. Jinak to po celý tvůj život budou jen činy bázlivého a opatrného člověka."

„A to je tak hrozné být opatrným člověkem?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Není. Není, pokud ovšem budeš nesmrtelný, ale jestliže máš zemřít, pak nemáš na bázlivost čas jednoduše proto, že opatrnost tě nutí lpět na něčem, co existuje pouze v tvých myšlenkách. Konejší tě, když všechno ztichne, ale potom na tebe ten úžasný a strašlivý, tajuplný svět otevře chřtán, a chřtán se otevře na každého z nás, a ty si uvědomíš, že ty tvoje jistoty vůbec nebyly jisté. Když jsi bázlivý, nemůžeš prozkoumat svůj úděl člověka a využívat ho."

„A copak je to přirozené neustále žít s představou vlastní smrti, done Juane?"

„Naše smrt čeká a třeba právě tohle, co teď děláme, může být naší poslední bitvou na zemi," odpověděl don Juan vážně. „Říkám tomu bitva, protože je to boj. Lidé většinou přecházejí od činu k činu bez boje a bez myšlení. Naproti tomu lovec váží každý svůj čin, a protože důvěrně zná svou smrt, postupuje uvážlivě, jako by každý čin měl být jeho poslední bitvou. Jedině hlupák si nevšimne, jakou výhodu má lovec nad svými bližními. Lovec jde do své poslední bitvy s patřičným respektem. Je totiž zcela přirozené, že jeho poslední čin na zemi musí být jeho nejlepším činem. Takhle z toho má příjemné uspokojení. Tím se otupí hrany jeho strachu."

„Máte pravdu," připustil jsem. „Jenom je těžké to přijmout."

„Pár roků ti potrvá, než se o tom sám přesvědčíš, a pak ještě pár roků, než podle toho budeš jednat. Já jen doufám, že budeš mít dost času, abys to stihl."

„Když to říkáte, začínám mít strach."

Don Juan mě zkoumal s vážným výrazem ve tváři.

„Říkal jsem ti přece, že tenhle svět je divný a nevyzpytatelný. Síly, které člověka vedou, jsou nevypočitatelné, děsivé, a přece stojí za to spatřit jejich nádheru."

Domluvil a znovu se na mě podíval. Zdálo se, že mi chce něco odhalit, ale pak si to rozmyslel a usmál se.

„Existuje něco, co nás vede?" zeptal jsem se.

„Jistě. Existují síly, mocnosti, které nás vedou."

„Mohl byste je popsat?"

„Vlastně ne, snad jen to, že jim říkáme síly, duchové, vzduch, vítr a tak všelijak."

Chtěl jsem ho zpovídat dál, ale než jsem se stačil na něco zeptat, už stál. Ohromeně jsem na něj zíral. Postavil se jediným pohybem, jeho tělo sebou prostě škublo a bylo na nohou.

Ještě jsem přemítal nad tou neobyčejnou dovedností, které je třeba k tomu, aby se člověk pohyboval takovou rychlostí, když mi don Juan suše přikázal, abych do soumraku vystopoval králíka, chytil ho, stáhl a maso upekl.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Vzhlédl k obloze a prohlásil, že na to možná budu mít dost času.

Automaticky jsem se do toho pustil. Postupoval jsem tak, jak jsem to již dělal mnohokrát. Don Juan chodil vedle mě a bedlivě sledoval moje pohyby. Byl jsem velice klidný a pohyboval jsem se opatrně. Naprosto bez problémů jsem chytil králíka.

„Teď ho zabij," řekl don Juan suše.

Natáhl jsem se do pasti a chytil jsem králíka. Už jsem ho držel za uši a vytahoval ven, když mě najednou zaplavil pocit hrůzy. Poprvé od té doby, co mě don Juan začal učit lovit, mě napadlo, že mě nikdy neučil, jak mám zvěř zabíjet. Nesčetnékrát jsme chodili pouští, ale za celou tu dobu don Juan zabil jen jednoho králíka, dvě křepelky a jednoho chřestýše.

Pustil jsem králíka a podíval se na dona Juana.

„Já ho nemůžu zabít."

„Proč ne?"

„Nikdy jsem to neudělal."

„Ale vždyť už jsi zabil stovky ptáků a jiných zvířat."

„Puškou, ale ne holýma rukama."

„A jaký je v tom rozdíl? Čas toho králíka se naplnil."

Tón jeho hlasu mě šokoval, byl tak autoritativní, tak vědoucí, že mě nenechával na pochybách, že don Juan ví, že králíkovy dny jsou sečteny.

„Zabij ho!" přikázal mi s ocelovým pohledem v očích.

„Nemůžu."

Don Juan na mě zařval, že ten králík musí zemřít. Že jeho potulování po téhle krásné poušti skončilo. A že není mojí věcí to oddalovat, protože síla neboli duch, který vede králíky, přivedla právě tohohle králíka do mé pasti, a to zrovna, když se začínalo smrákat.

Zmocnila se mě řada zmatených myšlenek a pocitů, jako by tam na mě už čekaly. S mučivou jasností jsem cítil králíkovu tragédii, tragédii, že spadl do pasti. V několika vteřinách mi hlavou prolétly nejdůležitější momenty mého vlastního života. Kolikrát jsem byl tím králíkem já sám.

Díval jsem se na něj a on se díval na mě. Hřbetem se dotýkal stěny klece, byl takřka svinutý do klubíčka, tichý a nehybný. Chmurně jsme se na sebe podívali a ten letmý pohled, který jsem si vykládal jako tiché zoufalství, mě jen utvrdil v ztotožnění se s ním.

„K čertu s ním," řekl jsem nahlas. „Nic zabíjet nebudu. Ten králík dostane svobodu."

Hlubokým pohnutím jsem se rozklepal. Třásly se mi ruce, když jsem se snažil králíka chytit za ušima. Králík sebou škubl a já jsem sáhl vedle. Zkusil jsem to znova a zase jsem to zpackal. Byl jsem zoufalý. Bylo mi špatně od žaludku, a tak jsem rychle kopl do klece, abych ji rozbil a králíka pustil. Klec ale byla netušeně pevná a nerozbila se, jak jsem předpokládal. Moje zoufalství přerůstalo do nesnesitelného pocitu mučivé úzkosti. Vynaložil

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

jsem veškerou sílu a zadupal jsem na kraj klece pravou nohou. Větve nahlas zapraskaly. Vytáhl jsem králíka ven. Na okamžik se mi ulevilo, ale v zápětí se moje úleva rozpadla na kusy. Králík mi v ruce bezvládně visel. Byl mrtvý.

Nevěděl jsem, co mám dělat. Začal jsem se zabývat zkoumáním, jak umřel. Obrátil jsem se k donu Juanovi. Zíral na mě. Tělem mi projel závan hrůzy.

Sedl jsem si poblíž skal. Hlava mě strašně bolela. Don Juan mi položil ruku na hlavu a do ucha mi zašeptal, že musím toho králíka stáhnout a upéct, než se setmí.

Bylo mi špatně. Don Juan ke mě trpělivě mluvil, jako kdybych byl malé dítě. Říkal mi, že síly, které vedou lidi i zvířata, zavedly tohoto králíka ke mně a že stejně tak jednoho dne dovedou i mě k mé vlastní smrti. Řekl, že jsem smrt toho králíka dostal darem stejně tak, jako jednoho dne bude moje smrt darem pro někoho jiného nebo něco jiného.

Motala se mi hlava. Ty prosté události dne mě přímo zdrtily. Snažil jsem se myslet na to, že šlo jen o králíka, ale nedokázal jsem setřást to divné ztotožnění, které jsem ke zvířeti cítil.

Don Juan řekl, že musím sníst trochu jeho masa, že stačí jen sousto, abych dodal platnosti tomu, co jsem poznal.

„Já nemůžu," protestoval jsem krotce.

„Jsme jenom třísky v rukách oněch sil," vyjel na mě don Juan. „Takže už přestaň s tou vlastní důležitostí a nakládej s darem, jak se sluší a patří."

Zvedl jsem králíka. Byl ještě teplý.

Don Juan se naklonil a zašeptal mi do ucha: „Tvoje past byla jeho poslední bitvou na zemi. Říkal jsem ti přece, že už nemá čas, aby se mohl toulat po téhle zázračné poušti."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

10

BÝT PŘÍSTUPNÝ SÍLE

Čtvrtek, 17. srpna, 1961

Sotva jsem vystoupil z auta, stěžoval jsem si donu Juanovi, že mi není dobře.

„Sedni si, sedni si," řekl mi tiše a takřka mě vedl za ruku k sobě na zápraží. Usmál se na mě a poplácal mě po zádech.

Před čtrnácti dny, tedy 4. srpna, změnil don Juan svou taktiku vůči mě, jak slíbil, a dovolil mi pojíst několik knoflíků peyotlu. Moje halucinační zkušenost vyvrcholila tak, že jsem si hrál se psem, který bydlel v domě, kde se konalo sezení s peyotlem. Don Juan v mé hře se psem viděl velmi zvláštní a významnou událost. Tvrdil, že v okamžicích síly, jakým byl například ten, který jsem tehdy prožil, přestává existovat svět obyčejných záležitostí. Tehdy nelze nic pokládat za samozřejmé. Ten pes prý ve skutečnosti nebyl psem, ale vtělením Mescalita neboli síly či božstva, které je obsaženo v peyotlu.

Následky této zkušenosti se projevovaly v celkovém pocitu únavy a melancholie, k němuž se připojily neobyčejně živé sny a noční můry.

„A kde máš svoje psací náčiní?" zeptal se don Juan, když jsem si sedl na zápraží.

Zapomněl jsem si poznámkové bloky v autě. Don Juan se vrátil do auta a opatrně z něj vytáhl mou aktovku a přinesl mi ji.

Zeptal se mě, jestli obvykle nosím aktovku, když někam jdu. Odpověděl jsem mu, že ano.

„To je bláznovství. Vždyť jsem ti říkal, abys nikdy nic nenosil v rukách, když jdeš. Opatři si ruksak."

Zasmál jsem se. Představa, že nosím poznámky v ruksaku, mi připadala směšná. Vysvětloval jsem mu, že většinou nosím oblek a že ruksak k obleku s vestou by byl přímo absurdní.

„Tak si dej přes ruksak kabát. Bude lepší, když si o tobě budou lidi myslet, že jsi hrbatý, než aby sis zničil tělo jenom proto, že pořád něco nosíš v ruce."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Vybízel mě, abych si vytáhl blok a psal. Zdálo se, že se záměrně snaží, abych se uvolnil.

Znovu jsem si postěžoval, že se fyzicky necítím dobře a že také prožívám podivný pocit sklíčenosti.

Don Juan se zasmál a řekl: „Začínáš se učit."

Potom jsme dlouho rozmlouvali. Don Juan řekl, že mi Meskalito dovolil, abych si s ním hrál, a tím mu prý ukázal, že jeho „vyvoleným" jsem já. Ale to znamení ho prý zaskočilo, protože nejsem Indián. Že mi však přesto hodlá předat jisté tajné vědění. Řekl mi, že i on sám měl svého „dobrodince", který ho učil, jak se stát „člověkem oddaným poznání".

Měl jsem pocit, že se stane něco hrozného. Odhalení, že já jsem vyvoleným, plus nesporná podivnost don Juanových způsobů a zničující účinek, který na mě peyotl měl, mě přivedly do stavu plného předtuch a nerozhodnosti, které jsem nebyl s to snést. Ale don Juan nebral na moje pocity ohledy a doporučil mi, abych myslel jen na to, jaký zázrak je, že si Meskalito se mnou hrál.

„Na nic jiného nemysli. Ostatní k tobě přijde samo."

Don Juan vstal, poplácal mě jemně po zádech a řekl velmi tichým hlasem: „Budu tě učit, jak se stát bojovníkem stejně tak, jako jsem tě učil lovit. Ale musím tě varovat, i když se naučíš lovit, neznamená to, že ses stal lovcem, a ani poučení, jak se stát bojovníkem, z tebe ještě bojovníka neudělá."

Pocítil jsem nával frustrace, fyzické nevole, která hraničila s úzkostí. Stěžoval jsem si, že mám velmi živé sny a noční můry. Don Juan jako by chvíli uvažoval a potom se opět posadil.

„Jsou to divné sny," řekl jsem mu.

„Tys měl vždycky divné sny," opáčil don Juan.

„Ale já vám říkám, že tentokrát jsou opravdu mnohem divnější než všechno, co se mi kdy zdálo."

„Neznepokojuj se. Jsou to jenom sny. Tak jako sny všech obyčejných lidí nemají sílu. Takže k čemu by ti bylo dělat si kvůli nim starosti nebo o nich mluvit?"

„Znepokojují mě, done Juane. Copak nemůžu něco udělat, abych je zastavil?"

„Ne. Nech je, ať pominou. Teď je načase, aby ses stal přístupný síle. Začneš tak, že se pustíš do *snění*."

Slovo „snění" řekl zvláštním tónem hlasu, takže jsem si uvědomil, že toto slovo používá ve velmi určitém smyslu. Uvažoval jsem, jak bych se ho na to mohl vhodně zeptat, když začal sám opět hovořit.

„Nikdy jsem ti ještě o *snění* nic neřekl, protože až dosud jsem se zabýval jen tím, abych tě naučil, jak být lovcem. Lovec nemanipuluje silou,

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

proto jsou jeho sny jenom sny. Mohou být sice naléhavé, ale *snění* to není. Naproti tomu bojovník vyhledává sílu a jednou z cest vedoucích k síle je *snění*. Mohl bys říct, že rozdíl mezi bojovníkem a lovcem je v tom, že bojovník je na cestě k síle, zatímco lovec o ní neví nic nebo jen velmi málo.

Rozhodnutí o tom, kdo může být bojovníkem a kdo může být jen lovcem, není na nás. Takové rozhodnutí leží v říši sil, které člověka vedou. Proto ta tvoje hra s Meskalitem byla tak důležitým znamením. Síly tě dovedly až ke mně, přivedly tě na to autobusové nádraží, pamatuješ? Nějaký šašek tě ke mně přivedl. Dokonalé znamení, šašek, který na tebe ukazuje. Takže jsem tě učil, jak se stát lovcem. A potom další dokonalé znamení, sám Meskalito si s tebou hraje. Chápeš, co ti chci říct?"

Tahle podivná logika mě ohromovala. Jeho slova vytvářela představy, že já sám podléhám čemusi hrozivému a neznámému, čemusi, oč jsem nežádal a o jehož existenci jsem neměl potuchy ani v nejbujnější fantazii.

„A co navrhujete, že bych měl dělat?"

„Staň se přístupný pro sílu, pusť se do svých snů. Ty tomu říkáš sny, protože nemáš sílu. Bojovník, který hledá sílu, to však nenazývá snem, ale skutečností."

„Chcete mi říct, že pokládá svoje sny za skutečné?"

„Bojovník nic nepokládá za něco jiného. To, čemu ty říkáš sny, je pro bojovníka skutečné. Bojovník je lovec, jenž nemá chybu, lovec, jenž loví sílu. Bojovník není opilec, není ani blázen, nemá čas ani náturu na to, aby si něco namlouval nebo nalhával, aby udělal chybný tah. Cena je za to příliš vysoká. Bojovník dává v sázku svůj bezúhonný a řádný život, který tak dlouho upevňoval a zdokonaloval. A nehodlá ho promarnit jen kvůli hloupému omylu, že by něco pokládal za cosi jiného.

Pro bojovníka je *snění* skutečné, protože v něm jedná podle svého uvážení, může si vybrat nebo zamítnout, může se rozhodnout pro některou volbu z celé řady možností a ta ho pak povede k síle. Potom může se sny manipulovat a využívat je, zatímco v obyčejném snu nemůže jednat cílevědomě."

„Vy tedy chcete říct, done Juane, že *snění* je skutečné?"

„Samozřejmě, že je skutečné."

„Tak skutečné jako to, co teď děláme?"

„Když už to chceš srovnávat, tak bych ti mohl říct, že je možná ještě skutečnější. Při *snění* máš sílu, můžeš věci měnit, můžeš poznat bezpočet utajených fakt, můžeš ovládat všechno, co chceš."

V určité rovině mě don Juanovy soudy vždycky oslovovaly. Dokázal jsem snadno pochopit, že se mu líbí představa, že bychom ve snech mohli všechno dělat, ale nedokázal jsem ho brát vážně. Byl to na mě příliš veliký skok.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Chvíli jsme se na sebe dívali. To, co říkal, bylo šílené, ale přesto, alespoň pokud to mohu posoudit, byl don Juan jedním z nejrozumnějších lidí, jaké jsem kdy potkal.

Řekl jsem mu, že nemůžu uvěřit, že by pokládal svoje sny za skutečnost. Tlumeně se zasmál, jako kdyby věděl, jak obrovsky neudržitelná je pro mě tahle pozice. Potom se beze slova zvedl a odešel dovnitř.

Dlouho jsem seděl celý zkoprnělý, dokud mě nezavolal dozadu za dům. Uvařil trochu kukuřičné kaše a podal mi misku.

Ptal jsem se ho na dobu bdění. Chtěl jsem vědět, jestli ji nějak konkrétně nazývá. Ale don Juan mi buď nerozuměl, anebo nechtěl odpovědět.

„A jak nazýváte to, co teď děláme?" zeptal jsem se ho a měl jsem přitom na mysli, že to, co zrovna děláme, je skutečnost a ne sen.

„Já to nazývám jídlo," řekl s potlačovaným smíchem.

„A já tomu říkám skutečnost. Protože opravdu jíme a skutečně se to odehrává."

„Ale *snění* se taky děje skutečně," smál se don Juan. „A lov taky, i chůze a smích."

Netrval jsem na tom sporu. Ale i když jsem se sebevíc snažil, nemohl jsem jeho tvrzení přijmout. Zdálo se, že má z mého zoufalství radost.

Sotva jsme dojedli, prohlásil don Juan jakoby mimochodem, že půjdeme na túru, ale že už se teď nebudeme toulat po poušti — tak jako dřív.

„Teď je to jinak. Odteďka budeme chodit na místa síly a ty se budeš učit, jak se stát přístupný pro sílu."

Znovu jsem mu dal najevo, že jsem z toho poplašen. Řekl jsem, že se necítím pro toto úsilí způsobilý.

„No tak, ty se jen oddáváš svým bláhovým obavám," řekl don Juan tiše. Poplácal mě po zádech a dobromyslně se usmál. „Já se starám o tvého loveckého ducha. Ty se rád se mnou toulás po téhle krásné pustině. A teď už je příliš pozdě, abys z toho vycouval."

A vykročil do pouštního porostu. Hlavou mi dal znamení, abych šel za ním. Mohl jsem nasednout do auta a odjet, ale já jsem se s ním opravdu rád toulal po té nádherné poušti. A kromě toho jsem měl rád ten pocit, který jsem prožíval pouze v jeho společnosti, že totiž tenhle svět je sice děsivý a tajemný, ale přece jen nádherný. Přesně, jak to říkal, už jsem se chytil.

Don Juan mě vedl k horám na východě. Byla to dlouhá cesta. Den byl horký, ale já jsem to vedro, které by pro mne normálně bylo nesnesitelné, ani nevnímal.

Šli jsme dost daleko do kaňonu, až se don Juan zastavil a posadil ve stínu několika balvanů. Vyndal jsem z batohu pár sucharů, ale don Juan mi řekl, abych se jimi nezabýval.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Řekl, že bych si měl sednout na nápadném místě. Ukázal mi na osamělý, takřka kulatý balvan, který stál tři až pět metrů stranou, a pomohl mi vylézt nahoru. Myslel jsem si, že si tam také sedne, ale don Juan místo toho povylezl jen kousek, aby mi podal pár kusů sušeného masa. Se smrtelně vážným výrazem mi řekl, že je to maso prostoupené sílou, že ho mám pomalu rozžvýkat a že ho nesmím míchat s žádným jiným jídlem. Potom odešel zpátky do stínu. Tam si sedl zády ke kameni. Vypadal uvolněně, takřka ospale. Zůstal ve stejné pozoze, dokud jsem nedojedl. Potom se narovnal a naklonil hlavu doprava, jako by pozorně naslouchal. Párkrát na mě rychle pohlédl, pak prudce vstal a očima pročesával okolí, tak jak to dělávají lovci. Automaticky jsem ztuhl na místě a hýbal očima, jak jsem sledoval jeho pohyby. Don Juan velmi opatrně našlapoval za několika kameny, jako by čekal, že na místo, kde jsme, přijde nějaká zvěř. Uvědomil jsem si, že jsme v zátoce vyschlého vodního kaňonu, obklopené pískovcovými balvany.

Najednou don Juan vyšel zpoza balvanů a usmál se na mě. Protáhl si ruce, zazíval a šel ke kameni, na kterém jsem stál. Uvolnil jsem se z napjaté pozice a posadil se.

„Co se stalo?" zeptal jsem se šeptem.

Don Juan mi v odpověď zařval, že nablízku není nic, s čím bych si měl dělat starosti.

Okamžitě jsem pocítil, jak mě dloublo v žaludku. Ta odpověď byla velmi nepatřičná a já jsem nemohl nikterak pochopit, proč ten řev, ledaže by k tomu měl nějaký konkrétní důvod.

Začal jsem se spouštět z toho balvanu, ale don Juan na mě zaječel, abych tam ještě chvilku zůstal.

„Co to děláte?" zeptal jsem se ho.

Posadil se a skryl se mezi dvěma kameny u paty balvanu, na němž jsem byl. Potom mi velmi nahlas řekl, že se jenom pohlížel kolem, protože se mu zdálo, že něco zaslechl.

Zeptal jsem se ho, jestli slyšel velké zvíře. Don Juan si přiložil ruku k uchu a zahulákal na mě, že neslyší, že musím křičet. Když jsem křičel, byl jsem z toho nesvůj, ale don Juan mě hlasitě pobízel, abych mluvil nahlas. Zakřičel jsem, že chci vědět, co se děje, a on mi křikem odpověděl, že vlastně nic. Potom hulákal, jestli vidím z vrcholku balvanu něco neobvyklého. Řekl jsem mu, že ne, a tak mě požádal, abych mu popsal krajinu směrem k jihu.

Chvíli jsme na sebe křičeli a potom mi don Juan dal znamení, abych slezl. Připojil jsem se k němu. Zašeptal mi do ucha, že bylo nutné takhle řvát, abychom dali na vědomí svoji přítomnost, protože se musím učinit přístupným vůči síle této vodní jámy.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Rozhlížel jsem se, ale neviděl jsem žádnou jámu s vodou. Don Juan zdůraznil, že na ní stojíme.

„Tady je voda," zašeptal. „A síla taky. Tady je duch a musíme ho vylákat. Možná, že taky po tobě půjde."

Chtěl jsem se dozvědět víc o tom údajném duchovi, ale don Juan trval na tom, že musíme být absolutně potichu. Poradil mi, abych stál naprosto nehnutě a nevydával ani hlásku a neudělal sebemenší pohyb, kterým by se prozradila naše přítomnost.

Pro něj bylo zjevně hračkou setrvávat v naprosté nehybnosti celé hodiny, ale pro mě to byla vyložená muka. Nohy mi zmrtvěly, záda mě bolela a kolem krku a ramen jsem měl napětí. Celé tělo mi znecitlivělo a vychladlo. Bylo mi velmi nepříjemně, když konečně don Juan vstal. Vyskočil na nohy jakoby nic a podal mi ruku, aby mi pomohl vstát.

Když jsem se snažil protáhnout si nohy, uvědomil jsem si nepředstavitelnou lehkost, s jakou don Juan vyskočil po hodinách nehybnosti. Mým svalům trvalo dost dlouho, než zase nabyly pružnosti potřebné k chůzi.

Don Juan zamířil zpátky k domovu. Šel nesmírně pomalu. Měl jsem jít za ním a dodržovat vzdálenost tří kroků, kterou mi vyměřil. Šel klikatě sem a tam kolem normální stezky, několikrát ji překročil v různých směrech, a když jsme konečně dorazili k jeho domu, bylo už pozdě odpoledne.

Pokusil jsem se vyptat se ho na události, které se toho dne odehrály. Vysvětlil mi, že není třeba mluvit. Prozatím prý se musím zdržet veškerých otázek, dokud nebudeme na místě síly.

Umíral jsem touhou vědět, co tím myslí, a pokusil jsem se ho šeptem zeptat, ale připomněl mi chladným přísným pohledem, že to myslí vážně.

Několik hodin jsme seděli na zápraží. Zpracovával jsem si poznámky. Don Juan mi občas podal kus sušeného masa. Potom už byla tma a nedalo se psát. Pokoušel jsem se přemýšlet o novém zvratu, ale něco ve mně to odmítalo a já jsem usnul.

Sobota, 19. srpna 1961

Včera ráno jsme jeli s donem Juanem do města a snídali jsme v restauraci. Don Juan mi doporučil, abych neměnil svoje jídelní návyky příliš drasticky.

„Tvoje tělo si ještě nezvyklo na maso síly. Bylo by ti z něj špatně, kdybys nejedl to, nač jsi zvyklý."

Sám jedl s chutí a vydatně. Když jsem si ho kvůli tomu dobíral, řekl prostě: „Mému tělu chutná všechno."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Kolem poledne jsme se vrátili do vodního kaňonu. Mluvili jsme „hlučně", aby si nás duch všiml, a pak následovalo nucené ticho, které trvalo několik hodin.

Když jsme odtamtud odcházeli, don Juan vyrazil směrem k horám, místo abychom zamířili domů. Nejdříve jsme došli k mírným svahům a potom jsme šplhali na vysoké kopce. Don Juan pak vybral místo k odpočinku, které bylo otevřené a bez stínu. Řekl mi, že musíme počkat do soumraku a že se mám pohybovat co nejpřirozeněji, to znamená, že se taky mám ptát, na co chci.

„Já vím, že tamhle číhá duch," zašeptal mi tichounce.

„Kde?"

„Tam, v křoví."

„A jaký je to duch?"

Podíval se na mě se šibalským výrazem a opáčil: „A kolik druhů je jich?"

Oba jsme se tomu smáli. Vyptával jsem se ho ze samé nervozity.

„Přijde, až nastane soumrak. Musíme jen počkat."

Mlčel jsem. Otázky už mi došly.

„V tuhle dobu musíme pořád mluvit," řekl don Juan. „Lidský hlas duchy přitahuje. Tamhle zrovna jeden číhá. Stáváme se pro něj dostupní, takže pořád mluv."

Pocítil jsem hloupou prázdnotu. Nenapadalo mě nic, co bych mohl říct. Don Juan se smál a poplácal mě po zádech.

„Ty jsi vážně divnej pavouk," řekl mi. „Když musíš mluvit, tak zrovna ztratíš řeč. No tak, zamel pantem."

A udělal rozpustilé gesto, jako že mele pantem, a obrovskou rychlostí otevíral a zavíral ústa.

„Odteďka budeme o určitých věcech mluvit jen na místech síly," pokračoval. „Přivedl jsem tě sem, protože tohle je tvoje první zkouška. Tady je místo síly a tady můžeme mluvit jenom o síle."

„Ale já opravdu nevím, co je to síla."

„Síla je něco, čím se zabývá bojovník. Zpočátku je to záležitost neuvěřitelná a strašně vzdálená a je obtížné o ní i přemýšlet. To se právě děje tobě. Potom síla začne být věc vážná, člověk ji nemusí zrovna mít a dokonce si ani nemusí plně uvědomovat, že existuje, a přece ví, že je tu něco, čeho si dřív nevšiml. Potom se síla projeví jako něco neovladatelného, co k člověku přichází. Nemůžu ti říct, jak přichází a co to doopravdy je. Nic to není, a přece to způsobuje, aby se ti přímo před očima projevovaly zázraky. A konečně síla je cosi v člověku samotném, je to něco, co ovládá tvoje činy, a přece uposlechne tvých rozkazů."

Chvilku jsme mlčeli. Don Juan se mě zeptal, jestli jsem to pochopil.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Řekl jsem, že ano, ale měl jsem divný pocit. Don Juan si zřejmě všiml mého zděšení a tlumeně se zasmál.

„Teď tě přímo tady hodlám naučit první krok k síle," řekl, jako by mi diktoval dopis. „Chci tě naučit, jak máš *nastavit snění*."

Podíval se na mě a znovu se mě zeptal, jestli jsem pochopil, co myslí. Sotva jsem mu rozuměl. Vysvětlil mi, že „nastavit snění" znamená důsledně a pragmaticky ovládat celkovou situaci snu asi tak, jako ovládám svoje rozhodnutí v poušti, jestli třeba vylezu na kopec anebo jestli zůstanu ve stínu vodního kaňonu.

„Musíš začít něčím velmi jednoduchým. Dnes se ve snu dívej na svoje ruce."

Hlasitě jsem se zasmál. Říkal mi to tak věcně, jako by mi ukládal něco zcela obyčejného.

„Proč se směješ?" zeptal se mě překvapeně.

„Copak si můžu ve snu prohlížet svoje ruce?"

„To je velice jednoduché, takhle na ně zaostři oči."

Sklonil hlavu a zíral si na ruce s otevřenou pusou. Bylo to tak komické gesto, že jsem se musel smát.

„Ale vážně, jak můžete čekat, že něco takové udělám?"

„Tak, jak ti to říkám," vyjel po mně. „Samozřejmě, že se můžeš dívat na všechno, co se ti zachce, na prsty u nohou nebo na břicho nebo třeba i na svoje péro. Řekl jsem ti na ruce, protože je to nejjednodušší. A nemysli si, že je to legrace. *Snění* je stejně důležité jako *vidění* nebo umírání nebo cokoliv jiného na tomto děsivém a tajemném světě.

Mysli si, že je to zábava. Přestavuj si všechny nemyslitelné věci, které bys mohl dokázat. Člověk, který loví sílu, nemá *snění* omezené takřka žádnými mezemi."

Požádal jsem ho, aby mi dal nějaké vodítko.

„Žádná vodítka nejsou. Prostě se podívej na svoje ruce."

„Určitě mi k tomu můžete ještě něco říct," naléhal jsem.

Don Juan potřásl hlavou, zašilhal a krátkými pohledy se na mě zadíval.

„Každý je jiný," řekl konečně. „To, čemu říkáš vodítka, by bylo jen to, co jsem dělal já sám, když jsem se tomu učil. Ale my nejsme stejní, a nejsme si dokonce ani vzdáleně podobní."

„Možná, že by mi pomohlo všechno, co byste k tomu řekl."

„Bude jednodušší, když se prostě začneš dívat na svoje ruce."

Zdálo se, že si dává dohromady myšlenky a pokyvoval hlavou sem a tam.

„Kdykoliv se ve snu na něco podíváš, změní to tvar," řekl po dlouhém mlčení. „Když se učíš *nastavovat snění*, vtip je zřejmě v tom, aby ses na věci jen nedíval, ale abys je udržel v zorném poli. *Snění* je skutečné, když se ti podaří všechno mít zaostřené. Pak není rozdíl mezi tím,

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

co děláš, když spíš, a tím, co děláš, když nespíš. Chápeš, co mám na mysli?"

Přiznal jsem se, že i když jsem rozuměl tomu, co říká, nejsem s to přijmout jeho tvrzení. Namítal jsem, že v civilizovaném světě je řada lidí, kteří mají halucinace a nedovedou odlišit, co se děje ve skutečném světě, od toho, co je jejich fantazie. Řekl jsem, že takové osoby jsou nepochybně duševně nemocné a že moje nevolnost se zvyšuje pokaždé, když mi doporučuje, abych jednal jako blázen.

Po tomto mém dlouhém výkladu udělal don Juan komické gesto, aby naznačil zoufalství. Dal si ruce na tvář a nahlas vzdychal.

„Nech ten tvůj civilizovaný svět být. Ať si je! Nikdo po tobě nechce, abys jednal jako šílenec. Už jsem ti říkal, že bojovník musí být dokonalý, aby mohl zacházet se silou, kterou loví. Jak tě vůbec mohlo napadnout, že by bojovník nedokázal ty věci rozlišovat?

Naproti tomu, kamaráde, ty, který víš, co je ten skutečný svět, budeš tápat a zakrátko umřeš, jestliže budeš muset záviset jen na svojí schopnosti rozeznávat, co je skutečné a co není.

Já se z tebe nesnažím udělat nemocného blázna. To dokážeš sám i bez mojí pomoci. Ale síly, které nás vedou, tě ke mně přivedly, a tak se snažím tě učit, abys změnil svoje hloupé způsoby a žil silným a jasným životem lovce. A pak tě zase ty síly vedou a řeknou mi, že by ses měl naučit žít bezchybně jako bojovník. Zřejmě to nedokážeš. Ale kdo to může říct? Jsme stejně záhadní jako tenhle nezměrný svět — kdo může říct, čeho jsi schopen?"

V don Juanově hlase byl skrytý smutek. Chtěl jsem se mu omluvit, ale on pokračoval.

„Nemusíš se dívat na ruce. Jak jsem ti řekl, můžeš si vybrat úplně cokoliv. Já jsem řekl ruce, protože ty budeš mít u sebe vždycky.

Až začnou měnit tvar, musíš z nich přenést pohled a podívat se na něco jiného a potom se zas podívat na ně. Ovládnout tuhle techniku dokonale trvá dlouho."

Byl jsem tak zabrán do psaní, že jsem si ani nevšiml, že se stmívá. Slunce už zmizelo za horizontem. Na obloze byla mračna a soumrak právě nastával. Don Juan se postavil a nenápadně pokukoval k jihu.

„Jdeme. Musíme jít na jih, až se nám ukáže duch vodní jámy."

Šli jsme asi půl hodiny. Krajina se náhle změnila. Zamířili jsme k holému místu, k velikému kulatému kopci, kde chaparral shořel a kopec vypadal jako holá hlava. Šli jsme stále blíž. Domníval jsem se, že don Juan chce vystoupit po mírném svahu, ale on se místo toho zastavil a zůstal velmi pozorně stát. Tělo se mu napjalo jako jedna struna a chvíli se chvělo. Pak se uvolnil a stál bezvládně. Nechápal jsem, jak se dokáže udržet ve vzpřímené poloze, když má tak uvolněné svaly.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

V tu chvíli mnou zacloumal silný poryv větru. Donu Juanovi se tělo obrátilo ve směru větru, k západu. Nepoužil k té obrátce svaly, alespoň ne tak, jak bych je použil já. Jako by jeho tělo spíš něco táhlo zvenčí. Jako by mu někdo jiný upravil tělo tak, aby byl tváří v novém směru.

Zíral jsem na něj. Podíval se na mě koutkem oka. Na tváři měl výraz odhodlání, věděl, co chce. Celá jeho bytost byla pozorná a já jsem na něj zíral s úžasem. Nikdy jsem se ještě neocitl v situaci, která by vyžadovala tak podivné soustředění.

Najednou se jeho tělo zatřáslo, jako by dostalo studenou sprchu. Pak ještě jeden záchvěv a don Juan pokračoval dál, jako by se vůbec nic nestalo.

Šel jsem za ním. Na východní straně jsme obešli holé kopce, až jsme došli k jejich prostřední části. Tam jsme se zastavili a tváří se obrátili k západu.

Z místa, kde jsme stáli, už ten kopec nevypadal tak kulatě a hladce, jak se zdálky zdálo. Blízko vrcholku byla jeskyně nebo jáma. Upřeně jsem se na ni díval, protože don Juan dělal totéž. Zadul silný poryv větru a po zádech mi proběhl mráz. Don Juan se obrátil k jihu a očima přehlížel krajinu.

„Tamhle!" zašeptal a ukázal na jakýsi předmět na zemi.

Namáhal jsem si oči, abych to uviděl. Asi deset metrů od nás něco leželo na zemi. Bylo to světle hnědé a když jsem se na to podíval, zachvělo se to. Soustředil jsem na to pozornost. Ten předmět byl takřka kulatý a zdálo se, že je svinutý do klubíčka, vypadal vlastně jako schoulený pes.

„Co je to?" zašeptal jsem donu Juanovi.

„Já nevím," odpověděl mi rovněž šeptem a upřeně na tu věc hleděl.

„Co ti to připomíná?"

Řekl jsem mu, že se mi zdá, že je to pes.

„Na psa je to moc veliké," namítl věcně.

Udělal jsem pár kroků k tomu, ale don Juan mě jemně zastavil. Zase jsem na to zíral. Bylo to určitě nějaké zvíře, buď spalo nebo bylo mrtvé. Skoro jsem rozeznal, kde to má hlavu, uši tomu trčely jako vlkovi. To už jsem si byl zcela jist, že je to schoulené zvíře. Myslel jsem si, že to asi bude hnědé tele. Zašeptal jsem to donu Juanovi. Řekl, že na tele je to zas moc sevřené a kromě toho, že to má špičaté uši.

To zvíře se zase zachvělo a já jsem si všiml, že je živé. Skutečně jsem viděl, jak dýchá, ale nezdálo se, že by dýchalo rytmicky. Dýchalo jakoby v nepravidelných záchvěvech. V tu chvíli jsem si náhle něco uvědomil.

„To je zvíře a umírá," zašeptal jsem donu Juanovi.

„Máš pravdu, ale co je to za zvíře?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Nedokázal jsem rozeznat žádné konkrétní rysy. Don Juan udělal směrem k němu několik opatrných kroků. Šel jsem za ním. To už byla docela tma a my jsme museli postoupit ještě o další dva kroky, abychom zvíře stále viděli.

„Dávej pozor," zašeptal mi don Juan do ucha. „Jestli umírá, může na tebe skočit z posledních sil."

Zvíře, nebo co to vlastně bylo, jako by mlelo z posledního. Dýchalo nepravidelně a tělo se mu škubalo v křečích, ale tu schoulenou polohu to nezměnilo. V určitý okamžik však obrovská křeč zvíře doslova zvedla ze země. Uslyšel jsem nelidský výkřik a zvíře natáhlo nohy, drápy to mělo víc než hrozivé, byly přímo odporné. Natáhlo nohy, svalilo se na bok a začalo se válet po zádech.

Uslyšel jsem výhružné zavrčení a dona Juana, jak volá: „Utíkej, co můžeš!"

A přesně to jsem taky udělal. Rozletěl jsem se k vrcholku kopce s neuvěřitelnou rychlostí a čiperností. V půli cesty jsem se ohlédl a viděl jsem, že don Juan stojí pořád na stejném místě. Dal mi znamení, abych k němu šel. Seběhl jsem dolů.

„Co se stalo?" zalapal jsem po dechu.

„Myslím, že to zvíře je mrtvé."

Opatrně jsem se blížil ke zvířeti. Leželo roztažené na zádech. Když jsem se k němu přiblížil, málem jsem zařval hrůzou, protože jsem si uvědomil, že ještě není zcela mrtvé. Tělo se mu stále chvělo. Nohy mu trčely do vzduchu a prudce se zachvívaly. Zvíře bylo určitě v posledním tažení.

Šel jsem před donem Juanem. Tělo zvířete sebou zase cuklo a já jsem uviděl jeho hlavu. Zděšeně jsem se otočil k donu Juanovi. To zvíře mělo tělo jako savec, ale přitom mělo zobák jako pták.

Zíral jsem na ně v naprosté hrůze. Mysl odmítala uvěřit tomu, co vidím. Byl jsem úplně ochromen. Nedokázal jsem ze sebe vypravit ani slovo. Za celý život jsem nebyl svědkem něčeho podobného. Před očima se mi odehrávalo něco naprosto nemyslitelného. Chtěl jsem, aby mi don Juan vysvětlil, co je to za neuvěřitelné zvíře, ale jenom jsem něco blekotal. Don Juan na mě zíral. Zběžně jsem se podíval na něj i na to zvíře, a potom cosi ve mně zas vrátilo svět zpátky a já jsem okamžitě poznal, co to je. Šel jsem k tomu a zvedl jsem velkou větev. Byla ohořelá. Zřejmě sem vítr zavál další oharky, které se zachytily ve větvi, takže pak vypadala jako obrovské schoulené kulaté zvíře. Na pozadí zelené vegetace se ohořelé zbytky zdály světle hnědé.

Zasmál jsem se své hlouposti a rozčileně jsem vysvětloval donu Juanovi, že to vypadalo jako živé zvíře, protože tím profukoval vítr. Domníval jsem se, že ho potěším, jak jsem nakonec dokázal to tajemství vyřešit,

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ale don Juan se obrátil a odcházel na kopec. Šel jsem za ním. Don Juan zalezl do prohlubně podobné jeskyni. Nebyla to jáma, ale spíše mělká nora, vyhloubená v pískovci.

Don Juan několika malými větvičkami odtamtud vybral zeminu, která se navršila na dně prohlubně.

„Musíme se zbavit klíšťat."

Dal mi znamení, abych si sedl, a řekl mi, abych se pohodlně uvelebil, protože tam strávíme noc.

Začal jsem zase mluvit o té větvi, ale don Juan mě umlčel.

„To, co jsi udělal, není vítězství. Promarnil jsi skvělou sílu. Sílu, která navála život do té suché větve."

Prohlásil, že pravým triumfem by bylo bývalo, kdybych tu sílu uvolnil a sledoval ji až do konce světa. Nezdálo se, že by se na mě zlobil nebo by byl mým výkonem nějak zklamán. Pořád opakoval, že jsme stále na začátku a trvá dlouho, než se člověk naučí se sílou zacházet. Poplácal mě po rameni a zažertoval, že ráno jsem byl ještě schopen rozlišovat, co je skutečné a co není.

Bylo mi trapně. Začal jsem se omlouvat za svoje sklony vždycky mít jistotu v tom, co dělám.

„Na tom nesejde," řekl don Juan. „Ta větev byla skutečně zvířetem a ve chvíli, kdy se jí moc dotkla, byla živá. Protože to, co ji udržovalo při životě, byla síla, celý fígl je v tom, stejně jako při *snění*, dokázat ji udržet v zorném poli. Rozumíš tomu, co ti chci říct?"

Chtěl jsem se něco zeptat, ale don Juan mě umlčel a řekl, že musím být celou noc zcela potichu a přitom bdělý, ale on sám že bude chvíli mluvit.

Řekl, že duch, který zná jeho hlas, možná podlehne jeho zvuku a dá nám pokoj. Vysvětloval mi, že stát se přístupným pro sílu je velmi závažná věc. Síla má zničující dopad a může snadno vést k smrti, a proto je třeba s ní zacházet velice opatrně. Člověk se musí stávat přístupným pro sílu systematicky, ale vždycky velmi opatrně.

Vždycky prý je nutné dávat svou přítomnost najevo klidným, ale hlasitým hovorem nebo jakoukoli hlučnou činností, a potom je nutné zachovat dlouhé a absolutní ticho. Znamením bojovníka je ovládaný výbuch hlučnosti a ovládnuté ticho. Don Juan řekl, že jsem měl tu živou příšeru udržet v zorném poli ještě o chvilku déle. Měl jsem se ovládat, neztratit hlavu ani se nedat vyvést z míry rozčilením nebo strachem a klidně a soustředěně jsem se měl snažit „zastavit svět". Zdůraznil, že když jsem vyběhl na kopec, abych si zachránil svůj drahý život, byl jsem ve stavu, který je dokonalý pro „zastavení světa". V tom stavu se spojuje strach, bázeň, moc, síla i smrt. Don Juan řekl, že bude velmi obtížné takový stav zopakovat.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Zašeptal jsem mu do ucha: „Co myslíte tím ‚zastavit svět'?"

Nejdříve se na mě hrozivě podíval a potom odpověděl, že je to technika, kterou ti, kdo lovi sílu, nechávají zhroutit svět v té podobě, v jaké ho známe.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

11

BOJOVNÍKOVO ROZPOLOŽENÍ

Ve čtvrtek 31. srpna 1961 jsem přijel k donu Juanovi. Ani jsem ho nestačil pozdravit, a už strčil hlavu do okýnka u auta a s úsměvem oznámil: „Musíme jet na místo síly. Je to dost daleko a už je bezmála poledne."

Otevřel jsem mu dveře auta. Don Juan si sedl vedle mě na přední sedadlo a vedl mě asi sedmdesát mil na jih. Potom jsme odbočili na východ a po prašné cestě jsme dojeli až ke svahům hor. Zaparkoval jsem u silnice v prohlubni, kterou don Juan vybral, protože byla dost hluboká, aby auto nebylo vidět. Odtamtud jsme vyrazili rovnou nahoru do nízkých kopců přes rozlehlou a pustou planinu.

Když se setmělo, vybral don Juan místo ke spaní. Vyžadoval naprosté mlčení.

Nazítří jsme jedli skromně. Pokračovali jsme v cestě východním směrem. Z pouštního křovinatého porostu se vegetace změnila v husté zelené horské keře a stromy.

Odpoledne jsme vyšplhali na vrchol obrovského strmého slepencového útesu, který připomínal zeď. Don Juan se posadil a pokynul mi, abych si také sedl.

„Tohle je místo síly," řekl po krátké odmlce. „Tady se před dávnou dobou pochovávali bojovníci."

V tu chvíli přímo nad námi s krákoráním přeletěla vrána. Don Juan upřeným pohledem sledoval její let.

Zkoumal jsem skálu a v duchu jsem se ptal, jak a kde byli ti bojovníci pochováni, když mi don Juan s úsměvem poklepal na rameno: „Tady ne, ty blázne, tamhle dole."

Ukázal k východu na plošinu přímo pod námi na úpatí útesu a vysvětlil mi, že ta plošina je obklopena přirozenou hradbou balvanů. Z místa, kde jsem seděl, jsem viděl takřka dokonalý kruh o poloměru asi sto metrů. Byl zarostlý hustým křovím, které balvany zakrývalo. Byl bych si ani nevšiml, jak dokonale kulaté to místo je, kdyby mě na to don Juan neupozornil.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan řekl, že po starém světě Indiánů byla roztroušena řada takových míst. Že prý to nebývají určité kopce ani krajinné útvary, tedy místa prostoupená silou, kde jsou příbytky duchů, ale že tato místa jsou spíše místem osvícení, kde se člověk může učit a hledat řešení pro své problémy.

„Stačí, když sem přijdeš. Nebo když strávíš noc na této skále a dáš si do pořádku svoje pocity."

„Strávíme tady noc?"

„Měl jsem to v úmyslu, ale ta milá vrána mi řekla, abych to nedělal."

Chtěl jsem se ještě něco o té vráně dozvědět, ale don Juan mě umlčel netrpělivým pohybem ruky.

„Podívej se na ten kruh kamenů. Pevně si ho ulož do paměti a jednou tě možná vrána zavede na další takové místo. Čím dokonalejší je kruh, tím větší má sílu."

„A kosti pochovaných bojovníků jsou pořád tady?"

Don Juan se zatvářil komicky, jako by to byl hlavolam, a pak se široce usmál.

„Tohle není hřbitov. Tady není nikdo pochován. Říkal jsem ti, že se tu kdysi pochovávali bojovníci. Měl jsem tím na mysli, že sem kdysi chodívali a pohřbili se tu na jednu noc nebo dva dny nebo tak dlouho, jak potřebovali. Nemluvil jsem o kostech mrtvých lidí. Hřbitovy mě nezajímají. Na hřbitovech není síla. V kostech bojovníků sice síla je, ale bojovníci nikdy nejsou na hřbitovech. A v kostech člověka, který poznal, je ještě větší síla, ale ty je takřka nemožné najít."

„A kdo je člověk, který poznal, done Juane?"

„Každý bojovník se může stát člověkem poznání. Jak jsem ti říkal, bojovník je lovec, který nemá chyby a který loví sílu. Jestliže se mu lov daří, může se stát člověkem, který poznal."

„A co si..."

Don Juan zarazil mou otázku pohybem ruky. Postavil se a dal mi znamení, abych ho následoval. Pak se pustil dolů po strmé východní stěně útesu. V takřka kolmé skalní stěně byla patrná stezka, která vedla ke kruhové plošině.

Pomalu jsme se posouvali po nebezpečné pěšině. Když jsme dosáhli úpatí útesu, don Juan se vůbec nezastavil a vedl mě dál hustým chaparralem doprostřed kruhu. Tam pro nás několika hustými suchými větvemi zametl místo k sezení. I toto místečko mělo dokonalý kruh.

„Měl jsem v úmyslu tě tu na celou noc zahrabat do země, ale teď vím, že k tomu ještě nenastal čas. Ještě nemáš sílu. Nechám tě tu jen chvilinku."

Velice jsem znervóznět při představě, že bych měl být nějak uvězněn, a ptal jsem se ho, jak mě hodlá pohřbít. Don Juan se zachichotal jako dítě

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

a začal sbírat suché větve. Nedovolil mi, abych mu pomohl, a řekl, že si mám sednout a počkat.

Větve, které sbíral, házel do zameteného kruhového prostoru. Potom mi řekl, abych si lehl hlavou k východu a dal si bundu pod hlavu. Kolem těla mi z větví udělal klec. Do měkké půdy po celé délce zapíchal větve ve vzdálenosti asi osmdesáti centimetrů od sebe. Větve měly na koncích vidlice, které posloužily jako podpěra pro dlouhé klacky. Tím se vytvořila kostra klece, která se dost podobala rakvi. Klec dokončil malými větvičkami a listím, kterými překryl dlouhé klacky. Byl jsem v ní uzavřen od ramen dolů. Hlava mi trčela ven i s bundou místo polštáře.

Potom kolem mě začal kopat dlouhým silným kusem suchého dřeva a uvolňovat půdu, kterou klec zakryl.

Kostra klece byla tak pevná a tak dobře pokrytá listím, že dovnitř nenapadala žádná hlína. Mohl jsem volně pohybovat nohama a vyklouznout ven i vklouznout dovnitř.

Don Juan mě poučil, že bojovník si většinou klec staví sám a potom vklouzne dovnitř a zevnitř ji zapečetí.

„A co zvířata? Nemůžou třeba odškrábat hlínu na povrchu, proniknout dovnitř a člověku ublížit?"

„Ne, tohle bojovníka netrápí. S tím si děláš starosti ty, protože nemáš sílu. Ale bojovníka vede jeho cíl, jenž neuhýbá, a ten ho před vším ochrání. Bojovníka nemůže znepokojit ani krysa, ani had, ani horská puma."

„A proč se takhle pohřbívají, done Juane?"

„Aby získali osvícení a sílu."

Měl jsem nesmírně příjemný pocit míru a uspokojení. V tu chvíli jsem byl ve světě doma. Bylo dokonalé, nádherné, a přitom zneklidňující ticho. Na takové ticho jsem nebyl zvyklý. Chtěl jsem mluvit, ale don Juan mě umlčel. Po chvíli klid toho místa dolehl na moje rozpoložení. Začal jsem přemýšlet o svém životě a příběhu a pocítil jsem onen důvěrně známý smutek a výčitky. Řekl jsem donu Juanovi, že si nezasloužím tam být, že jeho svět je silný a čestný, zatímco já jsem slaboch a můj duch je pokřiven vlivem okolností mého života.

Don Juan se zasmál a pohrozil mi, že mi zakryje ústa hlínou, budu-li takhle mluvit dál. Řekl, že jsem člověk a že jako každý člověk si zasloužím všechno, co je v lidském údělu — radost, bolest, smutek i boj, a že dokud se člověk nestane bojovníkem, není povaha jeho činů důležitá.

Ztišil hlas a takřka mi zašeptal, že jestli mám opravdu pocit, že můj duch je pokřiven, měl bych ho jednoduše napravit, vyčistit ho, zdokonalit, protože v životě nemáme žádný úkol, který by byl důležitější. Nenapravit si ducha znamená vyhledávat smrt a to je totéž, jako ne-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

hledat nic, protože smrt nás stejně jednoho dne dohoní bez jakýchkoli ohledů.

Na dlouhou dobu se odmlčel a potom řekl s hlubokým přesvědčením: „Usilovat o dokonalost ducha bojovníka je jediným úkolem, který je hoden našeho lidství."

Jeho slova byla jako katalyzátor. Pocítil jsem tíhu svých minulých skutků jako nesnesitelný náklad a překážku. Usoudil jsem, že pro mě už není naděje. Začal jsem plakat, mluvil jsem o svém životě a vykládal, že jsem tak dlouho bloudil, až jsem se stal necitlivý vůči bolesti a smutku, snad s výjimkou jistých okolností, kdy si uvědomuji svou osamělost a bezmocnost.

Don Juan neřekl nic. Uchopil mě v podpaží a vytáhl z klece. Sedl jsem si a don Juan mě pustil. Také si sedl. Rozhostilo se mezi námi napjaté ticho. Myslel jsem si, že mi dopřává čas, abych se vzpamatoval. Vzal jsem si poznámkový blok a ze samé nervozity jsem si do něj čmáral.

„Cítíš se jako list vydaný větru na milost a nemilost, co?" řekl konečně don Juan a zíral na mě.

Přesně tak jsem na tom byl. Zdálo se, že don Juan se do mě vcítil. Řekl, že moje rozpoložení mu připomíná jednu písničku a začal polohlasem zpívat. Jeho zpěv mi byl velmi příjemný a slova písně mě dojímala: „Já jsem tak daleko od nebe, kde jsem se narodil. Mou mysl zaplavil nesmírný smutek. Teď, když jsem sám a smutný, jako list ve větru, chce se mi někdy plakat a jindy se chci touhou smát." (Que lejos estoy del cielo donde he nacido. Inmensa nostalgia invade mi pensamiento. Ahora que estoy tan solo y triste cual hoja al viento, quisiera llorar, quisiera reir de sentimento.)

Dlouho jsme nemluvili. Nakonec don Juan mlčení přerušil.

„Od chvíle, kdy ses narodil, ti pořád někdo něco dělal, tak či onak."

„Přesně tak," přitakal jsem.

„A prováděli ti něco proti tvé vůli."

„To je pravda."

„A teď jsi bezmocný jako list ve větru."

„Ano. Je to tak."

Řekl jsem mu, že okolnosti mého života byly někdy přímo zničující. Don Juan pozorně naslouchal. Nedokázal jsem posoudit, jestli se mnou jen sympatizuje, nebo jestli se ho to opravdu dotýká, ale potom jsem si všiml, že se snaží zakrýt úsměv.

„I kdyby ses litoval sebevíc, musíš to změnit," řekl tiše. „To se nesrovnává s životem bojovníka."

Zasmál se a znovu tu píseň zazpíval, ale zkomolil intonaci určitých slov a výsledkem byla absurdní a směšná lamentace. Don Juan poukázal na důvod, proč se mi píseň líbila — celý jsem život nedělal nic jiného,

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

než že jsem na všem hledal chyby a stále naříkal. Nemohl jsem se ním přít. Měl pravdu.

Ano, byl jsem přesvědčen, že mám dostatečné důvody, které by ospravedlňovaly můj pocit, že jsem jako list ve větru.

„Na světě je ze všeho nejtěžší přijmout rozpoložení bojovníka. Nemá smysl být smutný a stěžovat si, mít pocit, že mám oprávněný důvod k naříkání, a být přesvědčen, že mi pořád někdo ubližuje. Nikdo nikomu neubližuje, natožpak aby něco prováděl bojovníkovi.

Teď jsi tady se mnou, protože tady chceš být. Měl bys už teď za to nést plnou odpovědnost, takže představa, že jsi vydán na milost a nemilost větru, je naprosto nepřípustná."

Postavil se a začal rozebírat klec. Zeminu vrátil na místa, odkud ji vzal, a všechny klacky pečlivě roztrousil po chaparralu. Potom zakryl vyčištěné místo smetenými úlomky a drtí a když jsme odtamtud odcházeli, všechno vypadalo, jako by se tam nikdo nikdy ničeho ani nedotkl.

Komentoval jsem jeho dovednost a don Juan řekl, že dobrý lovec by poznal, že jsme tam byli, i kdyby všechno zakryl sebelíp, protože stopy lidí se nikdy nedají úplně zahladit.

Posadil se do sedu na zkřížených nohách a řekl, abych se i já co nejpohodlněji usadil tváří k místu, kde mě pohřbil, a zůstal tak, dokud se nerozplyne moje smutná nálada.

„Bojovník se pohřbívá, aby našel sílu — nikoli proto, aby naříkal sebelítostí."

Pokusil jsem se mu to vysvětlit, ale don Juan mě zarazil netrpělivým pohybem hlavy. Řekl, že mě musel spěšně vytáhnout z klece, protože jsem se dostal do nemožné nálady a on se bál, že mi to místo bude zalívat mou změkčilost a ublíží mi.

„Sebelítost se nesrovnává se silou. Bojovníkovo rozpoložení vyžaduje sebeovládání, a současně i sebeodevzdání."

„To přece nejde. Jak by se mohl ovládat a současně se sám sebe vzdávat?"

„Je to těžké."

Zdálo se, že uvažuje o tom, zda má ještě mluvit dál. Dvakrát už něco málem řekl, ale vždycky se zarazil a usmál se.

„Ještě ses nezbavil svého smutku. Pořád se cítíš slabý, a proto teď nemá smysl mluvit o rozpoložení bojovníka."

Skoro hodina pak uběhla v naprostém mlčení. Potom se mě don Juan náhle zeptal, jestli se mi podařilo naučit se techniky „snění", které mě učil. Pilně a vytrvale jsem cvičil a po obrovském úsilí se mi podařilo do jisté míry dosáhnout schopnosti ovládat své sny. Don Juan měl naprostou pravdu, když říkal, že toto cvičení může být docela zábavné. Poprvé v životě jsem se začal těšit, až půjdu spát.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Podrobně jsem donu Juanovi popsal svoje pokroky.

Když jsem se naučil, jak se přimět podívat na ruce, bylo už poměrně snadné naučit se udržet si jejich obraz. Moje vidění, i když jsem neviděl vždycky zrovna svoje ruce, trvala zdánlivě dlouho, ale nakonec se mi pokaždé nějak vymkla a já jsem upadl do obyčejných a nepředvídatelných snů. Avšak neměl jsem vůbec možnost volby, kdy si dám příkaz podívat se na ruce nebo na jiné předměty ve snu. Prostě se to najednou stalo. V určitý okamžik jsem si vzpomněl, že se musím podívat na svoje ruce a potom kolem sebe. Některou noc jsem si však nedokázal ani vzpomenout, jestli jsem něco takového dělal nebo ne.

Zdálo se, že don Juan je spokojený. Chtěl vědět, jaké předměty jsem obvykle nacházel ve snech. Nic konkrétního mě však nenapadlo, a tak jsem mu začal vykládat děsivý sen, který jsem měl předešlou noc.

„Jen to tak nerozváděj," řekl mi suše.

Řekl jsem mu, že jsem si zapisoval všechny podrobnosti svých snů. Od té doby, co jsem začal cvičit nazírání svých rukou ve snu, se moje sny staly velice přesvědčivé a schopnost vybavit si je se zvýšila do té míry, že jsem si dokázal vzpomenout i na nejmenší podrobnosti. Don Juan řekl, že by bylo jen plýtvání času, kdybychom tohle chtěli sledovat, protože podrobnosti ani živost snů nejsou vůbec důležité.

„Jakmile začneš *nastavovat snění*, začnou být obyčejné sny velmi živé. Tahle živost a jasnost je hrozivá bariéra a v tomhle jsi ty mnohem horší než všichni, s nimiž jsem se v životě setkal. Ty máš tu nejhorší posedlost. Zapisuješ si všechno, co jde zapsat."

Já jsem byl zcela upřímně přesvědčen, že dělám správnou věc. Tím, že jsem si pečlivě zapisoval svoje sny, jsem do jisté míry získal jasno, jakou povahu mají moje vize, když spím.

„S tím přestaň!" nařídil mi don Juan. „To ničemu nepomůže. Jedině se tím rozptyluješ od toho, co je účelem *snění*, a tím je ovládání a síla."

Lehl si, oči si zakryl kloboukem a mluvil dál, nedívaje se na mě.

„Teď ti připomenu všechny techniky, které musíš cvičit. Nejdřív musíš soustředit svoje zírání na ruce, to je východisko. Potom pohled přesuneš na další věci a na ty se budeš dívat krátkými pohledy. Pohled zaměřuj na co nejvíc věcí. Nezapomínej, že když se budeš dívat jen krátce, obrazy se nebudou posouvat. Potom se zase vrať k rukám.

Pokaždé, když se vrátíš k rukám, obnovuješ si sílu, kterou potřebuješ pro snění, takže se zpočátku nedívej na příliš mnoho věcí. Pokaždé ti postačí tak čtyři. Později si budeš moct záběr rozšířit, až nakonec budeš umět zahrnout do něj všechno, co budeš chtít, ale jakmile se obrazy začnou posouvat a ty začneš mít dojem, že ztrácíš kontrolu, vrať se zpátky k rukám.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Až budeš mít pocit, že umíš donekonečna zírat na věci, budeš připraven pro další techniku. Naučím té tu techniku teď, ale předpokládám, že ji budeš používat teprve tehdy, až pro ni budeš připraven."

Asi čtvrt hodiny potom mlčel. Nakonec si sedl a podíval se na mě.

„Dalším krokem při *nastavení snění* je naučit se cestovat. Tak, jak ses učil dívat se na svoje ruce, můžeš se svou vůlí pohybovat a chodit na různá místa. Nejdříve si musíš určit místo, kam chceš jít. Vyber si místo dobře známé, třeba školu nebo park nebo dům svého kamaráda, a potom tam chtěj jít.

Tahle technika je velmi obtížná. Musíš vykonat dvě věci: Musíš mít vůli jít do určité lokality a potom, až tuhle techniku zvládneš, se musíš naučit ovládnout přesný čas svého putování."

Zapsal jsem si jeho slova, protože jsem měl pocit, že jim absolutně nerozumím. Zapisoval jsem si doslova šílené pokyny a musel jsem vynaložit veškerou námahu, abych ho dokázal sledovat. Hryzalo mě svědomí a pocítil jsem rozpaky.

„Co mi to děláte, done Juane?" zeptal jsem se a nemyslel jsem to tak úplně vážně.

Zřejmě ho to překvapilo. Chvíli na mě zíral a potom se usmál. „Na tohle se mě ptáš pořád dokola, ale já ti nic nedělám. Ty se stáváš přístupným pro sílu, ty ji lovíš a já tě jenom vedu."

Naklonil hlavu na stranu a zkoumavě mě pozoroval. Jednou rukou mi svíral bradu a druhou mě držel v zátylku a otáčel mi hlavou sem a tam. Měl jsem velmi napjaté svaly na krku a tohle otáčení hlavou napětí snížilo.

Don Juan se chvíli díval na oblohu, jako by něco zkoumal.

„Už je čas jít," řekl suše a zvedl se.

Šli jsme východním směrem, až jsme došli k ostrůvku malých zelených stromů v údolí mezi dvěma velikými kopci. To už bylo takřka pět odpoledne. Don Juan věcně prohlásil, že tady možná strávíme noc. Ukázal na stromy a řekl, že je tady voda.

Napjal tělo a začal popotahovat vzduch, jako když zvíře čenichá. Viděl jsem, jak se mu břišní svaly stahují v rychlých krátkých křečích, když v rychlém sledu vyfukoval a nasával nosem vzduch. Vybídl mě, abych udělal totéž, abych sám uměl najít, kde je voda. Váhavě jsem se ho pokusil napodobovat. Asi po pěti šesti minutách rychlého dýchání se mi začala motat hlava, ale nos jsem měl tak neobyčejně pročištěný, že jsem byl skutečně schopen ucítit pach vodních vrb. Ale nedokázal jsem říct, kde jsou.

Don Juan mi řekl, abych si na pár minut odpočinul, a potom mě zase přiměl k čenichání. Podruhé to bylo mnohem intenzivnější. Skutečně jsem rozeznal, že závan vůně vodní vrby přichází zprava. Pustili jsme se tím

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

směrem a asi po půl kilometru jsme našli vlhké místo se stojatou vodou. Obešli jsme je a dostali se k vyšší ploché stolové hoře. Nahoře i kolem hory rostl chaparral velmi hustě.

„Na tomhle místě je plno pum a jiných menších koček," řekl don Juan věcně, jako by konstatoval zcela obyčejné pozorování.

Honem jsem k němu přiběhl a on se rozesmál.

„Obyčejně sem vůbec nechodím, ale ta milá vrána mi ukázala tenhle směr. Musí tu tedy být něco zvláštního."

„Opravdu tady musíme být, done Juane?"

„Ano. Jinak bych se tomuhle místu vyhnul!"

Nesmírně jsem znervózněl. Don Juan mi řekl, abych pozorně poslouchal, co mi musí říct.

„Na tomhle místě se dá dělat jen jedno, a to lovit pumy. Takže tě chci naučit, jak se to dělá.

Pasti na vodní krysy, které žijí blízko vodních děl, se dělají zvláštním způsobem. Krysy slouží jako návnada. Stěny klece jsou sklapovací a podél nich se umístí velmi ostré bodce. Když je past otevřená, jsou bodce skryté a uplatňovat se začnou teprve, když na klec něco spadne. To pak stěny sklapnou a bodce probodnou to, co klec zasáhlo."

Nechápal jsem, co mi vysvětluje, a tak mi na zemi načrtl nákres a na něm ukázal, že když se kůly v kleci umístí do dutin v kostře jako otočné čepy, klec sklapne po obou stranách, jestliže ji něco nahoře postrčí.

Bodce bývají zaostřeny ostrými třískami tvrdého dřeva, které se pak rozmisťují dokola kolem kostry klece, aby ji zpevnily.

Don Juan řekl, že se zpravidla zavěsí dost vysoko nad past velká hromada těžkých kamenů v síti z větví spojených s klecí. Když puma narazí na past, v níž je jako návnada vodní krysa, většinou se ji vší silou pokouší tlapami prolomit. Přitom si do tlap zarazí třísky. Šelma pak vyskakuje jako šílená, a tím na sebe spustí lavinu kamení, které má nad sebou.

„Někdy možná budeš potřebovat chytit pumu," řekl don Juan. „Mají zvláštní sílu. Jsou strašně chytré a oblafnout je můžeš jedině bolestí a vůní říčních vrb."

S ohromující rychlostí a zručností sestavil past a po dlouhém čekání chytil tři baculaté hlodavce podobné veverkám.

Řekl mi, abych na okraji bažiny nasbíral hrst vrbového listí a promnul si jimi šaty. Sám udělal totéž. Potom rychle a zručně utkal z rákosí síť, z bažiny vydloubl veliký trs zelených rostlin a bláta a přenesl je zpátky k tabulové hoře, kde se skryl.

Mezitím ti hlodavci, co připomínali veverky, začali hlasitě pískat.

Don Juan na mě mluvil ze svého úkrytu. Říkal mi, abych si vzal tu druhou síť nebo spíš pořádnou hroudu bláta a rostlin a vyšplhal na nízké větve stromu poblíž nástrahy, v níž byli hlodavci.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan prohlásil, že nechce ublížit ani hlodavcům ani šelmě, takže na pumu shodí jen bláto, jestli ovšem šelma k pasti přijde. Řekl mi, abych byl ostražitý a až začne po šelmě házet bláto, abych ho taky házel, že ji tím zaženeme. Doporučil mi dávat zejména pozor na to, abych nespadl ze stromu. Posledním jeho pokynem bylo, že mám být zcela nehybný, abych splynul s větvemi stromu.

Neviděl jsem, kde don Juan je. Hlodavci začali pískat velmi hlasitě a nakonec byla taková tma, že jsem sotva rozeznával hrubé obrysy krajiny. Najednou jsem blízko uslyšel tiché kroky a tlumené kočičí oddechování, potom velmi tiché zavrčení — a veverkám podobní hlodavci ztichli. V tu chvíli jsem uviděl temnou hmotu přímo pod stromem, na němž jsem byl. Nestačil jsem se ani ujistit, jestli je to opravdu puma, a už zaútočila na klec. Až ke kleci se však nedostala, protože ji v tu chvíli cosi zasáhlo, až se stočila do klubíčka. Také jsem po ní mrštil svou hroudou bláta, jak mi don Juan řekl, ale netrefil jsem se. Přesto však puma vydala velmi hlasitý zvuk. Don Juan ze sebe v tu chvíli vyrazil sérii tak pronikavých zaječení, že mi přeběhl mráz po zádech, a kočka s neobyčejnou čipernosti skočila směrem k tabulové hoře a zmizela.

Don Juan ještě chvíli pronikavě ječel a potom mi řekl, že mám slézt ze stromu, sebrat klec s veverkami a utíkat co nejrychleji k němu k tabulové hoře.

V neuvěřitelně krátké chvíli jsem stál vedle dona Juana. Řekl mi, že mám co nejpřesněji napodobovat jeho jekot, abychom si pumu udrželi od sebe. Zatím rozebral klec a hlodavce pustil na svobodu.

Začal jsem ječet, ale nemělo to takový účinek. Samým rozčilením jsem měl ochraptělý hlas.

Don Juan mi řekl, že se musím odevzdat a ječet s opravdovým citem, protože puma je stále nablízku. Najednou jsem si plně uvědomil celou situaci. Ta puma byla skutečná. Vyrazil jsem ze sebe velkolepou řadu pronikavých zaječení.

Don Juan řval smíchem.

Chvíli mě nechal ječet a potom řekl, že odtamtud musíme co nejtišeji odejít, protože puma není hloupá a už teď se pravděpodobně vrací zpátky po své stopě na místo, kde jsme.

„Určitě půjde za námi. I kdybychom byli sebeopatrnější, necháme za sebou stopy zhruba stejně nepatrné jako panamerická dálnice."

Šel jsem těsně vedle dona Juana. Don Juan se každou chvíli na okamžik zastavil a naslouchal. Najednou se rozběhl do tmy a já jsem běžel za ním s rukama nataženýma před očima, abych se chránil před větvemi.

Nakonec jsme se dostali na úpatí útesu, kde jsme už předtím byli. Don Juan řekl, že pokud se nám podaří vyšplhat se nahoru, aniž by nás při tom

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

puma dostala, budeme v bezpeči. Lezl první a ukazoval mi cestu. Šplhali jsme ve tmě. Nevím, jak je to možné, ale lezl jsem za ním a kroky jsem měl absolutně jisté. Když jsme byli takřka nahoře, uslyšel jsem podivné zvířecí zavytí. Tak trochu jako zabučení krávy, jenom to bylo o malinko delší a chraptivější.

„Nahoru! Nahoru!" zařval don Juan.

Vyhoupl jsem se nahoru v naprosté tmě dřív než don Juan. A když don Juan došplhal k plochému vrcholku útesu, seděl jsem už na zkřížených nohách a lapal po dechu.

Don Juan se válel po zemi. Na okamžik se mi zazdálo, že ta námaha pro něj byla až příliš veliká, ale on se jen smál, jak pěkně rychle jsem šplhal.

Několik hodin jsme potom seděli v naprostém tichu, než jsme vyrazili zpátky k autu.

Neděle, 3. září 1961

Když jsem se probudil, nebyl don Juan doma. Než se vrátil, zpracovával jsem si poznámky a nasbíral jsem trochu dříví z okolního chaparralu. Když vešel dovnitř, zrovna jsem jedl. Smál se tomu, co označil jako rutinu poledního obědvání, ale sám si také dal pár obložených chlebů.

Řekl jsem mu, že bych rád věděl, co se stalo s tou pumou. Při zpětném pohledu se mi to všechno zdálo neskutečné. Události se odehrály tak rychle, že jsem ani neměl čas se bát. Měl jsem dost času jednat, ale neměl jsem čas přemýšlet o tom, co se děje. Při psaní poznámek mě napadlo, jestli jsem opravdu viděl pumu. V paměti jsem měl pořád velmi živě událost se suchou větví.

„To byla puma," řekl don Juan rozhodně.

„Bylo to opravdu zvíře z masa a kostí?"

„Samozřejmě."

Řekl jsem mu, že moje podezření vyvolala skutečnost, že se celá událost odehrávala s takovou lehkostí. Jako kdyby tam ta puma na nás čekala a byla vycvičena, aby dělala přesně to, co don Juan naplánoval.

Moje palba skeptických otázek se ho ani nedotkla. Vysmál se mi.

„Ty jsi ale divnej chlapík. Viděl jsi kočku a slyšel jsi ji. Byla přímo pod stromem, na kterém jsi seděl. Puma tě necítila a přiskočila až k tobě, protože jsi měl na sobě ty říční vrby. Ty přebijou všechny pachy i pro kočky. Měl jsi jich na klíně celou hrst."

Řekl jsem, že to samozřejmě neznamená, že bych o něm nepochyboval, ale že všechno, co se v noci odehrálo, je tak strašně cizí a vzdálené událostem mého všedního života. Že když jsem si psal poznámky, tak mě na chvíli dokonce napadlo, že by tu pumu mohl hrát sám don Juan. Ale

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

musel jsem tu představu odvrhnout, protože jsem opravdu viděl temnou siluetu čtyřnohého zvířete, které zaútočilo na klec a potom skočilo k tabulové hoře.

„Proč kolem toho děláš takový povyk? Byla to prostě velká kočka. V horách jich bude na tisíce. Jako obvykle se zase soustřeďuješ nesprávným směrem. Přece vůbec nesejde na tom, jestli to byla puma anebo moje gatě. Důležité je jen to, co jsi v tom okamžiku cítil."

V životě jsem nikdy neviděl ani neslyšel velkou kočkovitou šelmu při lovu. Když si na to pomyslím, nedokážu se přenést přes skutečnost, že ode mne byla sotva pár metrů.

Don Juan trpělivě poslouchal moje líčení celého zážitku.

„A proč máš takovou hrůzu z velké kočky?" ptal se zvídavě. „Vždyť jsi byl nablízku všem zvířatům, která tady v okolí žijí, a nikdy ti hrůzu nenaháněla. Máš rád kočky?"

„Nemám."

„No dobrá, tak na to tedy zapomeň. O tom, jak se loví pumy, stejně při tomhle učení ani nešlo."

„A o co tedy šlo?"

„Ta milá vrána mi ukázala jedno místo a na tom místě jsem *uviděl* příležitost ukázat ti, jak člověk jedná v rozpoložení bojovníka.

Všechno, co jsi včera v noci dělal, jsi dělal ve správném rozpoložení. Ovládal ses a současně jsi byl odevzdaný, když jsi seskočil ze stromu, sebral klec a utíkal ke mně. Nebyl jsi paralyzován strachem. A potom, když jsme byli kousek od vrcholku útesu a puma zařvala, ses výborně pohyboval. Jsem přesvědčen, že bys neuvěřil, co jsi dokázal, kdyby ses na ten útes podíval ve dne. Měl jsi přiměřenou míru odevzdání se a současně i přiměřenou míru sebeovládání. Nevzdal jsi to ani ses nepodělal do kalhot, odevzdal ses a šplhal jsi po té stěně v naprosté tmě. Mohl jsi snadno sejít z pěšiny a zabít se. Abys tu stěnu ve tmě vyšplhal, musel ses spoléhat sám na sebe, ale současně se sám sebe pustit. To bylo přesně to, čemu říkám rozpoložení bojovníka."

Řekl jsem, že všechno, co jsem té noci dělal, vyplývalo jen z mého strachu a nikoliv z rozpoložení, v němž bych se ovládal a odevzdal.

„Já vím," řekl don Juan s úsměvem. „Chtěl jsem ti jen ukázat, že dokážeš překonat sám sebe, jestliže jsi v patřičném rozpoložení. Bojovník si svou kondici vytváří. To jsi ovšem nevěděl. Strach tě dohnal do stavu bojovníka, ale teď, když už víš, co to je, ti může posloužit cokoliv, aby ses do takového rozpoložení zase dostal."

Chtěl jsem se s ním přít, ale neměl jsem pořádně jasno, proč. Pociťoval jsem nevysvětlitelnou rozmrzelost.

„Jednat právě v takovém rozpoložení je velmi výhodné," pokračoval don Juan. „Odhodíš v něm totiž všechny zhovadilosti a zůstaneš pročiš-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

těn. Když ses dostal nahoru na útes, měl jsi skvělý pocit, že? Nebo snad ne?"

Odpověděl jsem, že chápu, oč mu jde, ale mám stejně dojem, že by byla hloupost, kdybych se snažil uplatňovat to, co mě učí, ve svém každodenním životě.

„Člověk potřebuje rozpoložení bojovníka všechno, co dělá, pro každou maličkost. Jinak se pokřiví a zoškliví. Jestliže ti v životě tohle rozpoložení chybí, nemá život žádnou sílu. Všechno tě urazí nebo rozruší. Potom kňučíš a stěžuješ si a máš pocit, že tě všichni nutí tancovat, jak si zapískají. To pak jsi list ve větru. V takovém životě není síla. To musí být ale strašný pocit!

Bojovník naproti tomu je lovcem. Bere všechno v úvahu. To je ovládání. Ale jakmile jsou úvahy u konce, jedná. Pouští se do toho. Spouští to. To je odevzdání se. Bojovník není listem vydaným na milost větru. Nikdo jím nepohne, nikdo ho nepřiměje, aby dělal něco proti sobě nebo proti svému nejlepšímu úsudku. Bojovník je naladěn tak, aby přežil, a přežije nejlepším možným způsobem."

Don Juanův postoj se mi líbil, i když jsem ho pokládal za nerealistický. Připadal mi příliš zjednodušený pro složitý svět, v němž žiji.

Don Juan se smál mým námitkám a já jsem vytrvale tvrdil, že rozpoložení bojovníka by mi jistě mohlo pomoci překonat pocit urážky nebo skutečných ublížení, která mi dejme tomu způsobuje jednání mých bližních, například kdyby mě fyzicky šikanovala nějaká krutá a zlomyslná osoba v nadřízeném postavení.

Don Juan vybuchl smíchem a připustil, že tento příklad sedí.

„Bojovník může být zraněn, ale nikoliv uražen. Pro bojovníka není nic urážlivého v činech jeho bližních, pokud ovšem on sám jedná v odpovídajícím rozpoložení.

Tuhle noc tě puma neurazila. Skutečnost, že nás honila, tě nikterak nenahněvala. Neslyšel jsem, že bys ji proklínal, a neslyšel jsem ani, že bys tvrdil, že nemá právo nás honit. Pokud vím, docela klidně to mohla být krutá a zlovolná puma. Ale o tom jsi vůbec neuvažoval, dokud jsi bojoval, aby ses jí vyhnul. Jediné, co v onu chvíli bylo přiměřené, bylo přežít. A to se ti moc dobře podařilo.

Kdybys byl býval sám a puma tě dohonila a k smrti tě zvalchovala, nikdy by tě ani nenapadlo stěžovat si a urazit se kvůli tomu, co dělá.

Bojovníkovo rozpoložení není zase natolik vzdálené tvému světu nebo vůbec světu kohokoliv. Potřebuješ jen, abys ses proklestil všemi těmi pitomostmi."

Vysvětlil jsem mu způsob svého uvažování. Pro mě není můj bližní rovnocenný pumě, protože důvěrně znám lidské zvláštnosti, zatímco o pumě

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

nevím nic. To, co mě na mých bližních uráží, je, že jednají zlomyslně a vědomě.

„Já vím, já vím," řekl don Juan trpělivě. „Dosáhnout rozpoložení bojovníka není snadná věc. Je to revoluce. Vidět pumu, vodní krysy i své bližní jako sobě rovné je velkolepým činem ducha bojovníkova. A k tomu je zapotřebí síly."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

12

BITVA SÍLY

Čtvrtek, 28. prosince 1961

Ráno jsme velmi brzy vyrazili na cestu. Jeli jsme na jih a potom na východ do hor. Don Juan s sebou vzal tykve s vodou a jídlem. Najedli jsme se v autě a dál jsme šli pěšky.

„Drž se těsně vedle mě," řekl don Juan. „Neznáš to tady a není třeba něco ponechávat náhodě. Jdeš hledat sílu, a tak se všechno počítá. Sleduj vítr, zejména na sklonku dne. Dávej pozor, jak mění směr, a vždycky podle toho změň svou polohu tak, abych tě před ním stále chránil."

„A co v těch horách budeme dělat, done Juane?"

„Lovíš sílu."

„Já myslím, co konkrétně budeme dělat."

„Nemůžeš mít nějaký určitý plán, když jde o lov síly. Lovit sílu je stejné, jako když lovíš zvěř. Lovec loví to, co se mu ukáže. Takže musí být stále v pohotovosti.

Vítr už znáš, a tak už můžeš lovit sílu ve větru sám. Ale neznáš ještě další věci, které se stejně jako vítr stávají v určitou chvíli a na určitých místech ohniskem síly.

Síla je velmi zvláštní věc. Nemůžeš ji připoutat a přesně říct, co to je. Je to pocit, který člověk má z určitých věcí. Síla je osobní záležitost. Patří jenom člověku samotnému. Můj dobrodinec se například mohl na někoho třeba jen podívat a ten člověk smrtelně onemocněl. Ženy chřadly, když je očima uhranul. Ale přesto nikdy nikomu neublížil, pokud ovšem nebyla ve hře jeho osobní síla."

„A jak si vybíral ty, kteří mají onemocnět?"

„To nevím. Ani on sám to nevěděl. Taková je totiž síla. Rozkazuje ti, ale přesto tě poslouchá.

Ten, kdo ji loví, ji vláká do pasti a potom si ji uloží jako svoje osobní poznání. A tak osobní síla roste, až nakonec máš případ bojovníka, který má tolik osobní síly, že se stává člověkem, jenž poznal."

„A jak si člověk ukládá sílu, done Juane?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Je to zas jiný pocit. Záleží na tom, co je dotyčný bojovník za člověka. Můj dobrodinec měl prudkou povahu. Ukládal si sílu prostřednictvím tohoto pocitu. Všechno, co dělal, bylo silné a přímé. V mé vzpomínce je jako něco, co se prodírá skrze věci. A všechno, co se mu přehodilo, se odehrávalo tímto způsobem."

Nechápal jsem, jak se možné sílu uchovávat v pocitech.

„To nejde vysvětlit," řekl don Juan po dlouhé odmlce. „Musíš to udělat sám."

Zvedl tykve s jídlem a připevnil si je na záda. Potom mi podal provázek, na němž bylo zavěšeno osm kusů sušeného masa, a zavěsil mi ho na krk.

„To je jídlo nabité sílou."

„A proč je v tom jídle síla, done Juane?"

„Je to maso zvířat, která měla sílu. Je to jelen, zcela jedinečný jelen. Přivedla mi ho moje osobní síla. Z toho masa můžeme žít několik týdnů nebo i měsíců, bude-li nutno. Občas ho pár kousků rozžvýkej a rozžvýkej ho pořádně. Nech sílu pomalu pronikat do svého těla."

Dali jsme se na pochod. Bylo už skoro jedenáct hodin dopoledne. Don Juan mi znovu zopakoval, jaké postupy mám dodržovat.

„Dávej si pozor na vítr. Ať tě nenachytá. Ať tě neunaví. Žvýkej jídlo nabité sílou a kryj se za mnou. Mně vítr neublíží, známe se moc dobře."

Don Juan mě zavedl na stezku, která stoupala rovnou do vysokých hor. Bylo oblačno a vypadalo to na déšť. Viděl jsem nízké mraky plné deště a mlhu, která z hor klesala k místu, kudy jsme šli.

Šlapali jsme v naprostém tichu asi do tří odpoledne. Žvýkání suchého masa mi opravdu dodávalo energii. Sledování náhlých zvratů ve směru větru začalo být zcela tajuplnou záležitostí a nakonec jsem dospěl k bodu, kdy moje tělo jako by dokázalo ty změny vnímat dříve, než opravdu nastaly. Měl jsem dojem, že pociťuji návaly větru jako tlak v horní části hrudníku, někde na průduškách. Pokaždé, když jsem měl pocítit poryv větru, zasvědilo mě v prsou a krku.

Don Juan se na chvíli zastavil a rozhlédl se. Chtěl se zřejmě jen zorientovat. Pak zamířil doprava. Všiml jsem si, že také žvýká maso. Cítil jsem se svěže a vůbec jsem nebyl unavený. Úplně jsem se ponořil do úkolu uvědomovat si změny větru a docela jsem zapomněl na čas.

Šli jsme hlubokou roklí a potom jsme vystoupili k malé plošince na srázné stěně obrovské hory. Byli jsme dost vysoko, takřka pod vrcholkem.

Don Juan vyšplhal na velikánskou skálu na konci plošinky a pomohl mi nahoru. Skála byla umístěna tak, že vypadala jako chrám nad propastně strmými zdmi. Pomalu jsme ji obešli. Nakonec jsem ji musel oblézat po zadku a držel jsem se na ní patami a rukama. Byl jsem úplně propocený a neustále jsem si musel utírat dlaně.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Blízko vrcholu hory na druhé straně jsem uviděl velikou mělkou jeskyni. Vypadala jako síň, kterou někdo vydlabal ve skále. Pískovec byl povětřím ošlehán tak, že vytvářel jakýsi balkon se dvěma sloupy.

Don Juan řekl, že se tam utáboříme, protože to místo je velmi bezpečné. Je příliš mělké na to, aby tam měla svoje doupě puma nebo jiné šelmy, příliš otevřené, aby se na něm uhnízdily krysy, a příliš vystavené větru, takže tam nebude ani hmyz. Zasmál se a dodal, že je to pro člověka ideální místo, protože žádné jiné živé stvoření by na takovém místě nevydrželo.

A vyšplhal tam jako kamzík. S úžasem jsem obdivoval, jak ohromně je čiperný a zdatný.

Pomalu jsem se po zadku plahočil ze skály a potom jsem se pokusil vzít úbočí hory s rozeběhem, abych dosáhl té římsy. Posledních pár metrů mé úplné vyčerpalo. Žertem jsem se dona Juana zeptal, kolik že mu je vlastně let. Vždycky jsem si myslel, že dostat se k takové římse a takovým způsobem může jedině nesmírně zdatný a mladý člověk.

„Já jsem tak mladý, jak chci být mladý. To záleží jen na osobní síle. Jestliže si ukládáš sílu, pak tvoje tělo může dokázat neuvěřitelné kousky. Jestliže však sílu promrháš, bude z tebe za chvíli tlustý stařec."

Římsa byla podélně orientovaná od východu na západ. Otevřená strana balkonovitého útvaru směřovala na jih. Přešel jsem k západnímu konci, odkud byl fantastický výhled. Déšť nás obešel a vypadalo to, jako by nad nížinou visel kus průsvitné látky.

Don Juan řekl, že máme dost času, abychom si zhotovili přístřeší. Dal mi za úkol přinést na římsu co nejvíce kamenů a sám zatím nasbíral větve na střechu.

Za hodinu vybudoval na východním konci římsy zeď asi třicet centimetrů silnou. Propletl a svázal větve, které posbíral a vytvořil střechu, kterou podepřel dvěma dlouhými kůly, nahoře rozvětvenými. Další stejně dlouhý klacek připevněný ke střeše ji podpíral na opačném konci zdi. Celá konstrukce vypadala jako vysoký stůl na třech nohách.

Don Juan si pod ni sedl na zkřížených nohách úplně na kraj balkonu. Řekl mi, abych si sedl vpravo vedle něj. Chvíli jsme byli potichu.

Potom don Juan ticho porušil a zašeptal, že musím dělat, jako by se nic mimořádného nedělo. Zeptal jsem se ho, jestli mám dělat něco určitého, a on mi jen řekl, abych se pustil do psaní a psal, jako bych seděl u svého psacího stolu a neměl na světě jiné starosti než psát. Že do mě v určitou chvíli šťouchne a potom že se mám podívat, kam mi očima ukáže. Upozornil mě, že ať uvidím cokoli, nesmím vydat ani hlásku. Beztrestně může mluvit jenom on, protože všechny síly těchto hor ho už znají.

Poslechl jsem jeho pokyny a psal jsem něco přes hodinu. Byl jsem do psaní zcela zabrán, když jsem najednou pocítil lehké poklepání na paži. To

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

mi don Juan očima a hlavou ukazoval na velikou hradbu mlhy vzdálenou asi dvě stě metrů, která visela z vrcholku hory. Don Juan mi do ucha šeptal tak potichu, že jsem ho i v té těsné blízkosti sotva slyšel: „Jezdi očima sem a tam po té mlhové hradbě. Mrkej a nezaostřuj pohled na mlhu. Až uvidíš v mlze zelenou skvrnu, ukaž mi na ni očima."

Jezdil jsem po mlze očima zleva doprava. Mlha se k nám pomalu blížila. Uběhla asi půlhodina. Stmívalo se. Mlha se pohybovala nesmírně pomalu. V jeden okamžik jsem měl pocit, že jsem vpravo zahlédl slabou záři. Nejdřív jsem si myslel, že mlhou prosvítá pár zelených keřů. Když jsem se tam podíval přímo, neviděl jsem nic, ale když jsem se díval rozostřeně, mohl jsem rozeznat mlhavě zelenou oblast.

Ukázal jsem ji donu Juanovi. Zašilhal a upřeně se na to místo zadíval.

„Zaostři tam pohled," šeptal mi do ucha. „Dívej se a nemrkej, dokud *neuvidíš*."

Opět jsem začal upřeně zírat. Cár mlhy, který klesl dolů, teď visel jako kus pevné hmoty. Byl ohraničen přesně v tom místě, kde jsem si všiml zeleného odstínu. Měl už jsem oči unavené a zašilhal jsem. Nejdřív jsem uviděl cár mlhy, který překrýval celý mlhový val, a potom jsem mezi nimi zahlédl tenký proužek, který vypadal jako tenounká stavba, která visí ve vzduchu, jakoby most spojující horu nade mnou a hradbu z mlhy přede mnou. Na okamžik se mi zdálo, že vidím, jak je průsvitná mlha foukána z vrcholku kopce, jak dosahuje až k mostu, ale nenarušuje ho. Zdálo se mi, že ten most je opravdu z pevné látky. V jednu chvíli byl ten zrakový úkaz tak dokonalý, že jsem opravdu rozeznával, jak tmavá část vlastního mostu kontrastuje se světlou pískovcovou barvou na stranách.

Zíral jsem na ten most úplně ohromen. A potom jsem se buď sám pozvedl do úrovně mostu nebo most klesl do mojí roviny. Najednou jsem se díval na rovný trám před sebou. Byl to nesmírně dlouhý a pevný trám, úzký a bez zábradlí, ale dost široký, aby se po něm dalo jít.

Don Juan mě držel za paži a mocně mnou třásl. Cítil jsem, jak mi hlava poskakuje sem a tam. Potom jsem si uvědomil, že mě strašlivě pálí oči. Zcela bezděky jsem si je mnul. Don Juan mnou třásl, dokud jsem znovu oči neotevřel. Potom si nalil do dlaní trochu vody z tykve a postříkal mi ji obličej. Ten pocit byl velice nepříjemný. Voda byla tak strašně ledová, že jsem měl pocit, že mi ty kapky popálí kůži. Teprve teď jsem si uvědomil, že mi tělo jenom hoří. Měl jsem horečku.

Don Juan mi dal rychle napít vody a potom mi nacákal vodu na uši a krk.

Uslyšel jsem hlasitý, děsivý, táhlý ptačí křik. Don Juan chvíli pozorně naslouchal, potom nohou strčil do kamenů, které podpíraly zeď, a střecha spadla. Střechu pak hodil do křoví a všechny kameny, jeden po druhém, odházel stranou.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Do ucha mi zašeptal: „Napij se a rozžvýkej kus masa. Tady nemůžeme zůstat. Ten křik, to nebyl pták."

Slezli jsme z římsy a pustili se východním směrem. Za chvíli byla taková tma, jako bych měl před očima černou záclonu. Mlha byla jako neprostupná hradba. Ještě nikdy jsem si dřív neuvědomil, jak mlha v noci člověka ochromuje. Nechápal jsem, jak může don Juan vůbec jít. Držel jsem se ho za ruku jako slepý.

Měl jsem pocit, že jdu na kraji propasti. Nohy se mi odmítaly dál pohybovat. Věřil jsem rozumem donu Juanovi a chtěl jsem jít dál, ale moje tělo odmítalo, a tak mě don Juan musel vléct v absolutní tmě.

Určitě ten terén znal naprosto dokonale. Na jednom místě se zastavil a posadil mě. Neměl jsem odvahu pustit mu ruku. Bez nejmenšího stínu pochybností mělo moje tělo pocit, že sedím na holé klenuté hoře a bez milosti spadnu do propasti, jestli se jen o centimetr posunu doprava. Byl jsem si naprosto jist, že sedím na zakřiveném okraji hory, protože moje tělo se nevědomky posunulo doprava. Myslel jsem si, že to udělalo proto, aby si zachovalo kolmou polohu, a tak jsem se to snažil vyvážit tím, že jsem se opřel o dona Juana vlevo, co nejdále to šlo.

Don Juan se najednou odtáhl a já jsem se bez opory jeho těla svalil na zem. Dotek se zemí mi pomohl vrátit rovnováhu. Ležel jsem na rovince. Začal jsem ohmatávat svoje bezprostřední okolí. Rozeznal jsem suché listí a větvičky.

Najednou celé okolí osvítil blesk a strašlivě zahřmělo. Viděl jsem dona Juana, jak stojí vlevo ode mě. Pár metrů za ním jsem zahlédl ohromné stromy a jeskyni.

Don Juan mi řekl, abych vlezl do té jámy. Zalezl jsem dovnitř po čtyřech a opřel jsem se zády o skálu.

Pocítil jsem, jak se don Juan nade mnou sklání a šeptá mi, abych byl absolutně potichu.

Blýskalo se, jeden blesk za druhým. Letmo jsem zahlédl, jak don Juan sedí na zkřížených nohách vlevo ode mě. Byli jsme v jakési duté vyhloubenině, kam by se mohli posadit tak dva až tři lidé. Zdálo se, že je vymletá v základně obrovského balvanu. Uvědomil jsem si, jak bylo opravdu moudré, že jsem do ní lezl po čtyřech, protože kdybych byl šel vzpřímeně, určitě jsem si o skálu rozbil hlavu.

Jasnost blesků mi umožnila učinit si představu o tom, jak hustá byla hradba mlhy. Kmeny velikánských stromů jsem viděl jen jako temné siluety v mlžném světle šedé záplavy mlhy.

Don Juan mi zašeptal, že mlha a blesky se spolčily dohromady a že musím bdít třeba do vyčerpání, protože se jedná o bitvu síly. V tu chvíli se mocně zablesklo a blesk dodal celé krajině rozměr fantasmagorie. Mlha byla jako bílý filtr, na němž zmrzlo světlo elektrického výboje a stejnoměr-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ně se rozptýlilo. Mlha byla jako husté bělavé cosi, jako hmota zavěšená mezi vysokými stromy, ale těsně přede mnou, u země, začínala řídnout. Jasně jsem rozeznal rysy terénu. Byli jsme v borovicovém lese. Kolem nás se tyčily vysokánské stromy. Byly tak nesmírně vysoké, že bych byl přísahal, že jsme v lese sekvojí, kdybych ovšem předem nevěděl, kde jsme.

Nepřetržitá palba blesků trvala několik minut. To, čeho jsem si povšiml, jsem při každém záblesku rozeznával stále jasněji. Přímo před sebou jsem jednoznačně viděl stezku. Nic na ní nerostlo. Zdálo se, že na jejím konci nejsou stromy.

Blesků bylo tolik, že jsem ani nestačil sledovat, odkud jdou. Krajina však byla tak vydatně osvětlená, že jsem se cítil mnohem volněji. Strach a nejistota zmizely, jakmile dostatek světla zdvihl tu těžkou záclonu tmy. Když byla mezi záblesky delší pauza, neměl jsem už takový pocit dezorientace z okolní tmy.

Don Juan mi zašeptal, že jsem se už nejspíš díval dost a teď musím zaostřit pozornost na zvuk hromu. S úžasem jsem si uvědomil, že jsem hromu vůbec nevěnoval pozornost, přestože byl opravdu hrozivý. Don Juan dodal, že bych měl sledovat zvuk a dívat se ve směru, odkud podle mého přichází.

Palba blesků a hromů potom ustala a jen tu a tam se zablýsklo a zahřmělo. Zdálo se, že hrom stále přichází zprava. Mlha se zvedala a já, přivyklý černočerné tmě, jsem už dokázal rozeznat obrysy porostu. Blesky a hromy stále pokračovaly a najednou se celá pravá strana rozevřela a já jsem uviděl oblohu.

Elektrické výboje jako by se posouvaly napravo. Při dalším záblesku jsem v dálce vpravo uviděl vzdálené hory. Světlo ozářilo pozadí a vykreslilo obrysy horského masivu. Viděl jsem stromy na vrcholku, vypadaly jako černé vystřihovánky položené na zářivě bílé obloze. Dokonce jsem zahlédl kumulovitá mračna nad horami.

Mlha kolem nás se úplně rozptýlila. Foukal vytrvalý vítr. Slyšel jsem, jak šumí listí velikého stromu vlevo ode mě. Bouřka už byla příliš daleko, aby mohla stromy ozářit, ale jejich temnou hmotu bylo stále možné rozpoznat. Ve světle bouřky jsem si však mohl uvědomit, že napravo ode mě je hřeben vzdálených hor a že les je omezen pouze na levou stranu. Zřejmě jsem shlížel do hlubokého údolí, které jsem ale vůbec neviděl. Pohoří, nad nímž se odehrála bouřka, bylo na opačné straně údolí.

Potom začalo pršet. Přitiskl jsem se ke skále, jak jen bylo možné. Klobouk mě výborně chránil. Seděl jsem s koleny u brady, a tak mi zmokla jenom lýtka a boty.

Pršelo dlouho a déšť byl vlažný. Cítil jsem ho na chodidlech. Potom jsem usnul.

*

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Probudil mě zpěv ptáků. Rozhlížel jsem se, kde je don Juan, ale nikde nebyl. Za normálních okolností bych asi uvažoval, jestli mě tam nechal samotného, ale to, co jsem viděl kolem sebe, mě tak ohromilo, že jsem takřka strnul.

Postavil jsem se. Nohy jsem měl promáčené a střecha klobouku byla nacucaná vodou. Zbyla na ní ještě trocha vody, která se na mě vylila. Vůbec jsem nebyl v jeskyni, ale pod hustými keři. Zažil jsem okamžik nebývalého zmatku. Stál jsem na rovném kousku země mezi dvěma malými hliněnými kopečky, které byly zarostlé keři. Nalevo nebyly vůbec žádné stromy a ani napravo nebylo žádné údolí. Přímo přede mnou, tam, kde jsem viděl stezku lesem, byl obrovský keř.

Odmítal jsem uvěřit tomu, co vidím. Nesrovnalost obou verzí skutečnosti mě nutila, abych se chopil nějakého vysvětlení. Napadlo mě, že je dokonale možné, jak jsem tak tvrdě spal, že mě don Juan přenesl na zádech jinam a já jsem se ani neprobudil.

Prozkoumal jsem místo, kde jsem spal. Půda na něm byla suchá a stejně tak bylo suché místo vedle, kde spal don Juan.

Několikrát jsem ho zavolal a pak se mě zmocnil záchvat hrůzy, že jsem ho začal volat tak hlasitě, co to jen šlo. Objevil se za keři. Okamžitě jsem si uvědomil, že ví, co se děje. Usmíval se tak rošťácky, že jsem se začal usmívat i já.

Nechtěl jsem plýtvat časem a něco předstírat. Hned jsem vyklopil, co se se mnou děje. Vysvětlil jsem mu, co nejpečlivěji jsem uměl, každou podrobnost své celonoční halucinace. Don Juan naslouchal bez přerušení. Nedokázal však zachovat vážnou tvář a několikrát se začal smát, ale hned se ovládl.

Třikrát nebo čtyřikrát jsem ho požádal, aby k tomu něco řekl, ale don Juan jen potřásal hlavou, jako by mu celá věc byla nesrozumitelná.

Když jsem skončil se svým vyprávěním, podíval se na mě a řekl: „Ty ale vypadáš. Nechceš si náhodou odskočit do křoví?"

Chvíli potlačoval smích a potom dodal, že bych se měl svléknout a vyždímat si šaty, aby mi uschly.

Slunce jasně zářilo. Na obloze bylo jen velmi málo obláčků. Den byl větrný a svěží.

Don Juan mi řekl, že se půjde podívat po nějakých rostlinách a že já se mám zatím dát dohromady a něco sníst. Abych prý ho nevolal, dokud zas nebudu klidný a silný. Potom odešel.

Šaty jsem měl opravdu promáčené. Seděl jsem na slunci, abych uschl. Měl jsem pocit, že se uvolním, jen když si vyndám blok a budu si zapisovat. Při jídle jsem si psal poznámky.

Po několika hodinách jsem si odpočal a uvolnil se. Zavolal jsem dona Juana. Odpověděl mi z místa, které bylo poblíž vrcholku hory. Řekl mi,

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

abych posbíral tykve a vylezl nahoru k němu. Když jsem tam došel, seděl na hladké skále. Otevřel tykve a najedl se. Mně podal dva veliké kusy masa.

Nevěděl jsem, kde začít. Chtěl jsem se ho zeptat na tolik věcí. Zdálo se, že si uvědomuje, v jakém jsem rozpoložení, a smál se v čiré radosti.

„Tak jak se cítíš?" zeptal se bodře.

Nechtělo se mi nic říkat. Pořád jsem byl ještě rozrušen.

Don Juan mě vybídl, abych si sedl na plochou kamennou tabuli. Řekl mi, že ten kámen je předmět, v němž je síla, a že když tam chvíli posedím, dám se zas dohromady.

„Sedni si," přikázal mi suše.

Neusmíval se. Měl pronikavé oči. Automaticky jsem si sedl.

Řekl mi, že se silou zacházím velmi nedbale, protože jsem nevrlý a zasmušilý, a že s tím musím skoncovat, protože jinak se síla obrátí proti nám oběma a nikdy už se z těch pustých hor nedostaneme živí.

Po chvilce mlčení se mě zeptal, jako by nic: „A jak jsi na tom se *sněním*?" Vysvětlil jsem mu, jak je pro mě těžké si poručit, abych se podíval na ruce. Zpočátku to bylo relativně snadné, možná proto, že to bylo všechno nové. Neměl jsem vůbec potíže ve snu si připomenout, že se mám podívat na ruce. Ale to vzrušení už odeznělo a některou noc jsem to vůbec nedokázal udělat.

„Musíš na spaní nosit čelenku. Opatřit si čelenku je dost choulostivá věc. Já ti ji nemůžu dát, protože si ji musíš celou od začátku udělat ty sám. Ale nemůžeš si ji udělat, dokud ji neuvidíš ve *snění*. Chápeš, co mám na mysli? Čelenku musíš udělat podle určitého vidění. A musí na ní být pruh, který přesně padne na temeno hlavy. Nebo to docela dobře může být i těsná čepička. *Snění* je snazší, když má člověk na hlavě předmět prostoupený silou. Můžeš si samozřejmě vzít na hlavu klobouk nebo třeba i mnišskou kápi, když jdeš spát, ale to ti jen dá intenzivní sny, nikoliv *snění*."

Chvíli mlčel a potom mi rychlými slovy povídal, že vidění čelenky se nemusí objevit ve „snění", ale že může nastat i při bdělém stavu a v důsledku nějaké odlehlé a zcela nesouvisející události, když se například díváme, jak letí ptáci, nebo na vodu, jak teče, na oblaka a tak dále.

„Kdo loví sílu, pozoruje všechno. A všechno mu také předává nějaké tajemství."

„Ale jak si člověk může být jist, že mu věci sdělují tajemství?"

Myslel jsem si, že třeba má don Juan nějaký určitý klíč, který mu umožňuje věci „správně" vykládat.

„Jediná věc, kterou si můžeš být jist, je, že máš dodržovat všechny pokyny, které ti dávám, a to od chvíle, kdy jsi mě poprvé navštívil. Abys měl sílu, musíš se silou žít."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Dobromyslně se usmál. Zdálo se, že jeho prudkost už pominula, dokonce mě jemně šťouchl do paže.

„Sněz to jídlo síly," pobídl mě.

Začal jsem žvýkat suché maso a najednou mě napadlo, že v tom suchém mase možná bude nějaká psychotropní látka a že proto jsem měl ty halucinace. Na chvíli se mi takřka ulevilo. Jestli dal don Juan něco do toho masa, pak jsou moje vidiny naprosto vysvětlitelné. Zeptal jsem se ho, jestli v tom „mase síly" něco je.

Don Juan se zasmál, ale neodpověděl mi přímo. Naléhal jsem a ujišťoval jsem ho, že se nezlobím, že nejsem ani rozmrzelý, ale že musím vědět, jak bych si mohl uspokojivě vysvětlit události předešlé noci. Pobízel jsem ho a všelijak přemlouval a nakonec jsem ho snažně prosil, aby mi řekl pravdu.

„Ty jsi opravdu cvok," potřásal nedůvěřivě hlavou. „Máš nebezpečné a záludné sklony. Stále trváš na tom, aby se ti všechno vysvětlovalo ke tvé plné spokojenosti. V tom mase není nic než síla, kterou jsem tam nedal já ani žádný jiný člověk, ale síla sama. Je to sušené maso jelena, toho jelena jsem dostal jako dar, stejně jako ty jsi nedávno dostal jistého králíka. Ani ty ani já jsme do toho králíka nic nedávali. Nechtěl jsem na tobě, abys usušil maso toho králíka, protože by to vyžadovalo víc síly, než kolik jí máš. Ale chtěl jsem, abys toho králíka snědl. Moc jsi ho nesnědl, protože jsi hlupák.

To, co se ti přihodilo včera v noci, nebyl žert, nikdo si z tebe neutahoval. Setkal ses se silou. Mlha, tma, blesky, hromy i déšť, to všechno byla součást boje, v němž je síla."

Namítal jsem, že celá ta událost nemohla být bojem síly, protože nebyla skutečná.

„A co je tedy skutečné?" zeptal se mě don Juan velmi klidně.

„To, na co se díváme, je skutečné," ukázal jsem kolem sebe.

„Ale ten most, co jsi včera v noci viděl, byl taky takový, i ten les a všechno ostatní."

„Ale když to bylo skutečné, kde to teď je?"

„Tady. Kdybys měl dost síly, mohl bys to přivolat zpátky. Teď to ale udělat nemůžeš, protože si myslíš, že ti velice pomáhá, když o všem pochybuješ a do všeho šťouráš. Ale nepomůže ti to, kamaráde. Nepomůže. Tady, přímo tady před námi, jsou světy a na nich další světy. A to není něco, čemu by ses mohl smát. Kdybych tě byl včera v noci nechytil za ruku, přešel jsi po tom mostě, i kdybys nechtěl. A tuhle jsem tě zas musel chránit před větrem, protože tě hledal."

„A co by se bývalo stalo, kdybyste mě nechránil?"

„Protože nemáš dost síly, vítr by tě hnal tak, že bys zabloudil a možná se i zabil, protože tebou mohl smýknout do propasti. A co teprve ta mlha

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

včera v noci! V té mlze se ti mohly stát dvě věci. Mohl jsi přejít po tom mostě na druhou stranu, anebo jsi mohl spadnout do své smrti. Obojí záviselo na síle. Jedno však by bývalo jisté. Kdybych tě byl nechránil, musel jsi jít po tom mostě, a to beze všech ohledů. Taková už síla je. Jak jsem ti říkal, síla ti poroučí a současně poslouchá tvoje rozkazy. Včera v noci by tě například přiměla přejít přes most a potom by ti byla na povel, aby tě udržovala, dokud bys šel. Zastavil jsem tě, protože vím, že nemáš dost prostředků na to, abys mohl používat sílu, a bez síly by se ten most zhroutil."

„A vy jste ten most viděl, done Juane?"

„Ne. Já jsem jenom *viděl* sílu. Mohlo to být cokoli. Pro tebe byla tentokrát síla mostem. Já nevím, proč byla jako most. Jsme bytosti plné tajemství."

„A vy jste někdy viděl v mlze most, done Juane?"

„Ne, nikdy. To proto, že nejsem jako ty. Já jsem viděl jiné věci. Moje bitvy, v nichž je síla, jsou jiné než tvé."

„A co jste viděl, done Juane? Můžete mi to říct?"

„Při první bitvě síly jsem v mlze viděl své nepřátele. Ty nemáš nepřátele. Ty nemáš lidi, které bys nenáviděl. Já jsem v té době nenáviděl. Oddával jsem se svojí nenávisti. Teď už necítím nenávist. Zvítězil jsem nad svou nenávistí, porazil jsem ji, ale tenkrát mě málem zničila.

Naproti tomu tvoje bitva síly byla čistá. Nepozřela tě. Ale teď ty požíráš sám sebe tím svým bílým přemýšlením a pochybováním. Tohle je zas tvoje slabost, které se oddáváš ty.

S mlhou to bylo bezvadné. Máš k mlze blízko, jste si příbuzní. Mlha ti dala velkolepý most a odteďka ho budeš v mlze mít. Bude se ti ukazovat stále znova, až po něm jednoho dne budeš muset přejít.

Důrazně ti doporučuji, abys odteďka nechodil sám do míst, kde je mlha, dokud nebudeš vědět, co děláš.

Síla je velmi podivná věc. Člověk musí mít už na začátku sílu, aby ji získal a ovládl. Ale je také možné ji ukládat, po troškách, postupně, až ji pak budeš mít dost na to, abys vytrval v bitvě síly."

„A co je to bitva síly?"

„To, co se ti stalo včera v noci, byl začátek bitvy síly. Krajina, kterou jsi spatřil, je sídlo síly. Jednou ti to bude dávat smysl, ta krajina je nesmírně důležitá."

„A můžete mi říci, jaký má význam, done Juane?"

„Ne. Ta krajina je tvým osobním ziskem, o nějž se s nikým nemůžeš podělit. Ale to, co se odehrálo včera, byl jenom začátek, jenom malá potyčka. Skutečná bitva nastane, až přejdeš ten most. Co je na druhé straně? To budeš vědět jenom ty. A jenom ty se dozvíš, co je na konci stezky, která vede lesem. Ale tohle všechno je něco, co se ti může přihodit, a taky

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

nemusí. Abys mohl putovat po této neznámé stezce a přes takové mosty, musíš mít dostatek vlastní síly."

„A co se stane, když člověk nemá síly dost?"

„Smrt číhá pořád. Když bojovník pozbyde síly, jednoduše na něj zaklepe smrt. A tak je veliká hloupost odvážit se do toho neznáma bez síly. Člověk tam najde jenom smrt."

Neposlouchal jsem zrovna pozorně. Stále jsem si pohrával s představou, že mi ty halucinace způsobilo sušené maso. Oddával jsem se tomu pomyšlení a to mě uklidňovalo.

„Nenamáhej se na to nějak přijít," řekl don Juan, jako by mi četl myšlenky. „Svět je tajemství. Tohle, nač se díváš, není všechno, co svět je. Svět je mnohem, mnohem víc, vlastně je nekonečný. Takže když se na to snažíš přijít, děláš ve skutečnosti jen to, že se snažíš ze světa udělat něco důvěrně známého. Jsme oba právě tady, ve světě, který ty nazýváš skutečný, protože ho oba známe. Ty ale neznáš svět síly, proto si ho nemůžeš převést do nějaké známé krajiny."

„Vy víte, že se s vámi nemohu doopravdy přít. Ale moje mysl to prostě nemůže přijmout."

Don Juan se zasmál a lehce se dotkl mé hlavy.

„Ty jsi opravdu blázen. Ale to je v pořádku. Já vím, jak těžké je žít jako bojovník. Kdybys byl dodržel moje pokyny a udělal všechno, co jsem tě učil, už bys teď měl dost síly na to, abys mohl ten most přejít. Dost síly, abys uměl *vidět* a *zastavit svět*."

„Ale proč bych měl chtít mít sílu, done Juane?"

„Myslíš si teď, že tě nenapadá jediný důvod. Ale kdybys už nasbíral dost síly, síla sama by ti dobrý důvod našla. Zní to trochu bláznivě, viď?"

„A proč vy jste chtěl sílu, done Juane?"

„Já jsem jako ty. Nechtěl jsem ji. Neměl jsem důvod, proč bych ji měl mít. Měl jsem všechny pochybnosti, jaké máš teď ty, a také jsem nikdy nedodržoval pokyny, které jsem dostával, nebo aspoň mě nikdy nenapadlo, že je dodržuji, a přece jsem i navzdory své hlouposti nasbíral dost síly a jednoho dne moje osobní síla nechala svět, aby se zhroutil."

„Ale proč by někdo měl chtít zastavit svět?"

„Nikdo nechce, to je právě to. Prostě se to stane. A jakmile jednou víš, co to je, co znamená *zastavit svět*, uvědomíš si, že to má důvod. Víš, jedno z umění bojovníka je nechat svět, aby se z určitého důvodu zhroutil, a pak ho zase obnoví, aby žil dál."

Řekl jsem, že asi nejspolehlivější způsob, jak mi pomoci, bude, když mi uvede nějaký příklad, nějaký konkrétní důvod, proč by se měl svět zhroutit.

Don Juan chvíli mlčel. Zřejmě uvažoval, co řekne.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„To ti nemůžu říct. Na to, abys to věděl, musíš mít hodně síly. Jednou budeš žít jako bojovník sám sobě navzdory a potom už možná budeš mít nasbíráno dost osobní síly, aby sis na tu otázku mohl sám najít odpověď.

Už jsem tě naučil takřka všechno, co bojovník potřebuje umět, aby mohl začít ve světě a sám sbírat a ukládat si sílu. A přece vím, že to neumíš, a tak s tebou musím mít trpělivost. Jedno vím jistě, a sice to, že být sám ve světě síly znamená boj na celý život."

Don Juan se podíval na oblohu a hory. Slunce již začalo sestupovat k západu a na horách se rychle sbírala dešťová mračna. Nevěděl jsem, kolik je hodin, zapomněl jsem si natáhnout hodinky. Zeptal jsem se dona Juana, jestli ví, kolik je hodin, a ten z toho dostal takový záchvat smíchu, že se z kamenné desky skutálel pod keře.

Postavil se, protáhl se a zazíval.

„Ještě je brzy. Musíme počkat, až se nahoře na horách sebere mlha. Potom musíš sám stát tady na téhle kamenné desce a poděkovat mlze za její přízeň. Nechat ji, aby přišla a pohltila tě. Já budu nablízku, abych ti pomohl, kdyby bylo zapotřebí."

Představa, že budu sám v mlze, mě jaksi vyděsila. Cítil jsem se jako idiot, že reaguji takhle nerozumně.

„Nemůžeš odejít z těchto pustých hor bez poděkování," řekl don Juan pevným hlasem. „Bojovník se nikdy neobrací zády k síle, aniž by jí vzdal díky za dobro, kterého se mu dostalo."

Lehl si na záda a ruce si dal pod hlavu. Tvář si zakryl kloboukem.

„A jak mám čekat na mlhu? Co mám dělat?"

„Piš!" řekl don Juan přes klobouk. „Ale nesmíš zavřít oči a ani se k mlze obrátit zády."

Pokoušel jsem se psát, ale nedokázal jsem se soustředit. Stoupl jsem si a chodil jsem neklidně kolem. Don Juan nazvedl klobouk a rozmrzele se na mě díval.

„Sedni si!" přikázal mi.

Řekl, že bitva síly ještě neskončila a že musím svého ducha naučit schopnosti klidně a nezúčastněně přihlížet. Nic z toho, co dělám, nesmí prozrazovat, co cítím, pokud nechci, aby mě hory dostaly do pasti.

Posadil se a rukou naznačil, že je to naléhavé. Řekl, že musím dělat, jako by se nedělo nic zvláštního, protože místa, kde je síla, taková jako to, na němž zrovna jsme, mají schopnost vysávat lidi, kteří jsou rozrušeni. A tak mohou vzniknout k některému místu i divné a škodlivé vazby.

„Takové vazby pak člověka připoutají k místu, kde je síla, někdy i na celý život. A tohle místo není pro tebe. Nenašel sis ho sám. Takže se vzmuž a nepodělej se do kalhot."

Jeho varovná slova na mě působila jako kouzelný proutek. Psal jsem pak několik hodin bez přerušení.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan zase usnul a probudil se, až když mlha sestoupila z vrcholku hory a byla pouhých sto metrů od nás. Vstal a zkoumavě prohlížel okolí. Také jsem se rozhlížel, ale neobracel jsem se zády. Mlha již zaplavila níži-nu a sestoupila z hor po mé pravici. Nalevo ode mě bylo jasno, ale zdálo se, že vítr fouká zprava a postrkuje mlhu do nížiny, jako kdyby nás měla obklopit.

Don Juan mi zašeptal, že musím být stále klidný a nezúčastněný a stát tam, kde jsem. Nesmím zavřít oči a nesmím se obrátit, dokud nebudu úplně obklopen mlhou. Teprve potom že budeme moci začít sestupovat dolů.

Don Juan se schoval na úpatí skal pár kroků za mnou.

Ticho v těch horách bylo velkolepé a současně mě naplňovalo bázní. Tichý vítr, který nesl mlhu, mi dával pocit, jako by mi mlha hučela do uší. Velké cáry mlhy klesaly dolů z kopce jako pevné chuchvalce bělavé hmoty, valící se rovnou na mě. Cítil jsem tu mlhu nosem. Byla to zvláštní směs pronikavé a přitom vonné vůně. A potom mě mlha úplně obklopila.

Měl jsem pocit, že mi mlha působí na oční víčka. Byla těžká a chtělo se mi zavřít oči. Byla mi zima. V krku mě škrábalo a chtělo se mi kašlat, ale netroufl jsem si. Zvedl jsem hlavu vzhůru a natáhl jsem krk, abych si ulehčil v nutkání kašlat, a jak jsem vzhlédl, měl jsem pocit, že opravdu vidím, jak je ta hradba mlhy hustá. Jako by moje oči byly s to odhadnout její tloušťku i hustotu, protože jí procházejí. Začaly se mi zavírat a ne-dokázal jsem zahnat touhu usnout a spát. Měl jsem pocit, že se každou chvíli zhroutím na zem. V tu chvíli don Juan vyskočil, chytil mě za paže a mocně mnou zatřásl. To škubnutí postačilo a opět se mi vrátilo jasné vidění.

Don Juan mi zašeptal do ucha, že musím letět z kopce, jak nejrychleji dokážu. On že poběží radši za mnou, protože nechce, aby ho rozdrtily kameny, které budu nejspíš shazovat cestou. Řekl, že tentokrát vedu já, protože tahle bitva síly je moje, a že musím mít jasnou hlavu a odevzdat se, abych nás bezpečně odtamtud vyvedl.

„To je ono," řekl hlasitě. „Kdybys neměl rozpoložení bojovníka, taky bychom nikdy nemuseli z téhle mlhy vyjít."

Chvíli jsem váhal. Nebyl jsem si jist, jestli dokážu najít cestu z těch hor.

„Utíkej, králíku, utíkej!" zařval don Juan a lehce mě popostrčil ze svahu.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

13

POSLEDNÍ STANOVIŠTĚ BOJOVNÍKA

Neděle, 28. ledna 1962

Don Juan se vrátil domů kolem desáté dopoledne. Odešel za rozbřesku. Pozdravil jsem ho. Potlačoval smích, když si se mnou šaškovsky potřásal rukou a obřadně mě zdravil.

„Půjdeme na malý výlet. Zavezeš nás na velmi zvláštní místo, kde se hledá síla."

Rozbalil dvě síťovky a do každé dal dvě tykve s jídlem, převázané tenkým provázkem. Jednu síťovku mi podal.

Pohodlně jsme jeli na sever asi šest set padesát kilometrů a potom jsme sjeli z panamerické dálnice a pustili se štěrkovanou silnicí na západ. Za posledních pár hodin bylo naše auto zřejmě jediné vozidlo, které po této silnici projelo. Jeli jsme pořád dál, až jsem si uvědomil, že předním sklem skoro nevidím. Napínal jsem oči, abych viděl okolí, ale už bylo příliš tma a přední sklo bylo pokryto vrstvou rozbitého hmyzu a prachu.

Řekl jsem donu Juanovi, že musím zastavit a očistit sklo. Don Juan mi však přikázal jet stále dál, i kdybych se prý měl plazit třeba rychlostí tři kilometry za hodinu anebo vystrčit hlavu z okna, abych viděl na cestu. Řekl, že nesmíme zastavit, dokud nedojedeme do cíle.

Na určitém místě mi řekl, abych odbočil doprava. Byla už taková tma a bylo tak prašno, že mi ani reflektory auta nepomáhaly. Celý rozechvělý jsem sjel ze silnice. Bál jsem se, že zapadneme do měkkých návějí, ale hlína tam byla pevná.

Ujel jsem asi sto metrů nejnižší možnou rychlostí při otevřených dveřích, abych viděl na cestu. Konečně mi don Juan řekl, abych zastavil. Prohlásil, že jsem zaparkoval přímo za skálou, která zastíní pohled na auto.

Vystoupil jsem a prošel ve světle reflektorů. Chtěl jsem se trochu porozhlédnout po okolí, protože jsem neměl ani potuchy, kde vlastně jsme. Ale don Juan světla zhasl. Hlasitě oznámil, že nemáme času nazbyt a že mám zamknout auto, abychom už mohli vyrazit na cestu.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Podal mi síťovku s tykvemi. Byla taková tma, že jsem zakopl a málem tykve upustil. Don Juan mi tiše, ale pevně přikázal, abych zůstal sedět, dokud si oči nepřivyknou tmě. Ale oči mi nedělaly potíže. Jakmile jsem vystoupil z auta, viděl jsem velmi dobře. Potíž byla v tom, že jsem byl podivně nervózní, a proto jsem jednal bezmyšlenkovitě. Snažil jsem se všechno omlouvat.

„Kam jdeme?"

„Půjdeme v absolutní tmě až na jedno zvláštní místo."

„A proč?"

„Abychom věděli najisto, jestli jsi schopen dál lovit sílu anebo ne."

Ptal jsem se, jestli mě chce zkoušet a jestli mi dál bude povídat o tom, co ví, když v té zkoušce neuspěju.

Poslouchal mě bez přerušení a pak mi řekl, že to, co teď děláme, není zkouška, že jenom čekáme na znamení a jestliže se to znamení neobjeví, bude to znamenat, že jsem v lovu síly neuspěl, a potom budu zproštěn všech dalších povinností a budu mít naprostou svobodu být tak hloupý, jak budu chtít. A že ať se stane cokoli, je mým přítelem a bude se mnou vždycky mluvit.

Nějak jsem věděl, že neuspěju.

„To znamení nepřijde," zažertoval jsem. „Já to vím. Trochu síly mám."

Don Juan se zasmál a jemně mě poplácal na zádech.

„Nedělej si starosti. Znamení přijde. Já to vím, já mám víc síly než ty."

To, co řekl, ho náramně rozveselilo. Plácal se do stehen, tleskal rukama a řval smíchy.

Potom mi přivázal síťovku na záda a řekl, že mám chodit jeden krok za ním a šlapat do jeho stop, pokud to jen půjde.

Velmi dramatickým tónem mi zašeptal: „Touhle chůzí můžeš získat sílu, takže se počítá všechno."

Řekl, že půjdu-li v jeho stopě, síla, kterou při chůzi rozhazuje, přejde do mě.

Podíval jsem se na hodinky. Bylo jedenáct večer.

Don Juan mě postavil do pozoru jako vojáka. Potom mi pravou nohu popostrčil dopředu, abych stál tak, jako kdybych udělal jeden krok. Sám si stoupl do řady přede mě do stejné pozice a začal chodit. Já jsem opakoval jeho pokyny, že se mám snažit co nejpřesněji našlapovat do jeho stop. Jasným hlasem mi zašeptal, že se nemám zabývat ničím jiným než tím — nemám se prý dívat ani dopředu ani na strany, ale jen a jen na zem, kudy jde.

Potom vykročil volným tempem. Zcela bez potíží jsem pochodoval za ním. Šli jsme totiž po relativně pevné půdě. Asi třicet metrů jsem udr-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

žel jeho tempo a přesně jsem kladl nohy do jeho stop, potom jsem na okamžik letmo mrkl stranou a v tu ránu jsem do něj narazil.

Jenom se tomu zasmál a ujistil mě, že jsem mu zatím vůbec neporanil kotník, když jsem mu na něj dupl svou pohorkou, ale že budu-li to dál takhle motat, bude do rána jeden z nás mrzákem. A tiše se smíchem, ale pevně dodal, že nemá v úmyslu nechat si ubližovat mou hloupostí a neschopností koncentrace a jestli na něj ještě jednou dupnu, budu muset jít bos.

„Ale já přece nemůžu chodit bez bot," zachraptěl jsem nahlas.

Don Juan se svíjel smíchy a museli jsme počkat, až ho to přejde.

Znovu mě však ujistil, že to, co řekl, míní zcela vážně. Tuhle cestu prý podnikáme proto, abychom natrefili na sílu, a proto musí být všechno naprosto dokonalé.

Představa, že bych měl chodit pouští bez bot, mě nadmíru vyděsila. Don Juan zavtipkoval, že jsem asi z rodiny, kdy se farmáři nezouvali ani do postele. Měl samozřejmě zase pravdu. Nikdy jsem neběhal bos a chodit po poušti bez bot by pro mě byla sebevražda.

„Tahle poušť je nasáklá sílou," zašeptal mi don Juan do ucha. „Nemáme čas na strachování."

A znovu jsme vyrazili. Don Juan šel mírným tempem. Po chvíli jsem si všiml, že jsme opustili pevnou půdu a jdeme po měkkém písku. Donu Juanovi se do něj bořily nohy a zanechávaly hluboké stopy.

Chodili jsme dlouho, než se don Juan zastavil. Nezastavil naráz, ale dopředu mě upozornil, že zastaví, abych do něj nenarazil. Terén byl opět velmi tvrdý a zřejmě jsme stoupali po nějakém útesu.

Don Juan mi řekl, že pokud si potřebuji odskočit, měl bych to udělat teď, protože máme před sebou slušnou štreku bez jediné zastávky. Podíval jsem se na hodinky, byla jedna po půlnoci.

Po deseti až patnáctiminutové přestávce mě don Juan zase postavil do latě a opět jsme vyrazili. Měl pravdu, byla to hrozná štreka. Ještě nikdy jsem nedělal nic, co by vyžadovalo tolik soustředění. Rychlé tempo, jímž don Juan šel, a napětí, s nímž jsem sledoval každý krok, narostly do takových rozměrů, že jsem jistou dobu nebyl schopen ani cítit, jestli ještě vůbec jdu. Necítil jsem ani chodidla, ani nohy. Jako bych byl šel ve vzduchu a jakási síla mě unášela stále dál. Soustředil jsem se tak absolutně, že jsem si ani nevšiml postupné změny ve světle. Najednou jsem si uvědomil, že vidím dona Juana před sebou. Viděl jsem jeho nohy i jeho stopy a už jsem nemusel kroky napůl odhadovat, jak jsem to dělal takřka celou noc.

Don Juan najednou nečekaně uskočil stranou a moje setrvačnost mě donesla asi o dvacet metrů dál. Když jsem zpomaloval, nohy mi zeslábly a začaly se mi třást, až jsem se nakonec složil na zem.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Pohlédl jsem na dona Juana, který mě klidně zkoumal. Zdálo se, že není vůbec unaven. Za to já jsem lapal po dechu a byl jsem promáčený studeným potem.

Don Juan mě zatahal za paži a obrátil mě na zemi. Řekl, že jestli si chci zase obnovit sílu, musím ležet hlavou k východu. Pomalu jsem se uvolňoval a ulevoval bolavému tělu. Nakonec jsem měl dost energie, abych se mohl postavit. Chtěl jsem se podívat na hodinky, ale don Juan mi položil ruku přes zápěstí a nedovolil to. Velmi jemně mě obrátil tváří k východu a řekl, že není zapotřebí toho mého proklatého časoměru, že se pohybujeme v magickém čase a že chceme s určitostí zjistit, jestli jsem schopen vyhledávat sílu nebo ne.

Rozhlédl jsem se. Byli jsme na vrcholku obrovského vysokého kopce. Chtěl jsem popojít pár kroků k čemusi, co vypadalo jako okraj skály nebo trhlina, ale don Juan vyskočil a zadržel mě.

Rozkázal mi, abych zůstal tam, kde jsem upadl, dokud nevyjde slunce za černými horskými štíty kousek od nás.

Ukázal k východu a upozornil mě na hradbu těžkých mraků nad horizontem. Řekl, že jestliže vítr mraky rozežene včas tak, aby se první sluneční paprsky dotkly mého těla tady na vrcholu kopce, bude to znamení, které hledá.

Řekl mi, že mám stát a nehýbat se. Pravou nohu mám mít lehce nakročenou dopředu, jako kdybych šel. Nemám se na obzor dívat přímo, ale dívat se tam a nezaostřovat pohled.

Nohy mi hrozně ztuhly a lýtka mě bolela. Byla to mučivá pozice, svaly na nohou jsem měl příliš rozbolavělé na to, aby mě udržely. Držel jsem se, jak jen jsem mohl. Bylo mi na omdlení. Nohy se mi neovladatelně třásly. Don Juan celou věc odvolal. Pomohl mi si sednout.

Hradba mraků se nepohnula a my jsme neviděli, jak slunce stoupá nad obzor.

Don Juan to pouze komentoval slovy: „To je moc špatné."

Nechtěl jsem se hned ptát, co moje selhání doopravdy znamená, ale protože jsem dona Juana dobře znal, byl jsem si jist, že se musí řídit tím, co mu jeho znamení diktují.

Toho rána již nebylo žádné další znamení. Bolest v lýtkách polevila a mě zaplavila dobrá kondice. Začal jsem poklusávat, abych si uvolnil svaly. Don Juan mě tiše požádal, abych vyběhl na přilehlý kopec a nasbíral pár lístků z určitého keře a potřel si jimi nohy, aby se ulevilo bolesti ve svalech.

Z místa, kde jsem stál, jsem jasně viděl velký bujný zelený keř. Listy v sobě zřejmě měly hodně vlhkosti. Už několikrát jsem je používal, ale nikdy jsem neměl pocit, že by mi někdy nějak pomohly. Don Juan však tvrdil, že účinek opravdu přátelských rostlin je tak jemný, že si ho člověk

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ani nevšimne, a přece vždycky ty rostliny přinášejí výsledky, které se od nich očekávají.

Seběhl jsem z kopce a rozběhl se do protisvahu. Když jsem doběhl nahoru, uvědomil jsem si, že na to málem nestačím. Sotva jsem popadal dech a bylo mi špatně od žaludku. Musel jsem si dřepnout a chvíli se všelijak choulit, než jsem se uvolnil. Potom jsem se postavil a natáhl se, že utrhnu ty listy, jak mě don Juan požádal, ale nemohl jsem ten keř najít. Rozhlížel jsem se. Byl jsem si jist, že jsem na správném místě, ale po celém vrcholku kopce nerostlo nic, co by byť vzdáleně připomínalo onen konkrétní keř. Ale přece tohle určitě bylo to místo, kde jsem jej viděl. Každé jiné by bylo mimo zorné pole člověka, který se dívá odtamtud, kde stojí don Juan.

Vzdal jsem se hledání a vrátil se zpátky na druhý kopec. Don Juan se dobromyslně usmíval, když jsem mu svůj omyl vysvětloval.

„A proč říkáš, že to byl omyl?"

„Ten keř tam očividně není."

„Ale vždyť jsi ho viděl, ne?"

„Myslel jsem si to."

„A co tam vidíš teď?"

„Nic."

Na místě, kde jsem si myslel, že jsem viděl ten keř, nebyla absolutně žádná vegetace. Pokoušel jsem se to vysvětlit tak, že jsem měl nějakou zrakovou poruchu, jakousi fatu morgánu. Byl jsem přece v tu chvíli takřka na pokraji sil a vzhledem k svému vyčerpání jsem mohl snadno uvěřit, že vidím něco, co jsem očekával, že uvidím, ale co tam vůbec nebylo.

Don Juan se tiše zasmál a krátkou chvíli na mě upřeně hleděl.

„Já ale vidím dobře," řekl. „Ta rostlina tam je, na vrcholu kopce."

Tentokrát jsem se zase smál já. Pečlivě jsem očima přehlédl celou krajinu. Na dohled nebyly žádné podobné rostliny a podle mého nejlepšího přesvědčení bylo to, co jsem viděl, jen halucinací.

Don Juan začal velmi klidně slézat z kopce a dal mi znamení, abych šel za ním. Společně jsem vylezli na protější vrchol a postavili se přesně tam, kde jsem viděl ten keř.

Tlumeně jsem se smál, protože jsem si byl absolutně jist, že mám pravdu. Don Juan také potlačoval smích.

„Musíš jít na druhou stranu kopce," řekl mi. „Tam tu rostlinu najdeš."

Upozornil jsem ho, že druhá strana kopce byla předtím mimo moje zorné pole a že i když tam rostlina bude, nic to neznamená. Don Juan mi dal hlavou znamení, abych šel za ním. Obešel vrchol hory, místo aby šel rovnou napříč, a dramaticky se zastavil u zeleného keře, aniž by se na něj podíval.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Otočil se a díval se na mě. Byl to zvláštně pronikavý pohled.

„Musí tu být kolem stovky takových keřů," prohlásil.

Potom velmi trpělivě slezl ke druhému kopci. Chodil jsem pořád za ním. Všude jsme hledali podobný keř, ale žádný jsme neviděli. Prošli jsme asi čtvrt míle, než jsme narazili na další.

Don Juan mě beze slova vedl zpátky na první vrcholek. Chvíli jsme tam postáli a potom mě don Juan vedl zas na další výpravu za rostlinou, tentokrát opačným směrem. Pročesali jsme celou oblast a našli jsme dva další keře přes kilometr daleko. Rostly pospolu a trčely do dálky jako ostrůvek intenzivně zelené barvy, mnohem šťavnatější než okolní křoviny.

Don Juan se na mě podíval s vážným výrazem. Nevěděl jsem, co si o tom mám myslet.

„Tohle je velmi divné znamení."

Na první vrcholek jsme se vrátili velkou oklikou, abychom k němu přišli z jiného směru. Zdálo se, že je přímo posedlý dokázat mi, že takových rostlin je v okolí velmi málo. Po celou cestu jsme žádnou nenašli. Když jsme došli nahoru, seděli jsme úplně potichu. Don Juan potom rozvázal tykve.

„Po jídle se budeš cítit líp."

Nedokázal zakrýt, jakou má radost. Zubil se od ucha k uchu a poplácával mě po hlavě. Byl jsem zmaten. Nový vývoj událostí mě znepokojoval, ale měl jsem příliš velký hlad a byl jsem příliš unavený, abych nad tím opravdu uvažoval.

Po jídle jsem byl velmi ospalý. Don Juan mě vyzval, abych použil techniku, kdy se dívám a nezaostřuji, abych si na vrcholku hory, kde jsem viděl keř, našel místo, kde bych mohl spát.

Vybral jsem si místo. Don Juan z něj sesbíral úlomky větví a kamenů a udělal z nich kruh velikosti mého těla. Velmi jemně utrhl čerstvé větve z keřů a zametl jimi zem v kruhu, avšak dělal jen pohyby, jako že zametá, ve skutečnosti se větvemi země vůbec nedotkl. Potom odstranil všechny kameny z kruhu. Nejdříve je velice pečlivě roztřídil podle velikosti na dvě hromady, které měly stejný počet kamenů, a potom je umístil doprostřed kruhu.

„Co to děláte se těmi kameny?"

„To nejsou kameny, to jsou provázky. Na nich bude viset tvoje místo."

Vybral menší kameny a vyznačil jimi obvod kruhu. Stejnoměrně je rozmístil a pomocí klacku každý kámen pevně zajistil v zemi, jako kdyby byl zedníkem.

Nedovolil mi, abych vešel do kruhu, ale řekl mi, abych chodil kolem a díval se, co dělá. Napočítal osmnáct kamenů proti směru hodinových ručiček.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Teď seběhni dolů z kopce a dole počkej. A já půjdu na kraj a podívám se, jestli stojíš na správném místě."

„Co to chcete dělat?"

„Hodím ti každý z těchto provázků," ukázal mi na hromadu větších kamenů. „A ty je musíš umístit na zemi na místě, které ti ukážu, tak jak jsem já umístil tyhle ostatní.

Musíš ale být nekonečně opatrný. Když člověk zachází se sílou, musí být dokonalý. Tady bývají omyly smrtelné. Každý z těchto kamenů je provázek, provázek, který nás zabije, jestliže ho necháme volně povalovat. Nemůžeš si prostě dovolit udělat chybu. Musíš upřít pohled na místo, kam budu provázky házet. Jestliže tě něco rozptýlí, změní se provázek v obyčejný kámen a už ho nedokážeš rozeznat od jiných kamenů, které tam leží."

Navrhl jsem, že by bylo jednodušší, kdybych ty „provázky" po jednom snosil dolů.

Don Juan se zasmál a zavrtěl hlavou.

„To jsou provázky," trval na svém. „A já je musím hodit a ty je musíš rychle zvednout."

Splnit tento úkol trvalo několik hodin. Bylo třeba se nadlidsky soustředit. Don Juan mi pokaždé připomněl, abych byl pozorný a zaostřil pohled. Bylo dobře, že to dělal. Sledovat konkrétní kámen, který se valil s kopce a přitom cestou s sebou strhával další kameny, byl opravdu úkol k zbláznění.

Když jsem úplně uzavřel kruh a došel na vrchol, myslel jsem si, že tam snad padnu mrtvý. Don Juan nasbíral pár drobných větviček a vystlal jimi kruh. Podal mi pár lístků a řekl, abych si je dal do kalhot na pupeční krajinu, aby mi bylo teplo a abych nepotřeboval na spaní žádnou deku. Svalil jsem se v kruhu. Větvičky docela nahradily měkkou postel a já jsem okamžitě usnul.

Když jsem se probudil, bylo už pozdě odpoledne. Foukal vítr a bylo zamračeno. Nad hlavou jsem měl hutná kupovitá mračna, ale na západě se měnila v závojovitá oblaka a slunce občas ozařovalo zem.

Spánkem jsem obnovil svou sílu. Cítil jsem se svěží a bylo mi dobře. Vítr mi nevadil. Nebyla mi zima. Opřel jsem si hlavu o ruce a rozhlížel jsem se. Teprve teď jsem si povšiml, že vrcholek kopce je značně vysoko. Na západní stranu byl odtud velkolepý rozhled. Viděl jsem rozlehlou pláň s nízkými kopečky a za nimi poušť. Na severovýchodě se táhl hřeben tmavě hnědých štítů a na jih se do nekonečné dálky rozprostírala zem a kopce a vzdálené modravé hory.

Sedl jsem si. Dona Juana nebylo nikde vidět. Najednou mě přepadl strach. Napadlo mě, že mě tu možná nechal samotného a že nevím, jak

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

bych se dostal k autu. Lehl jsem si zas na rohožku z větví a moje úzkost kupodivu pominula. Znovu jsem měl pocit klidu a míru, bylo mi zvláštním způsobem nesmírně dobře. Tenhle pocit byl pro mě nový, jako bych vypnul všechny myšlenky. Byl jsem šťastný. Cítil jsem, jak jsem zdravý. Byl jsem plný tiché životní energie. Od západu foukal mírný vítr a profukoval mi celé tělo, ale přesto mi nebyla zima. Cítil jsem ten vítr na tváři a kolem uší, byl trochu jako vlny vlažné vody, které mě zaplavovaly a potom ustupovaly a znovu mě zaplavily. Byl to velmi zvláštní stav bytí, který neměl v mém uhoněném a chaotickém životě obdoby. Rozplakal jsem se, ale ne smutkem nebo sebelítostí, ale protože jsem měl nevýslovnou, nevysvětlitelnou radost.

Chtěl jsem na tom místě zůstat už navždycky, a možná bych byl i zůstal, kdyby se byl don Juan neobjevil a prudce mě odtamtud nevytáhl.

„Už sis odpočal dost," řekl a postavil mě na nohy.

Velmi klidně mě prováděl po obvodu vrcholku. Šli jsme pomalu a v naprostém mlčení. Zdálo se, že mu záleží na tom, abych sledoval okolní krajinu. Pohybem očí nebo brady mi ukazoval mraky a hory.

Krajina byla v tom pozdním odpolední nádherná. Vyvolávala ve mně pocity bázně i zoufalství. Připomínala mi krajinu mého dětství.

Vylezli jsme na nejvyšší bod vrcholku, na skalnatý štít z vyvřeliny, pohodlně jsme se usadili tváří k jihu a zády jsme se opírali o skálu. Země na jihu se před námi táhla do nekonečna a ten pohled byl opravdu velkolepý.

„Tohle si pevně ulož do paměti," zašeptal mi do ucha don Juan. „Tohle místo je tvoje. Dneska ráno jsi *viděl*, a to bylo tvoje znamení. Tohle místo jsi našel *viděním*. Bylo to neočekávané znamení, ale stalo se to. Budeš lovit sílu, ať se ti to líbí nebo ne. Tohle totiž nezáleží na rozhodnutí člověka, to nezáleží ani na tobě ani na mně.

Po pravdě řečeno, tenhle vrchol hory je tvoje místo, je to místo, které miluješ, a všechno, co je kolem, máš na starosti. Musíš se o všechno, co je tady, starat a ono se to zas na oplátku postará o tebe."

Zeptal jsem se ho žertem, jestli je to všechno moje. Velmi vážně mi odpověděl, že ano. Zasmál jsem se a řekl jsem, že to, co děláme, mi trochu připomíná, jak si Španělé, kteří dobyli Nový svět, rozdělili zemi jménem svého krále. Vylezli vždycky na kopec a zem, kterou viděli určitým směrem, prohlásili za svou.

„To je dobrý nápad," řekl don Juan. „Já ti chci dát všechnu zemi, kterou vidíš, ale ne jen jedním směrem, nýbrž kolem dokola."

Postavil se, nataženou rukou ukazoval dokola a otáčel se v kruhu: „Všechna tahle země je tvá."

Nahlas jsem se zasmál.

Don Juan se zachichotal a zeptal se mě: „A proč ne? Proč bych ti nemohl dát celou tuhle zem?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Vždyť ta země není vaším majetkem."

„A co na tom? Ani Španělé ji nevlastnili a přesto si ji dělili a rozdávali ji. Proč by ses ji tedy nemohl zmocnit stejně?"

Zkoumavě jsem se na dona Juana zadíval, abych zjistil, co se doopravdy skrývá za jeho úsměvem. A don Juan vybuchl smíchem, až málem spadl ze skály.

„Celá tahle země, kam až dohlédneš, je tvoje," pokračoval s úsměvem. „Ne k tomu, abys ji používal, ale aby sis ji pamatoval. Ale tenhle vrcholek můžeš používat po celý život. Ten ti dávám, protože sis ho sám našel. Je tvůj a ty ho přijmi."

Zasmál jsem se, ale zdálo se, že don Juan to myslí velmi vážně. Zdálo se, že si doopravdy myslí, že mi ten vrcholek může dávat, snad až na to, že se podivně usmíval.

„A proč ne?" zeptal se, jako by mi četl myšlenky.

„Přijímám," řekl jsem napůl žertem.

Úsměv zmizel. Don Juan zašilhal očima a podíval se na mě.

„Každý kámen, každý oblázek a keř na tomto kopci, zejména tady na vrcholku, je v tvojí péči. Každý červ, který tady žije, je tvým přítelem. Můžeš je všechny využívat a oni zas můžou využívat tebe."

Několik minut jsme mlčeli. Měl jsem nezvykle málo myšlenek. Mlhavě jsem cítil, že náhlá změna v don Juanově rozpoložení mi něco věští, ale nebál jsem se a nebyla to zlá předtucha. Prostě jsem už nechtěl mluvit. Tak nějak se mi zdálo, že slova nejsou přiměřená a že je velmi těžké přesně zachytit jejich smysl. Nikdy jsem nepocítil takový postoj k mluvení. Když jsem si uvědomil, v jak neobvyklém rozpoložení jsem, začal jsem honem mluvit.

„Ale co můžu s tohle horou dělat, done Juane?"

„Každý její rys si pevně ulož do paměti. Na tohle místo budeš přicházet ve *snění*. Na tomhle místě se budeš setkávat se silou, tady ti jednou budou odhalena tajemství.

Ty lovíš sílu a tohle je tvoje místo — místo, kde si budeš ukládat své zdroje a rezervy.

Teď ti to nedává valný smysl. Tak to prozatím takhle nech."

Slezli jsme ze skály a don Juan mě zavedl k malé miskovité prohlubni na západní straně kopce. Tam jsme se posadili a najedli.

Na vrcholku tohoto kopce pro mě bylo zcela nepochybně cosi nepopsatelně příjemného. Jídlo se mi stalo nevýslovným pocitem, stejně jako odpočívání.

Světlo zapadajícího slunce bohatě, takřka měděně zářilo a kolem nás bylo všechno jakoby posypáno zlatavým odleskem. Úplně jsem se oddal pozorování té scenérie, nechtělo se mi ani myslet.

Don Juan ke mně mluvil téměř šeptem. Řekl mi, abych pozoroval

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

každou maličkost v okolí, byť by byla sebenepatrnější a zdánlivě zcela obyčejná. Zejména však výrazné rysy obrazu v západním směru. Řekl mi, že bych se měl dívat na slunce a nezaostřovat, dokud nezmizí za obzorem.

Poslední chvilky světla, těsně předtím, než slunce zasáhlo deku nízkých mraků nebo mlhy, byly velkolepé v plném slova smyslu. Jako by plameny slunce zapálily celou zem jako hranici. Měl jsem ve tváři pocit rudé barvy.

„Postav se!" vykřikl don Juan a vytáhl mě na nohy.

Uskočil ode mě a přikázal mi velmi naléhavě, abych klusal na místě, kde stojím.

Když jsem poklusával na místě, pocítil jsem, jak se mi po těle rozlévá teplo. To teplo bylo měděné. Cítil jsem je v ústech na patře i „nahoře" v očích. Jako by mi temeno hlavy hořelo chladným ohněm, který vydával měděnou zář.

Jak slunce mizelo, cosi ve mně mě nutilo klusat stále rychleji. V určitý okamžik jsem měl opravdu pocit, že jsem tak lehoučký, že bych mohl uletět. Don Juan mě velmi pevně uchopil za pravé zápěstí. Pocit, který způsobil tlak jeho ruky, mi zase vrátil střízlivost a rozvahu. Hodil jsem sebou na zem a don Juan se posadil vedle mě.

Po krátkém odpočinku se tiše postavil, poklepal mi na rameno a dal mi znamení, abych šel za ním. Vylezli jsme zpátky ke skalnatému štítu z vyvřelé horniny, kde jsme předtím seděli. Skála nás chránila před studeným větrem. Don Juan přerušil mlčení.

„To bylo skvělé znamení. A tak zvláštní! Stalo se to ke konci dne. My jsme každý úplně jiný. Ty jsi víc stvoření noci. Já mám radši jasné ranní světlo. Nebo spíš zářivost ranního slunce vyhledává mě, ale před tebou uhýbá. Ovšem umírající slunce tě vykoupalo. Jeho plameny tě spálily, aniž bys shořel. To je tak zvláštní!"

„Proč je to zvláštní?"

„Ještě nikdy jsem nic takového neviděl. Když se objevuje znamení, vždycky se objevovalo v říši mladého slunce."

„Ale proč je to tak, done Juane?"

„Teď není čas, kdy bychom se o tom měli bavit," řekl úsečně. „Poznání je síla. Dlouho trvá, než spoutáš dost síly, abys o něm mohl být jen mluvit."

Pokoušel jsem se ho přemlouvat, ale don Juan ostře změnil téma. Zeptal se mě, jak pokračuji se „sněním".

Začal jsem snít o určitých místech, jako je škola nebo místa, kde bydlí někteří moji přátelé.

„A byl jsi tam ve dne nebo v noci?"

Moje sny odpovídaly denní době, kdy jsem zpravidla na ta místa chodíval, ve škole jsem bývával ve dne a u přátel většinou večer.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan mi doporučil, abych si ve dne zdříml, zkoušel „snění" a snažil se zjistit, jestli si mohu skutečně před očima vybavit vybrané místo ve stejné době, kdy zrovna „sním". Jestliže budu „snít" v noci, moje vidění daného místa by mělo být noční. Řekl, že to, co člověk prožívá při „snění", se musí shodovat s denní dobou, kdy „sní". Protože jinak by to vidění nebylo „snění", ale obyčejný sen.

„Můžeš si pomoci třeba tak, že si vybereš nějaký určitý předmět, který patří k místu, kam chceš jít, a soustředit na něj svou pozornost. Tady na tomhle vrcholku máš nyní konkrétní keř, který nyní musíš pozorovat, dokud si ho přesně nevštípíš do paměti. Můžeš se sem ve *snění* vracet, když si jednoduše vzpomeneš na tenhle keř, nebo na tuhle skálu, na které sedíme, nebo na něco jiného, co tu je. Ve *snění* se mnohem snáze cestuje, když zaostříš na místa prostoupená silou, jako je tohle. Ale když sem nechceš chodit, můžeš využít kterékoli jiné místo. Možná, že škola, kam chodíš, je pro tebe místem síly. Využívej ho. Soustřeď pozornost na některý předmět, který tam je, a potom ho najdi ve *snění*.

Od předmětu, který si vybavíš, se zase musíš vrátit k rukám, potom přejít k dalšímu předmětu a tak dále.

Ale teď musíš soustředit pozornost na všechno, co je na tomhle vrcholku, protože tohle místo je nejdůležitějším místem v tvém životě."

Podíval se na mě, jako by posuzoval účinek svých slov.

„Na tomhle místě zemřeš," řekl tichým hlasem.

Nervózně jsem sebou vrtěl a měnil jsem polohu. Don Juan se usmál.

„Budu s tebou muset chodit na tenhle vrcholek stále znovu. A potom sem budeš muset přijít sám a prosytit se jím, nasávat ho do sebe, až jím budeš prosáklý. Sám poznáš, kdy ho budeš plný. Tenhle vrcholek, tak jak je teď, bude místem tvého posledního tance."

„Co míníte tím mým posledním tancem, done Juane?"

„Tohle místo je tvoje poslední stanoviště. Zemřeš tady, bez ohledu na to, kde budeš. Každý bojovník má nějaké místo, kde umře. Místo, které si oblíbil, které je prosyceno jeho nezapomenutelnými vzpomínkami, na němž mocné události zanechaly svou stopu, místo, na kterém se stal svědkem zázraků, místo, kde mu byla odhalena tajemství a kam ukládal svou osobní sílu.

Bojovník má povinnost vracet se na místo, které si oblíbil, pokaždé, když narazí na sílu, aby si ji tam uložil.

Chodí tam buď tak, že přijde, anebo tak, že *sní*.

A nakonec jednoho dne, až se naplní jeho čas na zemi a on pocítí, že mu smrt poklepala na levé rameno, jeho duch, který je vždy připravený, odletí na jeho oblíbené místo a bojovník tam zatančí tanec pro svou smrt.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Každý bojovník má svou formu, svůj vlastní postoj, v němž je síla, který si rozvíjí během života. Je to jako tanec. Pohyb, který dělá pod vlivem své osobní síly.

Jestliže má umírající bojovník omezenou sílu, tančí krátce, jestliže má sílu velikou, zatančí velkolepý tanec. Ale bez ohledu na to, jestli má sílu malou nebo velikou, musí se smrt zastavit, aby se stala svědkem jeho posledního stanoviště na zemi. Smrt nemůže předhonit bojovníka, který naposledy vypráví o strastech svého života, dokud nedokončí svůj poslední tanec."

Při don Juanových slovech jsem se roztřásl. Ticho a mír toho místa, soumrak, ta velkolepá krajina, to všechno jako by sem bylo dáno jako kulisy pro představu posledního bojovníkova tance prostoupeného silou.

„A můžete mě takový tanec naučit, i když nejsem bojovník?"

„Ten tanec se musí naučit každý, kdo loví sílu. Ale přesto tě ho teď učit nemůžu. Možná, že budeš brzy mít rovnocenného protivníka, a potom ti ukážu první pohyby, v nichž je síla. Další pohyby si budeš muset přidávat sám, jak budeš procházet životem. Každý další pohyb musíš získat v boji o sílu. Takže přesně řečeno, postoj, forma bojovníka, je příběhem jeho života, tancem, který roste tak, jak narůstá jeho osobní síla."

„Opravdu se smrt zastavuje, aby viděla tanec bojovníka?"

„Bojovník je jen člověk. Pokorný člověk. Nemůže změnit plány, které má jeho smrt. Ale jeho bezchybný duch, který v nesmírné námaze nasbíral sílu, opravdu může smrt na okamžik zadržet, na okamžik, který stačí k tomu, aby se naposledy radoval ze své síly. Mohli bychom říci, že je to slabost, kterou má smrt pro toho, kdo má bezchybného ducha."

Pocítil jsem, že se mě zmocnila úzkost, a mluvil jsem jen proto, aby se mi ulevilo. Zeptal jsem se dona Juana, jestli znal bojovníky, kteří umřeli, a jak jejich poslední tanec ovlivnil jejich umírání.

„Nech toho," řekl mi suše. „Umírání je velkolepá, monumentální záležitost. Je to něco víc, než jen natáhnout bačkory a ztuhnout."

„A budu i já tančit pro svou smrt, done Juane?"

„Samozřejmě. Lovíš osobní sílu, i když ještě nežiješ jako bojovník. Slunce ti dnes dalo znamení. To nejlepší, co v životě uděláš, uděláš ke konci dne. Je jasné, že nemáš rád mladistvou zářivost ranního světla. Ranní putování tě neoslovuje. Tvoje poloha je v zapadajícím slunci, ve starém, žlutavém a vyzrálém. Nemáš rád žár, ale máš rád záři.

A tak budeš tančit svůj tanec tady, na tomhle vrcholku, ke konci dne. A ve svém posledním tanci budeš vyprávět o svém boji, o bitvách, které jsi vyhrál, i o bitvách, které jsi prohrál, budeš vyprávět o svých radostech a ohromení, když ses setkal se sílou. Tvůj tanec bude vyprávět o tajemstvích a zázracích, které sis nasbíral. A tvoje smrt tady bude sedět a pozorovat tě.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Zapadající slunce na tebe bude žhnout, ale nespálí tě, tak jako dnes. Bude foukat slabý, zralý vítr a tvůj vrcholek se bude třást. A když dojdeš na konec svého tance, podíváš se na slunce, protože už je nikdy neuvidíš ani v bdělém stavu, ani ve *snění*, a tvoje smrt potom ukáže k jihu. Tam do té rozlehlosti."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

14

CHŮZE SÍLY

Sobota, 8. dubna 1962

„Je smrt osoba, done Juane?" zeptal jsem se, když jsme se usadili na zápraží.

V don Juanových očích se objevil úžas. V ruce držel pytel s potravinami, které jsem mu přivezl. Opatrně ho položil na zem a sedl si přede mne. Povzbudilo mě to, a tak jsem mu vysvětlil, že chci vědět, jestli je smrt osoba, nebo jestli je jako osoba, když se dívá na poslední tanec bojovníka.

„A jaký je v tom rozdíl?" zeptal se don Juan.

Řekl jsem mu, že mě ten obraz fascinuje a že chci vědět, jak k němu došel. Jak ví, že to tak je.

„To je všechno velice jednoduché. Ten, kdo je oddaný poznání, ví, že smrt je posledním svědkem, protože *vidí*."

„Chcete říct, že jste sám byl svědkem bojovníkova posledního tance?"

„Ne, člověk být takovým svědkem nemůže. To může jenom smrt. Ale já jsem *viděl* svou vlastní smrt, jak mě pozoruje, a tančil jsem pro ni, jako kdybych umíral. Na konci mého tance smrt neukázala žádným směrem a moje oblíbené místo se netřáslo na rozloučenou. Takže můj čas na této zemi se ještě nenaplnil a já jsem nezemřel. Když se tohle všechno dělo, měl jsem omezenou sílu a nechápal jsem, jaké úmysly má moje smrt, a tak jsem byl přesvědčen, že umírám."

„A byla vaše smrt jako osoba?"

„Ty jsi ale divnej pták. Ty si myslíš, že něčemu porozumíš, když se budeš ptát. Já si myslím, že ne, ale kdo jsem já, abych to mohl posoudit? Smrt není jako osoba. Je to spíš přítomnost. Ale také bychom snad mohli říct, že to není nic, a přece je to všechno. V každém ohledu budeme mít pravdu. Smrt je všechno, co člověk chce.

Já dobře vycházím s lidmi, takže pro mě je smrt osobou. Také mám rád tajemství, proto pro mě má dutě, prázdné oči. Můžu se jimi dívat. Jsou jako dvě okna, a přesto se pohybují jako oči. A tak můžu říct, že smrt s prázdnýma očima vypadá jako bojovník, jenž na zemi tančí naposledy."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Ale je to tak jenom pro vás, done Juane, anebo je to stejné i pro ostatní bojovníky?"

„Je to stejné pro každého bojovníka, který má tanec síly, a přece není. Smrt je svědkem posledního bojovníkova tance, ale způsob, jímž bojovník vidí smrt, je osobní věc. Může být jako cokoliv — jako pták, světlo, osoba, keř, oblázek, cár mlhy nebo přítomnost čehosi neznámého."

Don Juanovy představy smrti mě znepokojovaly. Nedokázal jsem najít přiměřená slova, abych vyslovil svoje otázky, a zakoktal jsem se. Don Juan na mě s úsměvem upřeně zíral a pobízel mě, abych to řekl.

Ptal jsem se ho, jestli způsob, jímž bojovník vidí svou vlastní smrt, závisí na tom, jak byl vychován. Vzal jsem si jako příklad Indiány kmene Juma a Indiány Jaki. Domníval jsem se, že kultura podmiňuje způsob, jakým člověk vidí smrt.

„Nezáleží na tom, jak byl člověk vychován," řekl don Juan. „Jedině osobní síla rozhoduje o tom, jak člověk něco dělá. Člověk je pouze souhrnem své osobní síly a tento souhrn rozhoduje o tom, jak bude žít a jak umře."

„A co je to osobní síla?"

„Osobní síla je pocit. Něco jako když jsi šťastný. Můžeš to také nazývat rozpoložení. Osobní síla je něco, co člověk získává bez ohledu na svůj původ. Už jsem ti říkal, že bojovníkem je ten, kdo loví sílu, a že tě učím, jak sílu lovit a ukládat. Potíž ovšem je přesvědčit tě o tom. Ale to je potíž, kterou máme všichni. Musíš věřit, že můžeš osobní sílu používat a že je možné ji ukládat, ale dosud ses o tom nepřesvědčil."

Řekl jsem, že mě o všem dostatečně přesvědčil a že všemu věřím, jako ostatně vždycky. Don Juan se zasmál.

„Já nemluvím o tomhle přesvědčení."

Dvakrát až třikrát mi jemně poklepal na rameno a dodal s potlačovaným smíchem: „Nemusíš mi ale lichotit, vždyť to víš."

Pocítil jsem povinnost ho ujistit, že to míním vážně.

„O tom nepochybuji. Ale být přesvědčen znamená, že umíš sám jednat. A ještě tě bude stát značné úsilí, než toho budeš schopen. Musíš toho udělat mnohem víc. Teprve jsi začal."

Chvíli mlčel. Po tváři se mu rozlil mírný výraz.

„To je zvláštní, jak mi občas připomínáš mne samotného. Já jsem taky nechtěl jít po stezce bojovníka. Byl jsem přesvědčen, že všechna ta námaha je k ničemu, a protože všichni jednou umřeme, jaký je potom rozdíl v tom, jestli člověk je bojovníkem nebo není? Ale mýlil jsem se. Kdykoliv si opravdu uvědomíš, že se mýlíš, celý svět se změní — potom můžeš říct, že jsi přesvědčen. Dál můžeš jít sám. A sám se můžeš dokonce stát i člověkem, který poznal."

Zeptal jsem se ho, co má na mysli tím člověkem, který poznal.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Člověkem poznání je ten, kdo poctivě prochází všemi obtížemi učení. Ten, kdo nespěchá ani neuhýbá a kdo dojde, kam až může dojít, v odkrývání tajemství osobní síly."

O tomto pojmu mluvil jen stručně, a posléze toto téma hovoru zcela zavrhl, protože prý se mám zabývat jen tím, jak nasbírat osobní sílu.

„Ale já to nechápu," protestoval jsem. „Opravdu nejsem s to pochopit, nač míříte."

„Lovit sílu je velmi zvláštní událost. Nejdřív se to musí stát představou, potom to musíš dávat dohromady, kousek po kousku, a pak bác! A je to tady."

„A jak se to stane?"

Don Juan se postavil a začal si protahovat paže a prohýbat záda jako kocour. Jako obvykle mu v kostech hlasitě praskalo.

„Jdeme," oznámil mi. „Máme před sebou dlouhou cestu."

„Ale já se vás chci zeptat na tolik věcí."

„Jdeme teď na místo síly," řekl don Juan a odešel dovnitř. „Proč si ty otázky nenecháš, až tam budeme? Budeme mít možná příležitost mluvit."

Myslel jsem si, že pojedeme autem, a tak jsem se zvedl a šel jsem k autu, ale don Juan na mě zavolal z domu a řekl, abych se chopil své síťovky s tykvemi. Čekal na mě na kraji pouštního chaparralu za domem.

„Musíme si pospíšit."

K západnímu předhůří pohoří Sierra Madre jsme dorazili kolem třetí odpoledne. Den byl teplý, ale k pozdnímu odpoledni se vítr ochladil. Don Juan se posadil na kámen a dal mi znamení, abych učinil totéž.

„Co tady budeme tentokrát dělat, done Juane?"

„Ty moc dobře víš, že jdeme lovit sílu."

„To vím, ale co konkrétně budeme dělat?"

„Ty přece víš, že nemám nejmenší ponětí."

„Chcete snad říct, že se nikdy neřídíte nějakým plánem?"

„Lovit sílu je zvláštní věc. Nedá se to dopředu nijak naplánovat. Právě to je na tom tak vzrušující. Bojovník sice jedná, jako kdyby měl plán, protože má důvěru ve svou osobní sílu. Ví s určitostí, že ho přiměje jednat tím nejvhodnějším způsobem."

Namítl jsem, že to, co říká, si v ledačems protiřečí. Kdyby bojovník už osobní sílu měl, tak proč by ji měl lovit?

Don Juan pozvedl obočí a naznačil předstírané znechucení.

„To ty přece lovíš osobní sílu. Já jsem bojovník, který už ji má. Ptal ses mě, jestli mám plán, a já jsem ti řekl, že důvěřuji své osobní síle, která mě povede, a že žádný plán nepotřebuji."

Chvíli jsme seděli a pak jsme šli zase dál. Svahy byly velmi strmé a šplhání nahoru pro mě bylo nesmírně obtížné a namáhavé. Zato vitální ener-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

gie dona Juana jako by neměla konce. Neběžel ani nespěchal. Šel vytrvale a neúnavně. Všiml jsem si, že se dokonce ani nepotí, i když šplhal na obrovský, takřka kolmý svah. Když jsem dolezl nahoru, don Juan už tam na mě čekal. Sedl jsem si vedle něj a měl jsem pocit, že mi srdce v hrudi snad pukne. Lehl jsem si na záda a pot ze mě doslova lil.

Don Juan se nahlas zasmál a chvíli se kutálel sem a tam. Tenhle pohyb mi pomohl zase chytit dech.

Řekl jsem mu, že jsem prostě ohromen jeho fyzickou zdatností.

„Celou tu dobu se snažím na to upoutat tvou pozornost," řekl don Juan.

„Vy vůbec nejste starý, done Juane!"

„Samozřejmě, že nejsem. Celou dobu se snažím, aby sis toho všiml."

„Jak to děláte?"

„Já nic nedělám. Moje tělo se cítí skvěle a to je celé. Zacházím sám se sebou velmi dobře, a proto nemám důvod cítit se unavený nebo nesvůj. Tajemství není v tom, co se sebou dělám, jako spíš v tom, co nedělám."

Čekal jsem, až mi to vysvětlí. Zřejmě si byl velmi dobře vědom, že mu nejsem s to rozumět. Usmál se jako člověk, který ví, oč jde, a vstal.

„Tohle je místo prostoupené silou. Najdi, kde tady na tomhle vrcholku budeme nocovat."

Začal jsem protestovat. Chtěl jsem, aby vysvětlil, co nemám dělat svému tělu. Don Juan však učinil rozhodné a zamítavé gesto.

„Přestaň s těma řečičkama," řekl tiše. „Tentokrát pro změnu něco dělej. Nezáleží na tom, jak dlouho ti bude trvat, než najdeš vhodné místo k odpočinku. Třeba ti to bude trvat celou noc. Není ani důležité, jestli to místo najdeš, jde jen o to, aby ses ho pokusil najít."

Odložil jsem blok a vstal. Don Juan mi připomněl, jak už to udělal nesčetněkrát, kdykoliv mě požádal, abych našel místo k odpočinku, že se musím dívat a nezaostřovat na žádné konkrétní místo, že musím šilhat, až budu mít rozostřený pohled.

Začal jsem přecházet sem a tam, prohlížet zemi přivřenýma očima. Don Juan chodil pár metrů vpravo ode mě a několik kroků za mnou.

Nejdříve jsem prošel vrcholek po obvodu. Měl jsem v úmyslu se dostat doprostřed ve spirále. Ale jakmile jsem obešel celý obvod, don Juan mě zastavil.

Řekl mi, že jsem se zas podvolil svému sklonu jednat podle zvyku. Sarkastickým tónem dodal, že jistě chci prozkoumat celé to území systematicky, ale že tímhle strnulým způsobem nedokážu vhodné místo vnímat. Dodal, že on sám ví, kde to místo je, takže nemám žádnou šanci na improvizace.

„Ale jak jinak to mám dělat?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan mě přiměl, abych si sedl. Potom z řady keřů utrhl po jednom lístku a dal mi je. Přikázal mi, abych si lehl na záda, uvolnil si opasek a lístky si položil na krajinu kolem pupku. Dohlížel nad mými pohyby a potom mi dal pokyn, abych si ty listy přitlačil oběma rukama k tělu. Pak mi přikázal zavřít oči a upozornil mě, že jestli chci mít dobré výsledky, nesmím ty lístky pustit ani otevřít oči a nesmím se ani pokoušet posadit se, až mi tělo posune do polohy, v níž je síla.

Uchopil mě pod pravou paží a začal mnou točit kolem dokola. Měl jsem neodolatelnou touhu pokukovat přivřenými víčky, ale don Juan mi rukou přikryl oči. Přikázal mi, abych se soustředil pouze na pocit tepla, které vychází z lístků.

Chvíli jsem ležel bez hnutí a potom jsem začal pociťovat zvláštní teplo, které vyzařovalo z listí. Nejdříve jsem je cítil dlaněmi, potom se teplo rozšířilo po břiše a nakonec mi doslova zaplavilo celé tělo. V několika minutách mě pálila chodidla takovým žárem, že jsem si vzpomněl na doby, kdy jsem míval vysoké horečky.

Řekl jsem donu Juanovi, jak nepříjemný je ten pocit a že mám chuť si zout boty. Don Juan mi odpověděl, že mi pomůže vstát a že nesmím otevřít oči, dokud mi neřekne. Nakázal mi stále tlačit lístky k břichu, dokud nenajdu vhodné místo pro odpočinek.

Když jsem už byl na nohou, zašeptal mi do ucha, abych otevřel oči a abych chodil nazdařbůh a nechal se vést silou těch lístků.

Začal jsem bezcílně chodit. Měl jsem v těle nepříjemný žár. Byl jsem přesvědčen, že mám vysokou horečku a zcela jsem se zabral do snahy přijít na to, jakými prostředky ji don Juan vyvolal.

Don Juan chodil za mnou. Najednou vydal strašlivý skřek, který mě málem paralyzoval. Se smíchem mi vysvětlil, že náhlé zvuky zahánějí nepříjemné duchy. Zašilhal jsem očima a chodil jsem nazdařbůh tam asi půl hodiny. Během té doby se nepříjemné horko v těle změnilo v příjemné teplo. Chodil jsem po kopci sem a tam a pociťoval přitom velikou lehkost. Nicméně jsem byl zklamán, očekával jsem, že vysleduji nějaké vizuální jevy, ale v periférii zorného pole jsem neviděl vůbec žádné změny, žádné neobvyklé barvy, ani temnou hmotu.

Nakonec mě šilhání unavilo, a tak jsem otevřel oči. Stál jsem před malou pískovcovou římsou, která byla jedním z mála holých skalnatých míst na vrcholku. Zbývající terén byl pokryt zeminou, z níž sem tam vyrůstaly keříky. Zdálo se, že vegetace tady kdysi vyhořela a že nový porost ještě plně nedozrál. Z neznámého důvodu mi ta pískovcová římsa připadala krásná. Dlouho jsem před ní stál. Potom jsem si na ni jednoduše sedl.

„Skvěle! Skvěle!" poplácal mě don Juan po zádech.

Potom mi přikázal opatrně vytáhnout lístky zpod šatů a rozmístit je na té skále.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Jakmile jsem sundal lístky z kůže, okamžitě jsem vychladl. Změřil jsem si tep. Zdálo se, že je zcela normální.

Don Juan se smál a říkal mi doktor Carlos. Požádal mě, abych mu taky změřil tep. Říkal, že to, co jsem cítil, byla síla lístků, a že mě ta síla vyčistila a umožnila mi splnit můj úkol.

S naprostou upřímností jsem trval na tom, že jsem neudělal nic zvláštního a že jsem si na to místo sedl, protože jsem byl unaven a protože se mi barva toho pískovce moc líbí.

Don Juan nic neříkal. Stál několik kroků ode mě. Najednou uskočil dozadu a neuvěřitelně čile se rozběhl a přeskočil pár keřů k vysokému skalnatému hřebeni, který byl dost daleko.

„Co se děje?" zeptal jsem se vyplašeně.

„Sleduj směr, kterým vítr odfoukne tvoje lístky. Rychle je spočítej. Vítr přichází. Půlku si jich schovej a dej je zpátky na břicho."

Napočítal jsem dvacet listů. Deset jsem si jich strčil pod košili a potom silný poryv větru rozptýlil zbývajících deset listů západním směrem. Když jsem viděl, jak jsou ty listy odfoukávány, měl jsem až strašidelný pocit, že je nějaká skutečná bytost úmyslně smetává do beztvaré hmoty zeleného křoví.

Don Juan se vrátil na místo, kde jsem byl, a sedl si vlevo ode mě tváří k jihu.

Dlouho jsme nepromluvili ani slovo. Nevěděl jsem, co bych řekl. Byl jsem vyčerpaný. Chtěl jsem zavřít oči, ale neodvážil jsem se. Don Juan si určitě všiml, v jakém jsem stavu, a řekl, že mohu usnout, že to bude v pořádku. Abych si prý dal ruce na břicho na lístky a snažil se mít pocit, jako bych ležel zavěšen na loži z „provázků", které pro mě vyrobil na „mém oblíbeném místě". Zavřel jsem oči. Zaplavila mě vzpomínka na mír a plnost, které jsem prožil ve spánku na onom vrcholku. Chtěl jsem zjistit, jestli mám opravdu pocit, že visím zavěšený, ale usnul jsem.

Probudil jsem se těsně před západem slunce. Spánek mě posílil a nabil energií. Don Juan také usnul. Otevřel oči ve stejnou chvíli jako já. Bylo větrno, ale zimu jsem nepociťoval. Listy na břiše hřály jako pícka, jako nějaké ohřívadlo.

Zkoumal jsem okolí. Místo, které jsem vybral k odpočinku, mělo tvar malého bazénku. Mohli jsme tam sedět jako na dlouhé pohovce a dostatečně velká skalní stěna posloužila jako opěradlo. Zjistil jsem, že mi sem don Juan přinesl i bloky na psaní a dal mi je pod hlavu.

„Tys to místo našel," usmál se na mě. „A celá ta akce se odehrála tak, jak jsem ti říkal. Síla tě sem dovedla, aniž sis něco musel plánovat."

„Co jste mi to dal za listy?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Úplně mě pohltil fenomén tepla, které vyzařovalo z listů, že jsem se cítil tak příjemně i bez deky a teplého oblečení.

„Jsou to prostě listy." řekl don Juan.

„Chcete snad říct, že můžu jen tak natrhat listy z každého keře a že na mě budou mít stejný účinek?"

„Ne, já přece neříkám, že to můžeš udělat ty sám. Ty nemáš žádnou osobní sílu. Říkám ti, že ti pomůžou jakékoliv listy, jestliže ovšem ten, kdo ti je dá, sílu má. To, co ti dneska pomohlo, nebyly listy, ale síla."

„Vaše síla, done Juane?"

„Myslím, že bys mohl říct, že je to moje síla, i když to tak vlastně není. Síla nepatří nikomu. Někdo ji umí sbírat a potom ji může přímo předávat. Víš, klíč k uložené síle je v tom, že ji můžeš použít jen na to, abys pomohl ukládat sílu zas někomu druhému."

Zeptal jsem se, jestli to znamená, že jeho síla se omezuje jen na to, aby pomáhala druhým. Don Juan mi trpělivě vysvětloval, že může svou osobní sílu používat, jak chce, na všechno, co on sám chce, ale když přijde na to, že by ji chtěl přímo předat dalšímu člověku, bude to k ničemu, ledaže by ji ten člověk chtěl použít při hledání své osobní síly.

„Všechno, co člověk dělá, závisí na jeho osobní síle. Proto pro toho, kdo žádnou sílu nemá, jsou skutky člověka, který má sílu, zcela neuvěřitelné. I na to, aby člověk vůbec začal chápat, co síla je, je třeba sílu mít. Tohle se ti pořád snažím říct. Ale já vím, že tomu nerozumíš, ne proto, že bys nechtěl, ale proto, že máš velmi málo osobní síly."

„A co bych měl dělat, done Juane?"

„Nic. Jen pokračuj, tak jako teď. Síla ti najde cestu."

Don Juan se zvedl, obrátil se kolem dokola a upřeně zíral na všechno, co je v okolí. Současně s očima pohyboval i tělem. Vypadalo to, jako by se nějaká posvátná mechanická loutka otočila v úplném kruhu přesným a plynulým pohybem.

Díval jsem se na něj s otevřenou pusou. Don Juan si uvědomil můj úžas a zadržel úsměv.

„Dnes budeš lovit sílu ve tmě dne," prohlásil a posadil se.

„Cože?"

„Dnes se odvážíš tam do těch neznámých hor. Ve tmě to však nejsou hory."

„A co to je?"

„Něco jiného. Něco, co je pro tebe nemyslitelné, protože jsi nikdy nebyl svědkem něčeho podobného."

„Co tím myslíte, done Juane? Vy mě vždycky vyděsíte strašidelnými řečmi."

Don Juan se zasmál a jemně mě kopl do lýtka.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Svět je tajemství. A vůbec není takový, jak si ho maluješ."

Chvíli se zdálo, že přemýšlí. Rytmicky pokyvoval hlavou sem a tam, potom se usmál a dodal: „No, vlastně je taky takový, jak si ho představuješ, jenomže to není všechno, co svět je, na světě je toho mnohem víc. Pořád ho objevuješ znovu a možná, že dneska v noci k tomu ještě něco přidáš."

Z tónu jeho hlasu mi přeběhl po zádech mráz.

„Co máte v úmyslu dělat?"

„Já neplánuji nic. O všem rozhoduje stejná síla, která ti dovolila najít tohle místo."

Potom vstal a ukázal na cosi v dálce. Domníval jsem se, že chce, abych se taky postavil a podíval se. Pokoušel jsem se vyskočit na nohy, ale ještě než jsem se zcela postavil, do mě don Juan velkou silou strčil.

„Vždyť jsem ti neříkal, abys dělal to, co já," řekl velmi přísným hlasem. Potom změkl a dodal: „Dnes v noci to pro tebe bude dost tvrdé, budeš potřebovat veškerou osobní sílu, kterou jen dovedeš sebrat. Zůstaň, kde jsi, a šetři se na později."

Vysvětlil mi, že mi nic neukazuje, ale že se jen ujišťuje, zda tam jsou určité věci. Ubezpečil mě, že všechno je v pořádku. Řekl mi, abych klidně seděl a dělal si svoje, protože mám dost času na psaní, než se v krajině úplně setmí. Měl nakažlivý úsměv, který mě uklidňoval.

„Ale co budeme dělat, done Juane?"

Nevěřícně potřásal hlavou ze strany na stranu.

„Piš!" přikázal mi a obrátil se ke mně zády.

Neměl jsem nic jiného na práci. Pracoval jsem na poznámkách, dokud nebylo na psaní příliš tma.

Po celou dobu, co jsem psal, setrval don Juan v jedné pozici. Zdálo se, že je zcela zahleděn do dálky na západě. Ale jakmile jsem přestal psát, otočil se ke mně a řekl žertem, že jediný způsob, jak mě umlčet, je dát mi něco k jídlu, nechat mě psát anebo mě uspat.

Vytáhl z ruksaku malý uzlíček a obřadně jej otevřel. Byly v něm kusy sušeného masa. Jeden kus mi podal, sám si taky jeden vzal a začal ho žvýkat. Věcně mi oznámil, že je to jídlo prostoupené sílou, kterou oba při této příležitosti budeme potřebovat. Měl už jsem moc veliký hlad na to, abych uvažoval nad možností, že v tom sušeném mase může být nějaká psychotropní látka. Jedli jsme v naprosté tichosti, až jsme všechno maso snědli. To už také byla úplná tma.

Don Juan vstal a protáhl si paže a záda. Doporučil mi, abych udělal totéž. Řekl, že je velmi dobré, když si člověk protáhne celé tělo po spánku nebo když dlouho seděl či chodil.

Poslechl jsem jeho rady. Pár listů, které jsem měl pod košilí, mi propadlo do nohavice u kalhot. Chtěl jsem vědět, jestli se je mám pokusit

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

vylovit, ale don Juan řekl, abych na to zapomněl, že už jich nebude třeba a že je mám nechat, ať si vypadnou, jak libo.

Don Juan přistoupil těsně ke mně a zašeptal mi do pravého ucha, že mám za ním chodit v těsné blízkosti a napodobovat všechno, co bude dělat. Řekl, že na místě, kde stojíme, jsme v bezpečí, protože jsme jakoby na okraji noci.

„Tohle není noc," zašeptal mi do ucha a zadupal na skálu, kde stál. „Noc je tamhle," ukázal na tmu, která byla všude kolem nás.

Potom mi zkontroloval síťovku, jestli jsou tykve s potravinami a moje psací náčiní dobře zajištěny. Tichým hlasem mi připomněl, že bojovník se vždycky dobře ujistí, zda je všechno v řádném stavu ne proto, že by věřil, že přežije zkoušku, kterou se chystá podstoupit, ale proto, že je to součást jeho bezchybného jednání.

Místo, aby se mi ulevilo, jeho varování ve mně vyvolalo naprostou jistotu, že se blíží moje osudná hodina. Byl jsem si jist, že si don Juan dokonale uvědomuje, jak na mě jeho slova působí.

„Důvěřuj své osobní síle," zašeptal mi do ucha. Postavil se několik kroků přede mě a ujal se vedení. Šel jsem za ním s očima upřenýma na zem. Neodvažoval jsem se jaksi pohlédnout kolem sebe a když jsem zaostřil pohled na zem, pocítil jsem zvláštní klid, takřka mě to hypnotizovalo.

Po chvíli se don Juan zastavil. Zašeptal mi do ucha, že absolutní temnota je už blízko. Že půjde napřed, ale že mi bude ohlašovat, kde je křikem jisté malé sovy, který bude napodobovat. Připomněl mi, že už vím, že tohle napodobení je zpočátku drsně chraptivé, ale potom že začne sytě ladit jako křik skutečné sovy. Upozornil mě, abych si dával zatraceně pozor na křik ostatních sov, který nebude tohle znamení mít.

Když mi don Juan předal všechny tyhle pokyny, zmocnila se mě panika. Chytil jsem ho za paži a nechtěl se ho pustit. Pár minut mi trvalo, než jsem se dokázal uklidnit natolik, abych byl schopen něco říct. Kolem žaludku a v břiše jsem pociťoval vlny nervozity, které mi znemožňovaly souvisle mluvit.

Don Juan mě tichým pevným hlasem napomenul, abych se ovládal, protože tma je jako vítr, je to neznámá neurčitá bytost, která mě snadno nachytá, jestli si nedám pozor. A tak musím být dokonale klidný, abych s ním mohl zacházet.

„Musíš se odevzdat, aby se tvoje osobní síla spojila se silou noci," zašeptal mi do ucha.

Řekl, že půjde přede mnou. Opět se mě zmocnil záchvat iracionálního strachu.

„To je naprosto šílené," protestoval jsem.

Don Juan se nerozzlobil ani nebyl netrpělivý. Tiše se zasmál a řekl mi něco do ucha, ale já jsem mu nerozuměl.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Co jste říkal?" řekl jsem nahlas a zuby mi cvakaly.

Don Juan mi dal ruku přes ústa a zašeptal, že bojovník jedná, jako by věděl, co dělá, i když ve skutečnosti neví nic. „Bojovník jedná bezchybně, když důvěřuje své osobní síle bez ohledu na to, zda je malá nebo nesmírně veliká," opakoval třikrát nebo čtyřikrát, jako kdyby chtěl, abych si tuto větu zapamatoval. Chvíli jsme počkali a pak se mě zeptal, jestli už je mi dobře. Přikývl jsem a don Juan svižně vyrazil a zmizel z dohledu, aniž vydal nějaký zvuk.

Pokusil jsem se rozhlédnout se kolem. Zdálo se, že místo, kde stojím, je hustě porostlé vegetací. Dokázal jsem rozlišit jenom temnou masu keřů, možná to byly i nízké stromy. Soustředil jsem pozornost na zvuky, ale nic zvláštního se nedělo. Foukání větru přehlušovalo všechny zvuky s výjimkou občasného pronikavého volání velkých sov a pískotu ostatních ptáků.

Ještě chvíli jsem čekal ve stavu nejvyšší pozornosti. A potom se ozvalo táhlé chraplavé zavolání malé sovy. Neměl jsem pochyb, že je to don Juan. Ozvalo se to v místech za mnou. Obrátil jsem se a vyrazil tím směrem. Šel jsem pomalu, protože jsem cítil, že mi tma bezmezně brání v cestě.

Šel jsem asi deset minut. Najednou přede mnou vyskočila temná hmota. Vykřikl jsem a upadl na zadek. V uších mi začalo bzučet. Vyděsil jsem se do té míry, že mi to vyrazilo dech. Musel jsem otevřít ústa, abych se nadechl.

„Postav se," řekl don Juan tiše. „Nechtěl jsem tě vyděsit. Šel jsem ti jenom naproti."

Řekl mi, že pozoroval, jak nešikovně chodím. Že když jdu ve tmě, vypadá to, jako kdyby se stará dáma snažila chodit po špičkách mezi kalužemi v blátě. Jeho přirovnání mi připadalo náramně legrační a nahlas jsem se rozesmál.

Don Juan mi začal ukazovat, jak se chodí ve tmě. Řekl, že to je „chůze síly". Sehnul se přede mnou a chtěl, abych mu rukama přejel po zádech a po kolenou, abych měl představu, v jaké pozici má tělo. Trup měl lehce ohnutý kupředu, ale záda rovná. Kolena měl také mírně pokrčená.

Šel pomalu přede mnou, abych si mohl všimnout, že když udělá krok, zvedne koleno takřka k hrudníku. Potom mi doslova vyběhl z pohledu a zase přiběhl zpátky. Nedokázal jsem pochopit, jak může běhat v absolutní tmě.

„Chůze síly je k tomu, abys mohl běhat v noci," zašeptal mi do ucha.

Vybídl mě, abych to sám zkusil. Řekl jsem mu, že si určitě zlomím nohu, protože spadnu někam do propasti nebo narazím na skálu. Don Juan mi velmi klidně řekl, že „chůze síly" je zcela bezpečná.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Poukázal jsem na to, že dokážu pochopit to, co dělá, jedině za předpokladu, že tyhle kopce dokonale zná a že se tedy snadno může vyhnout všelijakým nástrahám.

Don Juan mi vzal hlavu do rukou a mocně mi zašeptal do ucha: „Tohle je noc! A to je síla!"

Pustil mi hlavu a potom tichým hlasem dodal, že v noci je svět jiný a že jeho schopnost běhat v noci nemá nic společného s tím, jestli ty hory zná nebo ne. Že klíč k této schopnosti je v tom, nechat osobní sílu volně plout, aby se mohla spojit se silou noci, a že jakmile se jednou síla ujme vlády, není šance, že by bylo možné uklouznout. Don Juan dodal nanejvýš vážně, že jestli o tom pochybuji, měl bych alespoň na moment uvážit, co se děje. Pro člověka jeho věku by bylo sebevraždou běhat v těchto horách v tuto hodinu, kdyby ho nevedla síla noci.

„Koukni!" odběhl rychle do tmy a znovu se vrátil.

Tělo se mu pohybovalo tak neobvyklým způsobem, že jsem ani nemohl uvěřit tomu, co vidím. Chvíli jako by klusal na místě. Nohy zvedal asi jako sprinter, který se zahřívá předběžným cvičením.

Pak mi řekl, abych šel za ním. Šel jsem jen v nejvyšší tísni a s nevolí. S největší opatrností jsem se snažil koukat, kam šlapu, ale nedokázal jsem odhadovat vzdálenosti. Don Juan se vrátil, poklusával vedle mě. Šeptal mi, že se musím odevzdat síle noci a věřit té trošce osobní síly, kterou mám, jinak že se nikdy nebudu moci volně pohybovat, že tma mě brzdí jenom proto, že se ve všem spoléhám na oči a že nevím, že jiný způsob, jak se pohybovat, je nechat se vést silou.

Několikrát jsem to bezúspěšně zkusil. Prostě jsem se nemohl pustit. Přemohl mě strach, že si poraním nohy. Don Juan mi přikázal, abych se stále pohyboval na jednom místě a abych se snažil získat pocit, jako bych opravdu používal „chůzi síly".

Potom mi řekl, že poběží napřed a že mám počkat, až zavolá jako sova. Než jsem stačil něco říct, zmizel ve tmě. Zavíral jsem oči a asi hodinu jsem poklusával na místě se ohnutými koleny a v mírném předklonu. Moje napětí se pomaloučku uvolňovalo a nakonec jsem byl celkem v pohodě. Potom jsem uslyšel don Juanovo zavolání.

Uběhl jsem pět až šest metrů směrem, odkud se zavolání ozvalo, a snažil jsem se „odevzdat", jak mi don Juan doporučoval. Ale vběhl jsem do keře a okamžitě se mi vrátil pocit nejistoty.

Don Juan na mě čekal a opravil mi postoj těla. Trval na tom, abych si nejdříve svinul prsty do dlaní a palec a ukazováček nechal na obou rukách natažené. Potom usoudil, že se jen oddávám svým pocitům, protože přece s jistotou vím, že vždycky můžu docela dobře vidět, i když je v noci sebevětší tma, jestliže na nic nezaostřím pohled, ale neustále pročesávám zemi přímo před sebou. V obojím je právě pocit odevzdání

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

i pocit důvěry. „Chůze síly" prý vyžaduje, abych se očima stále upřeně díval přímo před sebe, protože i jen letmý pohled do strany by vyvolal změnu v plynulosti pohybu. Je třeba ohnout trup dopředu, aby se snížil pohled. Je nutné zvedat kolena k hrudi proto, aby krok byl velmi krátký a jistý. Don Juan mě upozornil, že zpočátku budu hodně klopýtat, ale ujistil mě, že po určité praxi budu běhat stejně rychle a bezpečně jako za dne.

Několik hodin jsem se snažil napodobit jeho pohyby a dostat se do rozpoložení, které mi doporučil. Velice trpělivě přede mnou poklusával na místě nebo krátce odbíhal a vracel se ke mně, abych viděl, jak se pohybuje. Občas mě dokonce postrčil, abych uběhl alespoň pár metrů.

Potom vyrazil a zavolal mě řadou sovích zavolání. Jakýmsi nevysvětlitelným způsobem jsem se pohyboval s neočekávanou dávkou sebedůvěry. Pokud vím, neudělal jsem nic, čím bych mohl odůvodnit takový pocit, ale moje tělo jako by si věci uvědomovalo i bez přemýšlení. Tak například rozeklané skály jsem vlastně na cestě neviděl, ale moje tělo vždycky nějak umělo šlápnout na okraj trhliny a nikdy do ní, až na několik výjimek, kdy jsem párkrát ztratil rovnováhu, protože jsem byl rozptýlený. Na procesávání terénu přímo před sebou je nutné absolutně se soustředit. Přesně tak, jak mě don Juan varoval: každý sebemenší pohled stranou nebo příliš daleko před sebe mění plynulost toku.

Po dlouhém hledání jsem dona Juana našel. Seděl u jakýchsi temných tvarů, které vypadaly jako stromy. Přišel ke mně a řekl, že si vedu velmi dobře, ale že už je načase odejít, protože už tolikrát použil svoje zapískání, že si je jist, že už jej druzí umí napodobit.

Souhlasil jsem, že je načase přestat. Moje pokusy mě bezmála vyčerpaly. Pocítil jsem úlevu a zeptal jsem se ho, kdo by napodoboval jeho volání.

„Síly, mocnosti, spojenci, kdo ví?" odpověděl šeptem.

Vysvětlil mi, že tyto „noční bytosti" zpravidla vydávají melodické zvuky, ale mají velikou nevýhodu, když se pokoušejí reprodukovat chraplavost lidského volání nebo ptačího pískotu. Varoval mě, že se mám vždycky zastavit a nehýbat se, jestli někdy takové zvuky uslyším, a že si mám zapamatovat všechno, co mi řekl, protože to možná někdy budu potřebovat, abych mohl věci řádně rozpoznat. Povzbudivě mě ujistil, že teď už mám velmi slušnou představu o tom, co je to „chůze síly", a že k tomu, abych ji zvládl, potřebuji už jen malinko popostrčit, což se mi může stát při další příležitosti, kdy se zase vypravíme do noci. Poplácal mě po rameni a oznámil mi, že je hotov odejít.

„Pojďme odtud", řekl a rozběhl se.

„Počkejte! Počkejte!" zařval jsem jako zběsilý. „Pojďme pomalu!"

Don Juan se zastavil a sundal si klobouk.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„A sakra!" řekl zmateně. „To jsme v louži. Víš přece, že já ve tmě chodit neumím. Umím jenom běhat. Kdybych šel normálně, zlámal bych si nohy."

Měl jsem dojem, že se směje na celé kolo, co mi to říká, i když jsem mu do tváře neviděl.

Důvěrným tónem pak dodal, že na to, aby normálně chodil, je už moc starý. A že je při této příležitosti nutno využít tu trochu „chůze síly", kterou jsem se této noci naučil.

„Jestliže nebudeme používat ‚chůzi síly', skosí nás jako trávu," zašeptal mi do ucha.

„A kdo?"

„V noci existují jisté věci, které působí na lidi," zašeptal tak, že mi po těle přeběhl mráz.

Řekl, že není důležité, jestli s ním budu držet krok, protože mi bude opakovaně dávat signály. Pokaždé čtyřikrát zavolá jako sova, takže budu moci jít za ním.

Navrhl jsem, abychom v horách zůstali do rána a teprve potom odešli. Velmi dramatickým tónem opáčil, že zůstat tady by byla sebevražda, a že i kdybychom odtud vyvázli živí, že by z nás noc vysála naši osobní sílu až do té míry, že bychom se stali jistou obětí prvního hazardu dne.

„Nesmíme už promarnit ani chvilku," řekl s nádechem naléhavosti v hlase. „Pojďme odtud!"

Ujistil mě, že se bude snažit jít co nejpomaleji. Posledním pokynem bylo, abych se snažil nedělat vůbec žádný hluk, ani lapat po dechu, ať se děje, co se děje. Potom mi udal celkový směr, kterým se vydáme, a rozběhl se nápadně pomaleji. Šel jsem za ním, ale i když se pohyboval pomalu, nestačil jsem mu, a brzy zmizel ve tmě přede mnou.

Když jsem se ocitl sám, uvědomil jsem si, že jsem se naučil docela rychle chodit, aniž jsem si to vůbec uvědomil. Přišlo to tak znenadání, že jsem se ještě dlouho snažil udržet si toto tempo. Potom jsem uslyšel don Juanovo zavolání malinko doprava. Zapískal čtyřikrát za sebou.

Zakrátko jsem jeho volání uslyšel zas, ale tentokrát se to ozvalo daleko vpravo. Abych se mohl pustit tím směrem, bylo třeba odbočit doprava asi o pětačtyřicet stupňů. Pustil jsem se tedy novým směrem a čekal jsem, kdy se ozvou další tři zavolání, která by mi pomohla lépe se zorientovat.

Uslyšel jsem další zapískání, podle něhož by don Juan byl takřka tím směrem, odkud jsme vyrazili. Zastavil jsem se a poslouchal. Nedaleko od sebe jsem zaslechl velmi ostrý zvuk. Bylo to, jako by o sebe křísly dva kameny. Napínal jsem uši a poznal řadu tichých zvuků, jako by na sebe jemně narážely dva kameny. Pak se ozvalo další sovi volání a potom jsem pochopil, co měl don Juan na mysli. V tom volání bylo opravdu cosi melodického. Určitě bylo delší a ještě sladší než volání skutečné sovy.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Zaplavil mě zvláštní pocit strachu. Žaludek se mi stáhl v křeči, jako kdyby mě cosi táhlo dolů zprostředka těla. Otočil jsem se a začal jsem napůl klusat opačným směrem.

V dálce jsem uslyšel slabounké soví volání. V rychlém sledu za sebou se ozvalo ještě třikrát. To byl don Juan. Běžel jsem tím směrem. Měl jsem pocit, že je dobrých čtyři sta metrů ode mě. Jestli poběží tímto tempem, ocitnu se v těchto horách nenávratně sám. Nemohl jsem pochopit, proč don Juan běží napřed, když mohl běhat kolem mě, když už musí běžet svým rychlým tempem.

Všiml jsem si, že po levici se něco pohybuje zároveň se mnou. Takřka jsem to viděl na samém okraji svého zorného pole. Málem jsem propadl panice, ale napadla mě představa, po které jsem vystřízlivěl. Ve tmě přece nemůžu nic vidět. Chtěl jsem se zadívat tím směrem, ale bál jsem se, že ztratím svou hybnou sílu.

Z mých úvah mě vytrhlo další soví volání. Přicházelo zleva. Nešel jsem za ním, protože to nade všechny pochyby bylo nejsladší a nejmelodičtější volání, jaké jsem kdy slyšel. Ale nevyděsilo mě. Bylo v něm cosi velmi vábného, nebo snad trochu strašidelného či dokonce tklivého.

Potom přede mnou přeběhla zleva doprava jakási velmi svižná temná masa. Její pohyby byly tak nenadálé, že jsem se podíval dopředu, ztratil jsem rovnováhu a s hlukem jsem narazil do keřů. Upadl jsem na bok a několik kroků vlevo jsem zas uslyšel to melodické volání. Postavil jsem se, ale ještě než jsem mohl vyrazit kupředu, zase to zavolalo, ještě naléhavěji a nutkavěji než poprvé. Jako by tam bylo cosi, co mě chce zastavit a přimět k naslouchání. To soví volání bylo tak dlouhé a jemné, že moje obavy polevily. Byl bych se skutečně zastavil, kdybych zrovna přesně v tu chvíli neslyšel čtyři chraptivá zavolání dona Juana. Zdálo se, že jsou blíž. Vyskočil jsem a rozběhl se tím směrem.

Po chvíli jsem si zase po levici všiml jakéhosi blikání nebo vlny v temnotě. Nebylo to zrovna vidět, byl to spíš pocit, a přece jsem si byl takřka jist, že to vnímám očima. Pohybovalo se to rychleji než já a znovu to přeběhlo zleva doprava, takže jsem ztratil rovnováhu. Tentokrát jsem neupadl a kupodivu mě docela rozladilo, že jsem neupadl. Najednou jsem se rozzlobil a z nesrovnalosti toho, co cítím, jsem začal opravdu panikařit. Pokusil jsem se zrychlit tempo. Chtěl jsem sám zavolat jako sova, abych dal donu Juanovi vědět, kde jsem, ale netroufl jsem si neuposlechnout jeho pokynů.

V ten okamžik mou pozornost upoutala jakási strašlivá věc. Vlevo ode mě skutečně cosi bylo, vypadalo to jako zvíře, takřka se mě to dotýkalo. Mimoděk jsem vyskočil a stočil jsem se doprava. Málem jsem se dusil hrůzou. Děs mě tak intenzivně svíral, že jsem měl hlavu úplně prázdnou, když jsem se pohyboval tmou, jak nejrychleji jsem uměl. Jako by ten

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

strach vnímalo pouze tělo, jako by neměl vůbec nic společného myšlením. Tento stav byl velmi neobvyklý. Po celý život se můj strach vždycky opíral o intelektem podmíněnou matrici, vždycky jej vyvolávaly nebezpečné společenské okolnosti nebo lidé, kteří se ke mně chovali nebezpečným způsobem. Ale strach, který jsem pociťoval tentokrát, byl opravdu nový. Přicházel z neznámého světa a zasáhl ve mně část, kterou jsem dosud neznal.

Uslyšel jsem sovi zavolání, zblízka a poněkud zleva. Nezachytil jsem přesně, jakou má výšku, ale připadalo mi jako volání dona Juana, protože nebylo melodické. Zpomalil jsem. Ozvalo se další volání. Byla v něm chraplavost don Juanova pískotu, takže jsem běžel ještě rychleji. Třetí zavolání se ozvalo velice blízko. Dokázal jsem rozeznat skalní masiv nebo snad temné stromy. Uslyšel jsem další sovi volání a pomyslel si, že na mě don Juan možná čeká, protože už jsme mimo nebezpečí. Byl už jsem takřka na okraji terénu, který byl temnější, když jsem při pátém zavolání doslova ztuhl na místě. Upíral jsem zrak na tmavší místa před sebou, ale znenadání nalevo ode mě cosi zachrastilo. Prudce jsem se otočil a stačil jsem ještě zahlédnout, jak se vedle mě kutálí a posouvá jakýsi černý předmět, černější než okolí. Zalapal jsem po dechu a uskočil. Cosi klaplo, asi jako kdyby někdo zamlaskal. Potom začala ta obrovská černá masa číhat na temném místě. Bylo to hranaté, asi jako dveře zhruba tři metry vysoké.

Objevilo se to tak náhle, že jsem vykřikl. Na okamžik můj strach přerostl všechnu možnou míru, ale o vteřinku později jsem byl opět úžasně klidný a zíral jsem na ten temný tvar.

Pokud jde o mě, reagoval jsem zas zcela novým způsobem. Jako by mě jedna moje část s děsivou naléhavostí přitahovala k temnému místu, zatímco moje druhá část tomu vzdorovala. Jako kdybych si na jedné straně chtěl všechno s jistotou objasnit, zatímco na druhé straně jsem odtamtud chtěl v panice utéct.

Málem jsem ani neslyšel don Juanovo volání. Přicházelo zblízka a zdálo se, že je zoufalé. Bylo delší a chraplavější, jako kdyby pískal a současně přitom ke mně běžel.

Najednou jsem byl zřejmě opět schopen se ovládat a dokázal jsem se otočit a chvíli běžet tak, jak to ode mě don Juan chtěl.

„Done Juane!" zakřičel jsem, když jsem ho našel.

Dal mi ruku na ústa a znamením mi naznačil, že mám jít za ním. Klusali jsme pohodlným tempem až k pískovcové římse, kde jsme byli předtím.

Asi hodinu do svítání jsme seděli na římse v naprosté tichosti. Potom jsme snědli jídlo, které jsme měli v tykvích. Don Juan řekl, že musím na římse zůstat až do poledne, že vůbec nebudeme spát, ale že si budeme povídat, jako kdyby se nic zvláštního nedělo.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Vyptával se mě na všechny podrobnosti, co se dělo od chvíle, kdy mě opustil. Když jsem dovyprávěl, dlouho mlčel. Zdálo se, že je ponořen do hlubokého přemýšlení.

„No, nevypadá to zrovna dobře," řekl nakonec. „To, co se ti včera stalo, je velmi vážná věc — tak vážná, že už se sám nemůžeš pustit do noci. Odteďka ti bytosti noci nedají pokoj."

„A co se mi stalo včera v noci, done Juane?"

„Natrefil jsi na bytosti, které ve světě existují a které na lidi působí. Ty o nich nic nevíš, protože ses s nimi nikdy nesetkal. Možná, že by bylo lepší nazývat je bytostmi hor, protože vlastně nepatří noci. Já jim říkám bytosti noci, protože je člověk může snadněji vnímat ve tmě. Jsou tady kolem nás pořád. Za světla je však mnohem těžší je vnímat prostě proto, že svět je nám důvěrně známý a to, co dobře známe, má vždy tendenci převládat. Naproti tomu v noci je všechno stejně divné a převládá jen velmi málo co, takže v noci jsme k těmto bytostem vnímavější."

„A jsou skutečné, done Juane?"

„Samozřejmě! Jsou tak skutečné, že běžně člověka zabijí, zejména toho, kdo zabloudí do pustiny a nemá osobní sílu."

„A když jste věděl, že jsou tak nebezpečné, proč jste mě tam nechal samotného?"

„Učit se můžeš jedině tak, že prostě děláš to, co se učíš. Mluvit o síle nemá smysl. Jestli chceš vědět, co je síla, jestli ji chceš ukládat, musíš si to sám zkusit.

Cesta k poznání a síle je velice těžká a velmi dlouhá. Možná, že sis všiml, že jsem tě pustil samotného do tmy teprve až včera v noci. Neměl jsi na to dost síly. Teď už jí máš dost na to, abys vedl dobrou bitvu, ale nemáš jí ještě dost na to, abys mohl ve tmě zůstávat sám."

„A co by se stalo?"

„Zemřel bys. Bytosti noci by tě rozdrtily jako červa."

„Znamená to, že nemůžu být v noci sám?"

„Můžeš být v noci sám v posteli, ale ne v horách."

„A co v rovinách?"

„Tohle platí jen na pustiny — na místa, kde nejsou nablízku lidé, zejména se to týká vysokých hor. Protože přirozeným příbytkem bytostí noci jsou skály a všelijaké pukliny, nemůžeš odteďka chodit do hor sám, dokud si nenasbíráš dost osobní síly."

„Ale jak si mohu nasbírat osobní sílu, done Juane?"

„Sbíráš ji, když žiješ tak, jak jsem ti doporučil. Postupně si uzavíráš všechny body, kudy ti odtéká síla. To nemusíš dělat nějak záměrně, protože síla si sama vždycky najde způsob, jak to udělat. Vezmi si například mě. Nevěděl jsem, že sbírám sílu, když jsem se začínal učit způsobům bojovníka. Stejně jako ty jsem si myslel, že nedělám nic zvlášt-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ního. Síla má tu zvláštnost, že je nepostřehnutelná, když se sbírá a ukládá."

Zeptal jsem se ho, jak došel k závěru, že je nebezpečné, abych zůstával sám ve tmě.

„Bytosti noci se pohybovaly vlevo od tebe. Snažily se splynout s tvou smrtí. Zejména ty dveře, které jsi viděl. Víš, to byl otvor a ten by tě pořád přitahoval, až bys jím musel projít. A to by byl tvůj konec."

Zmínil jsem se, jak nejlépe jsem uměl, že mi připadá divné, že se všechny tyhle věci dějou, jenom když je nablízku on, že to tak trochu vypadá, jako kdyby ty věci nějak dělal sám. Když jsem dřív býval sám v noci v pustině, nikdy se nic nedělo a všechno bylo vždycky naprosto normální. Ano, samozřejmě jsem zažil všelijaké stíny a podivné zvuky, ale nikdy mě vlastně nic opravdu nevyděsilo.

Don Juan se tlumeně zasmál a řekl, že to všechno jenom dokazuje, že má dost osobní síly, aby si mohl to nesčíslné množství věcí přivolat na pomoc.

Měl jsem pocit, že tím třeba chce naznačit, že si opravdu někoho přivolal jako společníka.

Jako by mi don Juan četl myšlenky, hlasitě se rozesmál: „Nezatěžuj se vysvětlováním. To, co jsem říkal, ti nedává smysl, protože pořád nemáš dost osobní síly. Ale přesto jí máš víc než zpočátku, takže se ti začínají dít všelijaké věci. Už ses setkal s mlhou a bleskem, a to bylo silné setkání. Není důležité, abys pochopil, co se s tebou v tu noc dělo. Důležité je, že si to pamatuješ, že jsi získal tuhle vzpomínku. Jednou se ti všechno, co jsi tenkrát viděl, i ten most, zase zopakuje, až budeš mít dost osobní síly."

„A k jakému účelu by se mi to všechno mělo opakovat, done Juane?"

„Já nevím. Já nejsem ty. Na to můžeš odpovědět jenom ty sám. Každý jsme jiný. Proto jsem tě musel nechat včera samotného, i když jsem věděl, že je to smrtelně nebezpečné. Musel ses proti těm bytostem osvědčit. To sovví volání jsem vybral právě z toho důvodu, že sovy jsou posly těch bytostí. Napodobování sovího volání je vyláká ven. Byly pro tebe nebezpečné ne proto, že by byly svou přirozeností zlovolné, ale proto, že ty sám nejsi bezchybný. Máš v sobě něco, co je velice jalové, a já vím, co to je. Ty mi prostě chceš vyhovět. Odjakživa jsi každému chtěl vyhovět, každému ses přizpůsoboval, a tím se samozřejmě automaticky stavíš nad všechny a nad všechno. Ale ty sám víš, že to takhle být nemůže. Jsi jenom člověk a tvůj život je příliš krátký na to, aby mohl obsáhnout všechny zázraky a všechny hrůzy tohohle úžasného světa. Proto je to tvoje přizpůsobování jalové, sráží tě k ubohosti."

Chtěl jsem protestovat. Don Juan mě dostal, jako už tolikrát. Na okamžik jsem se rozzlobil, ale stejně jako dřív, mě psaní odvedlo dostatečně stranou, takže jsem dokázal být dál nezaujatý.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Myslím, že vím, jak se to dá spravit," řekl don Juan po dlouhé odmlce. „I ty bys se mnou mohl souhlasit, kdyby sis vzpomněl, cos dělal včera v noci. Běžel jsi tak rychle, jak běhají čarodějové, jenom tehdy, když byl tvůj protivník nesnesitelný. Oba o tom víme a já si myslím, že už jsem ti našel protivníka, který je ti roven."

„A co chcete dělat, done Juane?"

Don Juan neodpověděl. Postavil se a protáhl, jako kdyby stáhl každý sval. Přikázal mi udělat totéž.

„Během dne se musíš mockrát protáhnout. Čím víckrát, tím líp, ale dělej to jen po dlouhé práci nebo dlouhém odpočinku."

„Jakého protivníka mi chcete najít?"

„Bohužel, jedinými protivníky, kteří jsou nám rovni, jsou naši bližní. Jiné bytosti nemají vlastní vůli a člověk za nimi musí chodit, aby se s nimi setkal a vylákal je ven. Naši bližní zas naopak jsou neúnavní.

Ale teď už jsme mluvili dost," řekl don Juan prudce a obrátil se ke mně. „Než odejdeme, musíš udělat ještě jednu věc, a ta je ze všech nejdůležitější. Chci ti teď rovnou říct něco o tom, proč jsi tady, aby ses trochu uklidnil. Důvod, proč za mnou jezdíš, je velmi prostý. Pokaždé, když ses se mnou setkal, se tvoje tělo naučilo jisté věci, a to dokonce i proti tvé vůli. A tak se teď to tvoje tělo potřebuje vracet, aby se naučilo ještě něco víc. Řekněme, že tvoje tělo ví, že jednou zemře, i když ty na to nikdy nemyslíš. Takže já říkám tvému tělu, že i já jednou umřu a že ještě než to udělám, bych chtěl tvému tělu ukázat určité věci, které ty sám svému tělu dát nemůžeš. Tvoje tělo například potřebuje strach. Líbí se mu. Tvoje tělo potřebuje tmu a vítr. Tvoje tělo umí chůzi síly a nemůže se dočkat, až si ji vyzkouší. Tvoje tělo potřebuje osobní sílu a nemůže se dočkat, až ji bude mít. Řekněme tedy, že se tvoje tělo ke mně vrací, protože jsem jeho přítelem."

Don Juan dlouho mlčel. Zdálo se, že bojuje se svými myšlenkami.

„Říkal jsem ti, že tajemství silného těla není v tom, co děláš, ale v tom, co nedděláš," řekl nakonec. „Je tedy teď na čase, abys nedělal to, co děláš vždycky. Seď tu, dokud neodejdeme, a *nedělej*."

„Já vám nerozumím, done Juane."

Don Juan rukou zakryl moje poznámky a potom mi je vzal. Pečlivě zavřel stránky bloku, zajistil jej gumičkou a potom odhodil jako disk do chaparralu.

Byl jsem šokován a začal jsem protestovat, ale don Juan mi rukou zakryl ústa. Ukázal na veliký keř a řekl mi, abych neupíral pozornost na listy, ale na stíny listů. Prohlásil, že běh ve tmě může být velice přirozenou reakcí jásajícího těla, které umí „nedělat". Několikrát mi šeptem opakoval do pravého ucha, že „nedělat, co umím dělat" je klíčem k síle. Když se dívám na strom, umím se okamžitě zaostřit jedině na listí. Nikdy se neza-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

bývám stínem listů a prostorem mezi listím. Teď mi tedy radí, abych začal zaostřovat pozornost na stín listů na jedné určité větvi a potom se nakonec propracoval na celý strom; abych očím nedovolil vracet se k listům, protože prvním cílevědomým krokem, jak sbírat a ukládat osobní sílu, je dovolit tělu, aby „nedělalo".

Zřejmě vlivem veliké únavy a nervového rozrušení jsem se okamžitě dokázal natolik zabrat do stínů listů, že když don Juan vstal, uměl jsem už takřka spojovat temné oblasti stínů tak, jak běžně seskupuji listí. Celkový účinek byl ohromující. Řekl jsem donu Juanovi, že bych tu ještě rád chvíli zůstal. Don Juan se zasmál a poklepal mi na klobouk.

„Vždyť ti říkám, že tělu se tyhle věci líbí."

Potom mi řekl, že bych měl nechat sílu, kterou jsem si uložil, aby mě zavedla křovím až k poznámkovému bloku. Pak mě lehce postrčil do chaparralu. Chvilinku jsem šel jen tak bez cíle a potom jsem na blok hned natrefil. Myslel jsem si, že jsem si podvědomě zapamatoval, kterým směrem jej don Juan odhodil. On mi však celou událost vysvětlil tak, že jsem šel rovnou k bloku, protože se moje tělo několik hodin sytilo „nedělám".

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

15

NEDĚLÁNÍ

Středa, 11. dubna 1962

Když jsme se vrátili domů, don Juan mi doporučil, abych si zpracovával poznámky, jako by se mi nic nepřihodilo, a abych se nezmiňoval o událostech, které jsem prožil, a dokonce se jimi ani nezabýval.

Po jednodenním odpočinku mi oznámil, že odtud musíme na pár dní odjet, protože je radno držet si ty bytosti trochu od těla. Řekl, že na mě hluboce zapůsobily, i když si ještě ani neuvědomuji jejich dopad, protože ještě nemám dost citlivé tělo. Avšak jestliže prý neodejdu na svoje „oblíbené místo", kde bych se pročistil a obnovil si síly, vážně onemocním.

Odešli jsme před úsvitem. Jeli jsme na sever a pozdě odpoledne jsme po náročné jízdě a rychlém pochodu dorazili na vrcholek.

Tak jako předtím pokryl don Juan místo, kde jsem tenkrát spal, větvemi a listím. Potom mi dal hrst listů, abych si je položil na kůži na břiše, a řekl mi, že si mám lehnout a odpočívat. Sám si necelé dva metry od mojí hlavy nalevo ode mě upravil podobné lůžko a také si lehl.

Za pár minut jsem začal vnímat báječné teplo a pocit náramného blaha. Byl to pocit fyzického pohodlí, jako bych byl zavěšen ve vzduchu. Zcela jsem souhlasil s donem Juanem, že na „loži z provázků" budu plout. Poznamenal jsem, jaký neuvěřitelný pocit mám, a don Juan na to věcně podotkl, že přesně k tomuto účelu tuto „postel" zhotovil.

„Ale já tomu nemůžu uvěřit! To není možné!" vykřikl jsem.

Don Juan vzal moje zvolání doslovně a vynadal mi. Prohlásil, že už ho unavuje, jak se pořád považuju za nekonečně důležitou bytost, které je třeba stále znovu a znovu dokazovat, že svět je neznámý a zázračný.

Pokusil jsem se mu vysvětlit, že tohle řečnické zvolání nemá význam. Don Juan však opáčil, že kdyby to bylo opravdu tak, mohl jsem klidně říct i něco jiného. Zdálo se, že je ze mě opravdu vážně rozmrzelý. Napůl jsem si sedl a začal jsem se omlouvat, ale on se jen zasmál a napodobiv můj způsob řeči, mi navrhl celou sérii bujarých rétorických zvolání, která jsem mohl použít místo tohohle. Vyprskl jsem smíchem nad přesně vypočítanou absurdností některých alternativ, které navrhl.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan se tiše smál a potom mi připomněl, že se musím odevzdat pocitu, že se vznáším.

Konejšivý pocit míru a plnosti, který jsem prožíval na tom tajuplném místě, probudil hluboko zasuté vzpomínky. Začal jsem mluvit o svém životě. Přiznal jsem se, že jsem si nikdy nikoho opravdu nevážil ani nemiloval, dokonce ani sám sebe ne, že jsem měl odjakživa pocit, že je ve mně něco špatného, takže moje vztahy k druhým vždycky zakrývá jakási hraná odvaha a troufalost.

„To je pravda," řekl don Juan. „Ty se vůbec nemáš rád."

Kuckal smíchy a řekl mi, že „viděl", když jsem mluvil. Doporučil mi, abych nelitoval ničeho, co jsem kdy dělal, protože když člověk odděluje svoje skutky a hodnotí je, byť třeba jako škodolibé, ošklivé nebo zlé, znamená to, že svému já přikládá neopodstatněnou důležitost.

Nervózně jsem se zavrtěl a postel z listí zapraskala. Don Juan mi řekl, že jestli si chci odpočinout, nesmím uvádět svoje listí do činnosti. Že bych ho měl napodobit a ležet úplně bez pohnutí. Řekl, že když mě „viděl", narazil na jedno z mých rozpoložení. Chvíli uvažoval, hledaje zřejmě to pravé slovo, a potom řekl, že rozpoložení, které má na mysli, je vlastně stav mysli, do něhož neustále upadám. Popsal ho jako jakousi past, která se otevírá ve zcela nečekané okamžiky, aby mě spolkla.

Požádal jsem ho, aby mluvil poněkud určitěji. Don Juan odpověděl, že o „vidění" není možné mluvit konkrétně.

Než jsem stačil něco říct, doporučil mi, abych se uvolnil, ale neusnul, abych setrval v bdělém stavu co nejdéle. Řekl, že „postel z provázků" je určena výlučně k tomu, aby umožnila bojovníkovi dosáhnout určitého stavu míru a pohody.

Dramaticky prohlásil, že pohoda je takový stav, který si člověk musí pěstovat. Stav, s nímž se musí dobře obeznámit, aby jej mohl vyhledávat.

„Ty nevíš, co je to pohoda, protože jsi ji nikdy nezažil."

Nesouhlasil jsem s ním. Ale don Juan dál tvrdil, že pohoda je něco, o co je třeba záměrně usilovat. A že jediné, oč usiluji já, je dezorientace, nepohoda a zmatek.

Posměšně se zasmál a ujistil mě, že dokážu pracovat na nejvyšší obrátky jen proto, aby se mi podařilo být na tom bledě, a že je tedy přímo absurdní, že jsem si nikdy neuvědomil, jak mohu pracovat úplně stejně i na tom, abych se cítil silný a celistvý.

„Vtip je v tom, co člověk zdůrazňuje. Buď uděláme, že je nám mizerně, nebo ze sebe uděláme silného člověka. Množství práce, které nás to stojí, je stejné."

Zavřel jsem oči a znovu se uvolnil. Začal jsem pociťovat, jak se vznáším. Na chvíli to bylo, jako bych se opravdu pohyboval prostorem jako list. I když to bylo nevýslovně příjemné, ten pocit trochu připomínal i chvíle,

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

kdy jsem byl nemocný a motala se mi hlava a kdy se mi zdálo, že se točím kolem své osy. Říkal jsem si, že jsem možná snědl něco špatného.

Slyšel jsem, že na mě don Juan mluví, ale nesnažil jsem se doopravdy naslouchat. Snažil jsem se v duchu vypočítat všechno, co jsem toho dne jedl, ale nedokázal jsem se tím zaujmout. Zdálo se mi, že na tom nesejde.

„Pozoruj, jak se mění sluneční světlo." Don Juan měl hlas jasný. Napadlo mě, že je jako voda, tekutý a teplý.

Obloha na západě byla úplně čistá, žádné mraky. Sluneční světlo bylo nádherné. Žlutavá záře odpoledního světla byla vpravdě velkolepá, snad tomu tak bylo proto, že mě don Juan vede.

„Nech tu záři, ať se v tobě rozhoří. Než dnes slunce zapadne, musíš být dokonale klidný a posílený, protože zítra nebo pozítří se naučíš *nedělání*."

„Cože se to budu učit?"

„Na tom teď nezáleží. Počkej, až budeme tam v těch sopečných horách," ukázal na vzdálené rozeklané a hrozivě vyhlížející štíty na severu.

Čtvrtek, 12. dubna 1962

Pozdě odpoledne jsme dorazili na poušť vysoko položenou v okolí sopečných hor. Z dálky vypadaly temně hnědé sopečné hory takřka zlověstně. Slunce už bylo velmi nízko nad obzorem. Ozařovalo západní svahy ztuhlé lávy a odráželo se v jejich temně hnědé barvě řadou oslnivě žlutých reflexů.

Nemohl jsem od nich odtrhnout pohled. Ty horské štíty byly opravdu fascinující.

Ke konci dne jsme měli v dohledu dolní svahy hor. Na vysoko položené poušti rostlo jen pomálu vegetace. Viděl jsem pár kaktusů a vysokou trávu rostoucí v trsech, a to bylo všechno.

Don Juan zastavil k odpočinku. Sedl si, pečlivě opřel tykve s jídlem o skálu a prohlásil, že se na tomto místě utáboříme na noc. Vybral si místo, které bylo položeno poměrně vysoko. Dohlédl jsem odtamtud dost daleko kolem dokola.

Bylo oblačno a soumrak rychle zahalil celou zem. Zaujatě jsem pozoroval, s jakou rychlostí blednou karmínově rudé mraky na západě do jednotvárné husté temné šedi.

Don Juan vstal a odešel do křoví. Když se vrátil, byla už silueta sopečných hor jednolitě temná. Don Juan si sedl vedle mě a upozornil mě na něco, co vypadalo jako přírodní útvar na horách severovýchodně od nás. Byla to skvrna mnohem jasnější barvy než její okolí. Celý hřeben sopečných hor měl v soumraku temně hnědou barvu a místo, na které mi don Juan ukazoval, bylo skutečně žlutavé nebo temně béžové. Nedokázal

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

jsem uhodnout, co to může být. Dlouho jsem na to upřeně zíral. Zdálo se mi, že se to hýbe, napadlo mě, že to pulzuje. Když jsem na to zašilhal, skutečně tím probíhaly vlny, jako by tím pohyboval vítr.

„Dívej se upřeně!" přikázal mi don Juan.

Dost dlouho jsem se upřeně díval a v jeden okamžik jsem měl pocit, že se celý horský hřeben posouvá ke mně. Tento pocit doprovázelo nezvyklé rozrušení v žaludku. Pocit začal být tak nepříjemný, že jsem vstal.

„Sedni si!" zařval don Juan, ale já už jsem byl na nohou.

Z nového pohledu byl ten žlutavý útvar na horském svahu níže. Pohled jsem měl stále upřený na tu skvrnu a když jsem si zase sedl, posunula se výš. Chvíli jsem na to zíral a najednou jsem si všechno dal do správných souvislostí. Uvědomil jsem si, že to, nač se dívám, není vůbec na horách, ale že je to ve skutečnosti kus žlutozelené látky, která přede mnou visí na vysokém kaktusu.

Nahlas jsem se zasmál a vysvětlil jsem donu Juanovi, že ten soumrak vytvořil optickou iluzi.

Don Juan vstal a odešel k místu, kde visel ten kus hadru, sundal ho a složil do své tykve.

„Proč to děláte?"

„Protože tenhle kus látky má sílu," odpověděl mi věcně. „Chvíli sis vedl dobře a nikdo nemůže vědět, co se mohlo stát, kdybys byl zůstal sedět."

Pátek, 13. dubna 1962

Za rozbřesku jsme vyrazili do hor. Byly překvapivě daleko. K polednímu jsme vešli do jednoho z kaňonů, kde v mělkých kalužích bylo trochu vody. Sedli jsme si ve stínu pod převisem, abychom si odpočinuli.

Hory byly vlastně monumentální shluky tekuté lávy. Ztuhlá láva, za tisíciletí ošlehaná povětřím, zvětrala v porézní tmavohnědou skálu. Mezi skalami a v trhlinách rostlo jen pár odolných rostlinek.

Při pohledu vzhůru na takřka kolmé stěny kaňonu jsem měl v žaludku podivný pocit. Stěny byly vysoké snad několik set metrů a budily dojem, že se nade mnou zavírají. Slunce jsme měli takřka nad hlavou, chýlilo se trošku k jihozápadu.

Don Juan mi řekl, abych se upřeně díval na horské stěny nad sebou.

Ten pohled bral dech. Obrovská výška, ve které tekla láva, se vymykala mojí představivosti. Uvažoval jsem, co to asi bylo za sopečné pozdvižení. Několikrát jsem pohledem jezdil sem a tam po stěnách kaňonů. Zaujalo mě bohatství barev skalní stěny. Našel jsem snad každý myslitelný odstín. Na každé skále jsem našel ostrůvky světle šedého mechu a lišejníků. Podíval jsem se nahoru a všiml jsem si, že sluneční světlo vytváří nejskvělejší odrazy, když se dotýká zářivých skvrnek ve ztuhlé lávě.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Upřeně jsem se díval na místa, kde se na horách odráželo slunce. Jak slunce postupovalo dál, intenzita odrazů slábla a nakonec úplně vybledla.

Podíval jsem se napříč kaňonem a uviděl další místa, kde se velkolepě lámaly světelné paprsky. Řekl jsem donu Juanovi, co se děje, a potom jsem si všiml dalšího světelného ostrůvku a pak dalšího na jiném místě a ještě jiného, až byl celý kaňon poset velikými světelnými ostrovy.

Motala se mi hlava. I když jsem zavřel oči, pořád jsem ta jasná světla viděl. Chytil jsem si hlavu do dlaní a pokusil se zalézt pod převis, ale don Juan mě pevně chytil za paži a přikázal mi, abych se díval na stěny těch hor a pokusil se najít skvrny, kde je těžká tma mezi světelnými poli.

Nechtěl jsem se dívat, protože mě z té záře bolely oči. Řekl jsem, že se se mnou děje něco podobného tomu, jako bych zíral oknem do sluncem prozářené ulice a potom všude viděl okenní rám jako temnou siluetu.

Don Juan potřásal hlavou ze strany na stranu a začal pokuckávat. Pustil mi ruku a znovu jsme si sedli pod převis.

Zapisoval jsem si svoje dojmy z okolí, když don Juan najednou po dlouhém mlčení promluvil dramatickým tónem.

„Přivedl jsem tě sem, abych tě naučil jednu věc," řekl a odmlčel se. „Naučíš se *nedělání*. Mohli bychom o tom docela dobře mluvit, protože to je jediný způsob, jakým umíš postupovat. Domníval jsem se, že se *nedělání* sám chytíš, aniž bych ti o tom něco musel říkat. Ale mýlil jsem se."

„Já nevím, o čem to mluvíte, done Juane."

„To nevadí. Řeknu ti něco, co je sice velice jednoduché, ale udělat to je nesmírně těžké. Budu ti povídat o *nedělání*, i když se o tom vlastně vůbec nedá mluvit, protože to celé provádí tělo."

Don Juan na mě zíral krátkými letmými pohledy a potom řekl, že prý musím dávat maximální pozor na to, co mi teď bude říkat.

Zavřel jsem poznámkový blok, ale k mému úžasu trval na tom, abych si zapisoval dál.

„*Nedělání* je tak obtížné a tak mocné, že by ses o něm neměl zmiňovat. Alespoň dokud *nezastavíš svět*, teprve potom o něm budeš moci mluvit bez omezení, jestli budeš chtít právě to."

Don Juan se rozhlédl a ukázal na veliký kámen.

„Ten kámen tam je, protože je to *dělání*." Podívali jsme se na sebe a don Juan se usmál. Čekal jsem, že mi to vysvětlí, ale don Juan mlčel. Nakonec jsem mu musel říct, že jsem nepochopil, co mi chtěl říct.

„To je *dělání*!" vykřikl don Juan.

„Cože to je?"

„To je taky *dělání*."

„O čem to mluvíte, done Juane?"

„*Dělání* je to, co dělá ten kámen kamenem a tamten keř keřem. *Dělání* je to, co udělalo tebe tebou a mě mnou."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Řekl jsem donu Juanovi, že mi tím vysvětlením nic nevysvětlil. Zasmál se a poškrábal se na spáncích.

„To je právě ten problém s mluvením. Vždycky člověka jenom zmate. Jestliže začne mluvit o *dělání*, vždycky dopadne tak, že mluví něčem jiném. Lepší je prostě jednat.

Vezmi si jako příklad ten kámen. Když se na něj díváš, je to *dělání*, ale když ho *vidíš*, je to *nedělání*."

Musel jsem přiznat, že mi jeho slova nedávají smysl.

„Ale dávají!" vykřikl don Juan. „Jenomže ty jsi přesvědčen, že nedávají, protože to je tvoje *dělání*. To je způsob, jak jednáš se mnou a se světem."

Zase ukázal na kámen.

„Ten kámen je kamenem, protože víš, jak se to dělá podle všech věcí, které znáš. Tomu říkám *dělání*. Člověk, který poznal, například ví, že kámen je kamenem jenom proto, že ho *dělí*, takže když tedy nechce, aby byl kámen kamenem, musí jenom *nedělat*. Chápeš, co mám na mysli?"

Vůbec jsem mu nerozuměl. Smál se a znovu se mi to pokusil vysvětlit.

„Svět je světem, protože umíš *dělání*, které ho dělá. Kdybys ho neuměl *dělat*, svět by byl jiný."

Zkoumavě si mě prohlížel. Přestal jsem psát. Chtěl jsem jenom poslouchat. Don Juan dál vysvětloval, že bez určitého „dělání" by v našem okolí nebylo nic známého.

Natáhl se a palcem a ukazováčkem levé ruky zvedl kamínek a podržel mi ho před očima.

„Tohle je oblázek jen proto, že umíš *dělání*, kterého je třeba k vytvoření oblázku."

„Co to povídáte?" ptal jsem se ho v upřímném zmatení.

Don Juan se usmál. Připadalo mi, že se snaží skrýt rozpustilou radost.

„Nevím, proč bys měl být zmaten. Slova jsou přece tvojí zálibou. Měl by ses cítit jako v nebi."

Záhadně se na mě podíval a několikrát pozvedl obočí. Potom znovu ukázal na oblázek, který mi držel před očima.

„Já jen říkám, že si z tohohle vytváříš oblázek, protože znáš *dělání*, které v tom je. A tak, abys *zastavil svět*, musíš zastavit *dělání*."

Zdálo se, že ví, jak mu pořád nerozumím. Usmál se a potřásl hlavou. Potom si vzal větvičku a ukázal na nerovný okraj oblázku.

„Pokud jde o tenhle kamínek, tak první, co s námi *dělání* učiní, je, že ho srazí na tuhle velikost. Takže jestliže bojovník chce *zastavit svět*, první, co udělá, je, že si ten kamínek nebo cokoliv dalšího zvětší *nedělánim*." Don Juan vstal a položil oblázek na balvan. Potom mě vyzval, abych přišel blíž a pozorně to prozkoumal. Řekl, abych se podíval na díry a jamky v oblázku a snažil se vybrat si nějaký velmi drobný detail. Řekl, že když

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

si budu vybírat ten detail, díry a jamky zmizí a já tak pochopím, co je to „nedělání".

„Tenhle zatracenej oblázek tě dneska bude dohánět k šílenství."

Nejspíš se mi ve tváři zračilo ohromení, protože když se na mě don Juan podíval, vybuchl smíchy. Potom předstíral, že se na ten kamínek zlobí a párkrát ho plácl svým kloboukem.

Domáhal jsem se, aby mi vysvětlil, oč mu jde. Namítal jsem, že mi umí vysvětlit všechno, co chce, jenom když se bude snažit.

Don Juan se na mě lišácky podíval a pokýval hlavou, jako by už situace byla beznadějná.

„Samozřejmě, že ti můžu všechno vysvětlit," zasmál se, „Ale budeš tomu rozumět?"

Jeho poznámka mě úplně vyvedla z míry.

„*Dělání* tě nutí oddělovat ten oblázek od většího balvanu. Jestli se chceš naučit *nedělání*, řekněme, že je musíš spojit."

Ukázal mi na malý stín, který vrhal oblázek na balvan, a řekl, že to není stín, ale lepidlo, které je spojuje. Potom se otočil a odešel s tím, že se později vrátí, aby mě zkontroloval.

Dlouho jsem upřeně na ten oblázek hleděl. Nedokázal jsem soustředit pozornost na drobné detaily v dírách a jamkách, ale za to se nejzajímavějším bodem stal stín, který oblázek vrhal na balvan. Don Juan měl pravdu, byl jako lepidlo. Pohyboval se a posouval. Měl jsem dojem, jako by byl vymačkáván zpod oblázku.

Když se don Juan vrátil, vyprávěl jsem mu, co jsem vysledoval u stínu.

„To je dobrý začátek. Bojovník umí poznat všechno možné podle stínu."

Potom mi řekl, že bych ten oblázek měl zahrabat do země.

„Proč?"

„Dlouho jsi ho pozoroval, takže už má něco z tebe. Bojovník se vždycky snaží ovlivňovat sílu *dělání* tak, že ji změní v *nedělání*. *Dělání* by znamenalo, že nechá ten oblázek někde povalovat, protože je to jen malý kamínek. *Nedělání* znamená zacházet s tím oblázkem tak, jako by to byl mnohem víc než obyčejný kámen. V tomto případě tě ten oblázek dost dlouho nasával, takže teď už je tebou, a proto ho nemůžeš nechat jen tak povalovat, ale musíš ho zahrabat do země. Ale kdybys měl osobní sílu, *nedělání* by ten oblázek změnilo v předmět prostoupený silou."

„A nemohl bych to tak teď udělat?"

„Nežiješ dost pevně na to, abys to mohl dělat. Kdybys *viděl*, věděl bys, že ten oblázek se pod tíhou tvého zájmu změnil v něco zcela nepřitažlivého, a proto bude nejlepší, když vykopeš jámu, zahrabeš ho do ní a necháš zemi, aby tu jeho tíhu sama vstřebala."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Je to všechno pravda, done Juane?"

„Kdybych na tvou otázku odpověděl ano nebo ne, bylo by to *dělání*. Ale protože se učíš *nedělání*, musím ti říct, že opravdu vůbec nezáleží na tom, jestli je to všechno pravda nebo ne. Právě tady má bojovník výhodu nad průměrným člověkem. Průměrnému člověku záleží na tom, jestli je něco pravda nebo ne, ale bojovníkovi ne. Průměrný člověk zachází určitým konkrétním způsobem s věcmi, o nichž ví, že jsou pravdivé, a jinak zachází s věcmi, o nichž ví, že nejsou. Jestliže se mu řekne, že něco je pravda, jedná a věří tomu, co dělá. Ale jestliže jsou věci prohlášeny za nepravdivé, nestojí mu za to, aby jednal, nebo zas nevěří tomu, co dělá. Bojovník naproti tomu jedná v obou případech. Jestliže je něco prohlášeno za pravdivé, bude jednat kvůli *dělání*. Jestliže jsou věci prohlášeny za nepravdivé, bude pořád jednat, tentokrát kvůli *nedělání*. Chápeš, co tím myslím?"

„Ne. Vůbec tomu nerozumím, done Juane."

Don Juanova slova mě naladila bojovně. To, co říkal, mi nedávalo smysl. Řekl jsem mu, že je to jen blábol, a don Juan mě posměšně napodobil a prohlásil, že můj duch není bezchybný ani v tom, co dělám ze všeho nejradši, totiž v mluvení. Opravdu si dělal legraci z toho, jak vládnu slovu, a ukázal mi, že moje verbální projevy jsou chybné a neadekvátní.

„Jestli chceš jenom mlít pusou, tak si buď bojovníkem ústy," řval don Juan smíchy.

Měl jsem sklíčené pocity. V uších mi bzučelo. V hlavě jsem měl nepříjemnou horkost. Byl jsem opravdu na rozpacích a patrně jsem zrudl ve tváři.

Vstal jsem, odešel do chaparralu a zahrabal oblázek do země.

„Trochu jsem si z tebe utahoval," řekl don Juan, když jsem se vrátil a zase si sedl. „A přesto vím, že když nemluvíš, ničemu nerozumíš. Pro tebe mluvit znamená *dělání*, ale mluvení není vhodné a jestli chceš vědět, co mám na mysli tím *nedělánim*, budeš muset udělat jednoduché cvičení. Protože se zabýváme *nedělánim*, nezáleží na tom, jestli to cvičení provedeš teď nebo až za deset let."

Řekl mi, abych si lehl, potom mi vzal pravou paži a ohnul ji v lokti. Potom mi otočil rukou tak, aby dlaň směřovala dopředu, a prsty mi ohnul, jako bych jimi držel golfový míček. Paži mi pak začal pohybovat sem a tam kruhovým pohybem, který trochu připomínal pohyb oje přenášející pohyb kola.

Don Juan řekl, že kdykoliv bojovník chce něco vystrčit ze svého těla, třeba nemoc nebo nepříjemný pocit, provádí tenhle pohyb. Jde o to, že postrkuje a popotahuje imaginární protivnou sílu, dokud neucítí, že mu něco pevného, nějaký těžký předmět, zastavilo volné pohyby ruky. „Nedělání" vlastně tkví v opakování tohoto cvičení tak dlouho, až ru-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

kou ucítíme těžký předmět, přestože bychom nikdy nemohli uvěřit, že je možné něco takového pocítit.

Začal jsem hýbat paží a za chvilku jsem měl ruku studenou jako led. Kolem ruky a zápěstí jsem začal pociťovat jakoby podivnou kaši. Jako bych pádloval těžkou hustou tekutou hmotou.

Don Juan mě najednou prudkým pohybem chytil za paži a zastavil mě v pohybu. Celé tělo se mi třáslo, jako kdyby je rozechvěla nějaká neviditelná síla. Don Juan si mě bedlivě prohlížel, když jsem se posadil, potom mě obešel a zas si sedl za místo, kde seděl předtím.

„To už stačí. Budeš moci tohle cvičení zas dělat jindy, až budeš mít víc osobní síly."

„Udělal jsem něco špatně?"

„Ne. *Nedělání* je jen pro velmi silné bojovníky a ty ještě nemáš dost síly, abys na to stačil. Teď bys svou rukou chytil do pasti jen strašlivé věci. Takže to dělej jen po troškách tak, aby ti už ruka nevychládala. Když ti zůstane teplá, budeš tou rukou moci opravdu cítit čáry světa."

Don Juan se odmlčel, jako by mi chtěl dát čas, abych se na ty čáry zeptal. Ale než jsem se chopil této příležitosti, začal mi sám vysvětlovat, že existuje nekonečné množství všelijakých čar, které nás spojují s věcmi. Řekl, že cvičení na „nedělání", které mi právě ukázal, pomůže každému pocítit čáru, která vychází z pohybující se ruky, čáru, kterou člověk může někam umístit nebo hodit, kdykoliv se mu zachce. Že tohle je jenom cvičení, protože čáry, které ruka vytváří, nejsou dost trvalé, aby mohl mít v praktické situaci nějakou skutečnou cenu.

„Člověk oddaný poznání používá jiné části těla k tomu, aby si vytvořil trvalé čáry."

„Které části těla, done Juane?"

„Nejtrvalejší jsou čáry, které člověk oddaný poznání vytváří a vycházejí zprostřed těla. Ale může je také dělat očima."

„A jsou ty čáry skutečné?"

„Jistě."

„Můžeme je vidět, dotýkat se jich?"

„Řekněme, že je můžeme pociťovat. Nejtěžší část z bojovníkovy cesty je uvědomění, že svět je pocit. Když člověk *nedělá*, pociťuje svět a vnímá ho prostřednictvím jeho čar."

Odmlčel se a zvědavě se na mě zadíval. Pozvedl obočí, otevřel oči a potom zamrkal. Vypadalo to, jako by zamrkal pták. Takřka okamžitě jsem pocítil nevolnost a tíži u žaludku. Bylo to, jako by mi skutečně cosi na žaludek tlačilo.

„Už víš, co mám na mysli?" zeptal se don Juan a odvrátil oči.

Zmínil jsem se o tom, že se mi udělalo špatně, a don Juan věcně odpověděl, že to ví, že se mě snažil očima přimět k tomu, abych pocítil

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

čáry světa. Nemohl jsem přijmout tvrzení, že to on způsobil, abych měl tenhle pocit. Vyslovil jsem svoje pochybnosti. Nedokázal jsem si nikterak vysvětlit představu, že by mi způsobil nevolnost, protože se mě fyzicky vůbec nedotkl.

„*Nedělání* je velice jednoduché, ale těžké. Nejde o to tomu rozumět, ale o to, abys to zvládl. Konečným cílem člověka oddaného poznání je samozřejmě *vidět*, a *vidění* dosáhne jenom tehdy, když *zastaví svět* pomocí techniky *nedělání*."

Mimoděk jsem se usmál. Nechápal jsem, co chce říct.

„Když člověk něco dělá s lidmi, měl by se starat jen o to, aby věc předložil jejich tělu. Tohle jsem ti dělal až dosud, oznamoval jsem to tvému tělu. Komu by záleželo na tom, jestli rozumíš anebo ne?"

„Ale to není fér, done Juane. Já chci všemu rozumět, jinak by to pro mě všechno byla jen ztráta času."

„Ztráta času pro tebe!" zvolal don Juan a parodicky napodobil tón mého hlasu. „Ty jsi ale domýšlivý."

Zvedl se a řekl mi, že půjdeme na vrchol vyvřelého horského štítu, který je vpravo od nás.

Výstup na vrcholek byl nesmírně namáhavý. Bylo to pravé horolezení snad jen s tou výjimkou, že jsme neměli lana, která by nám pomáhala a chránila nás. Don Juan několikrát opakoval, že se nesmím dívat dolů. Několikrát mě musel doslova tělem vytáhnout nahoru, když jsem začal klouzat po skále. Cítil jsem velmi trapné rozpaky nad tím, že mi musí pomáhat don Juan, jenž už je tak starý. Řekl jsem mu, že jsem ve špatné fyzické kondici, protože jsem líný cvičit. Don Juan mi odpověděl, že jakmile člověk jednou dosáhne určité roviny osobní síly, je tento druh cvičení zbytečný, protože aby byl člověk v bezchybné formě, potřebuje jedno, a to zabývat se „děláním".

Když jsme dosáhli vrcholku, lehl jsem si. Bylo mi na zvracení. Don Juan mě nohou kutálel sem a tam, jak už to se mnou jednou dělal. Tento pohyb mi pomalu obnovil rovnováhu, ale pořád jsem byl nervózní. Bylo mi, jako kdybych čekal, že se najednou cosi vynoří. Mimoděk jsem se několikrát podíval na obě strany. Don Juan nic neřekl, ale také se podíval směrem, kam jsem se díval já.

„Stíny jsou zvláštní věci," řekl úplně znenadání. „Určitě sis všiml, že nás jeden sleduje."

„Ničeho takového jsem si nevšiml," protestoval jsem hlasitě.

Don Juan řekl, že moje tělo si všimlo pronásledovatele, přestože tak tvrdohlavě vzdoruji, a důvěrným tónem mě ujistil, že není vůbec nic zvláštního na tom, když člověka sleduje stín.

„Je to jen síla. Tyhle hory jsou jich plné. To je jen jako jedna z těch bytostí, které tě tuhle v noci tak vyděsily."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Chtěl jsem vědět, jestli to mohu opravdu vnímat i já. Don Juan tvrdil, že za denního světla lze jejich přítomnost pouze cítit.

Chtěl jsem vysvětlení, proč to nazývá stínem, když zřejmě nešlo o pravý stín toho balvanu. Don Juan odpověděl, že obojí má stejné čáry, a proto že je obojí stín.

Ukázal dlouhý balvan, který stál přímo před námi.

„Podívej se na stín toho balvanu — je balvanem, a přece není. Pozorovat balvan, abys poznal, co je to balvan, je *dělání*, ale pozorovat jeho stín, to je *nedělání*.

Stíny jsou jako dveře, dveře k *nedělání*. Člověk, který poznal, umí například poznat nejvnitřnější pocity druhých, když pozoruje jejich stín."

„Je v tom stínu nějaký pohyb?"

„No, dalo by se říci, že je v něm pohyb, ale můžeš také říct, že ve stínech se ukazují čáry světa anebo že z nich vycházejí pocity."

„Ale jak by mohly pocity vycházet ze stínů, done Juane?"

„Být přesvědčen, že stíny jsou jen stíny, to je *dělání*. Tohle přesvědčení je však poněkud hloupé. Přemýšlej o tom takhle: Všechno, co na je světě, je mnohem, mnohem víc, než co si myslíš, a tak je přímo nabíledni, že i ve stínech toho musí být víc. Koneckonců jenom naše *dělání* z těch stínů vytváří stíny."

Dlouho jsme mlčeli. Nevěděl jsem, co bych ještě řekl.

„Konec dne se blíží," řekl don Juan a prohlížel si oblohu. „Musíš využít dnešní jasné sluneční světlo, abys udělal ještě jedno, poslední cvičení."

Zavedl mě na místo, kde asi dva metry od sebe stály dva štíty velikosti člověka. Deset metrů od nich se don Juan zastavil tváří k západu. Označil mi místo a řekl, abych se díval na stíny těch štítů. Řekl, že je mám pozorovat a šilhat tak, jak obvykle šilhám, když pročesávám terén a hledám místo k odpočinku. Svoje pokyny mi objasnil tím, že když hledám místo k odpočinku, musím se dívat bez zaostřování, ale když pozoruji stíny, musím šilhat a přitom mít stále zaostřený ostrý obraz. Šlo o to nechat jeden stín překrývat druhý tím, že zkřížím pohled očí. Don Juan vysvětloval, že tímto procesem člověk může zjistit určité pocity, které vyzařují ze stínů. Poznamenal jsem, že tohle vysvětlení je příliš vágní a neurčité, ale don Juan tvrdil, že to opravdu nelze nijak popsat.

Moje pokusy s tímto cvičením byly marné. Ze všech sil jsem se snažil, až mě z toho rozbolela hlava. Můj neúspěch však dona Juana vůbec neznepokojoval. Vyšplhal na štít, který byl jako katedrála, a z vrcholku na mě volal, abych našel dva malé, dlouhé a úzké kameny. Rukama mi ukazoval, jak veliké mají být.

Našel jsem dva kameny a podal mu je. Don Juan položil kameny asi třicet centimetrů od sebe do dvou trhlin a mě postavil nad ně tváří k západu. Řekl mi, abych udělal totéž cvičení s jejich stíny.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Tentokrát celé cvičení proběhlo úplně jinak. Takřka okamžitě jsem dokázal šilhat a zkříženým pohledem vnímat, jak stín každého z kamenů jakoby splývá s druhým stínem v jeden. Všiml jsem si, že pozoruji-li stíny jednotlivě, aniž by se sbíhaly dohromady, má každý z nich neuvěřitelnou hloubku a zvláštní průsvitnost. Užasle jsem na to zíral. Každá jamka na skále, kterou jsem měl v zorném poli, byla zřetelně rozeznatelná a složený stín, který je překrýval, byl jako nepopsatelně průzračný film.

Ze strachu, že ztratím obraz, který sotva držím, jsem nechtěl ani mrknout. Nakonec mě bolavé oči přinutily mrknout, ale obraz toho detailu jsem vůbec neztratil. Dokonce se projasnil, když jsem si zase zvlhčil rohovku. V tomto bodě jsem si všiml, že je to, jako bych se z obrovské výšky díval na svět, který jsem ještě nikdy předtím neviděl. Také jsem zaznamenal, že mohu pročesávat okolí stínu, aniž bych ztratil ostrost svého vizuálního vnímání. Potom jsem na letmý okamžik ztratil pojem, že se dívám na kámen. Měl jsem pocit, že přistávám na světě, který přesahuje, co jsem si kdy dokázal jen pomyslet. Tento neobyčejný vjem trval jen vteřinu a potom se všechno přerušilo. Automaticky jsem vzhlédl a uviděl jsem dona Juana, který stál tváří ke mně přímo nad kameny. Tělem mi zastínil sluneční světlo.

Popsal jsem mu neobvyklý pocit, který jsem měl. Don Juan mi vysvětlil, že mě musel přerušit, protože „viděl", že jsem se v tom málem ztratil, a dodal, že to je jen přirozená tendence, kterou máme všichni. Všichni se totiž začneme takovým pocitům oddávat, když se objeví. Kdybych se tomu však byl oddal, málem jsem si proměnil „nedělání" ve svoje staré dobře známé „dělání". Měl jsem prý stále držet ten pohled, aniž bych mu byl propadl, protože „dělání" je svým způsobem určité podlehnutí.

Postěžoval jsem si, že mi měl říct předem, co mám očekávat a co mám dělat, ale don Juan podotkl, že přece nemohl vědět, jestli se mi podaří stíny spojit nebo ne.

Musel jsem přiznat, že „nedělání" se pro mne stalo ještě větší záhadou. Don Juan k tomu jen řekl, že bych měl být spokojen s tím, co jsem udělal, protože jsem za prvé postupoval správně a zredukováním světa jsem vlastně svět zvětšil, a za druhé, i když jsem ještě dalek tomu, abych čáry světa cítil, používal jsem správně stíny kamenů jako brány k „nedělání".

Výrok, že jsem zvětšil svět tím, že jsem ho zredukoval, mě nesmírně zaujal. Detail porézního kamene, ten malý bod, kam jsem zaostřil pohled, byl tak živý a tak přesně zvýrazněný, že se vršek oblého štítu stal pro mě obrovským rozlehlým světem, a přitom to opravdu bylo redukované vidění kamene. Když don Juan odstínil světlo a já jsem se zase začal dívat normálně, tento přesný detail se stal tupý a nezřetelný, drobné dírky v porézním kameni se zvětšily, hnědavá barva ztuhlé lávy potemněla

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

a všechno ztratilo svou lesklou průzračnost, která kámen proměnila ve skutečný svět.

Don Juan vzal oba kameny a jemně je položil do hluboké trhliny. Potom se posadil do sedu na zkřížených nohách tváří k západu na místo, kde kameny byly předtím. Rukou poplácal nalevo od sebe a řekl mi, abych si sedl.

Dlouho jsme nepromluvili. Potom jsme se mlčky najedli. Teprve, když slunce zapadlo, se ke mně don Juan najednou prudce obrátil a zeptal se mě, jak pokračuji se „sněním".

Řekl jsem mu, že to na počátku bylo snadné, ale že jsem v tuto dobu úplně přestal ve snu hledat svoje ruce.

„Když jsi začínal se sněním ponejprv, používal jsi mou osobní sílu, proto ti to šlo snáze. Ale teď jsi prázdný. Nicméně to musíš stále zkoušet, dokud nebudeš mít dost své vlastní síly. Víš, *snění* je *nedělání* snů, a jak budeš pokračovat v *nedělání*, uděláš také pokroky ve *snění*. Vtip je v tom, abys nepřestával hledat svoje ruce, i když třeba nevěříš, že to, co děláš, má vůbec smysl. Už jsem ti říkal, že bojovník vlastně nemusí věřit, protože dokud stále jedná a nevěří tomu, je to *nedělání*." Chvíli jsme se na sebe dívali.

„Nic jiného ti už o *snění* říct nemůžu," pokračoval don Juan. „Všechno, co bych ti mohl říct, je jen *nedělání*. Ale jestliže se pustíš do *nedělání* přímo, ty sám budeš vědět, co máš ve *snění* dělat. Podstatné však je, abys teď našel svoje ruce a já jsem si jist, že je najdeš."

„Já nevím, done Juane, já si nevěřím."

„Tady nejde o to, abys někomu věřil. Tohle všechno je bojovníkův zápas a ty budeš bojovat dál, a když ne ze své vlastní síly, tak třeba pod tlakem některého protivníka, který je ti roven, nebo třeba za pomoci některých spojenců, třeba toho, který už jde za tebou."

Pravou paží jsem mimoděk prudce škubl. Don Juan řekl, že moje tělo ví mnohem víc, než vůbec tuším, protože síla, která jde za námi, je vpravo ode mě. A tichým hlasem se mi svěřil, že se spojenec dnes dostal dvakrát tak blízko ke mně, že musel zasáhnout a zastavit ho.

„Za dne jsou stíny bránou k *nedělání*, ale v noci, protože v temnu přetrvává jen velmi málo *dělání*, je všechno stínem, i naši spojenci. Už jsem ti o tom říkal, když jsem tě učil chůzi síly."

Zasmál jsem se nahlas a můj vlastní smích mě vyděsil.

„Všechno, co jsem tě až dosud učil, je jen určitým aspektem *nedělání*. Bojovník používá *nedělání* na všechno na světě, a přece ti o tom nemůžu říct víc, než co jsem ti dneska řekl. Musíš nechat svoje tělo, aby objevilo sílu a pocity *nedělání*." Projel mnou další záchvat nervózního pokuckávání.

„Je dost hloupé, že se posmíváš tajemstvím světa jenom proto, že prostě umíš *dělání*, které se posmívá," řekl don Juan s vážnou tváří.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Ujistil jsem ho, že se ničemu a nikomu neposmívám, ale že jsem mnohem nervóznější a neschopnější, než si myslí.

„Vždycky to tak se mnou bylo," řekl jsem mu. „A přece se chci změnit, jenomže nevím jak. Já jsem tak neschopný."

„To vím už dávno, že si myslíš, že za nic nestojíš. To je tvoje *dělání*. Abys mohl ovlivnit tohle *dělání*, chci ti teď doporučit, aby ses naučil jiné *dělání*. Chci, aby sis ode dneška po dobu osmi dnů lhal. Místo aby sis říkal pravdu, že jsi ošklivý, že za nic nestojíš a že jsi nedostatečný, budeš si namlouvat pravý opak a přitom budeš vědět, že si lžeš a že jsi absolutně beznadějný případ."

„Ale jaký smysl bude mít takové lhaní, done Juane?"

„Třeba se přitom chytíš jiného *dělání* a potom si možná uvědomíš, že obojí tohle *dělání* je lež, že je to neskutečné a že připoutat se k některému z nich by byla jen ztráta času, protože jediné, co je skutečné, je ta bytost v tobě, která zemře. A dojít k té bytosti, k tomu bytí, je *nedělání* já."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

16

KRUH SÍLY

Sobota, 14. dubna 1962

Don Juan potěžkal naše tykve a usoudil, že jsme vyčerpali zásoby jídla a že už je načase vrátit se domů. Věcně jsem poznamenal, že nám potrvá pár dní, než se dostaneme až k němu domů. Řekl, že se nevrací do Sonory, ale do města na hranici, kde si musí něco obstarat.

Předpokládal jsem, že začneme sestupovat vodním kaňonem, ale don Juan zamířil k severozápadu na vysokou planinu sopečných hor. Asi po hodině chůze mě zavedl do hluboké rokle, která končila v bodě, kde se téměř dotýkaly dva štíty. Tam byl svah, který vedl skoro k vrcholku hřebenu. Byl to zvláštní svah. Připomínal tak trochu nakloněný most mezi dvěma štíty.

Don Juan ukázal na jedno místo na svahu.

„Dívej se tam upřeně. Slunce je takřka v nadhlavníku."

Vysvětloval mi, že v poledne by mi světlo slunce mohlo pomoci s „nedělám". Potom mi dal řadu pokynů: povolit si na sobě všechno těsné oblečení, posadit se na zkřížené nohy a upřeně se dívat na místo, které mi ukázal.

Mraků bylo na obloze velmi málo a na západě nebyly žádné. Byl horký den a sluneční světlo pražilo na ztuhlou lávu. Velmi bedlivě jsem místo na svahu pozoroval.

Po dlouhém bdění jsem se zeptal, co konkrétně mám vyhlížet. Don Juan mi netrpělivým pohybem ruky naznačil, abych byl potichu.

Byl jsem unavený. Chtělo se mi spát. Měl jsem oči napůl přivřené. Svědily mě. Mnul jsem si je zvlhlýma zpocenýma rukama a začaly mě pálit. Přivřenýma očima jsem se díval na sopečné štíty. Najednou se celá hora rozzářila.

Řekl jsem donu Juanovi, že když zašilhám, vidím celý hřeben hor jako spletitou řadu světelných vláken.

Don Juan mi přikázal co nejméně dýchat, abych si udržel vidění světelných vláken, a nezírat záměrně rovnou do nich, ale spíše se jen tak mimochodem dívat na nějaký bod na horizontu přímo nad svahem. Řídil

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

jsem se jeho pokyny a mohl jsem si udržet nekonečně rozlehlý pohled pokrytý světelným tkanivem.

Velice potichu mi don Juan zašeptal, abych se pokusil izolovat tmavá místa v poli světelných vláken, a že hned jak najdu nějaké temné místo, mám otevřít oči a ověřit si, kde je to místo na svahu.

Nebyl jsem schopen vnímat žádná temná místa. Několikrát jsem zašilhal a potom otevřel oči. Don Juan se přisunul blíž ke mně a ukázal mi na jedno napravo ode mě a potom zas na jiné přímo přede mnou. Pokusil jsem se změnit polohu, myslel jsem si, že když třeba posunu perspektivu, budu schopen vnímat místa, kde je údajně tma, která mi ukazuje, ale don Juan zatřásl mou paží a přísným tónem mi přikázal, abych seděl v klidu a byl trpělivý.

Znovu jsem zašilhal a ještě jednou jsem uviděl pavučinu světelných vláken. Chvíli jsem se na ni díval a potom jsem dokořán otevřel oči. V tom okamžiku jsem uslyšel slabý rachot. Mohl jsem si ho snadno vyložit jako tryskáč v dálce. Potom jsem s očima široce otevřenýma uviděl celý horský hřeben jako obrovské pole drobounkých světelných teček. Na kratičký okamžik to vypadalo, jako kdyby kovové jiskřičky ve ztuhlé lávě jednohlasně odrážely sluneční světlo. Potom začalo sluneční světlo uhasínat a najednou zhaslo docela. Hory se staly masou temně hnědé skály a současně také začalo být chladno a větrno.

Chtěl jsem se obrátit a podívat se, jestli slunce zmizelo za mrakem, ale don Juan mě držel za hlavu a nedovolil mi se pohnout. Řekl, že kdybych se otočil, mohl bych zahlédnout bytost hor, spojence, který nás sleduje, a ujistil mě, že nemám dost síly, abych takový pohled vydržel. Přesně spočítaným tónem hlasu pak dodal, že spojenec ohlašuje svou přítomnost rachotem, který jsem slyšel.

Potom vstal a oznámil mi, že budeme šplhat po svahu nahoru.

„Kam jdeme?"

Don Juan ukázal na jedno z míst, které vymezil jako místa tmy. Vysvětlil mi, že „nedělání" mu umožnilo vyčlenit ten bod v krajině jako možné centrum síly nebo možná jako místo, kde je možné najít předměty prostoupené silou.

Po namáhavém výstupu jsme dorazili na místo, které měl na mysli. Don Juan chvíli nehnutě postál pár kroků přede mnou. Chtěl jsem jít k němu blíž, ale dal mi rukou znamení, abych se zastavil. Zdálo se, že se orientuje. Viděl jsem ho zezadu, jak pohybuje hlavou, jako kdyby očima přejížděl po horách. Potom zamířil jistým krokem k římse, kde se posadil a rukou z ní začal smetat uvolněnou půdu. Prsty začal dloubat kolem malého kamene, který vyčníval ven, a uvolňovat půdu kolem. Pak mi přikázal, abych jej vykopal.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Jakmile jsem ten kus kamene uvolnil, don Juan mi okamžitě řekl, abych si ho dal pod košili, protože je to předmět prostoupený silou, který teď patří mně. Řekl, že mi ho dává, abych si ho nechal, a že ho mám leštit a starat se o něj.

Hned potom jsme začali sestupovat do vodního kaňonu a za několik hodin už jsme byli v náhorní poušti na úpatí sopečných hor. Don Juan šel asi tři metry přede mnou a udržoval slušné tempo. Šli jsme k jihu takřka do západu slunce. Těžká hradba mraků na západě nám sice slunce zastínila, ale my jsme si udělali přestávku, dokud podle našich předpokladů nezmizelo pod obzorem.

Don Juan potom změnil směr a zamířil na jihovýchod. Šli jsme přes kopec a když jsme dorazili nahoru, všiml jsem si, že k nám z jihu přicházejí čtyři postavy.

Podíval jsem se na dona Juana. Nikdy jsme se na svých výpravách nesetkali s lidmi, a tak jsem nevěděl, co mám v takovém případě dělat. Ale zdálo se, že dona Juana to neznepokojuje. Šel pořád dál, jako kdyby se nic nedělo.

Ti lidé se pohybovali, jako kdyby neměli naspěch. Uvolněným tempem a s odbočkami se blížili k místu, kde jsme byli. Když byli blíž, poznal jsem, že jsou to čtyři mladí Indiáni. Zřejmě dona Juana poznali. Mluvil s nimi španělsky. Hovořili velmi zdvořile a prokazovali donu Juanovi hlubokou úctu. Jenom jeden z nich promluvil i se mnou. Zeptal jsem se šeptem dona Juana, jestli s nimi také mohu mluvit. Přikývl.

Jakmile jsem se s nimi dal do řeči, byli velmi přátelští a sdílní, zejména ten, který na mě promluvil první. Říkali, že hledají krystaly křemene prostoupené silou. Že prý chodí po těch sopečných horách už několik dní, ale zatím neměli štěstí.

Don Juan se rozhlédl a potom ukázal na skalnaté místo asi dvě stě metrů od nás.

„Tamhle je dobré místo, kde se na chvíli utáboříme."

Pustil se tím směrem a my všichni jsme šli za ním.

Místo, které vybral, bylo velmi rozeklané a nerostly na něm žádné keře. Sedli jsme si na skály. Don Juan oznámil, že se vrátí do chaparralu nasbírat pár suchých větví na oheň. Chtěl jsem mu pomoci, ale zašeptal mi, že to má být zcela zvláštní oheň pro ty statečné mladé muže a že žádnou pomoc nepotřebuje.

Mladíci si sedli kolem mě v těsném shluku. Jeden z nich si sedl zády k mým zádům. Byl jsem z toho poněkud rozpačitý.

Když se don Juan vrátil s otepí větví, pochválil je za jejich pečlivost a mně řekl, že ti mladíci jsou učedníci jednoho čaroděje a že když se chodí na lov nebo hledat předměty síly, bývá pravidlem vytvářet kruh tak, aby uprostřed seděli dva lidé zády k sobě.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Jeden z mladíků se mě zeptal, jestli jsem někdy sám našel krystal. Řekl jsem mu, že don Juan mě ještě nikdy nevyzval, abych je hledal.

Don Juan vybral místo nedaleko velikého balvanu. Rozdělal oheň. Žádný z mladíků se nepohnul, aby mu pomohl, ale všichni ho velmi bedlivě pozorovali. Když hořely všechny větve, don Juan si sedl zády k velkému balvanu. Oheň měl vpravo od sebe.

Mladíci zjevně věděli, co se děje, ale já jsem neměl nejmenší potuchy, jak mám postupovat, když jednám s učedníky čaroděje.

Pozoroval jsem ty mladé muže. Seděli tváří k donu Juanovi a vytvářeli dokonalý půlkruh. Potom jsme si uvědomil, že don Juan je přímo proti mně a že dva z mladíků sedí po mé levici a dva po pravici.

Don Juan jim začal vypravovat, že jsem byl v sopečných horách, abych se naučil „nedělání", a že za námi chodil spojenec. Říkal jsem si, že to je velmi dramatický začátek, a měl jsem pravdu. Mladíci změnili polohu a sedli si tak, že si nohy dali pod sebe. Nevšiml jsem si, jak seděli předtím. Domníval jsem se, že seděli v tureckém sedu jako já. Letmý pohled na dona Juana mi prozradil, že i on seděl s nohama pod sebou. Sotva znatelně mi bradou naznačil, že mám změnit polohu i já. Nenuceně jsem pod sebe podsunul levou nohu.

Kdysi mi don Juan vysvětlil, že to je pozice, kterou čarodějové používají, když jsou věci nejisté. Pro mě však vždycky byla tahle pozice velmi únavná. Měl jsem pocit, že mě strašlivě vyčerpá, když budu muset takhle sedět po celou dobu, co bude don Juan mluvit. Ale on zřejmě o mém handicapu velmi dobře věděl, protože mladíkům stručně vysvětlil, že krystaly křemene lze najít na určitých konkrétních místech v této oblasti a že až je najdou, budou je muset zvláštními technikami vylákat z jejich obydlí. Krystaly pak splynou s člověkem. Jejich síla prý přesahuje naše chápání.

Podle dona Juana se krystaly křemene nacházejí ve shlucích a záleží jen na tom, kdo je najde, aby si vybral pět nejdelších a nejhezčích a odtrhl je z jejich lůžka. Ten, kdo je najde, se musí postarat o to, aby je opracoval a vyleštil tak, aby byly špičaté a perfektně odpovídaly velikosti a tvaru prstů jeho pravé ruky.

Don Juan mluvil o tom, že krystaly křemene jsou zbraň, která se používá v čarodějství. Obyčejně zabíjejí tak, že se vrhají, aby pronikly do těla nepřítele, a pak se vracejí do ruky svého majitele, jako kdyby ji nikdy ani neopustily.

Potom vysvětlil, jak se má hledat duch, který promění obyčejné krystaly ve zbraň. První věc, kterou člověk musí udělat, je najít místo, které je mu příznivě nakloněno, aby vylákal ducha. To místo musí být na kopci. Najde se tak, že se přejíždí rukou obrácenou dlaní k zemi tak dlouho, až v dlani ucítíme určité teplo. Na tom místě je pak nutné rozdělat oheň. Plameny přitahují spojence, který se projevuje řadou vytrvalých zvuků. Ten,

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

kdo hledá spojence, musí sledovat směr, odkud zvuky přicházejí, dokud se mu spojenec neodhalí. Potom se musí se spojencem utkat a v souboji ho skolit na zem, aby ho přemohl. V tu chvíli může spojence přinutit, aby se dotkl krystalů a nabil je silou.

Don Juan varoval, že v těchto sopečných horách se volně potulují i jiné síly, které se nepodobají spojencům. Nevydávají žádný hluk, projevují se jen jako prchavé stíny a nemají žádnou moc.

Don Juan dodal, že jasně zbarvené pero nebo velmi vyleštěný krystal křemene přitahuje pozornost spojence, ale z dlouhodobého pohledu že je stejně účinný jakýkoliv předmět, protože není ani tak důležité ty předměty najít, jako spíš najít sílu, která je prosytí mocí.

„K čemu by bylo mít krásně vyleštěné krystaly, když nikdy nenajdete ducha, jenž dává sílu?" ptal se don Juan. „Ale když nemáte krystaly a najdete ducha, můžete mu dát do cesty cokoliv, aby se toho dotkl. Když už jiného nenajdete nic, můžete mu klidně dát do cesty svýho frantíka."

Mladíci se zachichotali. Nejodvážnější z nich, ten, který se mnou mluvil první, se hlasitě zasmál.

Všiml jsem si, že don Juan zase sedí na zkřížených nohách a že je uvolněn. I mladíci už seděli na zkřížených nohách. Pokusil jsem se také lehce přesunout do uvolněné polohy, ale v levém koleni jsem měl nejspíš uskřinutý nerv nebo natažený sval. Musel jsem se tedy postavit a několik minut poklusávat na místě.

Don Juan to žertem komentoval, že jsem prý vyšel z praxe, protože jsem už několik let nebyl u zpovědi, vlastně o té doby, co pobíhám s ním, prý už ani neumím klečet.

Mezi mladíky tato slova vzbudila náramné veselí. Vybuchli smíchem nebo si zakryli tvář a nervózně se pochechtávali.

„Teď vám, kamarádi, něco ukážu," řekl don Juan nenuceně, když se dost nasmáli.

Hádal jsem, že nám ukáže některé z předmětů prostoupených silou, které měl ve svém váčku. Na okamžik jsem si myslel, že ti mladíci se kolem něj nakupí, protože se zničehonic všichni najednou pohnuli jako jeden muž. Všichni se trochu naklonili kupředu, jako kdyby se chystali vstát, ale potom si zastrčili pod sebe levou nohu do té záhadné pozice, která dávala tak zabrat mým kolenům.

Zastrčil jsem pod sebe nohu, co nejvolněji to šlo. Zjistil jsem, že když si nesednu na levé chodidlo, když tedy setrvám napůl vkleče, kolena mě tolik neboli.

Don Juan vstal a obešel veliký kámen, až nám za ním zmizel z pohledu.

Než vstal, patrně zrovna, když jsem si zasouval nohu pod sebe, zřejmě přihodil do ohně další větve, protože teď začaly s praskotem hořet a vyvalily se dlouhé plameny. Působilo to velice dramaticky. Plameny byly

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

dvakrát tak veliké. Don Juan najednou vystoupil zpoza balvanu a postavil se na místo, kde předtím seděl. Chvíli jsem na něj užasle zíral. Don Juan měl na hlavě legrační černý klobouk. Po stranách nad ušima byl špičatý a nahoře kulatý. Napadlo mě, že je to pravý pirátský klobouk. Na sobě měl dlouhý frak, zapnutý na jediný lesklý kovový knoflík a místo jedné nohy měl dřevěný kůl.

Zasmál jsem se pro sebe. Don Juan opravdu vypadal dost hloupě v tomhle pirátském převleku. Začal jsem se podivovat, kde tady v pustině vlastně vzal tohle převlečení. Usoudil jsem, že ho musel mít schované za tím balvanem. Řekl jsem si, že donu Juanovi už chybí jen páska přes oko a papoušek na rameni a bude z něj dokonalý pirát.

Don Juan se podíval na každého ve skupině a pomalu očima přejížděl zprava doleva. Potom se podíval nahoru a upřeně zíral do tmy za námi. Chvíli setrval v této poloze, pak obešel balvan a zmizel.

Nevšiml jsem si, jak vlastně chodil. Musel přece mít koleno nějak ohnuté, aby mohl hrát muže s dřevěnou nohou, a když se otočil a zašel za balvan, měl jsem jeho ohnutou nohu vidět. Ale to, co dělal, mě tak zmátlo, že jsem nevěnoval pozornost podrobnostem.

Plameny ztratily na síle přesně v tom okamžiku, kdy don Juan zašel za kámen. Napadlo mě, jak dokonale si to načasoval — musel počítat s tím, jak dlouho budou hořet větve, které přiložil do ohně, a svůj výstup i odchod ze scény si podle toho upravit.

Změna v intenzitě ohně zapůsobila na skupinu učedníků velmi dramaticky. Mladými muži projela vlna nervozity. Sotva se velikost plamenů snížila, mladíci si opět jako jeden muž přesedli do sedu na zkřížených nohou.

Očekával jsem, že don Juan hned vystoupí zpoza balvanu a znovu se posadí. Ale don Juan se stále neobjevoval. Netrpělivě jsem ho čekal. Mladíci seděli s lhostejným výrazem ve tváři.

Nedokázal jsem pochopit, co don Juan sleduje vším tím tyátrem. Po dlouhém čekání jsem se obrátil k mladíkovi, který seděl vpravo, a zeptal jsem se ho šeptem, jestli mu dává smysl něco z toho, co si don Juan na sebe oblékl — ten divný klobouk a dlouhý frak — nebo skutečnost, že stál na dřevěné noze.

Mladík se na mě podíval vyjeveně a nechápavě. Zdálo se, že je úplně vyveden z míry. Zopakoval jsem svou otázku a ostatní mladíci vedle něj se na mě pozorně zadívali, aby také slyšeli.

Podívali se na sebe, zřejmě byli absolutně zmateni. Prohlásil jsem, že se mi zdálo, že v tom klobouku a s tou nohou vypadal úplně jako pirát.

To už se všichni čtyři mládenci přesunuli blíž ke mně. Tiše se pochechtávali a byli celí nervózní a rozčilení. Zdálo se, že jim chybějí slova. Ten nejodvážnější z nich ke mně nakonec promluvil. Prohlásil, že don Juan

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

na sobě neměl žádný klobouk ani dlouhý frak, že zcela zaručeně nestál na dřevěné noze, ale že měl na sobě černou kutnu nebo aspoň široký šál přes hlavu a černočernou tuniku jako mnich, která mu sahala až na zem.

„Ne!" vykřikl tiše další mladík. „Neměl žádnou kutnu!"

„Přesně tak," přitakali ostatní.

Mladík, který promluvil první, se na mě podíval s výrazem naprosté nedůvěry.

Řekl jsem jim, že si musíme společně velmi pečlivě a velmi potichu projít, co se stalo, a že jsem si jist, že to od nás don Juan očekává, a že nás proto ponechává o samotě.

Mladík, který byl úplně vpravo ode mě, řekl, že don Juan měl na sobě cáry. Měl rozedrané poncho nebo cosi podobného indiánskému kabátu a sešlapané sombrero. V ruce prý měl košík s nějakými věcmi, ale mladík si nebyl jist, co to přesně bylo za věci. Dodal, že don Juan zaručeně nebyl oblečen jako žebrák, ale spíš jako člověk, který se vrací z nekonečně dlouhé cesty s nákladem podivných věcí.

Mladík, který dona Juana viděl v černé kutně, řekl, že don Juan v rukách nic neměl, ale že měl zato dlouhé a rozcuchané vlasy a že se spíš podobal divému muži, jenž právě zabil žebravého mnicha a oblékl si jeho šaty, ale nedokázal zakrýt svou zpustlost.

Mladík vlevo tiše poznamenal s potlačovaným smíchem, jak je to všechno velmi podivné. Řekl, že don Juan byl oblečen jako významná osoba, která právě slezla s koně. Měl na sobě kožené rajtky, velké ostruhy a bičík, kterým se neustále pošvihával po levé dlani, na hlavě měl mexický klobouk s kuželovitým dýnkem a za pasem dvě automatické pistole ráže pětačtyřicet. Prohlásil, že don Juan ztělesňoval obraz zámožného rančera.

Mládenec nejdále vlevo se plaše zasmál a nechtěl prozradit, co viděl. Povzbuzoval jsem ho, ale ostatní to zřejmě moc nezajímalo. Patrně se styděl mluvit.

Oheň už vyhasínal, když don Juan vyšel zpoza balvanu.

„Měli bychom nejspíš ty mladíky zanechat, ať si jdou za svou prací," řekl mi. „Rozluč se s nimi."

Sám se na ně ani nepodíval. Pomalu odcházel, aby mi dal čas na rozloučení.

Mládenci mě objali.

Plameny v ohni už pohasly, ale žhavé uhlíky vydávaly dostatek záře. Don Juan byl jako temný stín pár kroků od nás a mládenci vytvářeli přesně vymezený kruh nehybných siluet. Na pozadí tmy vypadali jako řada černočerných soch.

Právě v tomto okamžiku na mě dolehla tíha celé události. Po zádech mi přeběhl mráz. Dohonil jsem dona Juana. Velmi naléhavým tónem mi

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

řekl, abych se neohlížel a nedíval se na mladé muže, protože v tuto chvíli jsou jen kruhem stínů.

V žaludku jsem pocítil sílu, která přicházela zvenčí. Jako by mě sevřela jakási ruka. Mimoděk jsem zaječel. Don Juan zašeptal, že na tomto místě je tolik síly, že budu snadno moci použít „chůzi síly".

Klusali jsme několik hodin. Pětkrát jsem upadl. Kdykoliv jsem ztratil rovnováhu, don Juan to nahlas počítal. Potom se zastavil.

„Sedni si a přitiskni se ke skále. Břicho si zakryj rukama," zašeptal mi do ucha.

Sobota, 15. dubna, 1962

Vydali jsme se na pochod, sotva se ráno dostatečně rozednilo. Don Juan mě dovedl na místo, kde jsem zanechal auto. Měl jsem hlad, ale jinak jsem se cítil svěží a výborně odpočatý.

Snědli jsme pár sucharů a vypili láhev minerálky, kterou jsem měl v autě. Chtěl jsem se dona Juana zeptat na několik věcí, které mě ohromily, ale don Juan si dal prst na ústa.

Odpoledne jsme dorazili do pohraničního města, kde chtěl don Juan vysadit. Zašli jsme na oběd do restaurace. Místnost byla prázdná. Posadili jsme se ke stolu u okna, které vedlo na rušnou ulici, a objednali jsme si.

Don Juan vypadal odpočatě. V očích mu svítila rozpustilá světýlka. Cítil jsem se povzbuzen a spustil jsem palbu otázek. Především jsem se chtěl něco dozvědět o tom jeho převlékání.

„Ukázal jsem ti kousek svého *nedělání*," řekl a v očích jako by mu žhnulo.

„Ale každý z nás viděl jiné převlečení. Jak jste to udělal?"

„To je všechno velice jednoduché, byly to jenom převleky, protože všechno, co děláme, je svým způsobem pouze převlečení. Jak jsem ti už říkal, všechno, co děláme, je záležitost *dělání*. Člověk poznání se umí zachytit *dělání* každého jiného člověka a přijít s podivnými věcmi. Ale ve skutečnosti zas tak podivné nejsou. Tajuplné a divné připadají jen tomu, kdo se chytil do *dělání*. Ty a ti čtyři mládenci si ještě neuvědomujete *nedělání*, takže bylo hračkou si z vás všech trochu udělat blázny."

„Ale jak jste nás mohl ošálit?"

„To by ti nedávalo smysl. To nemůžeš nijak pochopit."

„Zkuste to se mnou, done Juane, prosím vás."

„No, řekněme tedy, že každý z nás, když se narodí, si s sebou přináší malinký kroužek síly. Takřka okamžitě začneme ten kruh používat, takže už od narození jsme všichni chyceni a naše silové kruhy se spojují s kruhy ostatních. Jinými slovy naše kruhy se zahákly na *dělání* světa, aby vytvářely svět."

„Dejte mi nějaký příklad, abych tomu porozuměl."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Tak například, naše kruhy síly, tvůj kruh a můj, se teď zapojily do *dělání* této místnosti. My tuhle místnost vytváříme. Naše kruhy síly právě v tomto okamžiku vířením vytvářejí bytí této místnosti."

„Moment, moment, ta místnost tu přece je sama o sobě. Já ji nevytvářím. Já s ní nemám nic společného."

Don Juan se neznepokojoval mými protesty a námitkami. Velmi klidně trval na tom, že tu místnost, v níž právě jsme, přivádí do existence a udržuje v bytí energie kruhu síly každého z nás.

„Víš, každý z nás umí *dělání* místností, protože tak či onak trávíme velkou část svého života v místnostech. Člověk, který poznal, si však vytváří další kruh síly. Nazval bych to kruhem *nedělání*, protože se zachytil na *nedělání*. Tímto kruhem tedy může upříst jiný svět."

Mladá číšnice nám přinesla jídlo a zřejmě nám moc nedůvěřovala. Don Juan mi zašeptal, že bych jí měl zaplatit, abych jí ukázal, že mám dost peněz.

„Já se jí moc nedivím, že ti nevěří," rozesmál se nahlas. „Vypadáš příšerně."

Zaplatil jsem jí i se zpropitným a když nás nechala o samotě, díval jsem se na dona Juana a snažil se navázat nit hovoru. Don Juan mi přispěchal na pomoc.

„Tvoje potíž je v tom, že sis ještě nevytvořil další kruh síly a tvoje tělo neumí *nedělání*."

Nerozuměl jsem tomu, co říkal. Mysl jsem měl úplně lapenou zcela prozaickou otázkou. Chtěl jsem prostě vědět, jestli si oblékl to pirátské převlečení nebo ne.

Don Juan neodpověděl, ale rozesmál se na celé kolo. Prosil jsem ho, aby mi to vysvětlil.

„Ale vždyť jsem ti to zrovna teď vysvětloval."

„Chcete snad říct, že jste neměl žádné převlečení?"

„Udělal jsem jen to, že jsem zahákl svůj kruh síly na tvoje *dělání*. To zbývající už jsi udělal sám, stejně tak i ostatní mládenci."

„Ale to přece není možné!" vykřikl jsem.

„Všichni jsme se učili shodovat se na *dělání*," řekl don Juan tiše. „Nemáš ani potuchy o tom, jakou sílu s sebou taková shoda přináší. Ale naštěstí je *nedělání* taky tak zázračné a mocné."

Pocítil jsem mimovolnou vlnu kolem žaludku. Mezi mou vlastní bezprostřední zkušeností a jeho vysvětlením byla nepřeklenutelná propast. Poslední mou obranou, u níž jsem už tolikrát skončil, byl náznak pochybností a nedůvěry a otázka, jestli třeba nebyl don Juan opravdu nějak domluven s těmi mladíky a jestli to všechno sám nějak nenavlékl.

Změnil jsem téma hovoru a zeptal jsem se ho na ty čtyři učedníky.

„Říkal jste mi, že to jsou stíny, že?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Správně."

„Byli to spojenci?"

„Ne. Jsou to učedníci jednoho muže, kterého znám."

„Proč jste tedy říkal, že jsou to stíny?"

„Protože v tu chvíli se jich dotkla síla *nedělání*, a protože nejsou tak hloupí jako ty, přesunuli se v cosi zcela jiného, než je to, co ty znáš. Proto jsem nechtěl, abys na ně mluvil. Bylo by ti to jenom ublížilo."

Už jsem se na nic dalšího neptal. A taky jsem měl hlad. Také don Juan jedl s chutí a zdálo se, že je ve výtečné náladě. Ale já jsem cítil stísněnost. Najednou se mě zmocnila strašlivá únava. Uvědomil jsem si, že cesta dona Juana je pro mě až příliš náročná. Poznamenal jsem, že nemám schopnosti k tomu, abych se mohl stát čarodějem.

„Možná, že ti pomůže další setkání s Meskalitem," řekl don Juan.

Ujistil jsem ho, že to je to poslední, co by mě mohlo napadnout, a že na tuhle možnost nechci ani pomyslet.

„Musí se ti ještě stát něco velmi drastického, nežli dovolíš svému tělu, aby mělo užitek ze všeho, čemu ses naučil," řekl don Juan.

Troufl jsem si vyjádřit názor, že nejsem Indián, a proto opravdu nejsem schopen vést neobvyklý život čaroděje.

„Možná kdybych se vyvázal ze všech svých povinností, mohl bych se ve vašem světě o něco lépe pohybovat. Nebo kdybych šel do pouště s vámi a žil tam. Ale tak, jak je to teď, stojím vlastně v každém světě jednou nohou, a proto nejsem ani v jednom k ničemu."

Don Juan na mě dlouho upřeně hleděl.

„Tohle je tvůj svět," ukázal potom oknem na rušnou ulici. „Jsi člověkem tohoto světa. A tam, v tomhle světě, je tvoje loviště. *Dělání* našeho světa nelze nikterak uniknout, takže bojovník udělá to, že promění tenhle svět ve svoje loviště. A jako lovec bojovník ví, že svět je tu proto, aby byl užíván. Takže ho využívá do posledního kousíčku. A bojovník je jako ten pirát, který si bere bez skrupulí všechno, co chce, a používá to, ale s tím rozdílem, že bojovník nemá námitek, když si zas někdo jiný vezme jeho, a nemá pocit, že by se mu ubližovalo, když je sám používán."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

17

ROVNOCENNÝ PROTIVNÍK

Čtvrtek, 11. prosince 1962

Pasti jsem měl dokonalé, správně jsem je poličil, viděl jsem králíky, veverky a další hlodavce, křepelky i ptáky, ale za celý den jsem nedokázal nic chytit.

Když jsme brzy ráno odcházeli z domova, don Juan mi řekl, že dnes budu muset čekat, až mi „síla dá dar", zvláštní zvíře, které se možná naláká do mých pastí a jehož maso si budu moci usušit na „jídlo prostoupené silou".

Zdálo se, že don Juan má přemýšlivou náladu. Nic nenaznačil ani nekomentoval. Teprve na sklonku dne promluvil.

„Někdo ti ten lov narušuje."

„A kdo?" zeptal jsem se upřímně překvapen.

Podíval se na mě a usmál se, potřásaje nedůvěřivě hlavou.

„Ty děláš, jako bys to nevěděl. A přitom celý den víš, kdo to je."

Chtěl jsem něco namítnout, ale pochopil jsem, že to nemá smysl. Věděl jsem, že mi řekne, že je to „la Catalina". Jestli měl na mysli tohle vědění, pak měl pravdu, že opravdu vím, kdo to je.

„Buď teď půjdeme domů, nebo tu počkáme do tmy a využijeme soumraku, abychom ji chytili," řekl don Juan.

Zdálo se, že čeká, jak se rozhodnu. Chtěl jsem odejít. Už jsem sbíral lano, které jsem používal, ale než jsem stačil říct, co chci, zarazil mě don Juan přímým povelem.

„Sedni si. Odejít teď hned by bylo jednodušší a střízlivější rozhodnutí, ale tenhle případ je dost zvláštní a já si myslím, že tu musíme zůstat. Tahle podívaná je jen pro tebe."

„Co tím myslíte?"

„Někdo zasahuje především do tvých věcí, a proto je to tvoje práce. Já vím, kdo to je, a ty to víš také."

„Vy mě děsíte."

„To tě neděsím já," odpověděl don Juan se smíchem. „To tě děsí ta žena, co na tebe tamhle číhá."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Odmlčel se, jako by čekal, jak na mě jeho slova zapůsobí. Musel jsem připustit, že jsem byl vyděšený.

Asi před měsícem jsem prošel strašlivou konfrontací s čarodějkou nazývanou „la Catalina". Setkal jsem se s ní s nasazením života, protože don Juan mě přesvědčil, že mu usiluje o život a že není schopen odrážet její výpady. Když jsem se s ní setkal, don Juan mi prozradil, že pro něj nikdy nepředstavovala žádné nebezpečí a že celá záležitost byla jen trik. Nešlo samozřejmě o žádný zlovolný vtip, ale o to, aby mě nalákal do tenat.

Tahle jeho metoda mi připadala natolik nemorální, že jsem se na něj rozzuřil.

Když don Juan uslyšel moje výbuchy zlosti, začal zpívat mexické melodie. Napodoboval oblíbené sentimentální populární hvězdy tak komicky, že jsem se nakonec rozesmál jako malý kluk. Několik hodin mě takhle dokázal bavit. Nikdy mě nenapadlo, že by mohl mít v repertoáru tolik připitomělých písniček.

„Něco ti povím," řekl mi při té příležitosti. „Kdyby nás někdo nenachytal, nikdy bychom se nic nenaučili. Mně se stalo totéž a stane se to každému. Umění dobrodince znamená dovést nás až na hranici. Dobrodinec ti může pouze ukazovat cestu a nalákat tě do pasti. Já už jsem tě nachytal dřív. Vzpomínáš si, jak jsem zaujal tvého loveckého ducha, že? Ty sám jsi mi říkal, že jsi kvůli lovu úplně zapomněl na rostliny. Byl jsi ochoten udělat spousty věcí, aby ses mohl stát lovcem. To bys býval nikdy kvůli rostlinám nedokázal. A teď musíš udělat mnohem víc, abys přežil."

Upřeně se na mě zadíval a potom se rozesmál.

„To všechno je bláznovství," usoudil jsem. „My jsme přece rozumní lidé."

„Ty jsi rozumný," opáčil don Juan. „Já ne."

„Ale samozřejmě, že jste rozumný," trval jsem na svém. „Vy jste jeden z nejrozumnějších lidí, jaké jsem kdy potkal."

„Dobrá! Ale nehádejme se. Jsem rozumný a co má být?"

Pustil jsem se s ním do sporu, proč je nutné, aby dvě rozumné bytosti jednaly tak bláznovským způsobem, jakým jsme jednali my s tou čarodějkou.

„Ty jsi rozumný, dobrá," řekl don Juan zprudka. „A to znamená, že jsi přesvědčen, že toho hodně o světě víš, ale je to opravdu tak? Opravdu něco znáš? Vždyť jsi viděl jenom to, co dělají lidé. Tvoje zkušenosti se omezují jen na to, co udělali lidé tobě a druhým. A o tomhle tajemném neznámém světě nevíš zhola nic."

Dal mi znamení, abych šel za ním do auta. Potom jsme jeli k malému mexickému městečku, které nebylo daleko.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Neptal jsem se, kam jedeme. Don Juan chtěl, abych zaparkoval u restaurace. Chodili jsme pak kolem autobusového nádraží a obchodního domu. Don Juan šel vpravo po mém boku a vedl mě. Najednou jsem si uvědomil, že vlevo vedle mě jde ještě někdo, ale dříve, než jsem se stačil otočit, abych se tam podíval, učinil don Juan rychlý a nečekaný pohyb: naklonil se, jako kdyby chtěl něco sebrat ze země, a když jsem o něj málem zakopl, uchopil mě v podpaží. Odtáhl mě k autu a paži mi nepustil, ani když jsem odemykal auto. Chvíli jsem se potýkal s klíči a potom mě don Juan postrčil do auta a sám si nasedl.

„Jeď pomalu a zastav před tím obchodem."

Když jsem zastavil, don Juan mi pokynul hlavou, abych se podíval. „La Catalina" stála na místě, kde mě don Juan uchopil za paži. Mimoděk jsem se schoulil. Ta žena udělala pár kroků k autu a vyzývavě se postavila. Pozorně jsem si ji prohlédl a usoudil jsem, že je krásná. Byla hodně tmavá a plnoštíhlá, ale zdálo se, že má tělo pružné a svalnaté. Měla kulatý plný obličej s vysokými lícními kostmi a dva dlouhé modročerné copy. Nejvíce mě překvapilo, jak je mladá. Bylo jí tak kolem třicítky.

„Ať přijde blíž, jestli chce," zašeptal don Juan.

Popošla ještě pár kroků k autu a zastavila se ve vzdálenosti asi tří metrů. Dívali jsme se na sebe. V tu chvíli jsem pocítil, že je v ní cosi hrozivého. Usmál jsem se a zamával na ni. Zachichotala se jak malá holčička a zakryla si ústa. Měl jsem najednou pocit radosti. Obrátil jsem se k donu Juanovi, abych něco poznamenal o jejím vzhledu a chování, když najednou zařval tak prudce, že jsem z toho měl málem smrt: „Neobracej se k té ženě zády, krucifix!"

Rychle jsem se otočil a podíval se na ni. Udělala ještě pár kroků k autu, stála ode dveří sotva půl druhého metru. Usmívala se. Zuby měla veliké, bílé a velmi pěkné. Ale v tom jejím úsměvu bylo cosi děsivě záhadného. Nebyl to přátelský úsměv, ale spíš vyceněné zuby. Usmívala se jen její ústa. Černýma a chladnýma očima na mě upřeně zírala.

Celým tělem mi projel mráz. Don Juan se začal smát, rytmicky a kuckavě. Ta žena ještě chvíli čekala, potom začala pomalu couvat a zmizela mezi lidmi.

Odjeli jsme pryč a don Juan začal uvažovat o tom, že jestli nepřitvrdím a nebudu se učit, ta ženská mě rozšlape jako bezbranného červa.

„Říkal jsem ti, že jsem ti našel rovnocenného protivníka, a to je právě ona."

Don Juan řekl, že musíme počkat na znamení, než budeme vědět, co máme dělat s tou ženou, která zasahuje do mého lovu.

„Jestliže uvidíme vránu, budeme s určitostí vědět, že můžeme počkat, a taky budeme vědět, kde máme čekat."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Pomalu se otáčel, až opsal úplný kruh. Očima přejížděl po okolní krajině.

„Tady čekat nemůžeme," zašeptal.

Vyšli jsme k východu. Už bylo docela tma. Najednou vyletěly z vysokých keřů dvě vrány a zmizely za kopcem. Don Juan řekl, že naším cílem je ten kopec.

Když jsme k němu došli, obešel ho a vybral na úpatí místo směřující k jihovýchodu. Zametl suché větvičky a listí a ostatní úlomky z kruhu o průměru zhruba dvou metrů. Snažil jsem se mu pomoci, ale odmítl mě prudkým pohybem hlavy. Dal si prst na ústa a naznačil, že musíme být potichu. Když byl hotov, vtáhl mě doprostřed kruhu, obrátil mě tváří k jihu na druhou stranu od kopce a do ucha mi zašeptal, že musím napodobovat jeho pohyby. Začal jakoby tančit, rytmicky podupával pravou nohou. Sedm stejnoměrných úderů proložených třemi rychlými podupnutími.

Snažil jsem se přizpůsobit jeho rytmu a po několika nešikovných pokusech jsem byl více méně s to napodobovat stejné podupávání.

„K čemu to je?" zašeptal jsem mu do ucha.

Šeptem mi pověděl, že jsem podupával jako králík a že ten zvuk dříve nebo později přiláká toho, kdo číhá. Ten se pak ukáže, protože se bude chtít podívat, co se děje.

Jakmile jsem ten rytmus napodobil, don Juan podupávat přestal, ale chtěl, abych já pokračoval dál. Rytmus mi naznačoval pohybem ruky.

Chvílemi pozorně poslouchal s hlavou lehce nakloněnou doprava, zřejmě sledoval zvuky v chaparralu. V jednom okamžiku mi dal znamení, že mám zastavit, a sám zůstal v pohotové pozici, jako by se chystal vyskočit na neznámého a neviděného útočníka.

Pak mi pokynul, abych pokračoval, a po chvíli mě zase zastavil. Pokaždé, když jsem zastavil, poslouchal tak soustředěně, až se zdálo, že má všechna vlákna svého těla k prasknutí napjatá.

Najednou ke mně přiskočil a zašeptal i do ucha, že soumrak vrcholí v plné síle.

Rozhlédl jsem se. Chaparral byl jako temná hmota, stejně tak vypadaly i kopce a skály. Obloha byla temně modrá a žádné mraky už jsem neviděl. Celý svět byl jako jednolitá hradba temných siluet, které nebyly viditelně ohraničené.

V dálce jsem uslyšel strašidelné zavolání jakéhosi zvířete, kojota nebo možná nočního ptáka. Ozvalo se tak znenadání, že jsem mu nevěnoval pozornost. Ale don Juan sebou trochu cukl. Cítil jsem, jak se chvěje, protože stál vedle mě.

„Jdeme na to," zašeptal. „Znovu podupávej a buď připravený. Je tady."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Začal jsem zuřivě dupat a don Juan mi zakryl nohu svou nohou a dával mi divoce znamení, abych se uvolnil a podupával rytmicky.

„Nesmíš ji zaplašit," zašeptal mi do ucha. „Uklidni se a nezpanikař."

Zase mi naznačoval, jakým tempem mám podupávat. Když mě zastavil podruhé, uslyšel jsem ten křik znovu. Tentokrát to vypadalo jako křik ptáka, který letí nad kopcem.

Don Juan mě znovu nechal podupávat a přesně ve chvíli, kdy jsem zastavil, jsem vlevo uslyšel zvláštní praskavý zvuk. Takový zvuk dělá těžké zvíře pohybující se suchým podrostem. Napadlo mě, že je to medvěd, ale hned jsem si uvědomil, že na poušti medvědi nejsou. Chytil jsem se dona Juana za paži. Don Juan se usmál a dal si prst přes ústa, aby naznačil, že mám mlčet. Upřeně jsem se zadíval do tmy vlevo od sebe, ale don Juan mi dal znamení, abych to nedělal. Opakovaně ukazoval přímo nade mě a potom chtěl, abych se pomalu a tiše otáčel, až jsem stál tváří směrem k temné hradbě kopce. Don Juan ukazoval prstem na určitý bod na kopci. Upřel jsem na to místo oči a najednou, jako by to byla noční můra, na mě skočil temný stín. Vyjekl jsem a upadl na záda. Na okamžik ta temná silueta zastínila temnou oblohu a potom odplachtila vzduchem a přistála za námi v křoví. Slyšel jsem zvuk těžkého těla, pod nímž praskaly keře, a potom děsivý křik.

Don Juan mi pomohl vstát a zavedl mě ve tmě na místo, kde jsem nechal pasti. Chtěl, abych je posbíral a rozebral, potom rozházel kousky větví všemi směry. To všechno provedl bez jediného slůvka. Cestou domů jsme vůbec nepromluvili.

„A co chceš, abych ti říkal?" ptal se don Juan, když jsem několikrát naléhal, aby mi vysvětlil události, kterých jsem byl svědkem před několika hodinami.

„Co to bylo?"

„Ty víš setsakra dobře, kdo to byl. Jen to nezlehčuj tím svým: co to bylo. Důležité je právě to, kdo to byl."

Vytvořil jsem si vlastní vysvětlení, které mi zdánlivě vyhovovalo. Postava, kterou jsem viděl, mi velice připomínala papírového draka, kterého někdo pustil přes kopec, zatímco někdo jiný za námi ho táhl po zemi. To bylo to, co působilo jako temná silueta, která plachtila vzduchem asi patnáct nebo dvacet metrů.

Don Juan pozorně naslouchal mému vysvětlení a potom se rozesmál, až se mu slzy kutálely po tvářích.

„Přestaň mlátit prázdnou slámu. K věci: Copak to snad nebyla žena?" Musel jsem připustit, že když jsem upadl a podíval se nahoru, uviděl jsem temnou siluetu ženy v dlouhé sukni, která mě přeskakuje velmi pomalým pohybem. Potom jako by něco tu temnou siluetu vytáhlo a ona pak nade

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

mnou přeletěla velikou rychlostí a narazila do křoví. Právě tento pohyb mě vlastně přivedl na myšlenku papírového draka.

Don Juan odmítl o této události dál mluvit.

Následující den musel jít na jakési záhadné pochůzky a já jsem jel na návštěvu ke známým Indiánům Jakiům do jiné obce.

Středa, 12. prosince 1962

Jakmile jsem přijel do jakijské obce, pověděl mi Mexičan, který tam měl obchod, že si pronajal gramofon a dvacet desek z výbavy Ciduad Obregon na „fiestu", kterou měl v plánu té noci uskutečnit na počest Panny guadalupské. Všem již oznámil, že už učinil všechna nezbytná opatření s pomocí Julia, obchodního cestujícího, který přijížděl dvakrát do měsíce vybírat splátky za levné odložené šatstvo, jež se mu podařilo prodat některým Indiánům.

Krátce po poledni přivezl Julio gramofon a napojil ho na dynamo, které zásobovalo obchod elektřinou. Ujistil se, že funguje. Pak nastavil hlasitost na maximum a připomenul obchodníkovi, aby na žádný knoflík ani nesáhl. Potom začal třídit desky.

„Vím, kolik škrábnutí je na každé z nich," oznámil Julio obchodníkovi.

„Tohle řekni mojí dceři," na to obchodník.

„Ty za to ručíš, ne tvoje dcera."

„To je jedno, ona bude ty desky vyměňovat."

Julio trval na tom, že je mu úplně jedno, jestli bude gramofon obsluhovat ona nebo někdo jiný, ale že obchodník musí zaplatit každou poškozenou desku. Obchodník se začal s Juliem hádat. Julio zrudl ve tváři. Občas se obrátil k velké skupině Jakiů, kteří se shromáždili před obchodem, a rukama a všelijakými grimasami dával najevo, jak je zoufalý a zničený. Zřejmě požadoval nějakou zálohu jako poslední možné řešení. To zase vyvolalo další dlouhé dohadování o tom, co to vlastně znamená poškozená deska. Julio autoritativně prohlásil, že za každou poškozenou desku je třeba zaplatit, jako by byla nová. Obchodník byl čím dál rozzlobenější a začal rozpojovat prodlužovačky. Zdálo se, že je rozhodnut odpojit gramofon a oslavu odvolat. Zákazníkům shromážděným před obchodem dával jasně najevo, že se snažil udělat, co mohl, aby se s Juliem dohodl. Na chvíli se zdálo, že se oslava nepodaří, a to ještě ani nezačala.

Blas, starý Jaki, u něhož jsem bydlel, se nahlas pohrdlivě vyjádřil, jak smutně na tom Jakiové jsou, když si ani nemůžou oslavit svůj nejuctívanější náboženský svátek, den Panny quadalupské.

Chtěl jsem zasáhnout a nabídnout se, že pomůžu, ale Blas mě zarazil. Řekl, že kdybych tu zálohu zaplatil, obchodník by ty desky určitě sám rozbil.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Ten je horší než všichni. Jen ať tu zálohu zaplatí. Odírá nás, tak proč by neměl zaplatit?"

Po dlouhém dohadování, při kterém byli kupodivu všichni přítomní na straně Julia, dospěl obchodník k podmínkám, které byly přijatelné pro obě strany. Nezaplatil sice zálohu v hotovosti, ale přijal odpovědnost za desky i gramofon.

Juliova motorka za sebou zanechala prašnou stopu, jak se Julio rozjel do vzdálenějších domů po okolí. Blas řekl, že se snaží dostat se ke svým zákazníkům dříve, než přijdou do obchodu a utratí všechny peníze za chlast. Když to říkal, vynořila se za obchodem skupina Indiánů. Blas se na ně podíval a začal se smát a všichni ostatní také.

Blas řekl, že ti Indiáni jsou Juliovi zákazníci a že se schovávali za obchodem a čekali, až odjede.

Oslava začala brzy. Obchodníkova dcera dala desku na talíř gramofonu a spustila přenosku. Ozval se příšerný hlasitý skřípot a pískání a potom ohlušující hlas trubky a několik kytar.

Oslava znamenala pouštět ty desky na plné pecky. Čtyři mladí Mexičané tančili se dvěma obchodníkovými dcerami a třemi dalšími Mexičankami. Jakiové netančili. S očividným potěšením sledovali každý pohyb tanečníků. Zdálo se, že se baví, když je jen tak pozorují a přitom si lokají laciné tequily.

Každému, koho jsem znal, jsem koupil sklenku. Chtěl jsem se vyhnout pocitům výčitek. Chodil jsem od jednoho k druhému, povídal si s mnoha Indiány a nabízel jim pití. Všechno to pěkně klapalo, dokud si neuvědomili, že já sám vůbec nepiju. Zdálo se, že to okamžitě všechny rozladilo. Bylo to, jako by najednou celá skupina odhalila, že tam nepatřím. Indiáni začali být nevrlí a vyhýbaví.

Mexičani, kteří byli stejně opilí jako Indiáni, si ve stejnou chvíli uvědomili, že ke všemu ani netančím. Zdálo se, že se cítí ještě uraženější. Začali být velmi agresivní. Jeden z nich mě násilím chytil za paži a odvlekl blíž ke gramofonu, druhý mi nalil plný šálek tequily a nutil mě, abych ji vypil na ex a dokázal jim, že jsem „macho", že jsem chlap.

Snažil jsem se hrát o čas a smál se jako idiot, jako bych se opravdu celou situací bavil. Prohlásil jsem, že bych si nejdříve rád zatancoval a potom teprve se napil. Jeden z mladíků zavolal název písně a dívka, která se starala o gramofon, se začala probírat kupou desek. Zdálo se, že trochu přebrala, i když žádná z žen nepila otevřeně, a dělalo jí trochu potíže desku nasadit. Jistý mládenec prohlásil, že na desce, kterou vybrala, ten twist není, tak se zase začala přehrabovat v kupě desek. Pokoušela se vybrat nějakou vhodnou desku a všichni se kolem ní nahrnuli a zapomněli na mě. To mi dalo dost času, abych odběhl za obchod a dostal se z osvětleného prostranství i z dohledu.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Stál jsem asi třicet metrů stranou ve tmě u keřů a snažil se rozhodnout, co mám dělat. Byl jsem unavený. Měl jsem pocit, že už je načase nasednout do auta a jet domů. Pustil jsem se k domu, kde bydlel Blas a kde jsem parkoval. Představoval jsem si, že když pojedu pomalu, nikdo si ani nevšimne, že odjíždím.

Ti, kdo se starali o gramofon, zřejmě stále ještě hledali desku. Slyšel jsem totiž jen vysoké pískání amplionu. Potom se však najednou ozval ohlušující rámus twistu. Zasmál jsem se, když jsem si představil, že se asi obrátili k místu, kde jsem stál, a zjistili, že jsem zmizel.

Uviděl jsem pár temných siluet lidí, kteří šli proti mně směrem k obchodu. Když jsme se míjeli, zamumlali „Buenas noches". Poznal jsem je a promluvil jsem na ně. Řekl jsem jim, že ten večírek je skvělý.

Než jsem došel k ostré zatáčce na silnici, potkal jsem ještě dva další lidi, které jsem nepoznal, ale i tak jsem je pozdravil. Hlasitý rámus gramofonu byl na silnici bezmála stejně ohlušující jako před obchodem. Noc byla temná, bez hvězd, ale záře světel obchodu mi umožňovala celkem dobře vidět okolí. Blas bydlel velmi blízko, a tak jsem přidal do kroku. Potom jsem si všiml temného tvaru osoby, který seděla nebo snad dřepěla vlevo ode mě v zatáčce cesty. Blesklo mi hlavou, že je to třeba někdo z oslavy, kdo odešel přede mnou. Vypadalo to, že si ulevuje na kraji silnice, ale bylo to divné, protože lidé z této obce chodili vykonávat svou potřebu do hustého křoví. Napadlo mě, že ať je to kdokoli, určitě bude opilý.

Přišel jsem k zatáčce a řekl jsem „Buenas noches". Ta osoba mi odpověděla strašidelným vrčivým, až nelidským zakvílením. Chlupy na těle se mi doslova naježily. Na okamžik jsem byl paralyzován. Potom jsem rychle vyrazil. Letmo jsem zahlédl temnou siluetu, která se napůl postavila. Byla to žena. Byla schýlená, nakloněná dopředu. Ušla několik metrů v téhle pozici a potom začala hopsat. Rozběhl jsem se a ta žena přitom vedle mě poskakovala jako pták, držíc se mnou krok. Ve chvíli, kdy jsem dorazil k Blasovu domu, mi zrovna křižovala cestu a takřka jsme se dotkli.

Přeskočil jsem malý suchý příkop před domem a proběhl chatrnými dveřmi.

Blas už byl doma a zdálo se, že ho můj příběh vůbec nevzrušuje.

„Pěkně si z tebe utáhli," uklidňoval mě. „Indiáni s velkým potěšením škádlí cizince."

Tenhle zážitek mě tak rozčilil, že jsem na druhý den zajel zas k donu Juanovi, ačkoliv jsem měl v plánu jet domů.

Don Juan se vrátil pozdě odpoledne. Nedal jsem mu ani čas, aby něco řekl, a všechno jsem to na něj vychrlil, včetně toho, jak věc komentoval Blas. Tvář dona Juana zvážněla. Možná, že se mi to jenom zdálo, ale připadalo mi, že ho to znepokojilo.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Nemůžeš přikládat moc váhy tomu, co ti říkal Blas," řekl vážným tónem. „Ten o boji mezi čaroději neví nic."

„A co jsem měl dělat? Měl jsem tam zůstat stát?"

„Správně. Když se bojovník setká se svým protivníkem a protivník není obyčejnou lidskou bytostí, musí zaujmout svoje stanoviště. Jedině tak se stane nezranitelný."

„Co to říkáte, done Juane?"

„Říkám ti, že ses potřetí setkal se svým protivníkem, který je ti rovný. Pronásleduje tě a čeká, až uděláš nějakou chybu. Tentokrát tě málem dostala."

Zaplavila mě vlna úzkosti a strachu. Obvinil jsem dona Juana, že mě uvedl do tohoto zbytečného nebezpečí. Stěžoval jsem si, že hra, kterou si se mnou pohrává, je krutá.

„Bylo by to kruté, kdyby se tak stalo průměrnému člověku. Ale v okamžiku, kdy člověk začne žít jako bojovník, přestává být obyčejný. A kromě toho jsem ti nenašel rovnocenného protivníka proto, že bych si s tebou pohrával nebo abych tě škádlil a trápil. Rovnocenný protivník tě pobídne kupředu. Pod vlivem protivníka, jakým je ‚la Catalina', možná budeš muset použít všechno, čemu jsem tě naučil. Nemáš žádné jiné východisko."

Chvíli jsme mlčeli. Jeho slova ve mně vyvolala značné obavy.

Don Juan potom chtěl, abych co nejlépe napodobil výkřik, který jsem slyšel, když jsem řekl „Buenas noches".

Pokusil jsem se ten zvuk reprodukovat a vydal jsem podivné strašidelné zakvílení, které mě vystrašilo. Donu Juanovi moje produkce zřejmě připadla směšná, protože se takřka nezřízeně rozesmál.

Chtěl, abych mu rekonstruoval všechno po pořádku, jakou vzdálenost jsem běžel, jak daleko ta žena byla ode mě, když jsem se s ní střetl, jak daleko ode mě byla, když jsem doběhl do domu, a jaké bylo to místo, kde začala poskakovat.

„Žádná tlustá Indiánka by neuměla takhle skákat," usoudil, když uvážil všechny proměnné. „Ta by ani tak daleko nedoběhla."

Na ta slova jsem vyletěl. Já sám bych takhle jedním skokem nepřeskočil víc než něco přes metr, a pokud se nemýlím v tom, co jsem viděl, ta žena musela každým skokem překonat dobré tři metry.

„Samozřejmě víš, že odteďka se musíš mít stále na pozoru," řekl don Juan naléhavým tónem. „Pokusí se ti zaklepat na levé rameno ve chvíli, kdy nebudeš ostražitý a kdy budeš slabý."

„Co bych měl dělat?"

„Nemá smysl si stěžovat. Odteďka bude důležité, jakou si zvolíš životní strategii."

Vůbec jsem se nedokázal soustředit na to, co mi říká. Automaticky jsem

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

si zapisoval poznámky. Po dlouhém mlčení se mě don Juan zeptal, jestli mě neboli uši nebo v zátylku. Nic mě tam nebolelo. Don Juan mi vysvětlil, že kdybych měl v některé z těchto oblastí nepříjemné pocity, znamenalo by to, že jsem nebyl pohotový a že mě „la Catalina" poranila.

„Všechno, co jsi udělal ten večer, bylo špatně," řekl don Juan. „Především jsi jel na tu oslavu jen proto, abys zabil čas, jako bychom vůbec měli čas na to, abychom ho zabíjeli. To tě oslabilo."

„Chcete snad říct, že nemám chodit na večírky?"

„Ne, to nemám na mysli. Můžeš si chodit, kam chceš, ale když někam jdeš, musíš za to nést plnou odpovědnost. Bojovník žije strategicky. Na takovou oslavu nebo sešlost by šel jenom tehdy, jestliže to vyžaduje jeho strategie. To samozřejmě znamená, že se bude plně ovládat a že bude dělat všechno, co uzná za nezbytné."

Díval se na mě upřeně a usmíval se, potom si zakryl tvář a tiše kuckal smíchy.

„Jsi v pěkné kaši," říkal mi. „Tvůj protivník je ti na stopě a poprvé v životě si nemůžeš dovolit dělat něco nepořádně a nazdařbůh. Tentokrát se budeš muset naučit provádět úplně jiné *dělání*, *dělání* strategické. Musíš se na to dívat takto. Jestliže přežiješ výpady ‚la Cataliny', jednoho dne jí budeš muset poděkovat, že tě přinutila změnit tvoje *dělání*."

„To, co říkáte, je strašné!" křičel jsem. „A co když to nepřežiju?"

„Bojovník nikdy nehoví takovýmhle myšlenkám. Bojovník dodržuje strategické *dělání*, když musí jednat se svými bližními, a v tomhle *dělání* není vítězství ani porážka. V tomhle *dělání* jsou jenom činy."

Zeptal jsem se, co patří do strategického *dělání*. „Patří tam, že člověk není vydán na milost a nemilost druhým. Například na té oslavě jsi byl jako šašek, ale ne proto, že by to nějako posloužilo tvému účelu, ale jen proto, že ses vydal těm lidem všanc. Nikdy jsi nic neovládal, a proto jsi před nimi musel utéct."

„A co jsem měl dělat?"

„Vůbec tam nechodit nebo tam jít, abys vykonal něco konkrétního. Po těch tahanicích s Mexičany jsi byl oslaben a ‚la Catalina' té příležitosti využila. A tak se usadila na cestě, aby tam na tebe číhala.

Tvoje tělo sice vědělo, že něco není v pořádku, ale tys na ni přesto promluvil. To bylo strašné. Při žádném takovém střetnutí nesmíš na svého protivníka promluvit ani slovo. Potom ses k ní obrátil zády. To bylo ještě horší. Potom jsi před ní utíkal, a to bylo to nejhorší, cos mohl udělat! Je zřejmě velmi nešikovná. Čaroděj, který za to stojí, by tě byl rovnou setnul, jakmile ses otočil zády a začal utíkat.

Až dosud bylo tvou jedinou obranou setrvávat a tančit po svém."

„O jakém tanci to mluvíte?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan mi vysvětlil, že to „králičí podupávání", které mě naučil, byl první krok tance, který si bojovník rozvíjí a zdokonaluje po celý život a který potom tančí na svém posledním pozemském stanovišti.

Na chvíli jsem pocítil zvláštní stav střízlivosti a napadla mě řada všelijakých myšlenek. Na jedné straně bylo jasné, že to, co se odehrálo mezi mnou a „la Catalinou", když jsem se s ní střetl poprvé, bylo skutečné a že nemůžu zavrhnout možnost, že mě opravdu sleduje. Na druhé straně jsem nedokázal pochopit, jak mě mohla sledovat, a to vedlo k slabounkému podezření, že na mě don Juan šije boudu a že ty podivné a tajuplné věci, kterých jsem byl svědkem, nějak vytváří sám.

Don Juan se najednou podíval na oblohu a řekl, že mám ještě čas, abych si šel tu čarodějnici zkontrolovat. Ujistil mě, že skoro nic neriskujeme, protože jenom pojedeme kolem jejího domu.

„Musíš si potvrdit, jestli odpovídá i tvar jejího těla," řekl don Juan. „Potom už nebudeš mít v hlavě žádné pochybnosti."

Mocně se mi potily ruce a pořád jsem si je musel utírat ručníkem. Nasedli jsme do auta a don Juan mě nasměroval na hlavní dálnici, z níž jsme pak sjeli na širokou nedlážděnou silnici. Jel jsem uprostřed vozovky, protože byla do hloubky rozrytá těžkými náklaďáky a traktory a moje auto je posazeno příliš nízko na to, aby projelo na některé straně. Jeli jsme pomalu prostředkem v hustém mračnu prachu. Během dešťů se na silnici vytvořily boule z hlíny a hrubého štěrku, kterým se občas vyrovnávaly díry, hroudy zaschlého bláta narážely na kovový podvozek auta a hlasitě bubnovaly.

Když jsme přijížděli k malému můstku, řekl mi don Juan, abych zpomalil. Seděli tam čtyři Indiáni a mávali na nás. Nebyl jsem si jist, jestli je znám nebo ne. Přejeli jsme přes most. Silnice se mírně stáčela.

„Tamhle bydlí ta žena," zašeptal mi don Juan do ucha a ukázal očima na bílý dům obehnaný vysokým bambusovým plotem.

Řekl mi, abych se otočil do protisměru, zastavil uprostřed silnice a počkal, jestli bude ta žena dost podezřívavá a ukáže obličej.

Stáli jsme tam asi deset minut, které mi připadaly jako celá věčnost. Don Juan neřekl ani slovo. Seděl bez hnutí a díval se na ten dům.

„Tamhle je," řekl a tělo mu zničehonic najednou poskočilo.

Viděl jsem temnou neblahou siluetu ženy, která stála uvnitř domu a dívala se otevřeným oknem. Místnost, kde stála, byla tmavá, což jen zvýrazňovalo temnotu její siluety.

Po několika minutách žena vykročila ze tmy místnosti. Postavila se do dveří a pozorovala nás. Chvíli jsme se na sebe dívali a potom mi don Juan řekl, abych jel dál. Nemohl jsem ani promluvit. Byl bych přísahal, že to byla ta žena, kterou jsem viděl poskakovat ve tmě u silnice.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Když jsme se asi po půlhodině vrátili na dlážděnou silnici, don Juan promluvil.

„Tak co? Poznáváš ten tvar?"

Dlouho jsem váhal, než jsem odpověděl. Bál jsem se říci, že ano, protože to znamenalo závazek. Pečlivě jsem volil slova, kterými jsem odpověděl. Řekl jsem, že tenkrát už byla přílišná tma, abych si tím mohl být naprosto jistý.

Don Juan se zasmál a jemně mě poklepal po hlavě.

„Byla to ona, že jo?"

Nedal mi však čas odpovědět. Položil si prst na ústa na znamení ticha a zašeptal mi do ucha, že nemá smysl něco říkat, protože jestli chci přežít výpady „la Cataliny", budu muset využívat všeho, čemu mě naučil.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ČÁST DRUHÁ

CESTA DO IXTLANU

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

18

ČARODĚJŮV KRUH SÍLY

V květnu 1971 jsem dona Juana naposledy navštívil jako učedník. Jel jsem za ním ve stejném duchu, v jakém jsem za ním jezdil celých deset let, kdy jsme byli ve spojení: znovu jsem hledal blahodárnost jeho přítomnosti.

Byl zrovna u něj jeho přítel don Genaro, čaroděj z indiánského kmene Mazateků. Oba jsem je viděl při své návštěvě před šesti měsíci. Uvažoval jsem, jestli se jich mám zeptat, zda byli celou tu dobu spolu, když don Genaro prohlásil, že se mu severní poušť tak zalíbila, že se vrátil zrovna včas, aby mě tu zastihl. A oba se smáli, jako kdyby měli nějaké tajemství.

„Vrátil jsem se jen kvůli tobě," řekl don Genaro.

„To je pravda," přizvukoval don Juan.

Připomněl jsem donu Genarovi, jak katastrofální pro mě posledně byly jeho pokusy pomoct mi „zastavit svět". Tím jsem mu chtěl dát přátelsky na vědomí, že se ho bojím. Don Genaro se tomu nezřízeně smál, potřásal tělem a kopal nohama jako malý kluk. Don Juan se pohledu na mě vyhýbal a také se smál.

„Že už se mi nebudete snažit pomáhat, viďte, done Genaro?"

Moje otázka oba uvrhla do smíchu, až se svíjeli. Don Genaro se válel po zemi, smál se a potom si lehl na břicho a začal plavat na podlaze. Když jsem ho viděl, věděl jsem, že jsem už ztracen. V tu chvíli si něčím moje tělo jakoby uvědomilo, že jsem došel na konec. Nevěděl jsem ale, co to ten konec je. Moje osobní sklony k dramatizaci i předcházející zkušenosti s donem Genarem mě utvrdily v přesvědčení, že by to pro mě taky mohlo znamenat konec života.

Během mé minulé návštěvy se mě don Genaro pokusil postrčit až na hranici „zastavení světa". Jeho snaha byla tak zvláštní a tak přímočará, že mi musel don Juan sám říct, abych odjel. To, jak mi don Genaro ukazoval „sílu", mě natolik vyvedlo z míry, že mě tím přinutil sám sebe úplně přehodnotit. Vrátil jsem se domů a znovu jsem si probral svoje poznámky, které jsem si zapsal úplně na počátku svého učednictví. Záhadným způsobem se ve mně usadil celkově nový pocit, ačkoliv jsem si to naplno uvědomil teprve teď, když jsem viděl dona Genara plavat na podlaze.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Plavání na podlaze, které se tak shodovalo s ostatními podivnými a zarážejícími skutky, jež mi prováděl přímo před očima, začalo, když ležel tváří dolů. Nejdříve se smál tak silně, že se mu tělo třáslo jakoby v křeči, potom začal kopat a nakonec se pohyby jeho nohou sladily s pádlujícími pohyby paží a don Genaro začal na zemi klouzat, jako kdyby ležel na prkně vybaveném kuličkovými ložisky. Několikrát změnil směr a projezdil celý prostor před don Juanovým domem, manévruje kolem mě a dona Juana.

Už předtím přede mnou don Genaro prováděl všelijaké šaškoviny a don Juan přitom pokaždé tvrdil, že jsem už na hranici „vidění". Nedařilo se mi „vidět", protože jsem se vytrvale snažil vysvětlovat kousky dona Genara z racionálního pohledu. Tentokrát jsem se měl na pozoru a když začal plavat, nesnažil jsem se té události porozumět. Prostě jsem se na něj jen díval. A přesto jsem se nedokázal ubránit pocitu ohromení. Opravdu klouzal po břiše a hrudníku. Když jsem ho pozoroval, oči mi samy začaly šilhat. Pocítil jsem vlnu úzkostných obav. Má nervózní předtucha byla natolik veliká, že jsem se nějak ocitl zpátky tam, kde jsem byl, opět lapen v racionálních snahách.

Don Juan mě nepochybně pozoroval. Z ničeho nic mi poklepal na záda a já jsem se k němu automaticky otočil. Na okamžik jsem pustil dona Genara z očí. Když jsem se na něj znovu podíval, stál vedle mě s hlavou lehce nakloněnou a s bradou takřka na mém pravém rameni. Reagoval jsem s opožděným zděšením. Vteřinu jsem se na něj díval a pak jsem uskočil zpátky.

Don Genaro dával najevo svoje překvapení tak komicky, že jsem se hystericky rozesmál. Nemohl jsem si však neuvědomovat, že se směju divně. Tělo se mi otřásalo nervózní křečí, která vycházela z prostřední části břicha. Don Genaro mi dal ruku na břicho a křeče, které jako by probíhaly ve vlnách, přestaly.

„Tenhle náš Karlíček vždycky tak přehání!" vykřikl don Genaro, jako kdyby byl tuze vybíravý.

Potom dodal, napodobuje don Juanův hlas a způsob řeči: „Copak nevíš, že bojovník se nikdy takhle nesměje?"

Jeho karikatura dona Juana byla tak dokonalá, že jsem se smál ještě víc.

Potom oba společně odešli. Byli pryč něco přes dvě hodiny, zhruba asi do poledne.

Když se vrátili, posadili se před dům dona Juana. Neřekl ani slovo. Zdálo se, že jsou ospalí, unavení, takřka duchem nepřítomní. Dlouho seděli bez pohnutí, a přece se zdálo, že jsou v naprosté pohodě a uvolnění. Don Juan měl ústa lehce pootevřená, jako kdyby opravdu spal, ale ruce měl složené v klíně a rytmicky pohyboval palci.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Chvíli jsem byl celý rozčilený a pořád se vrtěl, ale potom jsem začal pociťovat konejšivý klid a mír. Zřejmě jsem usnul. Probudil mě don Juanův přidušený smích. Otevřel jsem oči. Oba na mě upřeně hleděli.

„Když nemluvíš, hned usneš," smál se don Juan.

„Bohužel je to tak," přitakal jsem.

Don Genaro si lehl na záda a začal kopat nohama do vzduchu. Chvíli jsem měl za to, že zas chce začít s tou svou znepokojivou klauniádou, ale don Genaro se rovnou vrátil do tureckého sedu.

„Teď už by sis měl uvědomovat jednu věc," řekl don Juan. „Já tomu říkám kubík šance. Všichni, ať jsme bojovníci nebo ne, máme krychlový centimetr šance, která se nám občas objeví před očima. Obyčejný člověk a bojovník se liší pouze tím, že bojovník o tom ví, a proto také je jedním z jeho úkolů stálá bdělost a vědomé čekání, takže když se ten krychlový centimetr na okamžik vynoří, má onu potřebnou rychlost a zdatnost, aby jej zachytil.

Šance, štěstí, osobní síla, nebo jak tomu chceš říkat, je zvláštní stav věcí. Je jako malinká hůlka, která se před námi vynořuje a vyzývá nás, abychom ji lapili. Obvykle máme příliš mnoho práce, jsme příliš zaneprázdněni anebo příliš líní a hloupí, abychom si uvědomili, že tohle je ten náš kubický centimetr štěstí. Bojovník je však vždycky bdělý a v pohotovosti a má potřebnou pružnost i důvtip, aby se jej chopil."

„Žiješ tak, abys nic neponechával náhodě?" zeptal se mě don Genaro zprudka.

„Já myslím, že jo," řekl jsem s přesvědčením.

„A myslíš si, že bys dokázal využít svůj kubík šance?" zeptal se mě don Juan s nádechem určité nedůvěřivosti.

„Já myslím, že to tak pořád dělám."

„A já si myslím, že jsi bdělý jen vůči věcem, které znáš," řekl don Juan.

„Možná, že si to namlouvám, ale já opravdu věřím, že teď už si uvědomuji mnohem víc, než jsem si kdy dřív v životě uvědomoval," řekl jsem a mínil jsem to vážně.

Don Genaro přikývl na souhlas.

„Ano," řekl tiše, jako by mluvil pro sebe. „Karlíček opravdu všechno pevně drží a je absolutně bdělý."

Měl jsem pocit, že se mi jen podvolují. Napadlo mě, že je třeba rozladilo moje tvrzení, že údajně všechno pevně ovládám.

„Ale já jsem se nechtěl vytahovat."

Don Genaro pozvedl obočí a rozšířil nosní dírky. Podíval se na můj poznámkový blok a předstíral, že si něco píše.

„Myslím, že Carlos je pevnější, než kdy byl," řekl don Juan donu Genarovi.

„Možná až příliš pevný," vyjel don Genaro.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Docela dobře by to tak mohlo být," souhlasil don Juan.

Nevěděl jsem, co bych k tomuto mohl dodat, a tak jsem mlčel.

„Pamatuješ si, jak jsem ti uvěznil auto?" zeptal se mě don Juan mimochodem.

Tahle otázka byly nečekaná a naprosto nesouvisela s tím, o čem jsme hovořili. Don Juan mluvil o tom, jak jsem jednou nemohl nastartovat motor, dokud mi neřekl, že už zas půjde nastartovat.

Poznamenal jsem, že na takovou událost by snad nemohl nikdo zapomenout.

„To nic nebylo," tvrdil don Juan věcně. „Vůbec nic. Je to tak, Genaro?"

„Je," řekl don Genaro lhostejně.

„Jak to myslíte?" protestoval jsem. „To, co jste tenkrát udělal, opravdu přesahuje moje chápání."

„To mi nic neříká," namítl don Genaro.

Oba se hlasitě smáli a potom mě don Juan poklepal na zádech: „Genaro umí něco lepšího, než ti jenom uzamknout auto. Viď, Genaro?"

„Jistě," odpověděl don Genaro a našpulil pusu jako dítě.

„A co umí?" ptal jsem se a snažil se vypadat nevzrušeně.

„Genaro umí dát pryč celé auto!" zvolal don Juan jako zvon a potom dodal stejným tónem: „Viď, Genaro?"

„Jistě," zařval don Genaro nahlas. Takovou hlasitost jsem ještě u žádného člověka neslyšel.

Bezděčně jsem vyskočil. Tělem mi projely tři až čtyři nervové křeče, až jsem se zkroutil.

„Chcete snad říct, že mi může odvézt auto?"

„Což jsem chtěl říct, Genaro?" zeptal se don Juan.

„Chtěl jsi říct, že můžu nastoupit do auta, spustit motor a odjet," odpověděl don Genaro s předstíranou vážností.

„Tak dej to auto pryč," pobídl ho žertem don Juan.

„Už je pryč!" řekl don Genaro. Zamračil se a díval se na mě úkosem.

Všiml jsem si, že se mu zkrabatilo obočí, když se mračil, a pak pohled jeho očí vypadal rozpustile a pronikavě.

„Dobrá!" řekl don Juan klidně. „Pojďme se tam podívat a prověřit si to."

„Pojďme!" opakoval don Genaro jako ozvěna. „Pojďme se tam podívat a prověřit si to."

Velice pomalu se postavili. Na okamžik jsem nevěděl, co mám dělat, ale don Juan mi dal znamení, abych vstal.

Vyšli jsme do malého kopce, který stál před don Juanovým domem. Šli asi dva metry přede mnou, don Juan vpravo ode mě a don Genaro vlevo. Pořád jsem je měl v plném zorném poli.

„Pojďme si prověřit to auto," řekl zase don Genaro.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Juan pohyboval rukama, jako by předl neviditelnou nit, don Genaro dělal totéž a opakoval: „Pojďme si prověřit to auto." Šli jakoby drkotavě. Kroky měli delší než obvykle, ruce se jim pohybovaly, jako kdyby něco švihali bičem nebo pálkou odráželi jakési neviditelné předměty před sebou. Ještě nikdy jsem neviděl dona Juana dělat takové skopičiny a bylo mi takřka trapně, když jsem se na něj díval.

Došli jsme nahoru. Podíval jsem se na místo, kde jsem zaparkoval. Bylo to na úpatí kopce, asi tak padesát metrů pod námi. Břicho se mi škubnutím sevřelo. Auto tam nebylo! Seběhl jsem z kopce. Moje auto nebylo nikde na dohled. Prožil jsem chvíli velikého zmatku. Byl jsem úplně dezorientován.

To auto tam stálo od chvíle, kdy jsem brzy ráno přijel. Asi před půl hodinou jsem si tam byl pro nový blok na psaní. Říkal jsem si, jestli nemám nechat otevřená okna, protože v autě bylo nesnesitelné horko, ale pak jsem si to rozmyslel, protože všude bylo plno komárů a jiného létavého hmyzu. Nechal jsem auto zamčené jako obvykle.

Znovu jsem se rozhlížel kolem dokola. Odmítal jsem uvěřit, že auto je fuč. Šel jsem až na kraj mýtiny. Don Juan s donem Genarem šli se mnou a dělali přesně totéž, co jsem dělal já, hleděli do dálky, jestli někde auto neuvidí. Na okamžik mě zaplavilo veselí, které vystřídal znepokojivý pocit rozladěnosti. Zřejmě si toho všimli a začali kolem mě chodit a rukama dělali pohyby, jako kdyby válely těsto.

„Co myslíš, že se s tím autem stalo, Genaro?" zeptal se don Juan krotce.

„Odjel jsem s ním," řekl Genaro a úžasnými pohyby ukazoval, jak řadí rychlost a otáčí volantem. Nohy měl ohnuté, jako kdyby seděl. V té pozici chvíli setrval. Očividně ho držely jen svaly nohou. Potom přenesl váhu na pravou nohu a levou napodoboval spouštění spojky. Rty vydával zvuk motoru a ke všemu ještě zahrál, že narazil na hrbol na cestě a zadrncal s autem nahoru a dolů. To už byl vrchol. Měl jsem dokonalý pocit nešikovného řidiče, který drncá a nepustí se volantu.

Don Genarova pantomima byl úžasná. Don Juan se smál, až nemohl ani popadnout dech. Chtěl jsem se připojit k jejich veselí, ale nedokázal jsem se uvolnit. Měl jsem pocit ohrožení a byl jsem celý nesvůj. Zmocnila se mě úzkost, jakou jsem ještě v životě nepoznal. Měl jsem pocit, jako bych vevnitř hořel. Začal jsem kopat do kamínků na zemi a nakonec jsem je házel v neuvědomovaném a nevypočitatelném vzteku. Jako by hněv, který mě najednou pohltil, byl opravdu všude kolem mě. Potom mě pocit rozmrzelosti opustil, stejně záhadně, jak se dostavil. Zhluboka jsem se nadechl a bylo mi líp.

Neodvážil jsem se podívat na dona Juana. Bylo mi trapně, protože jsem dal najevo hněv, ale přitom jsem se chtěl smát. Don Juan ke mně ze strany přistoupil a poplácal mě na zádech. Don Genaro mi dal paži na rameno.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„To je v pořádku!" řekl don Genaro. „Jen si ulev. Štípni se do nosu, až ti poteče krev. Potom si klidně můžeš kamenem vyrazit zuby. Bude ti báječně! A když ti ani to nepomůže, můžeš si tím kamenem klidně roztlouct koule tam na tom velkém balvanu."

Don Juan se tlumeně smál. Řekl jsem jim, že se stydím, že jsem se choval tak uboze. Nevím, co to do mě vjelo. Don Juan však řekl, že si je jist, že přesně vím, co se děje, ale že předstírám, že to nevím, a že mě rozzlobilo právě tohle předstírání.

Don Genaro byl nezvykle smířlivý, několikrát mě poplácal po zádech.

„To se stane každému," řekl don Juan.

„Co tím chcete říct, done Juane?" zeptal se don Genaro, napodobuje můj hlas. Utahoval si z mého zvyku stále se dona Juana na něco ptát.

Don Juan řekl pár absurdností, něco jako, že když svět je vzhůru nohama, my jsme hlavou nahoru, ale když je svět správně hořejškem nahoru, jsme my zas vzhůru nohama... a tak dále. Pořád pokračoval dál, žvanil všelijaké nesmysly a don Genaro přitom napodoboval, jak si dělám poznámky. Psal do neviditelného bloku, nosní dírky se mu zvětšily, jak pohyboval rukou, oči měl doširoka otevřené a upřené na dona Juana. Don Genaro zachytil mou snahu psát a nedívat se přitom do bloku, abych nenarušoval přirozený tok hovoru. Zobrazil mě skutečně velkolepě.

Najednou jsem se cítil uvolněně a byl jsem šťastný. Jejich smích mě uklidňoval. Na okamžik jsem se pustil a smál se zplna hrdla. Ale potom zas moje mysl upadla do nového stavu úzkosti, zmatku a rozmrzelosti. Uvědomil jsem si, že všechno, co se tady děje, je nemožné. Podle logického pořádku, kterým jsem zvyklý poměřovat bezprostřední svět, to bylo fakticky nemyslitelné. A přece jako vnímající jsem vnímal fakt, že tady moje auto není. Jako vždycky, když mě don Juan postavil před nevysvětlitelné jevy, mě napadlo, že jsem byl nějak napálen za pomoci obyčejných prostředků. Moje mysl vždycky samovolně a vytrvale opakovala stejné konstrukce. Začal jsem uvažovat, kolik komplicŭ by don Juan s donem Genarem asi potřebovali, aby mohli moje auto zvednout a odnést z místa, kde jsem ho zaparkoval. Byl jsem si absolutně jist, že jsem automaticky zamkl dveře, zatáhl ruční brzdu, zařadil rychlost a uzamkl volant. Aby mohli autem pohnout, museli by je zvednout. Takový úkol by vyžadoval tolik pracovníků, že by je určitě ani jeden nesehnali dohromady. Byla tu ještě další možnost, že se někdo s jejich souhlasem dostal do auta, propojil elektriku a odjel. Ale na to by zase potřebovali velmi odborné znalosti, které byly zcela mimo jejich dosah. Jediným možným vysvětlením bylo, že mě zhypnotizovali. Pohybovali se tak neobvyklým a podezřelým způsobem, že se mi v hlavě rozvířilo mnoho všelijakých rozumných vysvětlení. Napadlo mě, že když mě zhypnotizovali, jsem te-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

dy ve stavu změněného vědomí. Při podobných zkušenostech s donem Juanem jsem si všiml, že člověk v takovém stavu nedokáže soustavně mentálně sledovat, jak míjí čas. Při všech stavech neobyčejné skutečnosti, které jsem prožil, nikdy neexistoval žádný trvalý řád v souvislosti s míjením času. Usoudil jsem tedy, že dokážu-li být bdělý, nastane okamžik, kdy ztratím pořadí v časové posloupnosti. Například kdybych se díval v jednu chvíli na nějakou horu a v následujícím okamžiku zjistil, že se dívám do údolí na opačné straně, a přitom si vůbec neuvědomoval, že jsem se otočil. Měl jsem pocit, že když se mi něco takového přihodí, mohl bych si snad pak vysvětlit to, co se stalo s mým autem, jako případ hypnózy. Uvědomil jsem si, že jediné, co můžu udělat, je pozorovat každý detail s maximální důkladností.

„Kde je moje auto?" zeptal jsem se jich obou.

„Kde je to auto, Genaro?" zeptal se don Juan a tvářil se přitom smrtelně vážně.

Don Genaro začal obracet kameny a dívat se pod ně. Jako v horečce takhle prohledal celou plošinu, kde jsem zaparkoval. Obrátil doslova každý kámen. Občas dělal, že se zlobí, a mrštil kamenem do křoví.

Zdálo se, že donu Juanovi se tahle scénka nevýslovně líbí. Tlumeně se pochechtával a pokuckával a takřka zapomněl na mou přítomnost.

Don Genaro zrovna odhodil jeden kámen do křoví v předstíraném rozhořčení, když natrefil na pěkně velký balvan, jediný veliký a těžký kámen v místech, kde jsem parkoval. Pokoušel se ho převrátit, ale kámen byl moc těžký a hluboko zasazený v zemi. Rval se s ním a odfukoval, až se z něho řinul pot. Potom si sedl na něj a zavolal si na pomoc dona Juana.

Don Juan se na mě obrátil se zářivým úsměvem a řekl: „Pojďme na to, pomůžeme Genarovi."

„Co to dělá?" zeptal jsem se ho.

„Hledá tvé auto," řekl don Juan věcně a jako by nic.

„Proboha! Copak by ho mohl najít pod kamenem?" protestoval jsem.

„A proč proboha ne?" opáčil don Genaro a oba se rozřehtali na celé kolo.

Balvanem jsme ani nepohnuli. Don Juan navrhl, že zajdeme k němu domů pro tlustý klacek, který použijeme jako páku.

Cestou domů jsem jim řekl, že jejich snaha je absurdní a že mi připadá zbytečné všechno, co dělají.

Don Genaro se na mě zadíval.

„Genaro je velmi důkladný," řekl don Juan s vážným výrazem. „Je stejně tak důkladný a stejně bazíruje na maličkostech, jako ty. Ty sám jsi jednou říkal, že obrátíš každý kámen. On dělá totéž."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Genaro mě poplácal na zádech a řekl, že don Juan má naprostou pravdu, že vlastně chce být jako já. Podíval se na mě se záblesk em šílenství v očích a rozšířenými nosními dírkami.

Don Juan zatleskal a praštil kloboukem o zem.

Dlouho jsme hledali tlustý klacek kolem domu. Don Genaro pak našel dlouhý a celkem silný kmen stromu, který byl součástí trámoví domu. Dal si ho na ramena. Vyrazili jsme k místu, kde jsem parkoval.

Šli jsme do kopce a už jsme skoro dorazili k místu, kde se zatáčela stezka vedoucí k parkovišti, a tu najednou mě napadlo, že tam svoje auto zase najdu, že tam bude jako dřív, ale když jsem se podíval dolů, na úpatí kopce žádné auto nebylo.

Don Juan s donem Genarem museli poznat, co jsem si v duchu myslel, a běželi za mnou s hlasitým smíchem.

Jakmile jsme dorazili na úpatí, okamžitě se pustili do práce. Chvíli jsem je pozoroval. Naprosto jsem nechápal, co to dělají. Nepracovali jen naoko, pustili se do tohoto úkolu opravdu. Vážně chtěli převrátit ten balvan a podívat se, jestli pod ním není moje auto. To už na mě bylo moc. Přidal jsem se k nim. Odfukovali, funěli a don Genaro kvílel jak kojot. Byli zmáčeni potem. Všiml jsem si, jak strašně silná mají těla, zejména don Juan. Vedle nich jsem byl nanicovatý mladík.

Za chvíli jsem se také vydatně potil. Nakonec se nám skutečně podařilo ten balvan obrátit a don Genaro zkoumal půdu pod ním s trpělivostí a důkladností, která mě dohánělа k šílenství.

„Ne, tady není," oznámil nám nakonec.

Při tomto výroku se oba skáceli k zemi smíchem.

Nervózně jsem se zasmál. Zdálo se, že don Juan má opravdu bolestivé křeče. Skryl si tvář a lehl si, tělo se mu otřásalo smíchem.

„Kterým směrem se teď pustíme?" zeptal se Genaro po dlouhém odpočinku. Don Juan mu to ukázal pokynutím hlavy.

„Kam jdeme?" zeptal jsem se.

„Hledat tvoje auto!" řekl don Juan, ale nešklebil se.

Znovu šli vedle mě, každý po jedné straně. Šli jsme do křovin. Prošli jsme jen pár metrů a don Genaro nám dal znamení zastavit. Po špičkách obešel jeden keř pár kroků od nás, chvíli se díval do větví a pak prohlásil, že tam auto není.

Šli jsme chvíli dál a don Genaro nám rukou naznačil, že máme být potichu. Stál na špičkách a prohnul se v zádech, ruce zvedl nad hlavu. Prsty měl sevřené, jako by měl drápy. V místě, kde jsem stál, vypadlo jeho tělo jako písmeno S. Na okamžik v té pozici setrval a potom se doslova po hlavě vrhl na dlouhou větev se suchými listy. Opatrně ji zvedl a prohlížel si ji a znovu poznamenal, že tam auto není.

Šli jsme hluboko do chaparralu a don Genaro se díval za keře, lezl na

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

malé stromky a prohlížel si listí jen proto, aby vždycky dospěl k závěru, že tam to auto taky není.

Já jsem si zatím velice důkladně v duchu zapisoval všechno, čeho jsem se dotkl a co jsem viděl. Posloupnost a řád světa, jak jsem je viděl, byly ve stejné kontinuitě jako vždycky. Dotýkal jsem se kamenů, keřů, stromů. Přesouval jsem pohled z popředí na pozadí tak, že jsem se díval jedním okem a potom druhým. Podle všech svých soudů jsem procházel chaparralem stejným způsobem, jako už tolikrát ve svém normálním životě.

Don Genaro si potom lehl na břicho a požádal nás, abychom udělali totéž. Odpočíval s bradou v dlaních spojených prsty. Don Juan také. Oba upřeně zírali na řadu malých výčnělků na zemi, které vypadaly jako droboulinké kopečky. Najednou don Genaro máchl pravou rukou, jako by něco chňapl. Rychle vstal a don Juan také. Don Genaro před nás natáhl zavřenou ruku a vyzval nás, abychom přišli blíž a podívali se mu do dlaně. Pomalu jsme ji začali rozevírat. Když byla napůl otevřená, vyletěl z ní veliký černý předmět. Ten pohyb byl tak náhlý a ten předmět tak veliký, že jsem uskočil a málem ztratil rovnováhu, ale don Juan mě zachytil.

„To nebylo auto, ale zatracená moucha, promiň!" povzdechl si Genaro.

Oba se na mě zkoumavě zadívali. Stáli přede mnou, ale nedívali se přímo na mě, nýbrž jen koutkem oka. Dívali se dlouho.

„Byla to moucha, že?" zeptal se mě don Genaro.

„Myslím, že jo," odpověděl jsem mu.

„Nemysli," přikázal mi don Juan. „Co jsi viděl?"

„Viděl jsem, že mu něco vyletělo z ruky a že to bylo veliké jak vrána."

To, co jsem říkal, se shodovalo s tím, co jsem viděl. Nechtěl jsem vtipkovat, ale oba to zřejmě pokládali za to nejlegračnější, co se za ten den řeklo. Oba poskakovali a smáli se až k zadušení.

„Myslím, že Carlos už má dost," řekl don Juan. Hlas jako by měl smíchem ochraptělý.

Don Genaro řekl, že se moje auto už najde každou chvilku, že stále přihořívá a přihořívá. Don Juan prohlásil, že jsme ve značně členitém terénu a že by nebylo zrovna žádoucí najít auto právě tady. Don Genaro si sundal klobouk, upravil si na něm řemínek kouskem provázku, který si vyndal z váčku, a potom si připevnil vlněný pásek ke žlutému střapci, který měl na střeše klobouku.

„Udělám si z klobouku papírového draka," řekl mi.

Pozoroval jsem ho a věděl jsem, že si dělá legraci. Vždycky jsem se pokládal za odborníka, co se týče papírových draků, takže jsem věděl, že střecha slamáku je příliš křehká na to, aby odolala větru. Dýnko klobouku zas bylo naopak příliš hluboké a vítr by v něm vířil, takže by se klobouk ze země ani nezvedl.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Ty si myslíš, že to létat nebude, že?" zeptal se mě don Juan.

„Já vím, že to nepoletí."

Don Genaro si ničeho nevšímal a přivázal dlouhý provaz k draku z klobouku.

Bylo větrno a don Genaro utíkal z kopce. Don Juan mu držel klobouk a don Genaro pak zatáhl za provázek a ta zatracená věc se opravdu vznesla.

„Koukni, koukni, drak!" křičel don Genaro.

Drak několikrát zakolísal, ale udržel se ve vzduchu.

„Nesmíš z toho draka spustit oči," řekl don Juan pevně.

Chvíli se mi motala hlava. Když jsem se díval na draka, úplně jsem se rozpomněl na jinou dobu: bylo to, jako bych toho draka pouštěl sám jako kdysi, když bylo větrno na kopcích ve městě, kde jsem býval doma.

Ta vzpomínka mě na chvíli zcela pohltila a já jsem ztratil povědomí o čase.

Slyšel jsem, jak don Genaro něco křičí a viděl jsem, jak mu klobouk poskakuje nahoru a dolů a potom padá na zem k mému autu. Všechno se to odehrálo s takovou rychlostí, že jsem neměl jasnou představu o tom, co se stalo. Motala se mi hlava a byl jsem duchem nepřítomný. Moje mysl zachytila velmi zmatený obraz. Buď se mi zdálo, jak se klobouk dona Genara proměnil v moje auto, nebo jsem viděl, jak ten klobouk padá na střechu auta. Chtěl jsem uvěřit té druhé možnosti, totiž té, že mi don Genaro kloboukem ukázal, kde mám auto. Ne, že by na tom opravdu záleželo, jedno bylo stejně děsivé jako druhé, ale aspoň že se moje mysl zachytila tohoto náhodného detailu, abych si zachoval svou původní duševní rovnováhu.

„Nebojuj s tím," slyšel jsem promluvit dona Juana.

Měl jsem pocit, že se každou chvilku vynoří něco, co je ve mně uvnitř. Myšlenky a představy přicházely v nezvladatelných vlnách, jako kdybych usínal. Ohromeně jsem zíral na auto. Stálo na ploché skalnaté rovince asi sto metrů ode mne. Opravdu se zdálo, že ho tam někdo položil. Přiběhl jsem k němu a začal jsem ho zkoumat.

„Krucifix!" zařval don Juan. „Nekoukej na to auto. *Zastav svět!*"

A potom jsem slyšel jako ve snu, jak řve: „Genarův klobouk! Genarův klobouk!"

Podíval jsem se na ně. Upřeně na mě zírali. Měli pronikavé oči. Pocítil jsem bolest v žaludku. Okamžitě mě rozbolela hlava a udělalo se mi špatně.

Don Juan s donem Genarem se na mě zvědavě dívali. Seděl jsem chvíli u auta a potom jsem zcela automaticky odemkl dveře a pustil dona Genara na zadní sedadlo. Don Juan šel za ním a sedl si vedle. Napadlo mě, že je to zvláštní, protože obvykle sedával vpředu.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Odjel jsem k donu Juanovi domů v jakoby mlžném oparu. Vůbec jsem nebyl sám sebou. Bylo mi špatně od žaludku a ten pocit nevolnosti úplně rozbil mou střízlivost. Řídil jsem zcela mechanicky.

Slyšel jsem, jak se don Juan s donem Genarem na zadním sedadle chichotají jako děti. Slyšel jsem, jak se mě don Juan ptá: „Už se tam blížíme?"

Teprve teď jsem se podíval pořádně na cestu. Skutečně už jsme byli blízko don Juanova domu.

„Už tam skoro jsme," zamumlal jsem.

Oba zakvíleli smíchy. Tleskali rukama a plácali se do stehen.

Když jsme dorazili k domu, automaticky jsem vyskočil z auta a otevřel jim dveře. Don Genaro vystoupil první a blahopřál mi k tomu, co byla podle jeho slov nejhezčí a nejklidnější jízda, kterou kdy v životě jel. Don Juan tvrdil totéž. Moc jsem tomu nevěnoval pozornost.

Zamkl jsem auto a sotva jsem se dovlekl dovnitř. Než jsem usnul, ještě jsem slyšel, jak don Juan s donem Genarem řvou smíchy.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

19

ZASTAVIT SVĚT

Sotva jsem se druhého dne probudil, začal jsem se dona Juana vyptávat. Sekal za domem dříví, ale dona Genara nebylo nikde vidět. Don Juan řekl, že není o čem mluvit. Zdůrazňoval jsem, že jsem se dokázal udržet a pozoroval jsem dona Genara, jak „plave na zemi" a nechtěl jsem žádné vysvětlení, ničeho jsem se nedomáhal, a přesto mi moje zdrženlivost nepomohla pochopit, co se dělo. Když potom zmizelo auto, automaticky jsem byl chycen do snahy najít nějaké logické vysvětlení, ale ani to mi nepomohlo. Řekl jsem donu Juanovi, že moje vytrvalé hledání nějakých vysvětlení není něco, co bych si snad jen tak náhodou sám vymýšlel, jen abych jim dělal potíže, ale že je to ve mně tak hluboko zakořeněné, že přehluší všechny další úvahy.

„Je to jako nemoc," řekl jsem mu.

„Žádné nemoci neexistují," odpověděl don Juan chladně. „Existuje jen oddávání se slabosti. A ty se oddáváš snahám všechno vysvětlovat. V tvém případě už nejsou vysvětlování zapotřebí."

Trval jsem na tom, že můžu fungovat jedině tam, kde je řád a porozumění. Připomněl jsem mu, že jsem drasticky změnil svou osobnost za tu dobu, co jsme ve spojení, a že podmínkou, která tu proměnu umožnila, bylo, že jsem byl s to si pro sebe vysvětlit důvody pro tuto změnu.

Don Juan se tiše zasmál. Dlouho mlčel.

„Ty jsi moc velký chytrák," řekl konečně. „Vracíš se tam, kde jsi byl odjakživa. Ale tentokrát už je s tebou konec. Nemáš se kam vrátit. Už ti nebudu nic vysvětlovat. To, co ti Genaro včera udělal, to všechno udělal tvému tělu, ať se tedy tvoje tělo rozhodne, co je co."

Don Juan sice mluvil přátelsky, ale jeho tón byl nezvykle odtažitý a já jsem pocítil, jak mě přemáhá osamělost. Dal jsem najevo, jak je mi smutno. Don Juan se usmál. Prsty mi jemně stiskl hřbet ruky.

„Oba jsme bytosti, které umřou," řekl tiše. „Už nemáme čas na to, co jsme dělávali. Musíš teď zapojit všechno *nedělání*, které jsem tě naučil, a *zastavit svět*."

Znovu mi stiskl ruku. Měl pevný a přátelský stisk, jako by mě ujišťoval,

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

že mu na mě záleží a že mě má rád, a současně mi dával najevo, že má pevný a neochvějný cíl.

„Tohle je moje gesto, které ti chci ukázat," řekl a chvíli mi takto tiskl ruku. „Ale teď musíš sám jít tam, do těch přátelských hor," ukázal bradou na vzdálené pohoří na jihovýchodě.

Řekl, že tam musím být tak dlouho, dokud mi moje tělo samo neřekne, abych odešel a vrátil se k němu domů. Dal mi jasně najevo, že už nechce, abych ještě něco říkal nebo abych otálel, a jemně mi ukázal, kde mám auto.

„A co tam mám dělat?" zeptal jsem se.

Don Juan neodpověděl, ale podíval se na mě a potřásl hlavou.

„Už toho bylo dost," řekl nakonec.

Potom ukázal prstem k jihovýchodu.

„Jdi tam," řekl stroze.

Jel jsem na jih a potom na východ po cestách, kterými jsem vždycky jezdíval s donem Juanem. Zaparkoval jsem poblíž místa, kde končila prašná silnice, a potom jsem se vydal pěšky po dobře známé stezce, až jsem došel na náhorní plošinu. Neměl jsem ponětí, co tam budu dělat. Začal jsem se všelijak potulovat a hledat místo, kde bych si odpočinul. Najednou jsem si uvědomil malé místečko vlevo. Zdálo se mi, že půda má na tom místě jiné chemické složení, ale když jsem tam zaostřil pohled, neviděl jsem nic, co by vysvětlilo ten rozdíl. Stál jsem několik kroků stranou a snažil se „cítit", jak mi don Juan už tolikrát radil.

Stál jsem tam bez hnutí snad hodinu. Postupně mi myšlenky mizely a já jsem přestal mluvit sám k sobě. Pocítil jsem potom jakousi rozmrzelost. Ten pocit jako by se mi omezoval na žaludek a byl mnohem ostřejší, když jsem se k tomu místu postavil tváří. To místo mě odpuzovalo a já jsem cítil nutkání vzdálit se odtamtud. Zašilhal jsem a očima přejížděl po okolí. Chvíli jsem šel, až jsem přišel k velkému plochému kameni. Zastavil jsem se před ním. Na tom kameni nebylo nic zvláštního, co by mě upoutalo. Nevysledoval jsem žádnou specifickou barvu ani záři, ale přesto se mi líbil. Moje tělo se cítilo dobře. Měl jsem pocit fyzického pohodlí, a tak jsem se na chvíli posadil.

Celý den jsem se potuloval po náhorní planině a okolních horách a nevěděl jsem, co mám dělat a co mám očekávat. Za soumraku jsem se vrátil k plochému kameni. Věděl jsem, že když strávím noc tady, budu v bezpečí.

Příštího dne jsem se pustil dál na jih do vysokých hor. Pozdě odpoledne jsem došel na další plošinu, položenou ještě výš. Měl jsem pocit, že už jsem tu někdy byl. Rozhlížel jsem se, abych se zorientoval, ale nepoznával jsem žádný z okolních štítů. Pečlivě jsem si vybral vhodné místo a posadil se na kraji holého skalnatého prostranství, že si odpočinu.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Bylo mi na tom místě teplo a příjemně. Pokusil jsem se vydolovat z tykve nějaké jídlo, ale byla už prázdná. Trochu jsem se napil. Voda byla teplá a už trochu zatuchlá. Myslel jsem na to, že nemám nic na práci, než se vrátit k donu Juanovi, a začal jsem uvažovat, jestli už nemám rovnou vyrazit na zpáteční cestu. Lehl jsem si na břicho a hlavu položil na paži. Bylo mi nepohodlně a několikrát jsem měnil polohu, až jsem se ocitl tváří k západu. Slunce už bylo nízko. Měl jsem unavené oči. Podíval jsem se dolů na zem a zahlédl tam velikého černého brouka. Vylezl zpod malého kamene a tlačil si před sebou kuličku z trusu asi dvakrát tak velikou, jako byl on sám. Dlouho jsem sledoval jeho pohyby. Zdálo se, že ten hmyz není vůbec znepokojen mou přítomností. Stále postrkoval svůj náklad přes kameny, kořeny, jamky a hrbolky na zemi. Pokud jsem to dovedl posoudit, ten brouk si vůbec neuvědomoval, že tam jsem. A pak mě napadlo, že si vůbec nemohu být jist, že ten brouk o mě neví, a tohle pomyšlení spustilo celou řadu racionálních soudů o povaze světa hmyzu v protikladu k mému. Ten brouk byl očividně ve stejném světě jako já, a přesto nebyl tento svět pro nás stejný. Úplně jsem se zabral do pozorování a žasl jsem, jak obrovskou sílu potřebuje, aby mohl převalit svůj náklad přes kamení a trhliny.

Dlouho jsem ten hmyz pozoroval a potom jsem si uvědomil, jaké je kolem mě ticho. Jenom vítr skučel mezi větvemi a listím chaparralu. Vzhlédl jsem a mimoděk se rychle obrátil doleva. Stačil jsem letmo zahlédnout slabounký stín nebo zakmitnutí na kameni pár kroků ode mě. Zprvu jsem tomu nevěnoval pozornost, ale pak jsem si uvědomil, že ten zákmit byl vlevo. Prudce jsem se znovu otočil a jasně jsem uviděl stín na skále. Měl jsem divný pocit, jako by ten stín okamžitě sklouzl na zem a že ho země pohltila asi tak, jako když pták vysaje inkoustovou kaňku. Po zádech mi přeběhl mráz. V duchu se mi vybavilo, že je to smrt, která pozoruje mě i toho brouka.

Znovu jsem se chtěl podívat na ten hmyz, ale nemohl jsem ho najít. Pomyslel jsem si, že asi dorazil ke svému cíli a spustil svůj náklad do nějaké jamky v zemi. Položil jsem tvář na hladkou skálu.

Brouk se vynořil z hluboké díry a zastavil se pár centimetrů od mé tváře. Zdálo se, že se na mě dívá. Chvilku jsem cítil, že si uvědomuje mou přítomnost, snad asi tak, jako jsem si já uvědomoval přítomnost své smrti. Zachvěl jsem se. Koneckonců jsme na tom byli oba stejně, brouk i já. Smrt nám šla po stopě jako stín, číhala na nás za balvanem. Na chvíli jsem pocítil zvláštní povznesení. Byli jsme si s broukem na roveň. Žádný z nás na tom nebyl líp než ten druhý. Ve smrti jsme si byli oba rovni.

Moje povznesenost a radost mě tak přemohla, že jsem začal plakat. Don Juan měl pravdu. Vždycky měl pravdu. Žiju na tom nejtajuplnějším světě a jsem jako všichni ostatní nesmírně tajemná bytost, a přece nejsem

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

o nic důležitější než brouček. Utřel jsem si oči a jak jsem si je otíral hřbetem ruky, uviděl jsem člověka nebo cosi, co mělo lidský tvar. Stálo to vpravo asi padesát metrů ode mě. Posadil jsem se rovně a napínal oči, abych něco viděl. Slunce už bylo takřka na obzoru a jeho zlatavá záře mi bránila v jasném pohledu. V tu chvíli jsem uslyšel zvláštní hřmot. Trochu se podobal zvuku vzdáleného tryskáče. Když jsem na něj soustředil pozornost, hřmění zesílilo do protáhlého ostře kovového hvízdání a potom se ztišilo v hypnotizujícím melodickém zvuku. Ta melodie se podobala vibraci elektrického proudu. V mysli se mi vynořil obraz dvou zelektrizovaných koulí, které se přiblížily, nebo dvou kovových kvádrů nabitých elektřinou, které se o sebe třely a potom s žuchnutím utichly, když se dokonale navzájem vyvážily. Znovu jsem napínal oči, jestli dokážu rozeznat tu osobu, která se přede mnou zřejmě ukrývá, ale vysledoval jsem jen temný tvar na pozadí keřů. Zastínil jsem si oči rukama. V tu chvíli se změnila zářivá jasnost slunečního světla a já jsem si uvědomil, že to, co vidím, je pouze optická iluze, hra stínů a listí.

Odvrátil jsem oči a uviděl kojota, jak klidně běží přes pláň. Kojot byl poblíž místa, kde jsem měl dojem, že vidím člověka. Běžel asi padesát metrů jižním směrem, potom se zastavil, otočil a rozběhl se ke mně. Několikrát jsem zakřičel, abych ho zaplašil, ale kojot běžel pořád blíž. Na chvíli jsem pocítil úzkostné obavy. Napadlo mě, že má možná vzteklinu, a dokonce jsem zauvažoval, jestli nemám nasbírat pár kamenů, abych se mohl bránit, kdyby mě napadl. Když zvíře bylo asi pět metrů ode mě, viděl jsem, že není vůbec rozrušeno, naopak, zdálo se, že je klidné a že se mě vůbec nebojí. Zpomalilo a potom se úplně zastavilo necelé dva metry ode mě. Dívali jsme se na sebe a kojot přišel ještě blíž. Hnědýma jasnýma očima se na mě přátelsky díval. Sedl jsem si na kámen. Kojot tam stál a málem se mě dotýkal. Byl jsem ohromen. Nikdy jsem divokého kojota neviděl z takové blízkosti. V tu chvíli mě napadlo jen jediné: promluvit na něj. Začal jsem na něj mluvit, jako když mluvíme na přátelského psa. A pak se mi zdálo, že mi kojot odpovídá. Byl jsem si naprosto jist, že něco říká. Zmátlo mě to, ale neměl jsem čas uvažovat nad tím, co cítím, protože ten kojot znova „promluvil". Ne že by zvíře vyslovovalo slova, jak jsem zvyklý slýchat od lidských bytostí, byl to spíš „pocit", že mluví. Ale ten pocit zas nebyl podobný tomu, když se nám zdá, že domácí pejsek mluví se svým pánem. Ten kojot opravdu něco řekl, sdělil myšlenku a to sdělení ke mně přišlo v něčem, co se docela podobá větě. Řekl jsem mu: Ahoj, jak se máš, kojotku? A měl jsem dojem, že slyším, jak mi zvíře odpovídá: Dobře a ty? Kojot tu větu opakoval a já jsem vyskočil. Zvíře se ani nepohnulo. Vůbec se nepolekalo, že jsem vyskočil tak zničehonic. Oči mělo stále jasné a přátelské. Lehlo si na břicho, trochu naklonilo hlavu a zeptalo se mě: Proč se bojíš? Sedl jsem si tváří k němu a vedl jsem s ním

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

ten nejpodivnější rozhovor, jaký jsem kdy měl. Nakonec se mě zeptalo, co tam dělám, a já jsem mu řekl, že jsem sem přišel „zastavit svět". Kojot řekl „Que bueno!" a já jsem si uvědomil, že mluví dvěma jazyky. Podstatná jména a slovesa v jeho větách byla v angličtině, ale spojky a zvolání ve španělštině. Napadlo mě, že je tu se mnou chicanský kojot. Začal jsem se smát, protože to všechno bylo tak absurdní, a tolik jsem se smál, že to byla takřka hysterie. Potom mě naplno zasáhlo, že to, co se děje, není přece možné, a mysl se mi zapotácela. Kojot se zvedl a setkali jsme se pohledem. Zadíval jsem se mu upřeně do očí. Měl jsem dojem, že mě přitahují, a najednou to zvíře dostalo duhové měňavé barvy a celé se rozzářilo. Jako by mi mysl přehrávala vzpomínku na jinou událost, která se odehrála před deseti lety, kdy jsem pod vlivem peyotlu viděl proměnu obyčejného psa v nezapomenutelnou zářivě duhovou bytost. Jako kdyby ten kojot spustil tuhle vzpomínku. Paměť události, která dávno pominula, byla teď povolána a překryla tvar toho kojota. Kojot se stal fluidní, tekutou a světelnou bytostí. Jeho světelnost byla oslnivá. Chtěl jsem si zakrýt oči rukama, abych si je chránil, ale nemohl jsem se pohnout. Ta světelná bytost se mě dotkla na některé mé neurčité části a moje tělo prožívalo tak skvělé nepopsatelné teplo a blaho, jako kdybych při tom dotyku vybuchl. Byl jsem jako přikován, necítil jsem chodidla ani nohy, necítil jsem žádnou část svého těla, a přece mě něco drželo ve vzpřímené pozici.

Nemám potuchy, jak dlouho jsem v té pozici setrval. Mezitím se světelný kojot i vrchol kopce, kde jsem stál, rozplynuly. Neměl jsem žádné myšlenky ani pocity. Všechno se vypnulo a já jsem se volně vznášel.

Najednou jsem ucítil, že mě něco zasáhlo, a potom mě obklopilo cosi, co mě rozsvítilo. Tehdy jsem si uvědomil, že na mě svítí slunce. Na západě jsem mlhavě rozeznával vzdálený hřeben hor. Slunce bylo na obzoru. Díval jsem se přímo na něj a uviděl jsem „čáry světa". Opravdu jsem vnímal neobyčejné množství světélkujících bílých čar, které křížem krážem protínaly všechno kolem mě. Na chvíli jsem měl dojem, že snad je to sluneční světlo, které se mi láme na řasách. Zamrkal jsem a podíval se znovu. Čáry tam stále byly a překrývaly i protínaly všechno v okolí. Obracel jsem se a zkoumal ten neobyčejně nový svět. Čáry byly viditelné a pevné, i když jsem se díval směrem od slunce.

Zdálo se mi, že jsem v té extázi na vrcholu kopce nekonečně dlouho, a přece to celé možná trvalo jen pár minut, možná jen po tu dobu, po kterou zářilo slunce, než zapadlo za obzor, ale mně to připadalo jako nekonečno. Cítil jsem, že ze světa i z mého vlastního těla vychází cosi teplého a konejšivého. Věděl jsem, že jsem odhalil tajemství. Bylo to tak prosté. Prožíval jsem dosud nepoznanou záplavu pocitů. Nikdy v životě jsem nezažil takovou božskou euforii, takový mír a tak všezahrnující

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

uchopení, a přesto jsem nedokázal toto objevené tajemství převést do slov, dokonce ani do myšlenek, ale moje tělo je poznalo.

Potom jsem buď usnul nebo omdlel. Když jsem zase přišel k vědomí, ležel jsem na skále. Vstal jsem. Svět byl takový, jak jsem ho vždycky vídal. Stmívalo se a já jsem automaticky vyrazil na zpáteční cestu k autu.

Když jsem nazítří ráno dorazil k donu Juanovi, byl doma sám. Zeptal jsem se ho na dona Genara a don Juan řekl, že je někde nedaleko na pochůzkách. Okamžitě jsem začal vypravovat o svých neobyčejných zážitcích. Don Juan naslouchal s očividným zaujetím.

„Ty jsi prostě *zastavil svět*," řekl mi, když jsem dovyprávěl.

Chvíli jsme mlčeli a potom don Juan řekl, že musím poděkovat donu Genarovi za to, že mi pomohl. Zdálo se, že má ze mě neobyčejnou radost. Několikrát mě poplácal po zádech a tlumeně se zasmál.

„Ale já nechápu, jak mohl kojot mluvit."

„On nemluvil," odpověděl don Juan.

„A co to tedy bylo?"

„Tvoje tělo poprvé porozumělo. Ale za prvé, ty jsi nepoznal, že to nebyl kojot, a také že určitě nemluvil tak, jako mluvíme my."

„Ale ten kojot opravdu mluvil, done Juane!"

„Teď se podívejme, kdo tu mluví jako hlupák. Po všech těch letech učení bys už to měl umět líp. Včera jsi *zastavil svět* a možná, že jsi dokonce *viděl*. Magická bytost ti něco řekla a tvoje tělo bylo schopné jí rozumět, protože se zhroutil svět."

„Ale svět byl takový, jako je dnes, done Juane."

„Nebyl. Dneska ti kojoti neříkají nic a ty *nevidíš* čáry světa. To všechno jsi dělal včera prostě proto, že se v tobě cosi zastavilo."

„A co se ve mně zastavilo?"

„V tobě se včera zastavilo to, že svět je takový, jaký ti pořád říkají, že je. Od chvíle, kdy se narodíme, nám pořád někdo říká, že svět je takový a takový a tak a tak, a proto přirozeně nemáme jinou možnost, než vidět svět tak, jak nám říkají."

Podívali jsme se na sebe.

„Svět se včera stal takový, jak jej popisují čarodějové. V tom světě kojoti mluví a jeleni také, jak už jsem ti říkal, i chřestýši a stromy a všechny ostatní živé bytosti. Ale já chci, aby ses naučil *vidět*. Teď už možná víš, že *vidění* nastává jenom tehdy, když se člověk protáhne mezi světy, mezi světem obyčejných lidí a světem čarodějů. Ty jsi teď přímo uprostřed mezi oběma světy. Včera jsi byl přesvědčen, že ten kojot na tebe mluví. Každý čaroděj, který *nevidí*, by tomu také věřil, ale ten, kdo *vidí*, ví, že věřit tomu znamená uvíznout v říši čarodějů. A podle stejné míry nevěřit, že kojoti mluví, zas znamená uvíznout v říši obyčejných lidí."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Chcete říct, done Juane, že není skutečný ani svět čarodějů ani svět obyčejných lidí?"

„Jsou to skutečné světy. Můžou na tebe působit. Tak ses například mohl toho kojota zeptat na všechno, co chceš vědět, a on by ti byl musel odpovědět. Na kojotech je smutné jen to, že nejsou spolehliví. Jsou to žertéři. To už je holt tvůj osud, že nemáš za společníka spolehlivé zvíře."

Don Juan mi vysvětlil, že kojot bude mým společníkem po celý život a že ve světě čarodějů není příliš žádoucí stav mít za přítele kojota. Řekl, že by bývalo ideální, kdybych měl za společníka chřestýše, protože ti jsou skvělými společníky.

„Já bych na tvém místě nikdy kojotovi nevěřil. Ale ty jsi jiný než já a možná, že se dokonce staneš kojotím čarodějem."

„A co je kojotí čaroděj?"

„Ten, kdo mnoho věcí čerpá od svých kojotích bratří."

Chtěl jsem se dál vyptávat, ale don Juan mě gestem zastavil.

„Viděl jsi čáry světa. Viděl jsi světelnou bytost. Teď už jsi takřka připraven na setkání se spojencem. Samozřejmě, že víš, že ten člověk, kterého jsi viděl v křoví, byl spojenec. Slyšel jsi jeho hřmot, který připomíná zvuk tryskáče. Bude na tebe čekat na okraji planiny a do té planiny tě zavedu já sám."

Dlouho jsme mlčeli. Don Juan měl ruce složené na břiše. Takřka nepostřehnutelně pohyboval palci.

„Do údolí s námi bude muset jít i Genaro," řekl don Juan znenadání. „To on ti pomohl *zastavit svět*."

Don Juan se na mě podíval pronikavýma očima.

„Ještě jednu věci ti řeknu," zasmál se. „Na tom teď opravdu nezáleží. Genaro tenkrát nepohnul tvým autem v obyčejném světě lidí. Jednoduše tě přiměl k tomu, aby ses díval na svět tak, jak se dívají čarodějové, a v tom světě tvoje auto nebylo. Genaro chtěl trochu nabourat tvou jistotu. Jeho šaškování povědělo tvému tělu, jak je absurdní chtít všemu rozumět. A když pouštěl toho draka, málem jsi *viděl*. Našel jsi auto a byl jsi v obou světech. Málem jsme smíchem vyplivli plíce, protože ty sis opravdu myslel, že nás vezeš zpátky z místa, kde sis myslel, že je tvoje auto."

„Ale jak mě přinutil, abych viděl svět jako čarodějové?"

„Byl jsem s ním. Oba ten svět známe. Jakmile ho člověk pozná, stačí jen, když použije další kruh síly, aby ho navodil. A ten kruh čarodějové mají, jak už jsem ti říkal. Genaro to umí tak snadno, jako když lusknеš prsty. Zaměstnával tě tím převracením kamenů, aby rozptyloval tvoje myšlenky a aby tvoje tělo mohlo *vidět*."

Řekl jsem mu, že události posledních tří dnů nenapravitelně poškodily mou představu o světě. Že za těch deset let, co jsem s ním ve spojení, se

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

mnou nikdy nic tak nepohnulo, dokonce ani když jsem byl pod vlivem psychotropních rostlin.

„Rostliny prostoupené silou jsou jen pomůcky," řekl don Juan. „To skutečné, oč jde, nastává tehdy, když si tělo uvědomí, že umí *vidět*. Teprve potom člověk může poznat, že svět, na který se denně díváme, je pouze popis. Mým záměrem bylo, abych ti to ukázal. Bohužel ti zbývá jen málo času, než na tebe zavolá spojenec."

„A musí se na mě spojenec obrátit?"

„Tomu se nikterak nevyhneš. Abys mohl *vidět*, musíš se naučit, jak se na svět dívají čarodějové, a proto je třeba povolat spojence, a jakmile to uděláš, přijde."

„A nemohl byste mě naučit *vidět* bez přivolávání spojence?"

„Ne. Aby člověk *viděl*, musí se naučit dívat se na svět jinak, a jediný jiný způsob, který znám, je způsob čarodějů."

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

20

CESTA DO IXTLANU

Don Genaro se vrátil kolem poledního a na návrh dona Juana jsme všichni tři jeli do hor, kde jsem byl předevčírem. Šli jsme po stejné pěšině, kterou jsem šel, ale nezastavili se na náhorní planině jako tehdy já, nýbrž jsme stoupali dál, až jsme dosáhli vrcholu nižšího hřebenu hor. Potom jsme začali sestupovat do plochého údolí.

Zastavili jsme na vysokém kopci. Místo k odpočinku vybral don Genaro. Automaticky jsem si sedl, jako vždycky v jejich přítomnosti. A jako vždycky byl don Juan vpravo a don Genaro vlevo, takže jsme vytvářeli trojúhelník.

Pouštní chaparral se nádherně leskl vlhkem. Po krátké jarní sprše zářil zelení.

„Genaro ti teď něco poví," obrátil se ke mně znenadání don Juan. „Bude ti vyprávět příběh o tom, jak se poprvé setkal se svým spojencem. Je to tak, Genaro?"

V don Juanově hlasu byl lehce vybízivý tón. Don Genaro se na mě podíval a potom našpulil rty, takže vypadaly jako kulatá díra. Jazyk stočil k patru a ústa otevíral a zavíral, jako kdyby měl křeč.

Don Juan se na něj díval a hlasitě se smál. Nevěděl jsem, co si o tom mám myslet.

„Co to dělá?" zeptal jsem se dona Juana.

„Slepice!"

„Slepice?"

„Podívej se mu na pusu. To je slepičí prdelka. Chystá se snést vajíčko."

Křeč v ústech dona Genara jako by stále sílila. V očích měl zvláštní výraz blázna. Ústa se mu otevírala, jako kdyby křeče rozšiřovaly kulatý otvor. Zakrákoral hrdlem, paže měl složené na hrudníku dlaněmi ohnutými dovnitř. Potom zcela bez zábran vyplivl slinu.

„A sakra! Ono to nebylo vajíčko," řekl se starostlivým výrazem ve tváři.

Tělo měl v tak směšné pozici a na tváři tak absurdní výraz, že jsem se neudržel a rozesmál se.

„Možná že teď, když snesl vajíčko, ti už Genaro poví o tom, jak se poprvé setkal se svým spojencem," naléhal don Juan.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Možná," řekl don Genaro bez zájmu.

Prosil jsem ho, aby vyprávěl.

Don Genaro vstal, protáhl si paže a záda. V kostech mu zapraskalo. Potom si zase sedl.

„Když jsem poprvé zaťukal na svého spojence, byl jsem ještě mladý," řekl nakonec. „Pamatuji si, že to bylo brzy odpoledne. Od rozbřesku jsem byl tenkrát v polích a zrovna jsem se vracel domů. Najednou se za keřem objevil můj spojenec a zastoupil mi cestu. Čekal tam na mě a vyzval mě na souboj. Chtěl jsem se obrátit a nechat ho být, ale pak mě napadlo, že mám dost sil, abych si s ním poradil. Nicméně jsem se bál. Po zádech mi projel mráz a krk mi ztuhl jako prkno. Mimochodem, to je vždycky signál, že jsi připraven, tedy, chci říct, když ti ztvrdne krk."

Rozepnul si košili a ukázal mi krk. Napnul svaly na krku, na zádech i na pažích. Všiml jsem si, jak dokonalé má svalstvo. Jako by mu vzpomínka na tohle setkání rozehrála každý sval na těle.

„V takové chvíli musíš vždycky zavřít pusu."

Obrátil jsem se na dona Juana: „Je to opravdu tak?"

„Ano," řekl don Juan klidně. „Náraz, který člověk dostane, když chytne spojence, je tak veliký, že by si mohl ukousnout jazyk nebo vyrazit zuby. Tělo musíš mít rovně. Musíš stát pevně na zemi a nohy se musí držet země."

Don Genaro vstal a ukázal mi správnou pozici: tělo v lehkém předklonu, kolena pokrčená, ruce volně visící s jemně svinutými prsty. Bylo vidět, že je uvolněný, ale že stojí pevně. Chvíli v té pozici setrval a když jsem si už myslel, že si sedne, najednou vystřelil kupředu jediným obrovským skokem, jako kdyby měl na patách pružiny. Ten pohyb byl tak náhlý a prudký, že jsem se skulil na záda, ale při tom pádu jsem měl jasný dojem, že don Genaro uchopil člověka nebo cosi, co mělo lidský tvar.

Zase jsem si sedl. Don Genaro měl stále v celém těle obrovské napětí, ale potom zcela náhle svaly uvolnil a vrátil se na místo, kde před chvílí seděl, a znovu se posadil.

„Carlos právě *viděl* tvého spojence," poznamenal don Juan jako by nic, „ale je pořád slabý, a tak upadl."

„Vážně?" zeptal se don Genaro a naivně rozšířil nosní dírky.

Don Juan ho ujistil, že jsem ho „viděl".

Don Genaro znovu skočil dopředu takovou silou, že jsem upadl na bok. Ten skok provedl tak rychle, že jsem opravdu nedokázal pochopit, jak mohl takhle vyskočit na nohy ze sedu a vrhnout se kupředu.

Oba se hlasitě smáli a pak se don Genarův smích změnil ve kvílení, které nebylo k rozeznání od kojotího vytí.

„Nemysli si, že musíš skákat tak dobře jako Genaro, abys mohl chytit svého spojence," upozornil mě don Juan. „Genaro tak dobře skáče právě

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

proto, že má na pomoc spojence. Stačí jen, když budeš pevně na zemi, abys vydržel ten nápor, a to je všechno. Musíš si stoupnout, jako stál Genaro, než skočil, potom musíš skočit dopředu a chytit se spojence."

„Nejdřív ale musí políbit svůj medailónek," skočil mu do řeči don Genaro.

Don Juan mě s hranou přísností bránil, že přece nenosím žádné medailónky.

„A co ty poznámkové bloky?" trval na svém don Genaro. „Musí přece něco udělat s těmi papíry, někam je odložit, než skočí, nebo snad, že by jimi chtěl porážet svého spojence?"

„Krucifix!" řekl don Juan se zdánlivě upřímným překvapením. „Na to jsem nikdy nepomyslel. Vsadím se, že to bude poprvé, kdy bude spojenec sražen k zemi notýskem."

Když utichl don Juanův smích a don Genarovo kvílení, byli jsme všichni ve výborné náladě.

„Co se stalo, když jste chytil svého spojence, done Genaro?" zeptal jsem se ho.

„Byla to silná šlupka," řekl don Genaro po chvilce přemítání. Zdálo se, že si dává myšlenky dohromady.

„Nikdy jsem si nepředstavoval, že to bude takhle. Bylo to něco, něco, něco... jako něco, co nejde říct. Když jsem ho chytil, začali jsme rotovat. Spojenec mě roztočil, ale já jsem se nepustil. Vířili jsme vzduchem takovou rychlostí a s takovou silou, že jsem vůbec neviděl. Všechno se zamlžilo. Vířili jsme pořád dál a dál a dál. Najednou jsem pocítil, že zase stojím na zemi. Podíval jsem se na sebe. Spojenec mě nezabil. Byl jsem celý. Byl jsem to já! Pochopil jsem tehdy, že se mi to podařilo. Konečně jsem měl spojence. Radostí jsem poskakoval. To byl, pane, pocit. To byl pocit!

Potom jsem se rozhlížel, kde jsem. Okolí mi bylo neznámé. Myslel jsem si, že mě spojenec odnesl vzduchem a pustil někde daleko od místa, kde jsme se začali točit. Zorientoval jsem se. Myslel jsem si, že domů to bude na východ, tak jsem vyrazil tím směrem. Bylo ještě brzy. Střetnutí se spojencem netrvalo dlouho. Záhy jsem našel pěšinu a pak jsem uviděl skupinku mužů a žen, kteří ke mně přicházeli. Byli to Indiáni. Myslel jsem si, že jsou to Mazatékové. Obklopili mě a ptali se mě, kam jdu. Řekl jsem jim, že jdu domů, do Ixtlanu. Ty ses ztratil, zeptal se mě kdosi. Ano, já na to. A ptám se, proč se ptá. Protože prý Ixtlan není tím směrem. Ixtlan že je prý na druhou stranu. A že tam taky jdou, řekl kdosi další. Přidej se k nám, zvali mě všichni. Máme jídlo!"

Don Genaro se odmlčel a díval se na mě, jako by čekal, že se ho na něco zeptám.

„No, a co se stalo? Přidal jste se k nim?"

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

„Ne, protože nebyli skuteční. Poznal jsem to okamžitě, sotva ke mně přišli. Něco na jejich hlasech, na jejich přátelskosti je prozradilo, zejména, když mě vybízeli, abych se k nim přidal. Tak jsem utekl. Volali mě, prosili, abych se vrátil. Jejich doprošování mě pronásledovalo, ale já jsem od nich pořád utíkal."

„A kdo to byl?"

„Lidi," odpověděl don Genaro úsečně. „Až na to, že nebyli skuteční."

„Byli jako přízraky," vysvětloval don Juan. „Jako fantómy."

„Chvíli jsem pak šel," pokračoval don Genaro, „a začal jsem si víc věřit. Věděl jsem, že Ixtlan je tím směrem, kam jdu. A pak jsem po pěšině uviděl scházet dva muže. Šli ke mně. Taky vypadali jako Mazatékové. Měli osla s nákladem dříví na podpal. Prošli kolem a zamumlali: Dobré odpoledne.

Dobré odpoledne, řekl jsem jim a šel jsem dál. Vůbec si mě nevšímali a šli dál svou cestou. Zpomalil jsem a letmo jsem se za nimi ohlédl. Šli pořád pryč a vůbec si mě nevšímali. Zdálo se, že jsou skuteční. Běžel jsem za nimi a křičel: Počkejte, počkejte.

Podrželi osla a zastavili se, každý na jedné straně zvířete, jako by chránili náklad.

Zabloudil jsem tady v horách, říkal jsem jim. Kudy se jde do Ixtlanu? Ukázali mi směr, kterým sami šli. Jsi hodně daleko, řekl mi jeden z nich. Je to na druhé straně těchto hor. Bude ti trvat tak čtyři až pět dní, než se tam dostaneš. Potom se otočili a šli dál. Měl jsem pocit, že jsou to skuteční Indiáni, a tak jsem je prosil, jestli se k nim smím přidat.

Chvíli jsme šli společně a potom jeden z nich vytáhl uzlík s jídlem a nabídl mi. Ztuhl jsem na místě. Ve způsobu, jakým mi nabízel svoje jídlo, bylo něco strašně divného. Moje tělo se vyděsilo, takže jsem uskočil a začal utíkat pryč. Oba mi říkali, že v těch horách umřu, když nepůjdu s nimi, a snažili se mě přilákat zpátky, abych se k nim přidal. Jejich naléhání mě také velmi postrašilo, a tak jsem od nich utíkal ze všech sil.

Šel jsem pořád dál. Věděl jsem, že jdu správným směrem do Ixtlanu a že ty fantómy se mě jen snaží odlákat z cesty.

Potkal jsem jich osm, určitě věděli, že moje rozhodnutí je neochvějné. Stáli u cesty a dívali se na mě prosebnýma očima. Většina z nich nepromluvila ani slovo, ženy mezi nimi však byly odvážnější a více mě prosily. Některé dokonce ukazovaly jídlo a další zboží, které měly prodat, jako kdyby byly jen nevinné obchodnice u cesty. Nezastavil jsem se a nepodíval jsem se na ně.

Pozdě odpoledne jsem došel do údolí, které se mi něčím zdálo velice povědomé. Myslel jsem si, že jsem tam už někdy byl, ale jestli to opravdu bylo tak, pak jsem byl jižně od Ixtlanu. Začal jsem hledat body, podle nichž bych se mohl řádně orientovat a poopravit si směr, když jsem uviděl

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

malého indiánského chlapečka, jak pase kozy. Bylo mu asi tak sedm let a byl oblečen tak, jak jsem býval já v jeho věku. Vlastně mi připomínal mě samotného, když jsem pásl dvě otcovy kozy.

Chvíli jsem ho pozoroval, chlapec si mluvil pro sebe, tak jak jsem to kdysi dělával i já, potom mluvil na kozy. Podle toho, co vím o pasení koz, je pásl opravdu dobře. Byl důkladný a pečlivý. Nepovoloval svým kozám, ale nebyl na ně ani zlý.

Rozhodl jsem se, že na něj zavolám. Když jsem na něj hlasitě promluvil, vyskočil a utekl k římse ve skále a pokukoval na mě zpoza skal. Zdálo se, že je připraven utíkat jako o život. Líbil se mi. Zdálo se, že se bojí, ale přesto si našel dost času na to, aby zahnal kozy z mého dohledu.

Dlouho jsem na něj mluvil. Řekl jsem mu, že jsem zabloudil a že nevím, kudy se jde do Ixtlanu. Ptal jsem se ho, jak se jmenuje to místo, kde jsem, a on mi řekl, že jsem přesně tam, kde si myslím, že jsem. Měl jsem z toho velkou radost. Uvědomil jsem si, že už nebloudím, a přemýšlel jsem o síle, kterou musel můj spojenec mít, aby mohl přenést tak daleko celé moje tělo v době kratší, než bys mrkl.

Poděkoval jsem tomu chlapci a odcházel jsem. Vyšel nakonec ze své skrýše a zahnal kozy na takřka neznatelnou pěšinku. Pěšinka jako by vedla do údolí. Zavolal jsem chlapce a chlapec neutekl. Šel jsem k němu, ale když jsem byl příliš blízko, uskočil do křoví. Pochválil jsem ho, že je tak opatrný, a potom jsem se ho začal vyptávat.

Zeptal jsem se ho, kam vede ta pěšina. Odpověděl, že dolů. Kde bydlíš? Tamhle dole. A je tam dole hodně domů? Ne, jen ten jeden. A kde jsou ostatní domy? Chlapec ukázal na druhou stranu údolí s lhostejností, kterou mají chlapci jeho věku. A potom začal sestupovat do údolí s kozami.

Počkej, řekl jsem mu. Jsem unavený a mám hlad, zaveď mě ke svým lidem. Ale já nemám žádné lidi, řekl ten malý chlapec a to mě rozhodilo. Nevím proč, ale při jeho hlasu jsem zaváhal. Chlapec si všiml, že váhám, zastavil se a obrátil ke mně. Řekl mi, že doma nikdo není, že jeho strýc a teta odešli na pole, ale že je tam hodně jídla, hodně. Pojď se mnou, vybízel mě.

Byl jsem nesmírně sklíčený. I ten chlapec byl přízrak. Tón jeho hlasu a jeho horlivost ho prozradily. Přízraky vytáhly, aby mě dostaly, ale já jsem se nebál. Byl jsem pořád ještě strnulý a znecitlivělý ze střetnutí se spojencem. Chtěl jsem se na spojence rozzuřit nebo se aspoň rozzuřit na přízraky, ale nějak jsem se ani nemohl rozzlobit jako kdysi, a tak jsem se o to přestal pokoušet. Potom jsem se chtěl rozesmutnit, protože ten malý kluk se mi líbil, ale nešlo to, tak jsem toho taky nechal.

Najednou jsem si uvědomil, že mám spojence a že mi přízraky nemůžou nic udělat. Šel jsem za tím chlapcem dolů po pěšině. Ostatní přízraky začaly rychle číhat a snažily se mě shodit ze srázů, ale moje vůle byla síl-

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

nější než oni. Určitě to cítili, protože mě přestaly pronásledovat. Po chvíli prostě jen stály u cesty a sem tam mi některý skočil do cesty, ale já jsem ho zastavil svou vůlí. A potom mě přestaly obtěžovat úplně."

Don Genaro se na dlouho odmlčel. Don Juan se na mě podíval.

„A co se stalo potom, done Genaro?" zeptal jsem se.

„Pořád jsem šel dál," řekl věcně.

Zdálo se, že vyprávění skončilo nebo že nechce už nic dalšího dodávat.

Zeptal jsem se ho, proč ty přízraky poznal zrovna podle toho, že mu nabízely jídlo.

Neodpověděl. Zkoušel jsem to dál a zeptal jsem se ho, jestli je zvykem mezi Mazatéky popírat, že mají jídlo, nebo jestli jsou tak silně soustředěni na otázky jídla.

Řekl mi, že to poznal podle tónu jejich hlasů, podle jejich horlivosti, se kterou ho lákaly, a podle způsobu, jakým přízraky mluví o jídle, a že to všechno poznal, protože mu pomáhal spojenec. Tvrdil, že sám by si nikdy těch zvláštností nevšiml.

„A ty přízraky byly spojenci, done Genaro?"

„Ne. Byli to lidé."

„Lidé? Ale vždyť jste říkal, že to jsou přízraky."

„Říkal jsem, že už přestali být skuteční. Po setkání se spojencem už nebylo skutečného nic."

Dlouho jsme mlčeli.

„A jak celá tahle zkušenost nakonec dopadla, done Genaro?"

„Nakonec dopadla?"

„No, myslím, jak jste se nakonec dostal do Ixtlanu?"

Oba se najednou rozesmáli.

„Takže tohle je pro tebe ten konečný výsledek?" poznamenal don Juan. „Řekněme to třeba takhle. Genarova cesta nemá žádný konečný výsledek. Nikdy žádný mít ani nebude. Genaro je stále na cestě do Ixtlanu!"

Don Genaro na mě letmo pohlédl pronikavýma očima a potom obrátil hlavu a zadíval se do daleka k jihu.

„Nikdy do Ixtlanu nedojdu," řekl pevně, ale tiše, takřka to zamumlal.

„A přece mívám pocit... někdy mám pocit, že jsem odtamtud jen krůček. A přece tam nikdy nedojdu. Na své cestě už dokonce ani nenalézám známé rysy krajiny, kterou jsem znával. Nic už pro mě není stejné."

Don Juan a don Genaro se na sebe podívali. V jejich pohledu bylo cosi velice smutného.

„Na cestě do Ixtlanu potkávám jen putující přízraky," dodal tiše.

Podíval jsem se na dona Juana. Nepochopil jsem, co tím chtěl don Genaro říct.

„Každý, koho Genaro najde na cestě do Ixtlanu, je pouze efemérní bytost," vysvětloval mi don Juan. „Vezmi si například sebe. Ty jsi také

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

přízrak. Tvoje pocity a tvoje dychtivost je stejná jako u těch lidí. Proto říká, že potkává na cestě do Ixtlanu jen putující přízraky."

Najednou jsem pochopil, že don Genarova cesta je jen metafora. „Vaše cesta do Ixtlanu tedy není skutečná."

„Je skutečná!" protestoval don Genaro. „To jen ti poutníci nejsou skuteční."

Hlavou kývl k donu Juanovi a řekl důrazně: „Tenhle je jediný, kdo je skutečný. A svět je skutečný jedině tehdy, když jsem s ním."

Don Juan se usmál a řekl: „Genaro vyprávěl ten příběh tobě, protože jsi včera *zastavil svět* a protože si myslí, že jsi také *viděl*, ale ty jsi takový blázen, že to sám ani nevíš. Pořád ti říkám, že jsi divný a že dříve nebo později budeš *vidět*. V každém případě při dalším setkání se spojencem, jestli vůbec pro tebe bude něco dalšího, musíš se spojencem zápasit a zkrotit ho. Jestli ten šok přežiješ, a já jsem si jist, že ano, protože jsi silný a protože žiješ jako bojovník, ocitneš se živý na neznámé zemi. Potom jako první uděláš to, co je přirozené pro nás pro všechny: budeš chtít vyrazit na cestu zpátky, ty do Los Angeles. Ale to, co jsi tam zanechal, už bude navždycky ztraceno. Tou dobou už samozřejmě budeš čarodějem, ale ani to ti nepomůže. V takovou chvíli je pro nás pro všechny důležité jen to, že jsme opustili všechno, co milujeme nebo nenávidíme nebo si přejeme. A přece city v člověku neumírají ani se nemění, a tak se čaroděj vydává na cestu domů a ví, že tam nikdy nedojde, ví, že žádná síla na této zemi, dokonce ani jeho smrt, ho tam nedovede, nedovede ho na místo, k věcem a k lidem, které miluje. Tohle ti Genaro vyprávěl."

Don Juanovo vysvětlení bylo jako katalyzátor. Když jsem si příběh dona Genara spojil se svým vlastním životem, najednou mě zasáhl naplno.

„A co lidé, které miluji?" zeptal jsem se dona Juana. „Co se s nimi stane?"

„Všechny je opustíš."

„Ale copak se k nim nemohu nějak vrátit? Copak je nemohu zachránit a vzít si je s sebou?"

„Ne. Tvůj spojenec roztočí jenom tebe, tebe samotného, a uvrhne tě do neznámých světů."

„Ale já se snad přece mohu vrátit do Los Angeles, ne? Mohu jet autobusem nebo letadlem, nebo tam dojít pěšky. Los Angeles tam přece pořád bude, ne?"

„Jistě," zasmál se don Juan. „A bude tam i Manteca a Temecula a Tuscon."

„A Tecate," dodal don Genaro velmi vážně.

„A Piedras Negras a Tranquitas," řekl don Juan s úsměvem.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Don Genaro dodával další a další jména a don Juan také, a oba se pustili do vyjmenovávání řady co nejrozpustilejších a nejneuvěřitelnějších jmen měst a obcí.

„Když se roztočíš se svým spojencem, znění se tvá představa světa," řekl don Juan. „A ta představa je vším, co je, a když se změní tohle, změní se sám svět."

Vzpomněl si, že jsem mu kdysi četl básničku, a chtěl, abych mu ji teď přednesl. Připomněl mi pár slov a já jsem si vybavil, že jsem mu kdysi četl básně od Juana Ramona Jimeneze. Don Juan měl konkrétně na mysli báseň nazvanou „El Viaje Definitivo" (Definitivní cesta). Zarecitoval jsem mu ji:

...a odejdu. Ale ptáci zůstanou a budou zpívat,
a moje zahrada zůstane, a bude v ní zelený strom,
a studna s vodou.
Mnohá odpoledne bude obloha modrá a mírná,
a zvony na zvonici budou vyzvánět
tak, jak vyzvánějí dnes odpoledne.
A lidé, kteří mě milovali, odejdou,
a město bude každým rokem pukat novotou.
Ale můj duch se bude pořád nostalgicky potulovat
ve stejném skrytém koutě mé květinové zahrádky.

„O tomhle pocitu mluvil Genaro," řekl don Juan. „Abys mohl být čarodějem, musíš to dělat vášnivě, tedy celou svou bytostí. Ten, kdo je vášnivý, má světský majetek a věci, které jsou mu drahé — byť by to nebylo nic jiného než jen pěšina, po které chodí.

To, co ti Genaro pověděl svým příběhem, je přesně tohle. Genaro zanechal svou vášeň v Ixtlanu, nechal tam svůj domov, své lidi, všechny věci, o které stál. A nyní se toulá se svými city a někdy, jak říká, takřka dorazí do Ixtlanu. Tohle máme všichni společné. Pro Genara je to Ixtlan, pro tebe to bude Los Angeles, pro mě..."

Nechtěl jsem, aby mi to don Juan dopověděl o sobě. Zarazil se, jako by mi četl myšlenky.

Genaro si povzdechl a potom parafrázoval první verš básně: „Odešel jsem, ale ptáci zůstali a zpívají."

Na chvíli jsem měl pocit, že nás všechny tři zaplavila vlna veliké bolesti a nepopsatelného osamění. Podíval jsem se na dona Genara a věděl jsem, že je vášnivý člověk, že musel mít mnoho vazeb, které poutaly jeho srdce, spousty věcí, o něž stál a které opustil. Měl jsem jasný pocit, že v tuto chvíli byla jeho vzpomínka tak silná, že se každou chvíli zřítí, a že se don Genaro rozpláče, protože má na krajíčku.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

Rychle jsem odvrátil pohled. Rozplakal jsem se nad don Genarovou vášnivostí a nad jeho nesmírným osamělím.

Podíval jsem se na dona Juana. Upřeně na mě zíral.

„Člověk na stezce poznání může přežít jenom jako bojovník," řekl don Juan. „Protože bojovníkovým uměním je udržovat rovnováhu mezi hrůzou, že je člověk, a zázrakem, že je člověk."

Střídavě jsem zíral na ně oba. Měli jasné a mírné oči. Přivolali vlnu ohromující nostalgie, ale když se dostali až na pokraj a málem propukli v slzy plné hlubokého citu, zadrželi tu přílivovou vlnu. Myslím, že jsem na malý okamžik *viděl*. *Viděl* jsem osamělost člověka jako obrovitou vlnu, která přede mnou zmrzla, která byla zadržena neviditelnou hradbou metafory.

Smutek mě tak ohromil, že jsem se dostal až k euforii. Objal jsem je.

Don Genaro se usmál. Zvedl se. Don Juan se také zvedl a jemně mi položil ruku na rameno.

„Teď tě tady opustíme. Udělej to, co považuješ za vhodné. Spojenec na tebe bude čekat tam na okraji planiny," ukázal do temného údolí v dálce.

„Máš-li pocit, že ještě nenastal tvůj čas, tak na schůzku nechoď. Když si něco vynucuješ, nic nezískáš. Jestli chceš přežít, musíš být jasný jako křišťál a musíš si sám sebou být absolutně jist."

Don Juan odešel a nepodíval se na mě, ale don Genaro se několikrát ohlédl, pohodil hlavou a mrknutím mě pobídl, abych šel dál. Díval jsem se na ně, dokud nezmizeli v dálce. Potom jsem se vrátil ke svému autu a odjel jsem. Věděl jsem, že můj čas ještě nenastal.

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

OBSAH

Úvod 5

ČÁST PRVNÍ

1. Přitakání světa kolem nás 13
2. Vymazat osobní historii 20
3. Ztratit vlastní důležitost 27
4. Smrt je rádcem 34
5. Přijmout odpovědnost 42
6. Stát se lovcem 51
7. Být nepřístupný 60
8. Přerušit mechanický chod života 69
9. Poslední bitva na zemi 75
10. Být přístupný síle 83
11. Bojovníkovo rozpoložení 96
12. Bitva síly 109
13. Poslední stanoviště bojovníka 122
14. Chůze síly 135
15. Nedělání 154
16. Kruh síly 168
17. Rovnocenný protivník 178

ČÁST DRUHÁ

18. Čarodějův kruh síly 193
19. Zastavit svět 204
20. Cesta do Ixtlanu 212

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

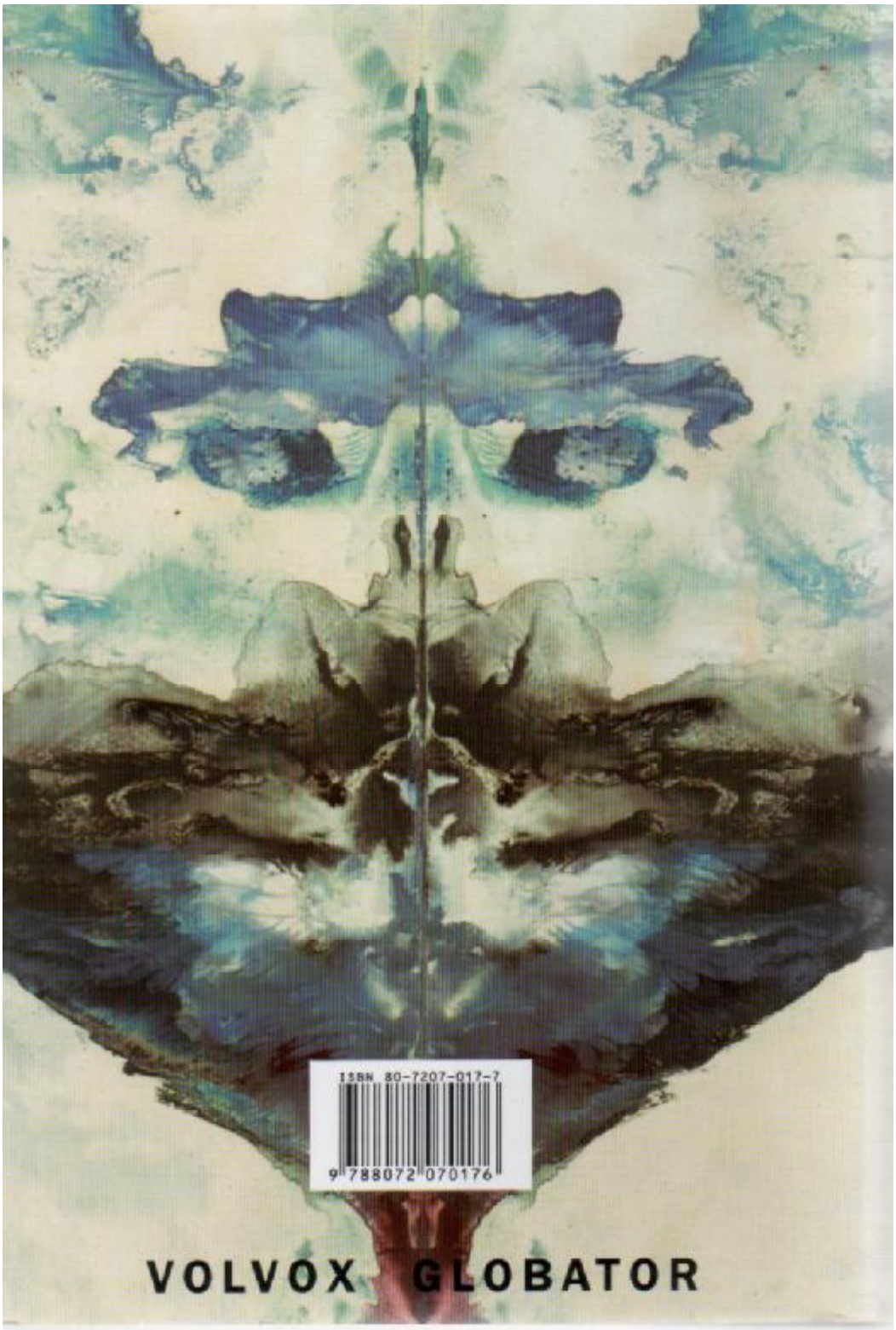

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com